

รายงานฉบับสมบูรณ์

การศึกษากลไกและศักยภาพการจัดกิจกรรมการท่องเที่ยว
ทางธรรมชาติอย่างยั่งยืน บนพื้นที่เกาะช้าง
กิ่งอำเภอเกาะช้าง จังหวัดตราด

The Study of Mechanism and Potential for Sustainable Nature-
based Tourism Activities Arrangement in Ko Chang Area,
Ko Chang Sub-District ,Trat Province

โดย พงระภา ศรีสวัสดิ์ และคณะ

ตุลาคม 2550

รายงานฉบับสมบูรณ์

การศึกษากลไกและศักยภาพการจัดกิจกรรมการท่องเที่ยว
ทางธรรมชาติอย่างยั่งยืน บนพื้นที่เกาะช้าง
กิ่งอำเภอเกาะช้าง จังหวัดตราด

The Study of Mechanism and Potential for Sustainable Nature-
based Tourism Activities Arrangement in Ko Chang Area,
Ko Chang Sub-District ,Trat Province

คณะผู้วิจัย

สังกัด

พวงระภา ศรีสวัสดิ์

มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลกรุงเทพ

ประชุมพร รังษิวงศ์

มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลกรุงเทพ

เจษฎาภรณ์ ยานุพรหม

มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลกรุงเทพ

ชุดโครงการธนาคารข้อมูลเพื่อการพัฒนาและการจัดการท่องเที่ยว
เชิงพื้นที่อย่างยั่งยืน กรณีศึกษากลุ่มจังหวัดบูรพา

สนับสนุนโดย สำนักงานกองทุนสนับสนุนการวิจัย (สกว.)
(ความเห็นในรายงานนี้เป็นของผู้วิจัย สกว. ไม่จำเป็นต้องเห็นด้วยเสมอไป)

กิตติกรรมประกาศ

เอกสารงานวิจัยฉบับนี้ สำเร็จได้ด้วยดี โดยได้รับการสนับสนุนเงินทุน และการหนุนเสริมด้านต่างๆ จากการสำนักงานประสานงานการพัฒนาและจัดการการท่องเที่ยวเชิงพื้นที่อย่างยั่งยืน สำนักงานกองทุนสนับสนุนการวิจัย (สกว.) เพื่อจัดทำธนาคารข้อมูลเพื่อการพัฒนาและจัดการการท่องเที่ยวเชิงพื้นที่อย่างยั่งยืน กลุ่มจังหวัดบุรีรัมย์ โดยร่วมมือกับเครือข่ายนักวิจัยของสถาบันการศึกษาต่างๆ ร่วมกันจัดทำชุดโครงการ “ยุทธศาสตร์การพัฒนากิจกรรมการท่องเที่ยวทางธรรมชาติอย่างยั่งยืน บนพื้นที่เกาะช้าง กิ่งอำเภอเกาะช้าง จังหวัดตราด”

คณะผู้วิจัยขอกราบขอบพระคุณ ผู้ช่วยศาสตราจารย์เฉลิม มัติโก อธิการบดี มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลกรุงเทพ ที่ให้การสนับสนุน และอนุญาตให้คณะผู้วิจัยใช้เวลาราชการบางส่วน ดำเนินการทำวิจัยร่วมกับกลุ่มเครือข่าย

ขอขอบคุณผู้ช่วยนักวิจัย นักศึกษาช่วยงานวิจัย และกลุ่มตัวอย่างของกิ่งอำเภอเกาะช้าง จังหวัดตราด ซึ่งได้แก่ ปลัดอำเภอผู้เป็นหัวหน้าประจำกิ่งอำเภอเกาะช้าง ผู้อำนวยการสำนักงานการท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย เขต 5 (ตราด) หัวหน้าอุทยานแห่งชาติหมู่เกาะช้าง องค์การบริหารส่วนท้องถิ่น สำนักงานพื้นที่พิเศษหมู่เกาะช้างและพื้นที่เชื่อมโยง (สพพ.) หัวหน้าสำนักงานการขนส่งทางน้ำที่ 6 สาขาตราด กรมขนส่งทางน้ำและพาณิชยนาวี กำนัน ผู้ใหญ่บ้าน ผู้ประกอบการที่เกี่ยวข้องกับกิจกรรมท่องเที่ยวทางธรรมชาติ และประชาชนในพื้นที่ ทุกท่านที่มีส่วนร่วมในการทำงานวิจัยครั้งนี้ให้ประสบความสำเร็จ

คุณประโยชน์อันเกิดจากการวิจัยครั้งนี้ คณะผู้วิจัยขอมอบกลับคืนสู่ทุกๆ ท่านที่ได้มีส่วนในการช่วยเหลือทั้งทางตรง และทางอ้อม

พวงระภา ศรีสวัสดิ์

ประทุมพร รังษีวงศ์

เจษฎาภรณ์ ยานุพรหม

ตุลาคม 2550

บทสรุปสำหรับผู้บริหาร

ความสำคัญ / ความเป็นมา

หมู่เกาะช้าง ได้รับขนานนามว่า “อันดามันแห่งภาคตะวันออก” จากสำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ (2546) ซึ่งรายงานว่าเป็นแหล่งท่องเที่ยวธรรมชาติทางทะเลที่สวยงามที่สุดแห่งหนึ่งบริเวณชายฝั่งทะเลด้านอ่าวไทย จากการส่งเสริมการตลาด และการประชาสัมพันธ์ของหน่วยงานภาครัฐ และเอกชนทำให้หมู่เกาะช้าง เป็นที่รู้จักและนิยมของนักท่องเที่ยวทั้งชาวไทย และชาวต่างประเทศ อย่างรวดเร็ว ทำให้มีจำนวนนักท่องเที่ยวเพิ่มขึ้นอัตราเฉลี่ยประมาณร้อยละ 25 ต่อปี นอกจากนี้การเปลี่ยนแปลงดังกล่าวยังส่งผลต่อการเปลี่ยนแปลงทางสังคม วัฒนธรรม เศรษฐกิจและสิ่งแวดล้อมบนเกาะช้างอย่างชัดเจน เช่นการเปลี่ยนแปลงเกี่ยวกับการใช้ประโยชน์ที่ดินเพื่อรองรับธุรกิจท่องเที่ยว วิถีชีวิตของชาวประมงพื้นบ้าน ปรับเปลี่ยนเป็นการดำเนินกิจการเรือจ้าง เป็นต้น

จากข้อมูลข้างต้น เมื่อมีการพัฒนาและส่งเสริมการท่องเที่ยวเกาะช้าง ก็เริ่มส่งผลกระทบต่อ การเปลี่ยนแปลงทั้งทางกายภาพ สังคมและวัฒนธรรม อย่างชัดเจน การเปลี่ยนแปลงดังกล่าวมีองค์ประกอบจากความพร้อมของสภาพแวดล้อม ความพร้อมของชุมชนท้องถิ่น ความรู้ความเข้าใจของผู้ประกอบการและนักท่องเที่ยว โดยเฉพาะการจัดกิจกรรมการท่องเที่ยวทางธรรมชาติให้เหมาะสมกับข้อมูลด้านกายภาพ สังคม ชุมชน และสิ่งแวดล้อม ดังนั้นคณะนักวิจัยจึงมีความสนใจที่จะมุ่งศึกษากลไก และศักยภาพการจัดกิจกรรมการท่องเที่ยวทางธรรมชาติอย่างยั่งยืน เพื่อการเตรียมมาตรการหรือแผนในการรองรับที่ดี และก่อให้เกิดประสิทธิภาพ เกิดความสมดุลระหว่างการอนุรักษ์ การฟื้นฟูทรัพยากรธรรมชาติ กับการพัฒนาการท่องเที่ยวที่มีคุณภาพและมาตรฐานระดับสากล อีกทั้งมุ่งพัฒนาสู่การท่องเที่ยวอย่างยั่งยืนที่มีศักยภาพในการแข่งขันกับนานาชาติ

คำถามการวิจัย (Research Question)

1. กลไกการจัดกิจกรรมการท่องเที่ยวทางธรรมชาติ บนพื้นที่เกาะช้าง กิ่งอำเภอเกาะช้าง จังหวัดตราด เป็นอย่างไร

2. ศักยภาพการจัดกิจกรรมการท่องเที่ยวทางธรรมชาติ บนพื้นที่เกาะช้าง กิ่งอำเภอเกาะช้าง จังหวัดตราด เป็นอย่างไร

3. แนวทางในการจัดกิจกรรมการท่องเที่ยวทางธรรมชาติ บนพื้นที่เกาะช้าง กิ่งอำเภอเกาะช้าง จังหวัดตราด เพื่อพัฒนาการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืนควรเป็นอย่างไร

วัตถุประสงค์โครงการ

1. เพื่อศึกษาสภาพการจัดกิจกรรมการท่องเที่ยวทางธรรมชาติ บนพื้นที่เกาะช้าง กิ่งอำเภอเกาะช้าง จังหวัดตราด

2. เพื่อศึกษาศักยภาพการจัดกิจกรรมการท่องเที่ยวทางธรรมชาติ บนพื้นที่เกาะช้าง กิ่งอำเภอเกาะช้าง จังหวัดตราด

3. เพื่อหาแนวทางในการจัดกิจกรรมการท่องเที่ยวทางธรรมชาติ บนพื้นที่เกาะช้าง กิ่งอำเภอเกาะช้าง จังหวัดตราด เพื่อพัฒนาการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน

ระเบียบวิธีวิจัย

การวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัย โดยการวิเคราะห์เอกสาร และงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง รวมทั้งการสำรวจความคิดเห็นของผู้บริหาร เจ้าของกิจการ ประชาชนในพื้นที่ นักท่องเที่ยว ที่มีส่วนเกี่ยวข้องกับกิจกรรมการท่องเที่ยวทางธรรมชาติ โดยประชากรที่ใช้ในการศึกษาในครั้งนี้ได้แก่ 1.) ผู้บริหาร / เจ้าของกิจการ ที่จัดกิจกรรมการท่องเที่ยวทางธรรมชาติ 2.) ประชาชนในพื้นที่ ที่อยู่ในแหล่งที่มีการจัดกิจกรรมการท่องเที่ยวทางธรรมชาติ จำนวน 6,262 คน และ 3.) นักท่องเที่ยว ที่มาใช้บริการ ณ แหล่งจัดกิจกรรมการท่องเที่ยวทางธรรมชาติ โดยประมาณการว่าปี 2549 จะมีนักท่องเที่ยวประมาณ 500,000 คน คิดเป็นนักท่องเที่ยวชาวต่างประเทศร้อยละ 35 ส่วนกลุ่มตัวอย่างคือ 1.) ผู้บริหาร / เจ้าของกิจการ ที่จัดกิจกรรมการท่องเที่ยวทางธรรมชาติ จำนวน 20 คน โดยเลือกกลุ่มตัวอย่างแบบเจาะจง (Purposive Sampling) สำหรับผู้บริหาร / เจ้าของกิจการที่ดำเนินการจัดกิจกรรมการท่องเที่ยวทางธรรมชาติ ทั้งกิจกรรมทางบก และกิจกรรมทางทะเล รวมจำนวน 14 กิจกรรม โดยเลือกเฉพาะผู้บริหาร / เจ้าของกิจการที่จัดกิจกรรมการท่องเที่ยวที่เป็นที่นิยมจากการสำรวจความคิดเห็นของผู้ประกอบการนำเที่ยว และประชาชนในพื้นที่ โดยกิจกรรมที่นักท่องเที่ยวนิยมใช้บริการจำนวนมากจะเลือกมากกว่า 1 กิจกรรม 2.) ประชาชนในพื้นที่ คำนวณ

จากสูตรยามาเน (Yamane. 1973) ที่ระดับความเชื่อมั่น 95% คิดเป็นจำนวน 376 คน โดยเลือกกลุ่มตัวอย่างแบบแบ่งชั้น (Stratified random sampling) และ 3.) นักท่องเที่ยว คำนวณจากสูตรยามาเน (Yamane. 1973) ที่ระดับความเชื่อมั่น 95% คิดเป็นจำนวน 400 คน โดยกำหนดสัดส่วนนักท่องเที่ยวชาวไทย : ชาวต่างประเทศ คือ 65 : 35 คิดเป็นนักท่องเที่ยวชาวไทย จำนวน 260 คน และ นักท่องเที่ยวชาวต่างประเทศ จำนวน 140 คน โดยเลือกกลุ่มตัวอย่างด้วยวิธีการสุ่มแบบบังเอิญ (Accidental Sampling)

เครื่องมือที่ใช้ในการศึกษา คือแบบสอบถาม และแบบสัมภาษณ์อย่างมีโครงสร้าง ที่คณะนักวิจัยสร้างขึ้นเอง ประกอบด้วย 5 ชุด ดังนี้ 1.) แบบสอบถาม สำหรับประชาชนในพื้นที่ เพื่อหาข้อมูลเกี่ยวกับกิจกรรมการท่องเที่ยวทางธรรมชาติที่นิยม 2.) แบบสัมภาษณ์อย่างมีโครงสร้าง สำหรับผู้ประกอบการ (ที่พัก ที่มีการจัดกิจกรรมการท่องเที่ยว หรือ ผู้ให้บริการเกี่ยวกับการท่องเที่ยว) เพื่อหาข้อมูลเกี่ยวกับกิจกรรมการท่องเที่ยวทางธรรมชาติที่นิยม 3.) แบบสอบถาม และแบบสัมภาษณ์อย่างมีโครงสร้าง สำหรับผู้บริหาร / เจ้าของกิจการ ที่จัดกิจกรรมการท่องเที่ยวที่เป็นที่นิยม เพื่อหาข้อมูลกลไกและศักยภาพการจัดกิจกรรมการท่องเที่ยวทางธรรมชาติ 4.) แบบสอบถามนักท่องเที่ยว เพื่อประเมินศักยภาพการจัดกิจกรรมการท่องเที่ยวทางธรรมชาติ โดยจัดทำแบบสอบถามทั้งภาษาไทย และภาษาอังกฤษ และ 5.) แบบสอบถามประชาชนในพื้นที่ เพื่อประเมินศักยภาพการจัดกิจกรรมการท่องเที่ยวทางธรรมชาติ

การเก็บรวบรวมข้อมูล คณะผู้วิจัย และผู้ช่วยนักวิจัย ดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูล ณ พื้นที่เกาะช้าง ระหว่างเดือนตุลาคม 2549 ถึง เดือนพฤษภาคม 2550 โดยได้นำเสนอโครงการธนาคารข้อมูลเพื่อการพัฒนาและจัดการการท่องเที่ยวเชิงพื้นที่อย่างยั่งยืน กลุ่มจังหวัดบูรพา ชลบุรี ระยอง จันทบุรี ตราด ณ ห้องประชุมพลอยแดง ชั้น 4 ศาลากลางจังหวัดตราด เมื่อวันที่ 26 ตุลาคม 2549 เวลา 10.00 น. จากนั้นได้รายงานตัว สัมภาษณ์ สังเกตการณ์ ส่วนราชการต่างๆ เช่น กิ่งอำเภอเกาะช้าง อบต.เกาะช้าง อบต.เกาะช้างใต้ สำนักงานการท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย เขต 5 (ตราด) อุทยานแห่งชาติหมู่เกาะช้าง สำนักงานการขนส่งทางน้ำที่ 6 สาขาตราด ภาครัฐกิจ มัคคุเทศก์ท้องถิ่น ภาครัฐกิจ และเจ้าของกิจกรรมการท่องเที่ยวทางธรรมชาติ รวมทั้งยังได้เก็บข้อมูลจากประชาชนในพื้นที่ นักท่องเที่ยวชาวไทย นักท่องเที่ยวชาวต่างประเทศ โดยใช้แบบรวบรวมข้อมูลสำหรับการวิจัย เพื่อหาข้อมูลศักยภาพการจัดกิจกรรมการท่องเที่ยวทางธรรมชาติ โดยคณะนักวิจัยเก็บรวบรวมข้อมูลด้วยตนเอง และมอบให้ผู้ใหญ่บ้าน หรือตัวแทนหมู่บ้าน เพื่อแจกและเก็บรวบรวม อีกทั้งยังเข้าร่วมประชุมประชาคมหมู่บ้านต่างๆ

การวิเคราะห์ข้อมูล แยกเป็น 1.) ข้อมูลเชิงคุณภาพ ที่ได้จากการสัมภาษณ์ การสนทนากลุ่มย่อย และการจัดเวทีประชาคม ใช้การวิเคราะห์เนื้อหา (Content Analysis) นำเสนอเป็นคำบรรยาย และ 2.) ข้อมูลเชิงปริมาณ ที่ได้จากการสัมภาษณ์ แบบสอบถาม ใช้การวิเคราะห์ข้อมูลด้วยโปรแกรมคอมพิวเตอร์ทางสถิติ สถิติที่ใช้ ได้แก่ ความถี่ จำนวน และร้อยละ นำเสนอเป็นคำบรรยายประกอบตาราง

การแปลความหมาย เพื่อศึกษาศักยภาพการจัดกิจกรรมการท่องเที่ยวทางธรรมชาติ ใช้หลักเกณฑ์ดังนี้

คะแนน 3.34-5.00 หมายถึง ศักยภาพการจัดกิจกรรมอยู่ในระดับสูง

คะแนน 1.67-3.33 หมายถึง ศักยภาพการจัดกิจกรรมอยู่ในระดับปานกลาง

คะแนน 0.00-1.66 หมายถึง ศักยภาพการจัดกิจกรรมอยู่ในระดับต่ำ

ผลการศึกษา

จากการวิจัย เรื่อง “การศึกษาวิถีและศักยภาพการจัดกิจกรรมการท่องเที่ยวทางธรรมชาติอย่างยั่งยืน บนพื้นที่เกาะช้าง กิ่งอำเภอเกาะช้าง จังหวัดตราด” สามารถสรุปผลการวิจัย โดยแบ่งเป็น 3 ส่วน ได้ดังนี้

1. ข้อมูลแหล่งท่องเที่ยว ที่มีการจัดกิจกรรมการท่องเที่ยวทางธรรมชาติ บนพื้นที่เกาะช้าง กิ่งอำเภอเกาะช้าง จังหวัดตราด สามารถแบ่งออกเป็น 2 ประเภท คือ

1.1 กิจกรรมทางบก

1.1.1 กิจกรรมเดินป่า / ส่องสัตว์ / ดูนก

1.1.2 กิจกรรมพักผ่อนด้วยเต็นท์

1.1.3 กิจกรรมนั่งเรือ พายเรือคายัค ชมหิ่งห้อย ป่าชายเลน

1.1.4 กิจกรรมพักผ่อนวิถีชาวบ้าน (โฮมสเตย์)

1.1.5 กิจกรรมนั่งช้างเที่ยวป่าชมสวน

1.1.6 กิจกรรมขี่จักรยาน / จักรยานยนต์ / รถยนต์ชมทัศนียภาพรอบเกาะช้าง

1.1.7 กิจกรรมเที่ยวน้ำตก

1.1.8 กิจกรรมผจญภัย เช่น ไต่สะพานเชือก เสกิตบอร์ด เป็นต้น

1.2 กิจกรรมทางทะเล

1.2.1 กิจกรรมล่องเรือชมวิถีชีวิตชาวประมง

- 1.2.2 กิจกรรมตกปลา ปลาหมึก
- 1.2.3 กิจกรรมพายเรือ (แคนู คยัค)
- 1.2.4 กิจกรรมดำน้ำดูปะการัง (น้ำตื้น)
- 1.2.5 กิจกรรมดำน้ำดูปะการัง (น้ำลึก)
- 1.2.6 กิจกรรมนั่งเรือคายัคชมทัศนียภาพทางทะเล
- 1.2.7 กิจกรรมเดินผ่านทะเลแหวก (เกาะช้าง-เกาะมันใน)
- 1.2.8 กิจกรรมเรือลากร่มชูชีพ

2. กลไกการจัดกิจกรรมการท่องเที่ยวทางธรรมชาติอย่างยั่งยืน บนพื้นที่เกาะช้าง กิ่งอำเภอเกาะช้าง จังหวัดตราด โดยมุ่งศึกษารายละเอียดของผู้ให้บริการกิจกรรมการท่องเที่ยวที่เป็นที่นิยมจำนวน 8 ด้าน ดังนี้

2.1 วัตถุประสงค์ของการดำเนินกิจกรรม

ผู้ดำเนินกิจกรรมการท่องเที่ยวทางธรรมชาติที่เป็นคนท้องถิ่น ส่วนใหญ่มีวัตถุประสงค์ของการดำเนินกิจกรรม เพื่อเป็นการสร้างรายได้ เพื่อบริการจากการจัดกิจกรรมการท่องเที่ยว เพื่อส่งเสริม-อนุรักษ์ธรรมชาติ โดยปรับเปลี่ยน และดัดแปลงจากวิถีชีวิตเดิม เช่น อาชีพชาวประมง อาชีพชาวสวน เปลี่ยนมาเป็นการจัดกิจกรรมทางน้ำ หรือ กิจกรรมพักผ่อนวิถีชาวบ้าน (โฮมสเตย์) กิจกรรมเดินป่า เป็นต้น

ส่วนผู้ดำเนินกิจกรรมการท่องเที่ยวทางธรรมชาติที่เป็นคนนอกพื้นที่ ส่วนใหญ่จะมีวัตถุประสงค์ในการดำเนินกิจกรรมที่ชัดเจนแน่นอน เช่น เพื่อบริการนักท่องเที่ยวเพื่อการดำน้ำดูปะการัง (น้ำลึก) หรือเพื่อการผจญภัย เป็นต้น

2.2 ด้านการเงิน

งบประมาณในการดำเนินงานส่วนใหญ่ประมาณ 90% เป็นเงินส่วนตัวที่เริ่มลงทุนโดยใช้งบประมาณจำนวนไม่มาก และค่อยๆ พัฒนากิจกรรม โดยเพิ่มงบประมาณ หลังจากดำเนินกิจกรรมแล้วมีรายได้ที่เพิ่มมากขึ้น ยกเว้นบางกิจกรรมการท่องเที่ยวที่ต้องใช้เงินลงทุนจำนวนมาก และเป็นไปตามมาตรฐานข้อกำหนดของการทำกิจกรรม เช่น กิจกรรมดำน้ำดูปะการัง (น้ำลึก) เป็นต้น ส่วนกิจกรรมจักรยานยนต์ / รถยนต์ชมทัศนียภาพรอบเกาะ บางรายที่มีจำนวนรถ และจำนวนจุดให้บริการมาก ซึ่งกิจกรรมดังกล่าวต้องใช้เงินทุนทั้งจากการระดมทุน และแหล่งเงินกู้จากที่ต่างๆ

2.3 ด้านกายภาพและสิ่งอำนวยความสะดวก

กิจกรรมการท่องเที่ยวทางธรรมชาติบนพื้นที่เกาะช้างเกือบทุกกิจกรรมต้องจัดบริการรถรับ-ส่ง จากที่พักไปยังแหล่งทำกิจกรรม เช่น กิจกรรมนั่งช้างเที่ยวป่าชมสวน กิจกรรมดำน้ำดูปะการัง (น้ำตื้น-น้ำลึก) กิจกรรมเรือลากร่มชูชีพ กิจกรรมนั่งเรือ (มาด) เป็นต้น โดยสามารถติดต่อใช้บริการได้จากผู้ให้บริการทั่วไป ทั้งจากโรงแรม รีสอร์ท หรือเคาท์เตอร์ให้บริการที่อุทยานธรณีน้อย หรือสถานที่ท่องเที่ยวต่างๆ

ส่วนด้านกายภาพของแหล่งทำกิจกรรมซึ่งส่วนใหญ่เป็นแหล่งท่องเที่ยวที่มีอยู่ตามธรรมชาติทั้งบนบก และทะเล รวมทั้งป่าชายเลน ซึ่งบางกิจกรรมขึ้นอยู่กับสภาพดิน ฟ้า อากาศ ฤดูกาล รวมทั้งความเสื่อมโทรมที่เกิดขึ้นกับแหล่งทำกิจกรรม

2.4 การจัดโปรแกรมกิจกรรมต่างๆ

กิจกรรมดำน้ำดูปะการัง (น้ำตื้น) เป็นกิจกรรมการท่องเที่ยวทางธรรมชาติที่เป็นที่นิยมสำหรับนักท่องเที่ยวเป็นอันดับสูงสุด การจัดโปรแกรมกิจกรรมมีทั้งแบบส่วนตัว (เช่าเหมาเรือ) ซึ่งนักท่องเที่ยวสามารถร่วมวางแผนการจัดโปรแกรมร่วมกับผู้ให้บริการ หรือเป็นแบบหมู่คณะที่ร่วมเดินทางไปกับนักท่องเที่ยวที่สนใจกิจกรรมการท่องเที่ยวเดียวกัน โดยผู้ให้บริการเป็นผู้กำหนดโปรแกรมกิจกรรมต่างๆ ไว้ให้ลูกค้า แต่อาจมีการเปลี่ยนแปลงตามความเหมาะสมตามสภาพดิน ฟ้า อากาศ หรือฤดูกาล

2.5 การประชาสัมพันธ์และการตลาด

ด้านการประชาสัมพันธ์และการตลาด ของผู้ให้บริการกิจกรรมการท่องเที่ยวทางธรรมชาติ พบว่าส่วนใหญ่เป็นการทำเอกสาร แผ่นพับ โปสเตอร์ แฟ้มแสดงกิจกรรม โดยนำไปวางตามที่พัก ทั้งโรงแรม รีสอร์ท บังกะโล โฮมสเตย์ รวมทั้งที่พบเห็นจำนวนมากคือเคาท์เตอร์ที่ให้บริการอุทยานธรณีน้อย หรือสถานที่ท่องเที่ยวต่างๆ นอกจากนี้ยังมีการประชาสัมพันธ์ผ่านคู่มือการท่องเที่ยวเกาะช้าง ที่เป็นภาษาอังกฤษ โดยออกเป็นรายเดือน สำหรับแจกนักท่องเที่ยวหรือผู้ที่สนใจ นอกจากนี้ผู้ให้บริการบางรายที่มีศักยภาพ และเงินทุนเพียงพอ ได้ดำเนินการทำการประชาสัมพันธ์ร่วมกับตัวแทนจำหน่าย (Agency) ด้านการท่องเที่ยว ทั้งภายในประเทศและต่างประเทศ ส่วนผู้ให้บริการการท่องเที่ยวที่มีการบริหารงานโดยใช้เทคโนโลยีสารสนเทศเข้ามาดำเนินการประชาสัมพันธ์และการตลาด ได้มีการจัดทำเว็บไซต์ (Website) เพื่อแนะนำกิจกรรม

การท่องเที่ยว รวมทั้งการติดต่อ-สมัคร เพื่อใช้บริการผ่านเว็บไซต์ หรือ ไปรษณีย์อิเล็กทรอนิกส์ (E-Mail)

นอกจากนี้หน่วยงานภาครัฐ และเอกชนยังได้เข้ามามีส่วนร่วมในการประชาสัมพันธ์เพื่อส่งเสริมการท่องเที่ยว ทั้ง จังหวัดตราด การท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย กรมอุทยานแห่งชาติ สัตว์ป่า และพันธุ์พืช (เดิมคือ กรมป่าไม้) องค์การบริหารการพัฒนาพื้นที่พิเศษเพื่อการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน (อพท.) รวมทั้งการจัดส่งเสริมประชาสัมพันธ์ในรูปแบบสารคดี และรายการแนะนำการท่องเที่ยว ผ่านระบบฟรีทีวี และเคเบิลทีวี

2.6 ด้านทรัพยากรมนุษย์

ผู้ให้บริการที่จัดกิจกรรมการท่องเที่ยว ที่เป็นเจ้าของกิจการ และเป็นคนในพื้นที่ (คนเกาะช้าง) ส่วนใหญ่ผ่านการอบรม จากหน่วยงานที่เกี่ยวข้องกับการท่องเที่ยว รวมทั้งได้รับใบอนุญาตในการดำเนินกิจกรรม ส่วนลูกค้าที่มีส่วนในการดำเนินกิจกรรมการท่องเที่ยว มีทั้งคนในพื้นที่ คนนอกพื้นที่ คนต่างดาว ซึ่งแรงงานเหล่านี้ไม่ได้รับการฝึกอบรม หรืออนุญาตจากหน่วยงานที่เกี่ยวข้องกับการท่องเที่ยว ซึ่งมักจะเป็นการบอกเล่า หรือการให้คำแนะนำจากเจ้าของกิจการ หรือปฏิบัติตน-แก้ไขปัญหาที่อาจจะเกิดขึ้นจากประสบการณ์

2.7 ความปลอดภัยและความเสี่ยง

กิจกรรมการท่องเที่ยวที่ต้องผ่านการรับรองมาตรฐาน เช่น กิจกรรมดำน้ำดูปะการัง (น้ำลึก) ต้องปฏิบัติตามกฎของ PADI และกิจกรรมผจญภัย ของ Tree Top Adventure Park ต้องปฏิบัติตามข้อกำหนดของมาตรฐานประเทศฝรั่งเศส XP S 52-902 มีการให้น้ำแนะนำ และข้อกำหนดต่างๆ ในการปฏิบัติตนทุกขั้นตอนของการทำกิจกรรม ซึ่งจัดได้ว่าเป็นกิจกรรมการท่องเที่ยวมีความปลอดภัยสูง รวมทั้งมีการตรวจสอบอุปกรณ์ และการกำหนดอายุการใช้งานของอุปกรณ์นั้นๆ

ส่วนกิจกรรมการท่องเที่ยวที่เป็นที่นิยมสำหรับนักท่องเที่ยวบนเกาะช้าง คือ กิจกรรมดำน้ำดูปะการัง (น้ำตื้น) ผู้ให้บริการจัดให้มีอุปกรณ์ที่เกี่ยวข้องตามข้อกำหนด เช่น เสื้อชูชีพ อุปกรณ์ปฐมพยาบาล เจ้าหน้าที่ดูแลความปลอดภัย แต่พบว่าผู้ให้บริการไม่ได้แนะนำวิธีการใช้อุปกรณ์ หรือการปฏิบัติระหว่างการทำกิจกรรมการท่องเที่ยว ทั้งภาษาไทยและ

ภาษาต่างประเทศ นอกจากนี้ยังมีหน่วยงานราชการคอยตรวจสอบและกำกับดูแล เช่น กรมขนส่งทางน้ำและพาณิชยนาวี ตำรวจท่องเที่ยว เป็นต้น

กิจกรรมการท่องเที่ยวที่มีหลากหลาย และใช้เงินทุนไม่สูงมากนักที่กระจายอยู่ทั่วทั้งเกาะช้าง เช่น กิจกรรมเดินป่า / ส่องสัตว์ / ดูนก หรือกิจกรรมนั่งช้างเที่ยวป่าชมสวน ผู้ให้บริการจะมีการให้คำแนะนำ และป้องกันเบื้องต้น ส่วนกิจกรรมขี่จักรยานยนต์ ซึ่งมี ผู้ให้บริการจำนวนมากทั้งรายเล็ก และรายใหญ่ มักจะไม่มีคำแนะนำในการใช้กฎจราจร หรือเส้นทางที่ควรเพิ่มความระมัดระวัง อีกทั้งการบังคับให้ใส่หมวกนิรภัย หรือขนาดของหมวกนิรภัย ไม่สัมพันธ์กับลักษณะ รูปร่างของชาวต่างประเทศ

2.8 ลูกค้าสัมพันธ์

ผู้ให้บริการกิจกรรมการท่องเที่ยวปัจจุบันมีการแข่งขันกันทั้งด้านราคา การให้บริการ และลูกค้าสัมพันธ์ เพื่อสร้างสัมพันธ์ภาพที่ดี เพื่อให้นักท่องเที่ยวกลับมาใช้บริการอีกครั้ง หรือการกระจายข่าว บอกต่อให้เพื่อนนักท่องเที่ยวได้มาใช้บริการในโอกาสต่อไป โดยเน้นการสร้างมิตรภาพที่ดี (Friendly) ให้เกิดความประทับใจในการทำกิจกรรมการท่องเที่ยวให้มากที่สุด แต่อาจจะมีข้อจำกัดสำหรับผู้ให้บริการกิจกรรมที่เป็นที่นิยม โดยเฉพาะกิจกรรมดำน้ำดูปะการัง (น้ำตื้น) โดยเฉพาะช่วงฤดูกาลท่องเที่ยว หรือวันหยุดนักขัตฤกษ์ ที่มีผู้มาใช้บริการจำนวนมาก จึงอาจทำให้บริการไม่ทั่วถึง และไม่เกิดความประทับใจ

3. ศักยภาพการจัดกิจกรรมการท่องเที่ยวทางธรรมชาติอย่างยั่งยืน บนพื้นที่เกาะช้าง กิ่งอำเภอเกาะช้าง จังหวัดตราด

3.1 ศักยภาพของกิจกรรมการท่องเที่ยวทางธรรมชาติ บนพื้นที่เกาะช้าง ตามทัศนะของนักท่องเที่ยว

3.1.1 นักท่องเที่ยวชาวไทย มีความคิดเห็นเห็นว่ากิจกรรมทางบกที่มีศักยภาพสูง คือ กิจกรรมพักผ่อนวิถีชาวบ้าน (โฮมสเตย์) และกิจกรรมนั่งเรือ พายเรือคายัค ชมหิ่งห้อย ป่าชายเลน ส่วนกิจกรรมทางบกที่เหลือมีศักยภาพอยู่ในระดับปานกลาง ส่วนกิจกรรมทางทะเลที่มีศักยภาพสูง คือกิจกรรมดำน้ำดูปะการัง (น้ำลึก) กิจกรรมเรือลากล่อมชูชีพ กิจกรรมพายเรือ (แคนู คายัค) กิจกรรมดำน้ำดูปะการัง (น้ำตื้น) และกิจกรรมนั่งเรือนำเที่ยวชมทัศนียภาพทางทะเล ส่วนกิจกรรมทางทะเลที่เหลือมีศักยภาพอยู่ในระดับปานกลาง

3.1.2 นักท่องเที่ยวชาวต่างประเทศ พบว่า กิจกรรมทางบกที่มีศักยภาพสูงคือ กิจกรรมนั่งช้างเที่ยวป่าชมสวน และ กิจกรรมเที่ยวน้ำตก ส่วนกิจกรรมทางบกที่เหลือนี้อาจมีศักยภาพอยู่ในระดับปานกลาง ส่วนกิจกรรมทางทะเลที่มีศักยภาพสูงคือ กิจกรรมดำน้ำดูปะการัง (น้ำตื้น) และ กิจกรรมดำน้ำดูปะการัง (น้ำลึก) ส่วนกิจกรรมทางทะเลที่เหลือนี้อาจมีศักยภาพอยู่ในระดับปานกลาง

จากข้อมูลเกี่ยวกับศักยภาพกิจกรรมการท่องเที่ยวทางธรรมชาติ บนพื้นที่เกาะช้าง ของนักท่องเที่ยวชาวไทย และชาวต่างประเทศ พบว่า กิจกรรมการท่องเที่ยวทางธรรมชาติที่มีศักยภาพสูง คือ กิจกรรมดำน้ำดูปะการัง (น้ำตื้น) และ กิจกรรมดำน้ำดูปะการัง (น้ำลึก) ซึ่งกิจกรรมการท่องเที่ยวดังกล่าวถือว่าเป็นจุดเด่น และจุดขายของการท่องเที่ยวบนเกาะช้างอยู่ในปัจจุบัน

3.2 ศักยภาพการจัดกิจกรรมการท่องเที่ยวทางธรรมชาติ บนพื้นที่เกาะช้าง โดยพิจารณาจาก 4 หัวข้อดังนี้

3.2.1 คุณค่าของทรัพยากรธรรมชาติที่ได้จากกิจกรรมการท่องเที่ยว

ความคิดเห็นโดยรวม ต่อคุณค่าของทรัพยากรธรรมชาติที่ได้จากกิจกรรมการท่องเที่ยว ของประชาชนในพื้นที่ มีความคิดเห็นว่ามีศักยภาพในระดับสูง ส่วนความคิดเห็นของนักท่องเที่ยวชาวไทย และชาวต่างประเทศ มีความคิดเห็นว่ามีศักยภาพอยู่ในระดับปานกลาง

3.2.2 ความปลอดภัยจากการดำเนินกิจกรรมการท่องเที่ยว

ความคิดเห็นโดยรวม ด้านความปลอดภัยจากการดำเนินกิจกรรมการท่องเที่ยว ตามความคิดเห็นโดยรวมของประชาชนในพื้นที่ นักท่องเที่ยวชาวไทย และนักท่องเที่ยวชาวต่างประเทศ มีความคิดเห็นสอดคล้องกันว่ามีศักยภาพในระดับปานกลาง

3.2.3 ความนิยมของกิจกรรมการท่องเที่ยว

ความคิดเห็นโดยรวม ด้านความนิยมของกิจกรรมการท่องเที่ยว ตามความคิดเห็นโดยรวมของประชาชนในพื้นที่ นักท่องเที่ยวชาวไทย มีความคิดเห็นว่ามีศักยภาพในระดับสูง ส่วนนักท่องเที่ยวชาวต่างประเทศ มีความคิดเห็นว่ามีศักยภาพในระดับปานกลาง

3.2.4 ข้อจำกัดของกิจกรรมในการรองรับนักท่องเที่ยว

ความคิดเห็นโดยรวม ด้านข้อจำกัดของกิจกรรมในการรองรับนักท่องเที่ยว พบว่าประชาชนในพื้นที่ นักท่องเที่ยวชาวไทย และนักท่องเที่ยวชาวต่างชาติ มีความ

คิดเห็นสอดคล้องกันเกี่ยวกับข้อจำกัดของกิจกรรมในการรองรับนักท่องเที่ยว 3 อันดับแรก คือ 1.) กิจกรรมฯ ขึ้นอยู่กับสภาพอากาศ 2.) กิจกรรมฯ ขึ้นอยู่กับฤดูกาล และกิจกรรมฯ มีการกำหนดขีดความสามารถในการรองรับจำนวนนักท่องเที่ยว ต่อครั้ง ต่อวัน แต่เมื่อพิจารณาข้อมูลของนักท่องเที่ยวชาวต่างประเทศ พบว่าคำตอบ “ไม่ทราบ” ข้อจำกัดของกิจกรรมในการรองรับนักท่องเที่ยว อยู่ประมาณร้อยละ 50 เกือบทุกข้อ

บทสรุปแนวทางในการจัดกิจกรรมการท่องเที่ยวทางธรรมชาติ บนพื้นที่เกาะช้าง กิ่งอำเภอเกาะช้าง จังหวัดตราด เพื่อการพัฒนาการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน โดยเสนอกรอบเครื่องมือในการจัดกิจกรรมการท่องเที่ยวทางธรรมชาติอย่างยั่งยืน โดยใช้หลัก 3E ซึ่งประกอบด้วย

1. Enforcement คือ การบังคับใช้กฎหมาย หรือข้อบังคับ รวมทั้งการควบคุมทางสังคม เช่น ในหมู่บ้าน หรือกลุ่มผู้ให้บริการกิจกรรมการท่องเที่ยว มีการควบคุมการใช้ทรัพยากร โดยยึดขนบธรรมเนียม แบบแผน จารีตประเพณี วัฒนธรรม หรือกฎระเบียบของหมู่บ้าน) เพื่อป้องกันและรักษาทรัพยากรธรรมชาติ และสิ่งแวดล้อม โดยใช้อำนาจบังคับ
2. Engineering คือ กลุ่มผู้ให้บริการกิจกรรมการท่องเที่ยว ควรใช้ความรู้ทางวิศวกรรมศาสตร์ เทคโนโลยี สิ่งประดิษฐ์ สารสนเทศ เพื่อการพัฒนา ปรับปรุง อนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติ และสิ่งแวดล้อม โดยจัดกิจกรรมการท่องเที่ยว ที่สามารถสร้างความรู้ ความเพลิดเพลิน ความสนุกสนาน ภายใต้ธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมที่อุดมสมบูรณ์
3. Education คือ การให้ความรู้ และข้อมูลข่าวสารที่ถูกต้องและครบถ้วน ทั้งทางตรงและทางอ้อม เพื่อเสริมสร้างความรู้ความเข้าใจในการใช้ทรัพยากรธรรมชาติอย่างถูกต้อง และเหมาะสม เพื่อให้ผู้ที่เกี่ยวข้องทุกภาคส่วน (เจ้าหน้าที่ภาครัฐ ผู้ให้บริการกิจกรรมการท่องเที่ยว ประชาชน นักท่องเที่ยว) ได้ตระหนักถึงความสำคัญ และปฏิบัติตาม

ข้อเสนอแนะสำหรับการศึกษารั้งต่อไป

การศึกษารั้งต่อไปควรทำการศึกษาเพิ่มเติม ดังต่อไปนี้

1. การศึกษาพฤติกรรมของนักท่องเที่ยวชาวไทย และชาวต่างประเทศ ซึ่งต้องศึกษาทุกช่วงเวลา (เดือน) ทุกฤดูกาล เพื่อการวางแผน หรือการปรับกลยุทธ์การท่องเที่ยวเกาะช้าง ตลอดทั้งปี
2. เปรียบเทียบวิธีการดำเนินงานของกิจกรรมการท่องเที่ยวทางธรรมชาติ ที่เจ้าของกิจการเป็นประชาชนในพื้นที่ กับเจ้าของกิจการที่เป็นคนนอกพื้นที่ หรือต่างประเทศ

3. ศึกษาเฉพาะกิจกรรมการท่องเที่ยวทางธรรมชาติ ที่บริหาร และดำเนินการโดยประชาชนในพื้นที่ โดยการจัดตั้งศูนย์บริการสำหรับให้คำแนะนำ ปรีกษา ฝึกอบรมประชาชนและเจ้าหน้าที่สำหรับการบริการ

4. ศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างครอบครัวที่มีส่วนร่วมในกิจกรรมการท่องเที่ยว กับครอบครัวที่ไม่มีส่วนร่วมในกิจกรรมการท่องเที่ยว

5. กำหนดรูปแบบ และวิธีการดำเนินกิจกรรมการท่องเที่ยวทางธรรมชาติ สำหรับกลุ่มที่มีรายได้จากการท่องเที่ยวน้อย ได้แก่ บ้านคลองนนทรี บ้านด่านใหม่ บ้านเจ๊กแบ๋ บ้านสลักคอก และบ้านสลักเพชรเหนือ เพื่อกระจายรายได้จากการท่องเที่ยว สร้างความเข้มแข็งของชุมชน และการมีส่วนร่วมของชุมชนทุกชนชั้นบนเกาะช้างในการดำเนินกิจกรรมการท่องเที่ยวทางธรรมชาติอย่างยั่งยืน

6. ติดตามการปฏิบัติตามข้อกำหนด หรือมาตรฐานการให้บริการ ของกิจกรรมการท่องเที่ยวทางธรรมชาติ

บทคัดย่อ

รหัสโครงการ : RDG-4950147

ชื่อโครงการ : การศึกษากลไกและศักยภาพการจัดกิจกรรมการท่องเที่ยวทางธรรมชาติ
อย่างยั่งยืน บนพื้นที่เกาะช้าง กิ่งอำเภอเกาะช้าง จังหวัดตราด

ชื่อนักวิจัย นายพงษ์วิ ศรีสวัสดิ์ E-mail Address : prp1612@hotmail.com
นางประทุมพร รังษีวงศ์ E-mail Address : pch1267@hotmail.com
นางเจษฎาภรณ์ ยานุพรหม E-mail Address : t_4413@thaimail.com
มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลกรุงเทพ

ระยะเวลาดำเนินการ 1 กันยายน 2549 ถึง 31 สิงหาคม 2550

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์ 1.) เพื่อศึกษากลไกการจัดกิจกรรมการท่องเที่ยวทางธรรมชาติ บนพื้นที่เกาะช้าง กิ่งอำเภอเกาะช้าง จังหวัดตราด 2.) เพื่อศึกษาศักยภาพการจัดกิจกรรมการท่องเที่ยวทางธรรมชาติ บนพื้นที่เกาะช้าง กิ่งอำเภอเกาะช้าง จังหวัดตราด และ 3.) เพื่อหาแนวทางในการจัดกิจกรรมการท่องเที่ยวทางธรรมชาติ บนพื้นที่เกาะช้าง กิ่งอำเภอเกาะช้าง จังหวัดตราด เพื่อการพัฒนาการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง คือ ผู้บริหาร / เจ้าของกิจการ ที่จัดกิจกรรมการท่องเที่ยวทางธรรมชาติ ประชาชนในพื้นที่ นักท่องเที่ยวทั้งชาวไทย และชาวต่างประเทศ เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยแบ่งเป็น 5 ชุด มีทั้งแบบสอบถาม และแบบสัมภาษณ์อย่างมีโครงสร้าง โดยคณะนักวิจัยเก็บรวบรวมข้อมูลด้วยตนเอง การวิเคราะห์ข้อมูลถ้าเป็นแบบสัมภาษณ์อย่างมีโครงสร้าง ทำการวิเคราะห์เนื้อหา ส่วนแบบสอบถาม ทำการวิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้โปรแกรมคอมพิวเตอร์ทางด้านสถิติ

ผลการวิจัยพบว่า กลไกการจัดกิจกรรมการท่องเที่ยวแบ่งได้ 2 กลุ่มคือ ผู้ให้บริการกิจกรรมการท่องเที่ยวที่เป็นประชาชนในพื้นที่ และ ผู้ให้บริการกิจกรรมการท่องเที่ยวที่เป็นนักลงทุนต่างถิ่น/ต่างประเทศ ซึ่งมีรายละเอียดในการดำเนินการด้านต่างๆ จำนวน 8 ด้าน คือ 1.) วัตถุประสงค์ของการดำเนินกิจกรรม 2.) ด้านการเงิน 3.) ด้านกายภาพและสิ่งอำนวยความสะดวก 4.) การจัดโปรแกรมกิจกรรมต่างๆ 5.) การประชาสัมพันธ์และการตลาด 6.) ด้านทรัพยากรมนุษย์ 7.) ความปลอดภัยและความเสี่ยง และ 8.) ลูกค้าสัมพันธ์ ส่วนเรื่องศักยภาพการจัดกิจกรรมการท่องเที่ยว ในมุมมองของนักท่องเที่ยวชาวไทย และชาวต่างประเทศ พบว่า กิจกรรมดำนํ้าดูปะการัง (นํ้าตื้น) และ กิจกรรมดำนํ้าดูปะการัง (นํ้าลึก) มีศักยภาพในระดับสูง เมื่อพิจารณา

รายละเอียดพบว่า ประชาชนในพื้นที่ที่มีความคิดเห็นว่า คุณค่าของทรัพยากรธรรมชาติที่ได้จากการท่องเที่ยว มีศักยภาพสูง แต่นักท่องเที่ยวชาวไทยและชาวต่างประเทศ คิดว่ามีศักยภาพอยู่ในระดับปานกลาง ส่วนเรื่องความปลอดภัยจากการดำเนินกิจกรรมการท่องเที่ยว และความนิยมของกิจกรรมการท่องเที่ยว กลุ่มตัวอย่างทั้ง 3 กลุ่มมีความคิดเห็นสอดคล้องกันว่ามีศักยภาพอยู่ในระดับปานกลาง นอกจากนี้คณะผู้วิจัยได้เสนอแนวทางในการจัดกิจกรรมการท่องเที่ยวทางธรรมชาติบนพื้นที่เกาะช้าง โดยสามารถจัดทำภายใต้กรอบ 3E คือ Enforcement (การบังคับใช้กฎหมาย หรือข้อบังคับ) Engineering (การใช้เทคโนโลยีเพื่อการพัฒนา ปรับปรุง และอนุรักษ์) และ Education (การให้ความรู้ และข้อมูลข่าวสารที่ถูกต้องและครบถ้วน)

คำหลัก: กลไก, ศักยภาพ, กิจกรรมการท่องเที่ยวทางธรรมชาติ

Abstract

Project Code : RDG-4950147

Project Title : The Study of Mechanism and Potential for Sustainable Nature-based Tourism Activities Arrangement in Koh Chang Area, Koh Chang Sub-District, Trat Province

Investigators : Mr. Phongrapee Srisawat E-mail Address : prp1612@hotmail.com

Mrs. Prachoomporn Rangsiwong E-mail Address : pch1267@hotmail.com

Mrs. Jessadaporn Yanuphrom E-mail Address : t_4413@thaimail.com

Rajamangala University of Technology Krungthep (RMUTK)

Project Duration : 1st September 2006 – 31st August 2007

The major objectives of this project is firstly to research and study the mechanism on the arrangement of Sustainable Natural-Based Tourism Activities of Koh Chang Area, Koh Chang Sub-District, Trat Province, secondly to research and study the potential on the arrangement of Sustainable Natural-Based Tourism Activities of Koh Chang Area, Koh Chang Sub-District, Trat Province, and thirdly to research and study for means and accomplishment concerned the Area-Based Tourism Research for Sustainable Tourism of Koh Chang Area, Koh Chang Sub-District, Trat Province. The population and samples used in this research are the business owners, CEOs who arrange the tourists' activities and programs, local citizens, and Thai and non-Thai tourists. The research equipments have been divided into five different sets, consisted of questionnaires, and structural interviews. All information was gathered mainly by all researchers. However, the information is analyzed by statistical computer programs.

The results are obviously seen that participants can be categorized into two groups : the local investors as one group and non-local as well as foreign investors as the other group. The details related to work operation consisted of 1) objective of activities and programs, 2) financial plan, 3) facilitation factors, 4) program arrangement, 5) public relation and marketing, 6) human resources, 7) security and risk management,

and the last one is 8) customer relations. From the point of views stated by Thai tourists and non-Thai tourists, the results appeared that coral snorkeling and scuba diving are very interesting and highly meaningful. Nevertheless, the results from the studies have shown that the local citizens strongly believed in the high value of natural resources and highly valued on this issue while most of Thai tourists and non-Thai tourists moderately observed the value of natural resources. In addition, the security system and popularity on tourism activities have moderately attracted the three sample groups. In spite of that, for future development, the researchers have proposed the 3E which are the enforcement, engineering and education to be considered as the news effective means for the Area-Based Tourism Research for Sustainable Tourism of Koh Chang Area, Koh Chang Sub-District, Trat Province.

Keywords: Mechanism, Potential, Nature-based Tourism Activities

สารบัญ

หน้า

กิตติกรรมประกาศ	ก
บทสรุปสำหรับผู้บริหาร	ข
บทคัดย่อ	ฐ
Abstract	ฅ
สารบัญ	ด
สารบัญตาราง	น
สารบัญภาพ	บ
 บทที่ 1 บทนำ	 1
หลักการและเหตุผล	1
วัตถุประสงค์ของการวิจัย	2
คำถามการวิจัย	2
นิยามศัพท์เฉพาะ	3
ผลวิจัยที่คาดว่าจะได้รับ	4
ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับจากโครงการ	5
แนวทางในการนำผลการวิจัยไปใช้ประโยชน์	5
บทที่ 2 วรรณกรรม และงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง	6
การทบทวนวรรณกรรม.....	6
แนวคิดเกี่ยวกับการท่องเที่ยวแบบยั่งยืน	6
- หลักพื้นฐานของการท่องเที่ยวแบบยั่งยืน	6
- กรอบแนวทางปฏิบัติของการท่องเที่ยวแบบยั่งยืน.....	8
- รูปแบบของการท่องเที่ยวแบบยั่งยืน.....	9
- องค์ประกอบของการพัฒนาการท่องเที่ยวแบบยั่งยืน	12
แนวคิดในการกำหนดกฎเกณฑ์มาตรฐานการพัฒนาแหล่งท่องเที่ยว	
ในอุทยานแห่งชาติ	14

สารบัญ (ต่อ)

	หน้า
- วัตถุประสงค์ในการประกาศจัดตั้งอุทยานแห่งชาติ	15
- เจตนารมณ์พระราชบัญญัติอุทยานแห่งชาติ พ.ศ. 2504	16
- เจตนารมณ์ข้อกำหนดของสหภาพสากลเพื่อการอนุรักษ์ธรรมชาติ และทรัพยากรธรรมชาติ	18
- เจตนารมณ์การพัฒนาการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืนขององค์การท่องเที่ยว โลก	19
แนวคิดเกี่ยวกับการจัดกิจกรรมการท่องเที่ยวทางธรรมชาติ.....	19
- กลไกการกิจกรรมการท่องเที่ยว.....	19
- ความหมายของคำว่าศักยภาพ.....	21
- หลักเกณฑ์การประเมินศักยภาพทรัพยากรท่องเที่ยว.....	22
สภาพทั่วไปของเกาะช้าง	25
- ข้อมูลพื้นฐานของเกาะช้าง	26
- ข้อมูลพื้นฐานของตำบลเกาะช้าง	36
- ข้อมูลพื้นฐานของตำบลเกาะช้างใต้	39
- แหล่งท่องเที่ยวที่มีศักยภาพในการพัฒนานบนพื้นที่กิ่งอำเภอเกาะช้าง...	43
งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง	51
กรอบแนวทางในการศึกษา	54
บทที่ 3 วิธีดำเนินการวิจัย	55
ข้อมูลและแหล่งข้อมูล	55
ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง	55
ขั้นตอนในการคัดเลือกกิจกรรมการท่องเที่ยวทางธรรมชาติ	56
เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล	57
การเก็บรวบรวมข้อมูล	59
การวิเคราะห์ข้อมูลและสถิติที่ใช้	61

สารบัญ (ต่อ)

	หน้า
บทที่ 4 ผลการศึกษา	62
ข้อมูลแหล่งท่องเที่ยว ที่มีการจัดกิจกรรมการท่องเที่ยวทาง บนพื้นที่เกาะช้าง	
จังหวัดตราด	62
กิจกรรมทางบก	62
- กิจกรรมเดินป่า / ส่องสัตว์ / ดูนก	62
- กิจกรรมพักแรมด้วยเต็นท์	64
- กิจกรรมนั่งเรือ พายเรือคายัค ชมหิ่งห้อย ป่าชายเลน.....	65
- กิจกรรมพักแรมวิถีชาวบ้าน (โฮมสเตย์).....	66
- กิจกรรมนั่งช้างเที่ยวป่าชมสวน.....	67
- กิจกรรมขี่จักรยาน/จักรยานยนต์/รถยนต์ชมทัศนียภาพรอบเกาะช้าง...	68
- กิจกรรมเที่ยวน้ำตก.....	69
- กิจกรรมผจญภัย.....	70
กิจกรรมทางทะเล	71
- กิจกรรมล่องเรือชมวิถีชีวิตชาวประมง.....	71
- กิจกรรมตกปลา ปลาหมึก.....	72
- กิจกรรมพายเรือ (แคนู คายัค).....	73
- กิจกรรมดำน้ำดูปะการัง (น้ำตื้น).....	74
- กิจกรรมกิจกรรมดำน้ำดูปะการัง (น้ำลึก).....	74
- กิจกรรมนั่งเรือนำเที่ยวชมทัศนียภาพทางทะเล.....	76
- กิจกรรมเดินผ่านทะเลแหวก (เกาะช้าง-เกาะมันใน).....	76
- กิจกรรมเรือลากร่มชูชีพ (Parasail).....	76

สารบัญ (ต่อ)

หน้า

คำถามการวิจัยที่ 1 กลไกการจัดกิจกรรมการท่องเที่ยวทางธรรมชาติอย่างยั่งยืน บนพื้นที่เกาะช้าง กิ่งอำเภอเกาะช้าง จังหวัดตราด เป็นอย่างไร	77
คำถามการวิจัยที่ 2 ศักยภาพการจัดกิจกรรมการท่องเที่ยวทางธรรมชาติ อย่างยั่งยืน บนพื้นที่เกาะช้าง กิ่งอำเภอเกาะช้าง จังหวัดตราด เป็นอย่างไร	85
ข้อมูลจากผู้ตอบแบบสอบถามที่เป็นประชาชนในพื้นที่	85
ข้อมูลจากผู้ตอบแบบสอบถามที่เป็นนักท่องเที่ยวชาวไทย	89
ข้อมูลจากผู้ตอบแบบสอบถามที่เป็นนักท่องเที่ยวชาวต่างประเทศ	93
ศักยภาพการจัดกิจกรรมการท่องเที่ยวทางธรรมชาติอย่างยั่งยืน	98
ผลการวิเคราะห์ข้อเสนอแนะจากผู้ตอบแบบรวบรวมข้อมูลการวิจัย	105
ข้อมูลสนับสนุนข้อเสนอแนะของผู้ตอบแบบรวบรวมข้อมูลการวิจัย ต่อศักยภาพการจัดกิจกรรมการท่องเที่ยว	107
คำถามการวิจัยที่ 3 แนวทางในการจัดกิจกรรมการท่องเที่ยวทางธรรมชาติ บนพื้นที่เกาะช้าง กิ่งอำเภอเกาะช้าง จังหวัด เพื่อการพัฒนาการท่องเที่ยว อย่างยั่งยืนควรเป็นอย่างไร	117
บทที่ 5 บทสรุป อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ	125
สรุปผลการวิจัย	126
อภิปรายผล	131
ข้อเสนอแนะในการทำวิจัยครั้งนี้	140
ข้อเสนอแนะสำหรับการวิจัยในครั้งต่อไป	140
บรรณานุกรม	142

สารบัญ (ต่อ)

	หน้า
ภาคผนวก	145
ภาคผนวก ก. บทความการวิจัย	146
ภาคผนวก ข. แบบรวบรวมข้อมูลการวิจัย	162
ภาคผนวก ค. ตารางเปรียบเทียบวัตถุประสงค์ กิจกรรมที่วางแผน กิจกรรมที่ ดำเนินการ และผลที่ได้รับ	195
ภาคผนวก ง. ภาพกิจกรรมการดำเนินการวิจัย	197
ภาคผนวก จ. ประวัติผู้วิจัยและคณะ	203

สารบัญตาราง

ตารางที่		หน้า
2.1	รายนามผู้ใหญ่บ้านในแต่ละหมู่บ้าน ปี พ.ศ. 2549.....	32
2.2	จำนวนประชากรในแต่ละหมู่บ้าน ปี พ.ศ. 2549	33
3.1	แสดงจำนวนประชากร และกลุ่มตัวอย่าง สำหรับประชาชนในพื้นที่.....	56
3.2	แสดงจำนวนประชากร และสัดส่วนของประชาชนในพื้นที่.....	57
4.1	แสดงจำนวน และร้อยละ ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถามที่เป็นประชาชน ในพื้นที่	85
4.2	แสดงร้อยละของการมีส่วนร่วมในการดำเนินงานกิจกรรมการท่องเที่ยว สำหรับ ประชาชนในพื้นที่	88
4.3	แสดงจำนวน และร้อยละ ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถามที่เป็นนักท่องเที่ยว ชาวไทย	89
4.4	แสดงจำนวน ค่าเฉลี่ย ความเบี่ยงเบนมาตรฐาน ของศักยภาพกิจกรรม การท่องเที่ยว ตามทัศนะของนักท่องเที่ยวชาวไทย	92
4.5	แสดงจำนวน และร้อยละ ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถามที่เป็นนักท่องเที่ยว ชาวต่างประเทศ	93
4.6	แสดงจำนวน ค่าเฉลี่ย ความเบี่ยงเบนมาตรฐาน ของศักยภาพกิจกรรม การท่องเที่ยว ตามทัศนะของนักท่องเที่ยวชาวต่างประเทศ	96
4.7	แสดงตัวเลขค่าเฉลี่ยของศักยภาพการจัดกิจกรรมการท่องเที่ยวทางธรรมชาติ (ภาพรวม) ด้านคุณค่าของทรัพยากรธรรมชาติ	98
4.8	แสดงตัวเลขค่าเฉลี่ยของศักยภาพการจัดกิจกรรมการท่องเที่ยวทางธรรมชาติ (ภาพรวม) ด้านความปลอดภัยจากการดำเนินกิจกรรมการท่องเที่ยว	100
4.9	แสดงตัวเลขค่าเฉลี่ยของศักยภาพการจัดกิจกรรมการท่องเที่ยวทางธรรมชาติ (ภาพรวม) ด้านความนิยมของกิจกรรมการท่องเที่ยว	102
4.10	แสดงข้อมูลร้อยละของศักยภาพการจัดกิจกรรมการท่องเที่ยวทางธรรมชาติ (ภาพรวม) ด้านข้อจำกัดของกิจกรรมในการรองรับนักท่องเที่ยว	104

สารบัญภาพ

ภาพที่		หน้า
2.1	รูปแบบการท่องเที่ยวแบบยั่งยืนตามแผนปฏิบัติการ 21 หรือ Agenda 21	11
2.2	องค์ประกอบหลักของการพัฒนาการท่องเที่ยวแบบยั่งยืน	14
2.3	ที่ทำการอุทยานแห่งชาติหมู่เกาะช้าง	15
2.4	ตราประจำจังหวัดตราด	25
2.5	ยุทธนาวิที่เกาะช้าง บริเวณแหลมงอบ	28
2.6	เกาะง่าม และบริเวณยุทธนาวิที่เกาะช้าง (บ้านอ่าวลึก) ในปัจจุบัน	29
2.7	นายศักดิ์ประเสริฐ เจริญประสิทธิ์ ปลัดอำเภอผู้เป็นหัวหน้าประจำกิ่งอำเภอ เกาะช้าง	29
2.8	ที่ทำการกิ่งอำเภอเกาะช้าง	30
2.9	แผนที่แสดงบริเวณต่างๆ ของเกาะช้าง	31
2.10	ที่ทำการองค์การบริหารส่วนตำบลเกาะช้าง	36
2.11	ที่ทำการองค์การบริหารส่วนตำบลเกาะช้างใต้	40
2.12	น้ำตกคลองพลู	44
2.13	น้ำตกธารมะยม และ พระปรมาภิไธย (รัชกาลที่ 6) วปร. พ.ศ. 2465	45
2.14	หาดทราย หาดหิน ถนน บริเวณหาดทรายขาว.....	46
2.15	หาดทราย หาดหิน บริเวณหาดคลองพร้าว	47
2.16	ต้นจันทน์ผาบนปลายยอดหิน แหลมไชยเชษฐ	48
2.17	หาดทราย บริเวณหาดไก่อแบ้	48
2.18	หมู่เกาะรัง และแนวท่อนเพื่อป้องกันปะการังที่ใช้งานได้ และเสียหาย	49
2.19	บ้านบางเบ้า	50
2.20	กรอบแนวทางในการศึกษา	54
4.1	กิจกรรมเดินป่าบ้านคลองสน-น้ำตกคลองพลู.....	63
4.2	กิจกรรมเดินป่าคลองกลอย (บางเบ้า)	64
4.3	กิจกรรมพักแรมด้วยเต็นท์	64
4.4	กิจกรรมนั่งเรือมาด พายเรือคายัค ชมหิ่งห้อย ป่าชายเลน.....	65

สารบัญภาพ (ต่อ)

ภาพที่		หน้า
4.5	ไฮมสเตย์บริเวณบ้านสลักเพชร	66
4.6	ไฮมสเตย์บริเวณบ้านบางเบา	66
4.7	กิจกรรมนั่งช้างเที่ยวป่าชมสวน	67
4.8	ที่จอดรถจักรยาน และเส้นทางขี่รถจักรยานภายในเกาะช้าง แกรนด์ ลาгуน่า ...	68
4.9	รถจักรยานยนต์ (มอเตอร์ไซด์) สำหรับเช่า	68
4.10	น้ำตกคลองพลู	69
4.11	กิจกรรมผจญภัย	70
4.12	วิถีชีวิตชาวประมงชุมชนบ้านคลองสน	71
4.13	กิจกรรมตกปลา ปลาหมึก.....	72
4.14	กิจกรรมพายเรือ (แคนู คยัค).....	73
4.15	กิจกรรมดำน้ำดูปะการัง (น้ำตื้น)	74
4.16	บริเวณหินลูกบาท หินราบ ที่เป็นที่นิยมในการดำน้ำลึก	75
4.17	อุปกรณ์สำหรับดำน้ำลึก และปะการัง	75
4.18	นั่งเรื่อน้ำเที่ยวชมทัศนียภาพทางทะเล	76
4.19	กิจกรรมเรือลากร่มชูชีพ (Parasail)	76
4.20	บริการรถรับ-ส่ง นักท่องเที่ยวของผู้ให้บริการที่จัดกิจกรรม	81
4.21	อุปกรณ์สำหรับทำกิจกรรมการท่องเที่ยวตามมาตรฐานข้อกำหนด	82
4.22	เจ้าหน้าที่ของหน่วยงานราชการกำกับดูแลการทำกิจกรรมการท่องเที่ยว	83
4.23	การปฏิบัติงานของนักท่องเที่ยวก่อนและระหว่างการทำกิจกรรม	83
4.24	บริเวณหาดทรายที่มีสิ่งสกปรกจากธรรมชาติกองอยู่บนหาดทราย	108
4.25	ห้องน้ำสาธารณะบริเวณบ้านบางเบา (ยังไม่เปิดให้บริการ 31 ธ.ค. 49).....	108
4.26	ห้องน้ำสาธารณะบริเวณบ้านสลักคอก (ยังไม่เปิดให้บริการ 8 พ.ย. 49)	109
4.27	ห้องน้ำสาธารณะบริเวณหาดทรายขาว (ยังไม่เปิดให้บริการ 2 เม.ย. 50)	109
4.28	ห้องน้ำสาธารณะบริเวณจุดชมวิว (ไกล่ชีวิว รีสอร์ท) เปิดให้บริการ.....	110
4.29	ห้องน้ำสาธารณะบริเวณไกล่น้ำตกธารมะยม(ยังไม่เปิดให้บริการ 5 เม.ย. 50)..	110

สารบัญภาพ (ต่อ)

ภาพที่		หน้า
4.30	การใช้ภาษาต่างประเทศ และศัพท์แสง.....	111
4.31	การจัดเวทีประชาคมหมู่บ้าน	112
4.32	รถโดยสารสาธารณะ และรถตู้สาธารณะ	113
4.33	สภาพถนน และไหล่ทาง บางช่วงบนเกาะช้าง	114
4.34	รถบรรทุกน้ำเพื่อจำหน่ายให้สถานที่ต่างๆ	114
4.35	สถานีอนามัย บ้านบางเบ้า	115
4.36	หาดทรายสาธารณะ ทางลงหาดสาธารณะที่ชำรุด และใช้งานได้	115
4.37	สภาพปัญหาต่างๆ ที่พบ ที่ยังไม่มีงบค้ำใช้ และประชาสัมพันธ์	116
4.38	การมีส่วนร่วมของภาคส่วนต่างๆ ในกิจกรรมการท่องเที่ยวทางธรรมชาติ	119
4.39	การบริการข้อมูลข่าวสาร ความรู้ และการประชาสัมพันธ์	120
4.40	การบริการด้านสิ่งอำนวยความสะดวก	121
4.41	การบริการด้านการรักษาความปลอดภัย	122
4.42	การกำหนดเกณฑ์มาตรฐานเพื่อการพัฒนาและจัดการความปลอดภัย	123
4.43	กรอบเครื่องมือในการจัดกิจกรรมการท่องเที่ยวทางธรรมชาติอย่างยั่งยืน	124

บทที่ 1

บทนำ

หลักการและเหตุผล

เกาะช้างเป็นเกาะขนาดใหญ่เป็นลำดับที่ 2 ของประเทศไทย รองจากเกาะภูเก็ต บริเวณเกาะช้างเป็นพื้นที่ที่อยู่ในจังหวัดตราด ได้รับการประกาศจัดตั้งเป็นอุทยานแห่งชาติทางทะเลในปี พ.ศ. 2525 โดยผนวกเกาะช้าง กับวนอุทยานแห่งชาติหมู่เกาะต่างๆ อีกจำนวน 40 เกาะ ซึ่งได้ประกาศจัดตั้งเป็นอุทยานแห่งชาติหมู่เกาะช้าง ไว้ในราชกิจจานุเบกษา เล่ม 99 ตอนที่ 197 ลงวันที่ 31 ธันวาคม พ.ศ. 2525 นับเป็นอุทยานแห่งชาติลำดับที่ 45 ของประเทศไทย (กรมป่าไม้ ส่วนอุทยานแห่งชาติทางทะเล สำนักอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติ, 2541 อ้างถึงใน วุฒิพงศ์ น้อยหวาด, 2545: 21) ปัจจุบันกำหนดให้เกาะช้างเป็นพื้นที่พิเศษเพื่อการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน โดยพระราชกฤษฎีกา จัดตั้งองค์การบริหารการพัฒนาพื้นที่พิเศษเพื่อการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน (องค์การมหาชน) (พระราชกฤษฎีกา จัดตั้งองค์การบริหารการพัฒนาพื้นที่พิเศษเพื่อการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน, 2546: 1-24)

ตั้งแต่ปี พ.ศ. 2482 เกาะช้าง มีฐานะเป็นตำบลหนึ่งของอำเภอแหลมงอบ โดยมี 1 ตำบล 8 หมู่บ้าน และเมื่อวันที่ 3 สิงหาคม พ.ศ. 2533 อำเภอแหลมงอบได้แบ่งแยกเป็น 2 ตำบล คือ ตำบลเกาะช้าง มีจำนวน 4 หมู่บ้าน และตำบลเกาะช้างใต้ มีจำนวน 4 หมู่บ้าน โดยที่เกาะช้างมีธรรมชาติที่สวยงาม มีนักท่องเที่ยวเพิ่มมากขึ้นทุกปี แต่เกาะช้างยังไม่ได้มีการพัฒนาเท่าที่ควร กระทรวงมหาดไทยจึงได้มีประกาศจัดตั้งกิ่งอำเภอเกาะช้าง เมื่อวันที่ 30 เมษายน พ.ศ. 2537 จนถึงปัจจุบันกิ่งอำเภอเกาะช้าง แบ่งเขตการปกครองตามพระราชบัญญัติลักษณะการปกครองท้องถิ่น พ.ศ. 2457 เป็น 2 ตำบล 9 หมู่บ้าน ดังนี้ 1.) ตำบลเกาะช้าง ประกอบด้วย 4 หมู่บ้าน คือ บ้านคลองนนทรี บ้านด่านใหม่ บ้านคลองสน และบ้านคลองพร้าว 2.) ตำบลเกาะช้างใต้ ประกอบด้วย 5 หมู่บ้าน คือ บ้านบางเบ้า บ้านสลักเพชร บ้านเจ๊กแบ้ บ้านสลักคอก และ บ้านสลักเพชรเหนือ โดยภาพรวมกิ่งอำเภอเกาะช้างมีจำนวนประชากรทั้งสิ้น 6,262 คน (กรมการปกครอง, <http://www.dopa.go.th/cgi-bin>, ค้นหาเมื่อ 26 กรกฎาคม 2549)

หมู่เกาะช้าง ได้รับขนานนามว่า “อันดามันแห่งภาคตะวันออก” จากสำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ (2546) ซึ่งรายงานว่าเป็นแหล่งท่องเที่ยวธรรมชาติทางทะเลที่สวยงามที่สุดแห่งหนึ่งบริเวณชายฝั่งทะเลด้านอ่าวไทย จากการส่งเสริม

การตลาด และการประชาสัมพันธ์ของหน่วยงานภาครัฐ และเอกชนทำให้หมู่เกาะช้าง เป็นที่รู้จัก และนิยมของนักท่องเที่ยวทั้งชาวไทย และชาวต่างประเทศ อย่างรวดเร็ว ทำให้มีจำนวน นักท่องเที่ยวเพิ่มขึ้นอัตราเฉลี่ยประมาณร้อยละ 25 ต่อปี นอกจากนี้การเปลี่ยนแปลงดังกล่าวยัง ส่งผลต่อการเปลี่ยนแปลงทางสังคม วัฒนธรรม เศรษฐกิจและสิ่งแวดล้อมบนเกาะช้างอย่างชัดเจน เช่นการเปลี่ยนแปลงเกี่ยวกับการใช้ประโยชน์ที่ดินเพื่อรองรับธุรกิจท่องเที่ยว วิถีชีวิตของ ชาวประมงพื้นบ้าน ปรับเปลี่ยนเป็นการดำเนินกิจการเรือจ้าง เป็นต้น

จากข้อมูลข้างต้น เมื่อมีการพัฒนาและส่งเสริมการท่องเที่ยวเกาะช้าง ก็เริ่มส่งผลกระทบต่อ การเปลี่ยนแปลงทั้งทางกายภาพ สังคมและวัฒนธรรม อย่างชัดเจน การเปลี่ยนแปลงดังกล่าว มีองค์ประกอบจากความพร้อมของสภาพแวดล้อม ความพร้อมของชุมชนท้องถิ่น ความรู้ความ เข้าใจของผู้ประกอบการและนักท่องเที่ยว โดยเฉพาะการจัดกิจกรรมการท่องเที่ยวทางธรรมชาติ ให้เหมาะสมกับข้อมูลด้านกายภาพ สังคม ชุมชน และสิ่งแวดล้อม ดังนั้นคณะนักวิจัยจึงมีความ สนใจที่จะมุ่งศึกษากลไก และศักยภาพการจัดกิจกรรมการท่องเที่ยวทางธรรมชาติอย่างยั่งยืน เพื่อ การเตรียมมาตรการหรือแผนในการรองรับที่ดี และก่อให้เกิดประสิทธิภาพ เกิดความสมดุล ระหว่างการอนุรักษ์ การฟื้นฟูทรัพยากรธรรมชาติ กับการพัฒนาการท่องเที่ยวที่มีคุณภาพและ มาตรฐานระดับสากล อีกทั้งมุ่งพัฒนาสู่การท่องเที่ยวอย่างยั่งยืนที่มีศักยภาพในการแข่งขันกับ นานาประเทศ

วัตถุประสงค์ของโครงการ

1. เพื่อศึกษากลไกการจัดกิจกรรมการท่องเที่ยวทางธรรมชาติ บนพื้นที่เกาะช้าง กิ่งอำเภอเกาะช้าง จังหวัดตราด
2. เพื่อศึกษาศักยภาพการจัดกิจกรรมการท่องเที่ยวทางธรรมชาติ บนพื้นที่เกาะช้าง กิ่งอำเภอเกาะช้าง จังหวัดตราด
3. เพื่อหาแนวทางในการจัดกิจกรรมการท่องเที่ยวทางธรรมชาติ บนพื้นที่เกาะช้าง กิ่งอำเภอเกาะช้าง จังหวัดตราด เพื่อการพัฒนาการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน

คำถามการวิจัย (Research Question)

1. กลไกการจัดกิจกรรมการท่องเที่ยวทางธรรมชาติ บนพื้นที่เกาะช้าง กิ่งอำเภอ เกาะช้าง จังหวัดตราด เป็นอย่างไร
2. ศักยภาพการจัดกิจกรรมการท่องเที่ยวทางธรรมชาติ บนพื้นที่เกาะช้าง กิ่งอำเภอ เกาะช้าง จังหวัดตราด เป็นอย่างไร

3. แนวทางในการจัดกิจกรรมการท่องเที่ยวทางธรรมชาติ บนพื้นที่เกาะช้าง กิ่งอำเภอเกาะช้าง จังหวัดตราด เพื่อการพัฒนาการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืนควรเป็นอย่างไร

นิยามศัพท์เฉพาะ

การท่องเที่ยวทางธรรมชาติอย่างยั่งยืน หมายถึง การท่องเที่ยวที่ทำให้นักท่องเที่ยวได้รับความพึงพอใจ ความประทับใจ ควบคู่กับการได้รับความรู้ในคุณค่าของทรัพยากรธรรมชาติระบบนิเวศ และสภาพแวดล้อมทางธรรมชาติของแหล่งท่องเที่ยว โดยมีการบริหารและการจัดการที่ได้รับความร่วมมือระหว่างภาครัฐ ภาคธุรกิจ ภาคประชาชนที่มุ่งเน้นให้เกิดความยั่งยืนของแหล่งท่องเที่ยวทางธรรมชาติในพื้นที่

กิจกรรมการท่องเที่ยวทางธรรมชาติอย่างยั่งยืน หมายถึง สิ่งดึงดูดและสิ่งอำนวยความสะดวกที่จัดหรือสร้างขึ้น โดยมุ่งที่จะให้บริการต่อการท่องเที่ยว นันทนาการและพักผ่อนหย่อนใจ รวมถึงกิจกรรมที่เปิดโอกาสให้ผู้เยี่ยมชมมีส่วนร่วมในกิจกรรม อีกทั้งสามารถรักษาความเป็นธรรมชาติและวัฒนธรรมไว้นานที่สุด เกิดผลกระทบน้อยที่สุด และใช้ประโยชน์ได้มากและนานที่สุด

กิจกรรมการท่องเที่ยวทางธรรมชาติอย่างยั่งยืนบนพื้นที่เกาะช้าง แบ่งเป็น 2 ประเภท ได้แก่

1. กิจกรรมทางบก
 - 1.1 กิจกรรมเดินป่า / ส่องสัตว์ / ดูนก
 - 1.2 กิจกรรมพักแรมด้วยเต็นท์
 - 1.3 กิจกรรมนั่งเรือ พายเรือคายัค ชมหิ่งห้อย ป่าชายเลน
 - 1.4 กิจกรรมพักแรมวิถีชาวบ้าน (โฮมสเตย์)
 - 1.5 กิจกรรมนั่งช้างเที่ยวป่าชมสวน
 - 1.6 กิจกรรมขี่จักรยาน / จักรยานยนต์ / รถยนต์ชมทัศนียภาพรอบเกาะช้าง
 - 1.7 กิจกรรมเที่ยวน้ำตก
 - 1.8 กิจกรรมผจญภัย เช่น ไต่สะพานเชือก เสกิตบอร์ด เป็นต้น
2. กิจกรรมทางทะเล
 - 2.1 กิจกรรมล่องเรือชมวิถีชีวิตชาวประมง
 - 2.2 กิจกรรมตกปลา ปลาหมึก
 - 2.3 กิจกรรมพายเรือ (แคนู คายัค)

- 2.4 กิจกรรมดำน้ำดูปะการัง (น้ำตื้น)
- 2.5 กิจกรรมดำน้ำดูปะการัง (น้ำลึก)
- 2.6 กิจกรรมนั่งเรือสำราญเพื่อชมทัศนียภาพทางทะเล
- 2.7 กิจกรรมเดินผ่านทะเลแหวก (เกาะช้าง-เกาะมันใน)
- 2.8 กิจกรรมเรือลากร่มชูชีพ (Parasail)

กลไกการจัดกิจกรรมการท่องเที่ยวทางธรรมชาติ หมายถึง การดำเนินการด้านต่างๆ เพื่อจัดกิจกรรมท่องเที่ยวทางธรรมชาติที่ผู้ให้บริการ สามารถบริการเพื่อตอบสนองความต้องการของผู้ใช้บริการจนเกิดความพึงพอใจได้ ประกอบด้วย 1.) วัตถุประสงค์ของการดำเนินกิจกรรม 2.) ด้านการเงิน 3.) ด้านกายภาพและสิ่งอำนวยความสะดวก 4.) การจัดโปรแกรมกิจกรรมต่างๆ 5.) การประชาสัมพันธ์และการตลาด 6.) ด้านทรัพยากรมนุษย์ 7.) ความปลอดภัยและความเสี่ยง และ 8.) ลูกค้าสัมพันธ์

ศักยภาพการจัดกิจกรรมการท่องเที่ยวทางธรรมชาติ หมายถึง ความสามารถหรือ ความพร้อมของผู้ให้บริการด้านต่างๆ ในการจัดกิจกรรมการท่องเที่ยวทางธรรมชาติเพื่อตอบสนองความต้องการของผู้ใช้บริการจนเกิดความพึงพอใจได้ ประกอบด้วย 1.) คุณค่าของทรัพยากรธรรมชาติที่ได้จากกิจกรรมการท่องเที่ยว 2.) ข้อจำกัดของกิจกรรมในการรองรับนักท่องเที่ยว 3.) ความปลอดภัยจากการดำเนินกิจกรรมการท่องเที่ยว และ 4.) ความนิยมของกิจกรรมการท่องเที่ยว

ผลการวิจัยที่คาดว่าจะได้รับ (Outputs)

1. ข้อมูลแหล่งท่องเที่ยว ที่มีการจัดกิจกรรมการท่องเที่ยวทางธรรมชาติ บนพื้นที่เกาะช้าง กิ่งอำเภอเกาะช้าง จังหวัดตราด
2. กลไกการจัดกิจกรรมการท่องเที่ยวทางธรรมชาติเบื้องต้น บนพื้นที่เกาะช้าง กิ่งอำเภอเกาะช้าง จังหวัดตราด
3. ศักยภาพการจัดกิจกรรมการท่องเที่ยวทางธรรมชาติ บนพื้นที่เกาะช้าง กิ่งอำเภอเกาะช้าง จังหวัดตราด
4. แนวทางในการจัดกิจกรรมการท่องเที่ยวทางธรรมชาติ เพื่อการพัฒนา การท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน
5. รายงานการวิจัยฉบับสมบูรณ์ (Final Research)
6. บทความงานวิจัย จำนวน 1 บทความ (ประมาณ 15 หน้า)

7. การนำเสนอผลการวิจัยในการประชุม ที่สำนักงานกองทุนสนับสนุนการวิจัย (สกว.) จัดขึ้น
8. ส่งเอกสารเพื่อเผยแพร่ ณ หอสมุดแห่งชาติ
9. ส่งเอกสารเพื่อเผยแพร่ ณ ห้องสมุดงานวิจัย สำนักงานคณะกรรมการวิจัยแห่งชาติ (วช.)

ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับจากโครงการ (Outcomes)

1. ทราบถึงกลไกการจัดกิจกรรมการท่องเที่ยวทางธรรมชาติ บนพื้นที่เกาะช้าง กิ่งอำเภอเกาะช้าง จังหวัดตราด
2. ทราบถึงศักยภาพการจัดกิจกรรมการท่องเที่ยวทางธรรมชาติ บนพื้นที่เกาะช้าง กิ่งอำเภอ เกาะช้าง จังหวัดตราด
3. เป็นแนวทางในการจัดกิจกรรมการท่องเที่ยวทางธรรมชาติ บนพื้นที่เกาะช้าง กิ่งอำเภอเกาะช้าง จังหวัดตราด เพื่อการพัฒนาการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน
4. เป็นแนวทางในการจัดกิจกรรมการท่องเที่ยวทางธรรมชาติ ของสถานที่ท่องเที่ยวอื่นๆ
5. ประชาชนในท้องถิ่นได้มีส่วนร่วมในการแสดงความคิดเห็นเกี่ยวกับการจัดกิจกรรมการท่องเที่ยวทางธรรมชาติ

แนวทางในการนำผลการวิจัยไปใช้ประโยชน์

1. หน่วยงานที่เกี่ยวข้อง สามารถนำผลการวิจัยเพื่อนำไปใช้ในการวางแผน หรือการปรับกลยุทธ์การท่องเที่ยวเกาะช้างตลอดทั้งปี ทั้งนักท่องเที่ยวชาวไทย และชาวต่างประเทศ
2. หน่วยงานที่เกี่ยวข้อง เร่งสร้างความเข้าใจ ส่งเสริม เพื่อให้เจ้าของกิจการที่ดำเนินการจัดกิจกรรมการท่องเที่ยวทางธรรมชาติ ปฏิบัติตามข้อกำหนด หรือมาตรฐานการให้บริการ พร้อมมุ่งพัฒนาสู่ความเป็นสากล
3. หน่วยงานที่เกี่ยวข้อง ร่วมกำหนดรูปแบบ หรือวิธีการดำเนินกิจกรรมการท่องเที่ยวทางธรรมชาติ สำหรับกลุ่มที่มีรายได้จากการท่องเที่ยวน้อย เพื่อกระจายรายได้จากการท่องเที่ยวสู่ชุมชน สร้างความเข้มแข็งของชุมชน และการมีส่วนร่วมของชุมชนทุกชุมชนบนเกาะช้าง ในการดำเนินกิจกรรมการท่องเที่ยวทางธรรมชาติอย่างยั่งยืน

บทที่ 2

วรรณกรรม และงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

งานวิจัยเรื่อง การศึกษากลไก และศักยภาพการจัดกิจกรรมการท่องเที่ยวทางธรรมชาติ อย่างยั่งยืน บนพื้นที่เกาะช้าง กิ่งอำเภอเกาะช้าง จังหวัดตราด คณะนักวิจัยได้ศึกษาวรรณกรรม และงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง โดยสามารถแบ่งได้เป็น 2 ส่วนใหญ่ ๆ ดังนี้

1. การทบทวนวรรณกรรม
2. งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

การทบทวนวรรณกรรม

การทบทวนวรรณกรรมที่เกี่ยวข้องกับงานวิจัยเรื่อง การศึกษากลไกการจัดกิจกรรมการท่องเที่ยวทางธรรมชาติ บนพื้นที่เกาะช้าง กิ่งอำเภอเกาะช้าง จังหวัดตราด สามารถแบ่งได้ดังนี้

1. แนวคิดเกี่ยวกับการท่องเที่ยวแบบยั่งยืน
2. แนวคิดในการกำหนดกฎเกณฑ์มาตรฐานการพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวในอุทยานแห่งชาติ
3. แนวคิดเกี่ยวกับการจัดกิจกรรมการท่องเที่ยวทางธรรมชาติ
4. สภาพทั่วไปของเกาะช้าง

1. แนวคิดเกี่ยวกับการท่องเที่ยวแบบยั่งยืน

1.1 หลักพื้นฐานของการท่องเที่ยวแบบยั่งยืน

แชร์เลย์ อีเบอร์ (Shirley Eber, 1992) ได้อธิบายถึงหลักการพื้นฐาน (Principles) ของการท่องเที่ยวแบบยั่งยืน 10 ประการ ดังนี้

1.1.1 การใช้ทรัพยากรอย่างยั่งยืน (Using Resource Sustainable) เป็นการ ใช้ทรัพยากรธรรมชาติและวัฒนธรรมอย่างพอดีเท่าที่จำเป็นและประหยัด เพื่ออนุรักษ์ทรัพยากรให้ มีการใช้ยาวนานขึ้น

1.1.2 การลดการบริโภคของเสียที่เกิดจากความจำเป็น (Reducing Over Consumption and Waste) เป็นการลดการบริโภคที่มากเกิดความจำเป็นและการลดของเสียเพื่อ

ช่วยลดค่าใช้จ่ายในการทำนุบำรุงรักษาสีงแวดล้อมที่ถูกทำลายในระยะยาว และเพิ่มคุณภาพของการท่องเที่ยวด้วย

1.1.3 การรักษาความหลากหลาย (Maintaining Diversity) เป็นการรักษาความหลากหลายของธรรมชาติและวัฒนธรรม ซึ่งมีความสำคัญต่อการท่องเที่ยวในระยะยาว และช่วยขยายฐานของการท่องเที่ยวด้วย

1.1.4 การรวมการพัฒนาการท่องเที่ยวเข้าอยู่ในการวางแผน (Integrating Tourism into Planning) เป็นการรวมการพัฒนาการท่องเที่ยวเข้ากับแผนพัฒนาแห่งชาติและแผนพัฒนาท้องถิ่น อีกทั้งมีการประเมินผลกระทบสิ่งแวดล้อม (Environmental Impact Assessment – EIA) ซึ่งการประเมินผลกระทบสิ่งแวดล้อม หมายถึง การใช้หลักวิชาการในการคาดการณ์เกี่ยวกับผลกระทบทั้งทางด้านบวกและด้านลบของการดำเนินโครงการพัฒนาการท่องเที่ยวที่จะมีต่อสิ่งแวดล้อมทุกด้านทั้งด้านทรัพยากรท่องเที่ยว เศรษฐกิจ และสังคม เพื่อหาทางป้องกันผลกระทบด้านลบที่อาจเกิดขึ้นให้เกิดขึ้นน้อยที่สุด อันจะช่วยขยายศักยภาพการท่องเที่ยวในระยะยาว

1.1.5 การสนับสนุนเศรษฐกิจท้องถิ่น (Supporting Local Economics) เป็นการรองรับกิจกรรมทางเศรษฐกิจของท้องถิ่น โดยพิจารณาควบคู่ไปกับด้านราคาและคุณค่าของสิ่งแวดล้อม ซึ่งไม่เพียงแต่จะช่วยให้เกิดการประหยัด แต่ยังป้องกันการทำลายสิ่งแวดล้อมด้วย

1.1.6 การมีส่วนร่วมของชุมชนท้องถิ่น (Involving Local Communities) เป็นการให้ชุมชนท้องถิ่นมีส่วนร่วมทางการท่องเที่ยวอย่างเต็มที่ ซึ่งไม่เพียงแต่สร้างผลประโยชน์ตอบแทนให้แก่ประชาชนในท้องถิ่น และสิ่งแวดล้อมโดยรวม แต่ยังช่วยยกระดับคุณภาพการจัดการท่องเที่ยวด้วย

1.1.7 การปรึกษากันระหว่างผู้เชี่ยวชาญและสาธารณชน (Consulting Stakeholders and the Public) เป็นการปรึกษาหารือกันอย่างสม่ำเสมอระหว่างรัฐบาลผู้ประกอบการ ประชาชนท้องถิ่น องค์กรและสถาบันที่เกี่ยวข้องเพื่อเข้าร่วมกันในทิศทางเดียวกัน รวมทั้งร่วมแก้ปัญหา และลดข้อขัดแย้งในผลประโยชน์

1.1.8 การฝึกอบรมบุคลากร (Training Staff) เป็นการฝึกอบรมบุคลากรท้องถิ่นทุกประเภททุกระดับให้มีความรู้เกี่ยวกับแนวคิดและวิธีปฏิบัติในการพัฒนาแบบยั่งยืน ซึ่งจะช่วยยกระดับของการบริการท่องเที่ยว

1.1.9 การตอบสนองการตลาดท่องเที่ยว (Marketing Tourism Responsibly) เป็นการเตรียมข้อมูลข่าวสารการท่องเที่ยวอย่างพร้อมมูลเพื่อเผยแพร่ไปยังนักท่องเที่ยวให้

เข้าใจ และเคารพในสิ่งแวดล้อม ธรรมชาติ และวัฒนธรรมของแหล่งท่องเที่ยว อีกทั้งช่วยยกระดับความพอใจของนักท่องเที่ยวด้วย

1.1.10 การวิจัยอย่างมีประสิทธิภาพ (Undertaking Research) เป็นการวิจัยและติดตามตรวจสอบอย่างมีประสิทธิภาพเพื่อช่วยในการแก้ไขปัญหา และเพิ่มผลประโยชน์ให้กับแหล่งท่องเที่ยว นักท่องเที่ยว รวมถึงนักลงทุน

1.2 กรอบแนวทางปฏิบัติของการท่องเที่ยวแบบยั่งยืน

จากหลักการพื้นฐานของการท่องเที่ยวแบบยั่งยืน สามารถนำไปสร้างกรอบแนวทางปฏิบัติของการท่องเที่ยวแบบยั่งยืนได้ 10 ประการ (บุญเลิศ จิตตั้งวัฒนา. 2548: 9-10) ดังนี้

1.2.1 มุ่งพัฒนาการท่องเที่ยวภายในประเทศอย่างจริงจังก่อน แล้วจึงพัฒนาการท่องเที่ยวระหว่างประเทศอย่างค่อยเป็นค่อยไปภายหลัง เพื่อให้เหมาะสมกับระบบสาธารณูปโภคที่รองรับเป็นสำคัญ

1.2.2 มุ่งให้ประชาชนในท้องถิ่นมีส่วนร่วมในการตัดสินใจโครงการท่องเที่ยวต่างๆ ที่จะมีผลกระทบต่อวิถีชีวิตของคนส่วนใหญ่ในพื้นที่

1.2.3 มุ่งพิจารณาอย่างรอบคอบถึงขอบเขตที่เหมาะสมของการพัฒนาการท่องเที่ยวโดยคำนึงถึงขีดความสามารถในการรองรับทุกๆ ด้าน เพื่อผลักดันให้การพัฒนาการท่องเที่ยวเข้าไปเป็นส่วนหนึ่งของการพัฒนาเศรษฐกิจของพื้นที่นั้นๆ

1.2.4 มุ่งให้ข้อมูลการท่องเที่ยวอย่างเพียงพอแก่นักท่องเที่ยว เพื่อให้ นักท่องเที่ยวเข้าใจและห่วงใยในสิ่งแวดล้อม พร้อมทั้งช่วยยกระดับความพึงพอใจของนักท่องเที่ยวด้วย

1.2.5 มุ่งใช้วัสดุและผลผลิตในท้องถิ่น เพื่อช่วยลดดุลการค้ากับต่างประเทศได้ทางหนึ่ง และเป็นการเพิ่มรายได้ให้กับคนไทยในท้องถิ่นนั้นๆ ด้วย

1.2.6 มุ่งกระจายรายได้ และนำรายได้เข้าสู่ท้องถิ่นให้มากที่สุด เพื่อประโยชน์ในระยะยาวของชุมชนท้องถิ่น

1.2.7 มุ่งจ้างงานในท้องถิ่นด้วยการส่งเสริมรูปแบบของงานที่น่าสนใจ เพื่อให้ผลตอบแทนสูงแก่ชุมชนท้องถิ่นนั้น

1.2.8 มุ่งพัฒนาบุคลากรในท้องถิ่นให้มีความรู้ความสามารถเพิ่มขึ้น เพื่อจะ ช่วยยกระดับของบริการท่องเที่ยวให้สูงขึ้น

1.2.9 มุ่งรักษาคุณค่าของสิ่งแวดล้อมและวัฒนธรรมในท้องถิ่นให้อยู่รอดในระยะยาวเพื่อเป็นแหล่งรองรับการท่องเที่ยวตลอดไป

1.2.10 มุ่งทำงานร่วมกันอย่างเสมอภาคระหว่างภาคธุรกิจท่องเที่ยว เพื่อให้การทำงานขององค์กรท้องถิ่น องค์กรด้านสิ่งแวดล้อม และรัฐบาลร่วมกันบนหลักการ

1.3 รูปแบบของการท่องเที่ยวแบบยั่งยืน

จากกรอบแนวทางปฏิบัติของการท่องเที่ยวแบบยั่งยืน 10 ประการ ทำให้ประเทศต่างๆ พยายามหารูปแบบการท่องเที่ยวใหม่ที่จะนำไปสู่การท่องเที่ยวแบบยั่งยืน จึงเป็นเหตุให้เกิดการจัดประชุมสหประชาชาติว่าด้วยสิ่งแวดล้อมและการพัฒนา (The United Nations Conference of Environment and Development) หรือที่เรียกว่า ประชุม Earth Summit ขึ้นที่กรุงริโอ เดอ จาเนโร ประเทศบราซิล เมื่อเดือนมิถุนายน ค.ศ. 1992 (พ.ศ. 2535) หรือที่เรียกอีกชื่อว่า Rio Summit (ปฏิญญาริโอ) และได้ร่วมลงนามรับรองเอกสารสำคัญ 5 ฉบับ (บุญเลิศ จิตตั้งวัฒนา. 2548: 11-12) คือ

1.3.1 ปฏิญญาริโอว่าด้วยสิ่งแวดล้อมและการพัฒนา (The Rio Declaration on Environment and Development) ประกอบด้วยหลักการ 27 ประการเกี่ยวกับสิทธิและความรับผิดชอบของประชาชาติในการดำเนินงานพัฒนา เพื่อปรับปรุงความเป็นอยู่ของประชาชนให้ดียิ่งขึ้น

1.3.2 แผนปฏิบัติการ 21 (Agenda 21) เป็นแผนแม่บทของโลกสำหรับการดำเนินงานที่จะทำให้เกิดการพัฒนาอย่างยั่งยืนทั้งในด้านสังคม เศรษฐกิจ และสิ่งแวดล้อม

1.3.3 คำแถลงเกี่ยวกับหลักการเรื่องป่าไม้ (Statement of Principles on Forests) เป็นแนวทางในการจัดการ การอนุรักษ์และการพัฒนาอย่างยั่งยืนสำหรับป่าไม้ทุกประเภท อันเป็นสิ่งสำคัญสำหรับการพัฒนาเศรษฐกิจและการรักษาไว้ซึ่งสิ่งมีชีวิตในทุกรูปแบบ

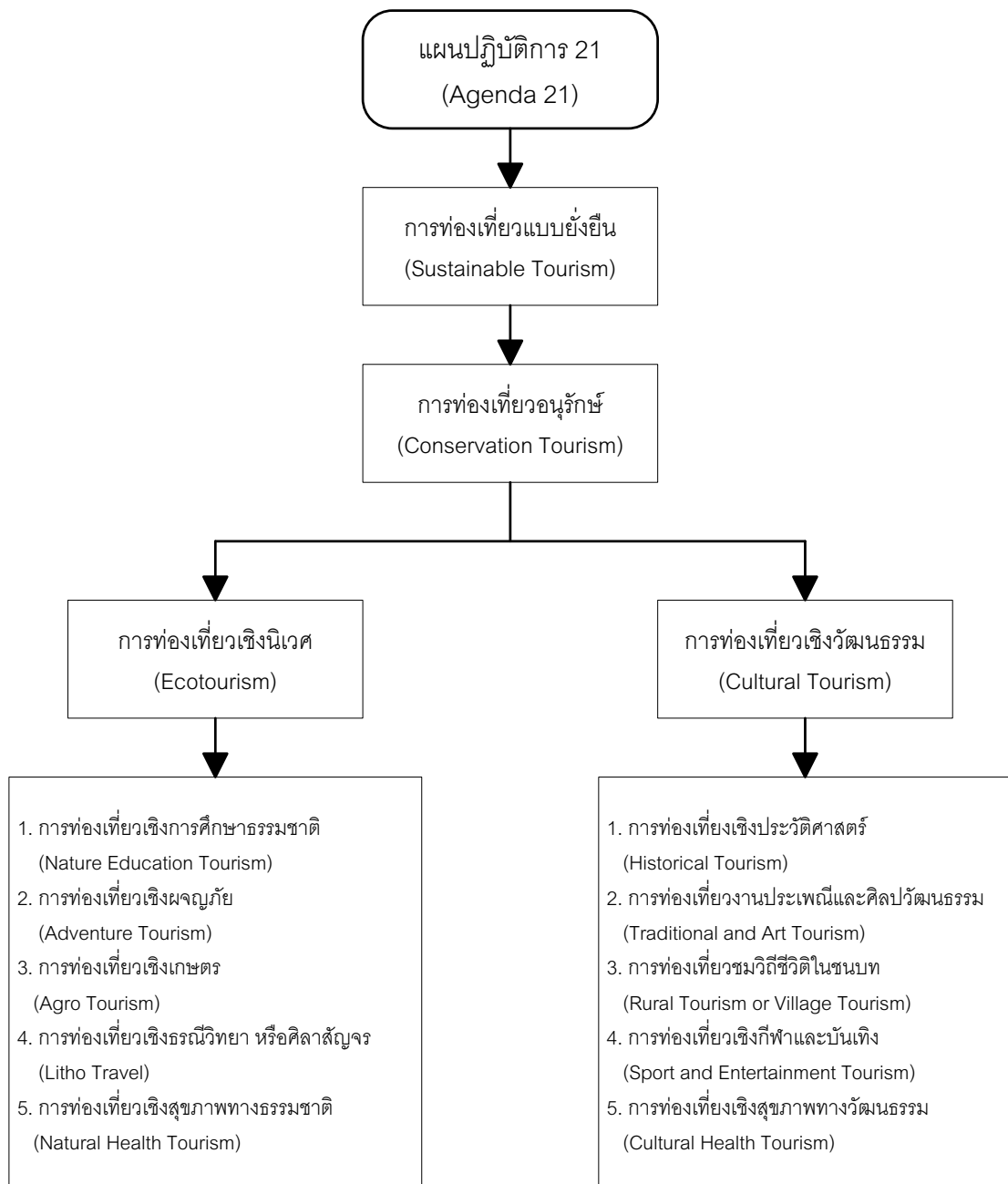
1.3.4 กรอบอนุสัญญาสหประชาชาติว่าด้วยการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศ (UN Framework Convention on Climate Change) มีวัตถุประสงค์ที่จะรักษาระดับก๊าซเรือนกระจก (Greenhouse Cases) ในบรรยากาศที่จะไม่ก่อให้เกิดอันตรายต่อสภาวะอากาศทั่วโลก โดยลดปริมาณการปล่อยก๊าซบางชนิดขึ้นสู่อากาศ เช่น คาร์บอนไดออกไซด์ ซึ่งเกิดจากการเผาไหม้เชื้อเพลิงเพื่อใช้เป็นพลังงาน เป็นต้น

1.3.5 อนุสัญญาว่าด้วยความหลากหลายทางชีวภาพ (Convention on Biological Diversity) เพื่อให้ประเทศต่างๆ ยอมรับเอาวิธีการที่จะอนุรักษ์ความหลากหลายชนิด

พันธุ์ของสิ่งมีชีวิต (Living Species) และเพื่อให้เกิดการแบ่งปันผลตอบแทนอย่างเป็นธรรมและเท่าเทียมกันจากการใช้ประโยชน์ความหลากหลายทางชีวภาพ

จะเห็นได้ว่าแผนปฏิบัติการ 21 (Agenda 21) เป็นหนึ่งในห้าของเอกสารสำคัญของ Rio Summit โดยมีผู้นำจากทั่วโลก 179 ประเทศร่วมลงนามรับรอง ซึ่งแผนปฏิบัติการ 21 นี้เป็นแนวทางเพื่อการพัฒนาอย่างยั่งยืนด้วยการกำหนดนโยบายของภาครัฐบาล เอกชน และสำหรับเป็นทางเลือกของบุคคลในศตวรรษที่ 21 ที่กล่าวไว้ว่า ประชากร การบริโภค และเทคโนโลยี นับเป็นพลังสามหลักต้นหลักที่ทำให้เกิดการเปลี่ยนแปลงของสิ่งแวดล้อม มีการเสนอแนะและแผนงานในการที่จะบรรลุถึงความสมดุลอย่างยั่งยืนระหว่างการพัฒนา การบริโภค และสมรรถนะของโลกต่อการค้าสิ่งมีชีวิต รวมทั้งการพัฒนาเทคโนโลยีและเทคนิคต่างๆ ที่จะต้องตอบสนองความต้องการของมนุษย์ ในขณะเดียวกันจะต้องมีการจัดการทรัพยากรทางธรรมชาติอย่างระมัดระวัง พร้อมทั้งได้ย้ำถึงการพัฒนาอย่างยั่งยืนที่จะเป็นหนทางเอาชนะในเรื่องของความยากจน และการทำลายสิ่งแวดล้อม โดยความร่วมมือความรับผิดชอบร่วมกันระดับโลก (Global Partnership) ที่ทำให้มั่นใจว่าทุกๆ ประเทศจะมีอนาคตมั่นคงและปลอดภัยร่วมกันมากยิ่งขึ้น

จากแผนปฏิบัติการ 21 ดังกล่าวข้างต้นทำให้การท่องเที่ยวต้องปรับตัวสู่การท่องเที่ยวแบบยั่งยืนที่ต้องคำนึงถึงผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อม และจากการท่องเที่ยวแบบยั่งยืนนี้ นำไปสู่การท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ แล้วจากการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ก็นำไปสู่การท่องเที่ยวรูปแบบใหม่อีก 2 รูปแบบ ดังภาพที่ 2.1

ภาพที่ 2.1 รูปแบบการท่องเที่ยวแบบยั่งยืนตามแผนปฏิบัติการ 21 หรือ Agenda 21

ที่มา: บุญเลิศ จิตตั้งวัฒนา. 2548: 13

รูปแบบที่ 1 การท่องเที่ยวเชิงนิเวศ (Ecotourism) เป็นการท่องเที่ยวในแหล่งท่องเที่ยวธรรมชาติที่มีเอกลักษณ์เฉพาะถิ่น และแหล่งวัฒนธรรมที่เกี่ยวข้องกับระบบนิเวศ เพื่อให้ได้รับความสนุกสนานเพลิดเพลินและมีกระบวนการเรียนรู้ร่วมกันของผู้ที่เกี่ยวข้อง ภายใต้การ

จัดการสิ่งแวดล้อมและการท่องเที่ยวอย่างดีรวมถึงการมีส่วนร่วมของชุมชนท้องถิ่น โดยมุ่งเน้นให้เกิดจิตสำนึกต่อการรักษาระบบนิเวศอย่างยั่งยืน อันได้แก่การท่องเที่ยวเชิงการศึกษาธรรมชาติ การท่องเที่ยวเชิงผจญภัย การท่องเที่ยวเชิงเกษตร การท่องเที่ยวธรรมชาติวิทยา การท่องเที่ยวเชิงสุขภาพทางธรรมชาติ เป็นต้น

รูปแบบที่ 2 การท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม (Cultural Tourism) เป็นการท่องเที่ยวในแหล่งท่องเที่ยววัฒนธรรมหรือชมงานประเพณีต่างๆ ที่ชุมชนท้องถิ่นนั้นจัดขึ้น เพื่อให้ได้รับความสนุกสนานเพลิดเพลิน พร้อมทั้งได้ศึกษาความเชื่อ ความเข้าใจต่อสภาพสังคมและวัฒนธรรม มีประสบการณ์ใหม่ๆ เพิ่มขึ้น ภายใต้การจัดการสิ่งแวดล้อมและการท่องเที่ยวอย่างดีรวมถึงการมีส่วนร่วมของท้องถิ่น โดยมุ่งเน้นให้มีจิตสำนึกต่อการรักษาสภาพแวดล้อมและวัฒนธรรมอย่างยั่งยืน อันได้แก่การท่องเที่ยวเชิงประวัติศาสตร์ การท่องเที่ยวชมงานประเพณีและศิลปวัฒนธรรม การท่องเที่ยวชมวิถีชีวิตในชนบท การท่องเที่ยวเชิงกีฬาและบันเทิง การท่องเที่ยวเชิงสุขภาพทางวัฒนธรรม เป็นต้น

1.4 องค์ประกอบของการพัฒนาการท่องเที่ยวแบบยั่งยืน

องค์ประกอบของการพัฒนาการท่องเที่ยวแบบยั่งยืน พอสรุปได้ 6 ด้าน (บุญเลิศ จิตตั้งวัฒนา. 2548: 20-22) ดังนี้

1.4.1 องค์ประกอบด้านการพัฒนาทรัพยากรท่องเที่ยว เป็นการพัฒนาสถานที่อันเป็นจุดหมายปลายทางที่นักท่องเที่ยวจะเดินทางเข้ามาท่องเที่ยว พร้อมสิ่งอำนวยความสะดวกและบริการทางการท่องเที่ยวให้สามารถดึงดูดใจนักท่องเที่ยวเดินทางเข้ามาเยี่ยมชม โดยมีการประเมินศักยภาพขีดความสามารถในการรองรับของพื้นที่ และกำหนดกิจกรรมท่องเที่ยวที่อนุรักษ์ทรัพยากรท่องเที่ยวและสิ่งแวดล้อม พร้อมทั้งให้ความรู้เกี่ยวกับแหล่งท่องเที่ยวแก่นักท่องเที่ยวด้วย

1.4.2 องค์ประกอบด้านการพัฒนาสิ่งแวดล้อมในแหล่งท่องเที่ยว เป็นการพัฒนาเพื่ออนุรักษ์สิ่งแวดล้อมในแหล่งท่องเที่ยวให้อยู่ในสภาพเดิมหรือดีกว่าเดิม และป้องกันผลกระทบด้านลบจากการท่องเที่ยว โดยต้องมีการติดตามประเมินผลกระทบจากการท่องเที่ยวอย่างต่อเนื่อง

1.4.3 องค์ประกอบด้านการพัฒนาธุรกิจท่องเที่ยว เป็นการพัฒนารูกระบบบริการอำนวยความสะดวกโดยตรงแก่นักท่องเที่ยว เพื่อตอบสนองความต้องการของนักท่องเที่ยว

ให้ได้รับความพึงพอใจ โดยมีความรับผิดชอบต่อการอนุรักษ์ทรัพยากรท่องเที่ยวและสิ่งแวดล้อมด้วย

1.4.4 องค์ประกอบด้านการพัฒนาการตลาดท่องเที่ยว เป็นการพัฒนาเพื่อแสวงหานักท่องเที่ยวที่มีคุณภาพ ซึ่งมีลักษณะเป็นคุณประโยชน์ต่อการอนุรักษ์ทรัพยากรท่องเที่ยวและสิ่งแวดล้อมให้เข้ามาท่องเที่ยว โดยให้นักท่องเที่ยวเหล่านี้ได้รับความรู้และประสบการณ์จากการท่องเที่ยวตามที่เขาพึงพอใจ

1.4.5 องค์ประกอบด้านการพัฒนาการมีส่วนร่วมทางการเมืองของชุมชนท้องถิ่น เป็นการพัฒนาในการสร้างโอกาสให้ชุมชนท้องถิ่นมีส่วนร่วมทางการเมือง เพื่อสร้างความเข้มแข็งให้แก่ชุมชนท้องถิ่นให้สามารถจัดการการท่องเที่ยวของตนเองและได้รับผลประโยชน์จากการท่องเที่ยว อันจะทำให้ชุมชนท้องถิ่นเกิดความหวงแหนและรักษาไว้ซึ่งทรัพยากรท่องเที่ยวและสิ่งแวดล้อมให้คงอยู่ตลอดไป

1.4.6 องค์ประกอบด้านการพัฒนาจิตสำนึกทางการเมืองการท่องเที่ยว เป็นการพัฒนาการสร้างจิตสำนึกในการอนุรักษ์ทรัพยากรท่องเที่ยวและสิ่งแวดล้อมแก่ผู้เกี่ยวข้องกับการท่องเที่ยวทุกฝ่าย โดยการให้ความรู้และสื่อความหมายในการอนุรักษ์ทรัพยากรท่องเที่ยวและสิ่งแวดล้อม เพื่อปลูกฝังจิตสำนึกทางการเมืองท่องเที่ยวแบบยั่งยืนให้ทุกฝ่ายเกิดความหวงแหนทรัพยากรท่องเที่ยวและสิ่งแวดล้อม

องค์ประกอบหลักของการพัฒนาการท่องเที่ยวแบบยั่งยืนทั้ง 6 ด้าน สามารถนำมาสร้างเป็นรูปได้ดังภาพที่ 2.2

ภาพที่ 2.2 องค์ประกอบหลักของการพัฒนาการท่องเที่ยวแบบยั่งยืน
ที่มา: บุญเลิศ จิตตั้งวัฒนา. 2548: 13

2. แนวคิดในการกำหนดกฎเกณฑ์มาตรฐานการพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวในอุทยานแห่งชาติ

อุทยานแห่งชาติหมู่เกาะช้าง มีหัวหน้าอุทยานแห่งชาติ คือ นายกฤษฏา หอมสุต เป็นผู้ดูแลรับผิดชอบ และมีหัวหน้าฝ่ายแต่ฝ่ายเป็นผู้ช่วยในการบริหารจัดการ อุทยานแห่งชาติหมู่เกาะช้างจัดให้มีการบริการบ้านพักรับรอง และที่กางเต็นท์ พร้อมเครื่องนอนไว้บริการนักท่องเที่ยว รวมทั้งได้จัดเส้นทางศึกษาธรรมชาติและทางจักรยาน เช่น เส้นทางศึกษาธรรมชาติ น้ำตกธารมะยม-คลองพลู เส้นทางศึกษาธรรมชาติป่าชายเลนบ้านสลักคอก เส้นทางขึ้นจักรยานศึกษาธรรมชาติจากบ้านด่านใหม่ถึงหาดไก่อ้แบ้ และจากหาดไก่อ้แบ้ถึงบ้านบางเบา เป็นต้น รวมทั้งมีศูนย์บริการนักท่องเที่ยวบนฝั่งด้วย (เอ็นริช คอนซัลแตนท์, 2548: 3-29)

อุทยานแห่งชาติหมู่เกาะช้างยังมีหน่วยพิทักษ์อุทยานแห่งชาติ 6 หน่วย ดังนี้

หน่วยพิทักษ์อุทยานแห่งชาติ ที่ กช. 1 (ธารมะยม)

หน่วยพิทักษ์อุทยานแห่งชาติ ที่ กช. 2 (คลองสน)

หน่วยพิทักษ์อุทยานแห่งชาติ ที่ กช. 3 (สลักเพชร)

หน่วยพิทักษ์อุทยานแห่งชาติ ที่ กช. 4 (คลองพลู)

หน่วยพิทักษ์อุทยานแห่งชาติ ที่ กช. 5 (เกาะรัง)

หน่วยพิทักษ์อุทยานแห่งชาติ ที่ กช. 6 (บางเป้า)

ภาพที่ 2.3 ที่ทำการอุทยานแห่งชาติหมู่เกาะช้าง

การพัฒนาและส่งเสริมการท่องเที่ยวของอุทยานแห่งชาติหมู่เกาะช้าง ควรมีการกำหนดกฎเกณฑ์มาตรฐานการพัฒนาแหล่งท่องเที่ยว โดยสามารถศึกษาได้จากข้อมูลต่างๆ ดังนี้

2.1 วัตถุประสงค์ในการประกาศจัดตั้งอุทยานแห่งชาติ

อุทยานแห่งชาติเป็นพื้นที่คุ้มครองรูปแบบหนึ่งที่รัฐโดยกรมป่าไม้ (ปัจจุบันคือ กรมอุทยานแห่งชาติ สัตว์ป่า และพันธุ์พืช) สังกัดกระทรวงทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม) จัดตั้งขึ้นตามพระราชบัญญัติอุทยานแห่งชาติ พ.ศ. 2504 เพื่อคุ้มครองรักษาทรัพยากรธรรมชาติที่มีอยู่ เช่น พันธุ์ไม้ สัตว์ป่า และของป่า ตลอดจนทิวทัศน์ ป่าไม้ ภูเขาให้คงอยู่ในสภาพธรรมชาติเดิมมิให้ถูกทำลาย หรือเปลี่ยนแปลงไป เพื่อเป็นแหล่งศึกษาวิจัยให้ความรู้ ความเข้าใจเกี่ยวกับธรรมชาติ ตลอดจนเป็นแหล่งท่องเที่ยวพักผ่อนหย่อนใจของประชาชน

วัตถุประสงค์ของการจัดตั้งอุทยานแห่งชาติ กรมป่าไม้ (2539) สรุปได้ดังนี้

2.1.1 เพื่ออนุรักษ์ ดูแล ปกป้อง และปราบปรามการลักลอบทำลายทรัพยากรธรรมชาติทุกชนิดที่มีในอุทยานแห่งชาติ รวมทั้งให้เป็นแหล่งสะสมของนานาพันธุ์กรรมสำหรับอนุชนรุ่นหลังต่อไป

2.1.2 เพื่อรักษาทรัพยากรในพื้นที่ให้อยู่ในสภาพธรรมชาติ สำหรับอำนวยประโยชน์ด้านศึกษา ค้นคว้าวิจัย และงานวิชาการต่างๆ

2.1.3 เพื่อคงไว้ซึ่งพื้นที่อันมีความงามเป็นพิเศษ สำหรับอำนวยประโยชน์ในด้านการท่องเที่ยวและพักผ่อนหย่อนใจ บนพื้นฐานของการจัดการให้มีการพัฒนาสิ่งแวดล้อมที่เปลี่ยนแปลงธรรมชาติ และสิ่งแวดล้อมน้อยที่สุด ตลอดจนดำเนินกิจกรรมสื่อความหมายธรรมชาติต่างๆ สำหรับนักท่องเที่ยวที่สอดคล้องกันอย่างเป็นระบบในอุทยานแห่งชาติ

2.2 เจตนารมณ์พระราชบัญญัติอุทยานแห่งชาติ พ.ศ. 2504

“อุทยานแห่งชาติ” ตามคำนิยามของพระราชบัญญัติอุทยานแห่งชาติ พ.ศ. 2504 หมายถึง “ที่ดินที่ได้กำหนดให้เป็นอุทยานแห่งชาติ ตามพระราชบัญญัตินี้” (มาตรา 4 วรรค 2) และที่ดิน หมายถึง “พื้นที่ดินทั่วไป ทั้งนี้ให้ความหมายรวมถึง ภูเขา ห้วย หนอง คลอง บึง บาง ลำน้ำ ทะเลสาบ เกาะ และที่ชายทะเลด้วย” (มาตรา 4 วรรค 1) โดยระบุการกำหนดที่ดินให้เป็นอุทยานแห่งชาติว่า “เมื่อรัฐบาลเห็นสมควรกำหนดบริเวณที่ดินแห่งใดที่มีสภาพธรรมชาติเป็นที่น่าสนใจให้คงอยู่สภาพธรรมชาติเดิม เพื่อสงวนไว้ให้เป็นประโยชน์แก่การศึกษาและรื่นรมย์ของประชาชน ก็ให้มีอำนาจกระทำได้โดยประกาศพระราชกฤษฎีกา และให้มีแผนที่แสดงแนวเขตแห่งบริเวณที่กำหนดนั้นแนบท้ายพระราชกฤษฎีกาด้วย อย่างไรก็ตามที่ดินที่จะกำหนดให้เป็นอุทยานแห่งชาตินั้น ต้องเป็นที่ดินที่มีได้อยู่ในกรรมสิทธิ์หรือครอบครองโดยชอบด้วยกฎหมายของบุคคลใดซึ่งมิใช่ทบวงการเมือง” (มาตรา 6)

เจตนารมณ์ในการประกาศใช้กฎหมายฉบับนี้ “เพื่อคุ้มครองรักษาทรัพยากรธรรมชาติที่มีอยู่ เช่น พันธุ์ไม้และของป่า สัตว์ป่า ตลอดจนทิวทัศน์ ป่า และภูเขาให้คงอยู่ในสภาพธรรมชาติเดิม มิให้ถูกทำลาย หรือเปลี่ยนแปลงไป เพื่ออำนวยความสะดวกทั้งทางตรงและทางอ้อมแก่รัฐและประชาชนสืบไป”

สาระสำคัญด้านการคุ้มครองและดูแลรักษาอุทยานแห่งชาติ ภายในเขตอุทยานแห่งชาติ ห้ามมิให้บุคคลใด

- 2.2.1 ยึดถือหรือครอบครองที่ดิน รวมตลอดถึงก่อสร้าง แผ้วถาง หรือเผาป่า
- 2.2.2 เก็บหา นำออกไป ทำด้วยประการใดๆ ให้เป็นอันตราย หรือทำให้เสื่อมสภาพซึ่งยางไม้ น้ำมันยาง น้ำมันสน หรือทรัพยากรธรรมชาติอื่นๆ
- 2.2.3 นำสัตว์ออกไป หรือทำด้วยประการใดๆ ให้เป็นอันตรายแก่สัตว์
- 2.2.4 ทำด้วยประการใดๆ ให้เป็นอันตรายหรือทำให้เสื่อมสภาพแก่ดิน หิน กรวด หรือทราย
- 2.2.5 เปลี่ยนแปลงทางน้ำหรือทำให้น้ำในลำน้ำ ลำห้วย บึง ท่วมทันหรือเหือดแห้ง
- 2.2.6 ปิดหรือทำให้กีดขวางแก่ทางน้ำหรือทางบก
- 2.2.7 เก็บหา นำออกไป ทำด้วยประการใดๆ ให้เป็นอันตราย หรือทำให้เสื่อมสภาพซึ่งกล้วยไม้ น้ำผึ้ง ครั่ง ถ่านไม้ เปลือกไม้ หรือมูลค้างคาว
- 2.2.8 เก็บหรือทำด้วยประการใดๆ ให้เป็นอันตรายแก่ดอกไม้ ใบไม้ หรือผลไม้
- 2.2.9 นำยานพาหนะเข้าออก หรือขับขี่ยานพาหนะในทางที่มีได้จัดไว้เพื่อการนั้น เว้นแต่จะได้รับอนุญาตจากพนักงานเจ้าหน้าที่
- 2.2.10 นำอากาศยานขึ้นลงในที่ที่มีได้จัดไว้เพื่อการนั้น เว้นแต่จะได้รับอนุญาตจากพนักงานเจ้าหน้าที่
- 2.2.11 นำหรือปล่อยปลุสัตว์เข้าไป
- 2.2.12 นำสัตว์เลี้ยงหรือสัตว์พาหนะเข้าไป เว้นแต่จะได้ปฏิบัติตามระเบียบที่อธิบดีกำหนดโดยอนุมัติของรัฐมนตรี
- 2.2.13 เข้าไปดำเนินการใดๆ เพื่อหาผลประโยชน์ เว้นแต่จะได้รับอนุญาตจากพนักงานเจ้าหน้าที่
- 2.2.14 ปิดประกาศ โฆษณา หรือขีดเขียนในที่ต่างๆ
- 2.2.15 นำเครื่องมือสำหรับล่าสัตว์หรือจับสัตว์ หรืออาวุธใดๆ เข้าไป เว้นแต่จะได้รับอนุญาตจากพนักงานเจ้าหน้าที่ และปฏิบัติตามเงื่อนไขซึ่งพนักงานเจ้าหน้าที่ผู้อนุญาตนั้นกำหนดไว้
- 2.2.16 ยิงปืน ทำให้เกิดระเบิดซึ่งวัตถุระเบิด หรือจุดดอกไม้เพลิง
- 2.2.17 ส่งเสียงอื้อฉาวหรือกระทำการอื่นอันเป็นการรบกวน หรือเป็นที่เดือดร้อนรำคาญแก่คน หรือสัตว์

2.2.18 ทิ้งขยะมูลฝอยหรือสิ่งต่างๆ ในที่ที่มีได้จัดไว้เพื่อการนั้น

2.2.19 ทิ้งสิ่งที่เป็นเชื้อเพลิงซึ่งอาจทำให้เกิดเพลิง

2.3 เจตนารมณ์ข้อกำหนดของสหภาพสากลเพื่อการอนุรักษ์ธรรมชาติและทรัพยากรธรรมชาติ (The International Union for Conservation of Nature and Natural Resources : IUCN)

“อุทยานแห่งชาติ” ตามคำนิยามของสหภาพสากลเพื่อการอนุรักษ์ธรรมชาติและทรัพยากรธรรมชาติ หมายถึง พื้นที่ธรรมชาติขนาดใหญ่ ซึ่งยังมิได้ถูกเปลี่ยนแปลงด้วยการกระทำของมนุษย์ และมีระบบนิเวศที่มีความสำคัญทางการศึกษาวิทยาศาสตร์และนันทนาการ หรือมีทัศนียภาพที่สวยงามและหายาก ดังนั้นการท่องเที่ยวในอุทยานแห่งชาติ สามารถกระทำได้เพื่อวัตถุประสงค์เพื่อการพักผ่อนหย่อนใจ และนันทนาการ รวมทั้งส่งเสริมให้ประชาชนมีความรู้ความเข้าใจ เกิดความคิดสร้างสรรค์ และความตระหนักในความสำคัญของธรรมชาติและทรัพยากรที่อยู่ในเขตพื้นที่อุทยานแห่งชาติ

สหภาพสากลเพื่อการอนุรักษ์ธรรมชาติและทรัพยากรธรรมชาติ มีเจตนารมณ์ที่มุ่งมั่นเพื่อพัฒนาและบริหารจัดการอย่างยั่งยืนสำหรับการท่องเที่ยวในอุทยานแห่งชาติและเขตคุ้มครอง ซึ่งเป็นแหล่งท่องเที่ยวของการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ (Eco-tourism) โดยให้คงสภาพสิ่งแวดล้อมทางธรรมชาติ และทางวัฒนธรรมที่ดี เสริมสร้างจิตสำนึกในการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม โดยประชาชนเข้ามามีส่วนร่วมกับท้องถิ่น เพื่อให้เกิดการพัฒนาการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืนสืบไป ดังนั้นรูปแบบการจัดการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืนจึงควรคำนึงถึงองค์ประกอบ 3 ประการ คือ

2.3.1 การจัดการท่องเที่ยวที่มีจิตสำนึก และความรับผิดชอบต่อสภาพสิ่งแวดล้อมและระบบนิเวศ

2.3.2 การจัดการท่องเที่ยวที่สร้างความรู้และให้ความรู้กับประชาชน

2.3.3 การจัดการท่องเที่ยวที่ประชาชนในท้องถิ่นมีบทบาทเข้ามามีส่วนร่วมในการตัดสินใจ ร่วมจัดทำ และได้รับผลประโยชน์จากการท่องเที่ยวอย่างเสมอภาค

2.4 เจตนารมณ์การพัฒนาการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืนขององค์การท่องเที่ยวโลก (World Tourism Organization : WTO)

เจตนารมณ์การพัฒนาการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืนขององค์การท่องเที่ยวโลก (World Tourism Organization : WTO) และ โครงการสิ่งแวดล้อมแห่งสหประชาชาติ (United Nation Environment Programme : UNEP) คือ การพัฒนาทรัพยากรทางการท่องเที่ยว เพื่อตอบสนองความจำเป็นทางเศรษฐกิจ สังคม วัฒนธรรม และสุนทรียภาพ โดยใช้ทรัพยากรธรรมชาติอย่างชาญฉลาด สามารถรักษาเอกลักษณ์ของธรรมชาติและวัฒนธรรมไว้นานที่สุด เกิดผลกระทบน้อยที่สุด และใช้ประโยชน์ได้ตลอดกาลยาวนานที่สุด ดังนั้นแนวคิดและกระบวนการพัฒนาการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน (Sustainable Tourism Development) พิจารณาจากองค์ประกอบ 4 ประการดังนี้

2.4.1 การดำเนินการการท่องเที่ยวในขอบเขตความสามารถของธรรมชาติ ชุมชน ขนบธรรมเนียม ประเพณี วัฒนธรรม และวิถีชีวิตความเป็นอยู่ของชุมชนต่อกิจกรรมการท่องเที่ยว

2.4.2 การตระหนักในกิจกรรมการท่องเที่ยวที่มีผลกระทบต่อชุมชน ขนบธรรมเนียมประเพณี วัฒนธรรมและวิถีชีวิต ความเป็นอยู่ของชุมชน

2.4.3 การมีส่วนร่วมของประชาชนในกิจกรรมการท่องเที่ยว ที่มีผลกระทบต่อระบบนิเวศ ชุมชน ขนบธรรมเนียม ประเพณี วัฒนธรรม และวิถีชีวิตที่มีต่อการท่องเที่ยว

2.4.4 การประสานความต้องการทางเศรษฐกิจ การคงอยู่ของสังคม และการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อมยั่งยืน

3. แนวคิดเกี่ยวกับการจัดกิจกรรมการท่องเที่ยวทางธรรมชาติ

3.1 กลไกการกิจกรรมการท่องเที่ยว

กลไกการจัดการกิจกรรมการท่องเที่ยว เป็นการจัดการกิจกรรมการท่องเที่ยว ที่ผู้ให้บริการสามารถบริการ เพื่อตอบสนองความต้องการของผู้ใช้บริการจนเกิดความพึงพอใจได้ โดยครอบคลุมการดำเนินการด้านต่างๆ ดังนี้

3.1.1 วัตถุประสงค์ของการดำเนินกิจกรรม

ผู้ให้บริการกิจกรรมการท่องเที่ยว จำเป็นต้องมีการกำหนดวัตถุประสงค์ของการดำเนินกิจกรรมที่ชัดเจน

3.1.2 ด้านการเงิน

ผู้ให้บริการกิจกรรมการท่องเที่ยว ต้องมีการวางแผนการจัดสรรงบประมาณ การจัดหาเงินทุนและการใช้เงินทุนเพื่อการดำเนินกิจกรรม การหารายได้ การควบคุมค่าใช้จ่ายต่างๆ ที่เกิดขึ้นอย่างประหยัด

3.1.3 ด้านกายภาพและสิ่งอำนวยความสะดวก

ผู้ให้บริการกิจกรรมการท่องเที่ยว ต้องมีการจัดเตรียมอุปกรณ์ที่ใช้ในการดำเนินกิจกรรมการท่องเที่ยว สิ่งอำนวยความสะดวก การควบคุมและการบำรุงรักษาอุปกรณ์ที่ใช้ในการดำเนินกิจกรรมการท่องเที่ยว รวมทั้งอุปกรณ์ที่เป็นพาหนะในการนำผู้ให้บริการไปยังแหล่งทำกิจกรรม เช่น รถยนต์ เรือ เป็นต้น

3.1.4 การจัดโปรแกรมกิจกรรมต่างๆ

การจัดโปรแกรมกิจกรรมต่างๆ เป็นหัวใจสำคัญของการจัดกิจกรรมการท่องเที่ยว ที่ต้องมีการเสนอแนวคิด วางแผนการดำเนินกิจกรรมต่างๆ ให้เหมาะสมกับเวลา และสถานที่ รวมทั้งควบคุมดูแลให้กิจกรรมต่างๆ เป็นไปด้วยความเรียบร้อยตามโปรแกรมที่กำหนด

3.1.5 การประชาสัมพันธ์และการตลาด

การประชาสัมพันธ์สามารถช่วยเสริมสร้างความสัมพันธ์อันดีกับชุมชน รวมทั้งการประสานงานอย่างราบรื่นกับหน่วยงานหรือผู้ให้บริการอื่นๆ ที่เกี่ยวข้อง ส่วนการตลาดมีผลต่อความสำเร็จในการดำเนินกิจกรรมการท่องเที่ยวเป็นอย่างมาก มีการวิเคราะห์ความต้องการของผู้ใช้บริการ และแนวโน้มของความต้องการของนักท่องเที่ยว

3.1.6 ด้านทรัพยากรมนุษย์

ผู้ให้บริการกิจกรรมการท่องเที่ยว ต้องมีการวางแผนบุคลากร การสรรหา การคัดเลือก การฝึกอบรม และการกำกับดูแลผลการปฏิบัติงานของบุคลากรให้มีประสิทธิภาพสูงสุด

3.1.7 ความปลอดภัยและความเสี่ยง

ผู้ให้บริการกิจกรรมการท่องเที่ยวจำเป็นต้องมีการเตรียมการด้านความปลอดภัยต่างๆ การเตรียมอุปกรณ์ป้องกันและรักษาความปลอดภัยให้เหมาะสมกับกิจกรรม หรือความแตกต่างระหว่างบุคคล รวมทั้งการฝึกอบรมบุคลากรให้ช่วยเหลือผู้ให้บริการเมื่อประสบภัย และสามารถรักษา ปฐมพยาบาลได้ นอกจากนี้ควรมีการจัดทำประกันภัยทั้งชีวิตและทรัพย์สิน

3.1.8 ลูกค้าสัมพันธ์

ลูกค้าสัมพันธ์มีความสำคัญต่อการประกอบธุรกิจการจัดกิจกรรมการท่องเที่ยวอย่างมาก หากผู้ให้บริการไม่สามารถสร้างความสัมพันธ์อันดีและตอบสนองความต้องการของผู้ใช้บริการได้ จะส่งผลโดยตรงต่อรายได้ที่อาจลดลง โดยการจัดกิจกรรมจำเป็นอย่างยิ่งที่จะต้องให้บริการลูกค้าตามที่ต้องการเพื่อให้เกิดความประทับใจ และประสบการณ์ที่สนุกสนาน โดยเน้นการให้ความช่วยเหลือ (Help) การให้คำแนะนำ (Advice) การให้ข้อมูลข่าวสาร (Information) และให้ความปลอดภัย (Security and Safety) แก่ผู้ให้บริการ

จากข้อมูลข้างต้นสรุปได้ว่า กลไกการจัดกิจกรรมการท่องเที่ยวทางธรรมชาติ หมายถึง การดำเนินการด้านต่างๆ เพื่อจัดกิจกรรมท่องเที่ยวทางธรรมชาติที่ผู้ให้บริการ สามารถบริการเพื่อตอบสนองความต้องการของผู้ใช้บริการจนเกิดความพึงพอใจได้ ประกอบด้วย 1.) วัตถุประสงค์ของการดำเนินกิจกรรม 2.) ด้านการเงิน 3.) ด้านกายภาพและสิ่งอำนวยความสะดวก 4.) การจัดโปรแกรมกิจกรรมต่างๆ 5.) การประชาสัมพันธ์และการตลาด 6.) ด้านทรัพยากรมนุษย์ 7.) ความปลอดภัยและความเสี่ยง และ 8.) ลูกค้าสัมพันธ์

3.2 ความหมายของคำว่าศักยภาพ

3.2.1 วิวัฒน์ชัย บุญยภักดี (2538) ให้ความหมายว่า “ศักยภาพ” หมายถึง ความสามารถ หรือความพร้อมในตัวเองของสิ่งหนึ่งสิ่งใดที่จะใช้อำนาจต่อการพัฒนา ปรับปรุง จัดการ หรือการทำให้เกิดการเปลี่ยนแปลงใด ๆ ขึ้น และได้พิจารณาศักยภาพของแหล่งท่องเที่ยวแต่ละแห่งจากองค์ประกอบต่อไปนี้

3.2.1.1 คุณค่าของแหล่งท่องเที่ยว หมายถึง สาระที่แท้จริงของแหล่งท่องเที่ยวที่สามารถสร้างความสนใจ และดึงดูดให้นักท่องเที่ยวเดินทางเข้ามาเยือน เช่น ความเก่าแก่ทางประวัติศาสตร์ ความเป็นมา ความสำคัญทางความเชื่อ บรรยากาศ ความสวยงาม สภาพภูมิทัศน์ทางธรรมชาติ หรือวิถีชีวิตโดยรอบ ซึ่งมีลักษณะหลายอย่างเป็นนามธรรมและมีข้อปลีกย่อยหลายด้าน การพิจารณาจะต้องใช้องค์รวมโดยอาศัยประสบการณ์ ความรอบรู้ และความรอบคอบ

3.2.1.2 สภาพการเข้าถึง หมายถึง สภาพการคมนาคมไปสู่แหล่งท่องเที่ยว นั้น มีความสะดวกสบายเหมาะสมสำหรับการเดินทางเพียงไร เช่น ระยะทางจากตัวเมือง ลักษณะการเดินทาง สภาพเส้นทาง ความสะดวกในการเข้าถึง ค่าใช้จ่ายในการเดินทาง ถ้า

แหล่งท่องเที่ยวใดมีความพร้อมในการเดินทางเข้าถึงได้ทุกเส้นทางคมนาคมในทุกฤดูกาล พาหนะหาง่ายและราคาพอสมควร ย่อมถือว่ามีความสะดวกและพร้อมมากที่สุด

3.2.1.3 สิ่งอำนวยความสะดวก หมายถึง สิ่งบริการขั้นพื้นฐานที่จำเป็นต่อการท่องเที่ยว และระบบสาธารณูปโภคที่อยู่ในบริเวณพื้นที่นั้น ๆ ที่นักท่องเที่ยวสามารถใช้บริการได้สะดวกมากน้อยเพียงไร เช่น โรงแรม ร้านอาหาร เครื่องดื่ม สถานบันเทิง ระบบไฟฟ้า ประปา โทรศัพท์ สถานพยาบาล สถานีตำรวจ หรือระบบรักษาความปลอดภัย ซึ่งการพิจารณาควรจะต้องพิจารณาด้านคุณภาพและจำนวนไปควบคู่กันด้วย

3.2.1.4 สภาพแวดล้อม หมายถึง สิ่งรอบตัวของแหล่งท่องเที่ยวซึ่งรวมทั้งด้านระบบนิเวศ และสภาพทางภูมิศาสตร์ เช่น สภาพทางกายภาพ สภาพอากาศ สภาพน้ำ มลภาวะ ชยะ กลิ่น เสียง และความสะดวกอื่น ๆ หากแหล่งท่องเที่ยวมีสภาพแวดล้อมที่ดีย่อมสร้างความประทับใจให้แก่นักท่องเที่ยวได้มากขึ้น

3.2.1.5 ข้อจำกัดในการรับนักท่องเที่ยว หมายถึง อุปสรรคหรือข้อขัดแย้งในการใช้สถานที่นั้นเป็นแหล่งท่องเที่ยว เช่น ข้อจำกัดในการรับนักท่องเที่ยวได้ครั้งละไม่มาก เนื่องจากมีที่พักไม่เพียงพอ น้ำไม่เพียงพอ หรือมีปัญหาเรื่องระบบความปลอดภัย หรือข้อจำกัดด้านอากาศ หรือข้อจำกัดเป็นเขตหวงห้ามของทางราชการ หรือเอกชน

3.2.1.6 ความมีชื่อเสียงในปัจจุบัน หมายถึง ความเป็นที่รู้จักแพร่หลายของแหล่งท่องเที่ยวนั้น ๆ ซึ่งอาจวัดได้จากการสอบถาม หรือจากจำนวนนักท่องเที่ยวแต่ละแห่ง

3.3 หลักเกณฑ์การประเมินศักยภาพทรัพยากรท่องเที่ยว

3.3.1 หลักเกณฑ์การประเมินศักยภาพทรัพยากรท่องเที่ยวเพื่อจัดอันดับความสำคัญ เป็นการประเมินศักยภาพทรัพยากรท่องเที่ยวที่มีอยู่พื้นที่ของประเทศ หรือจังหวัดนั้นว่าทรัพยากรท่องเที่ยวใดมีความสำคัญมากน้อยกว่ากัน โดยใช้หลักเกณฑ์ในการตัดสินใจอยู่ 5 ด้าน (บุญเลิศ จิตตั้งวัฒนา. 2548: 30-32) ดังนี้

3.3.1.1 ด้านกายภาพของทรัพยากรท่องเที่ยว ประกอบด้วยคุณลักษณะที่สำคัญอยู่ 2 ประเภท คือ

(1) ที่ตั้งของทรัพยากร โดยพิจารณาถึงทำเลที่ตั้ง และสภาพแวดล้อมว่ามีความเหมาะสมที่จะพัฒนาเป็นทรัพยากรท่องเที่ยวได้มากน้อยเพียงใด และชุมชนท้องถิ่นมีความพึงพอใจ และยอมรับการเป็นทรัพยากรท่องเที่ยวมากน้อยเพียงใด

(2) การเข้าถึงของทรัพยากรท่องเที่ยว โดยพิจารณาถึงความใกล้/ไกล จากตัวเมือง ความสะดวกและความปลอดภัยในการเข้าไปเยี่ยมชมทรัพยากรท่องเที่ยว นั้น

3.3.1.2 ด้านคุณค่าของทรัพยากรท่องเที่ยว ประกอบด้วยคุณลักษณะที่สำคัญอยู่ 5 ประการ คือ

(1) คุณค่าทางเอกลักษณ์ของทรัพยากรท่องเที่ยว โดยพิจารณาถึงความเป็นเอกลักษณ์เฉพาะทาง ตามประเภทของทรัพยากรท่องเที่ยว นั้น

(2) คุณค่าทางความสมบูรณ์ของทรัพยากรท่องเที่ยว โดยพิจารณาถึงความสมบูรณ์ และความเป็นสภาพดั้งเดิมของทรัพยากรท่องเที่ยว นั้น

(3) คุณค่าทางสังคมของทรัพยากรท่องเที่ยว โดยพิจารณาถึงลักษณะเด่นเฉพาะทางสังคมที่ได้รับจากทรัพยากรท่องเที่ยว นั้น

(4) คุณค่าทางวิทยาการและการศึกษาของทรัพยากรท่องเที่ยว โดยพิจารณาถึงลักษณะเด่นทางวิทยาการและการศึกษาของทรัพยากรท่องเที่ยว นั้น

(5) คุณค่าทางสุนทรียศาสตร์ของทรัพยากรท่องเที่ยว โดยพิจารณาถึงลักษณะเด่นเฉพาะทางด้านสุนทรียศาสตร์ของทรัพยากรท่องเที่ยว นั้น

3.3.1.3 ด้านความนิยมของทรัพยากรท่องเที่ยว ประกอบด้วยคุณสมบัติที่สำคัญอยู่ 3 ประการ คือ

(1) ความมีชื่อเสียงของทรัพยากรท่องเที่ยว โดยพิจารณาถึงการรู้จักอย่างกว้างขวางของนักท่องเที่ยวต่อทรัพยากรท่องเที่ยว นั้น

(2) ความหนาแน่นของนักท่องเที่ยวในทรัพยากรท่องเที่ยว โดยพิจารณาถึงจำนวนนักท่องเที่ยวที่เข้าไปเยี่ยมชมทรัพยากรท่องเที่ยว นั้น

(3) ภาพลักษณ์ของทรัพยากรท่องเที่ยว โดยพิจารณาถึงความนึกคิดและคาดหวังของนักท่องเที่ยวต่อทรัพยากรท่องเที่ยว นั้น

3.3.1.4 ด้านความปลอดภัยของทรัพยากรท่องเที่ยว ประกอบด้วยคุณลักษณะที่สำคัญอยู่ 4 ประการ คือ

(1) การให้ข้อมูลด้านความปลอดภัยของทรัพยากรท่องเที่ยว โดยพิจารณาถึงข้อมูลและวิธีการให้ข้อมูลด้านความปลอดภัยของทรัพยากรท่องเที่ยว นั้น

(2) การป้องกันอุบัติเหตุในขณะเยี่ยมชมทรัพยากรท่องเที่ยว โดยพิจารณาถึงมาตรการป้องกันความปลอดภัยในขณะเยี่ยมชมทรัพยากรท่องเที่ยว นั้น

(3) การป้องกันการโกงราคาบริการของทรัพยากรท่องเที่ยว โดยพิจารณาถึงมาตรการป้องกันการโกงราคาจากการให้บริการของทรัพยากรท่องเที่ยว

(4) การดูแลความปลอดภัยจากเจ้าหน้าที่ของทรัพยากรท่องเที่ยว โดยพิจารณาถึงจำนวนเจ้าหน้าที่และประสิทธิภาพการปฏิบัติงานด้านความปลอดภัยของทรัพยากรท่องเที่ยว

3.3.1.5 ด้านความเปราะบางของสิ่งแวดล้อมในทรัพยากรท่องเที่ยว ประกอบด้วยคุณลักษณะที่สำคัญอยู่ 3 ประการ คือ

(1) การป้องกันพื้นที่เปราะบางของทรัพยากรการท่องเที่ยว โดยพิจารณาถึงการแบ่งแยกพื้นที่ตามลักษณะความเปราะบางของสิ่งแวดล้อมในทรัพยากรท่องเที่ยว

(2) การควบคุมการเข้าไปใช้พื้นที่เปราะบางของทรัพยากรท่องเที่ยวโดยพิจารณาถึงมาตรการการควบคุมนักท่องเที่ยวที่จะเข้าไปใช้พื้นที่เปราะบางของทรัพยากรท่องเที่ยว

(3) มาตรการทางกฎหมายในการดูแลพื้นที่เปราะบางของทรัพยากรท่องเที่ยวโดยพิจารณาถึงมาตรการลงโทษทางกฎหมายต่อผู้ฝ่าฝืนการควบคุมในพื้นที่เปราะบางของทรัพยากรท่องเที่ยว

3.3.2 ศูนย์วิจัยป่าไม้ คณะวนศาสตร์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ (2538) ได้กำหนดเกณฑ์ในการประเมินศักยภาพของพื้นที่ธรรมชาติเพื่อเป็นแหล่งท่องเที่ยวเชิงนิเวศ ดังนี้

3.3.2.1 ตัวแปรที่เกี่ยวกับศักยภาพในการดึงดูดนักท่องเที่ยว พิจารณาจากลักษณะเฉพาะของระบบนิเวศ วัฒนธรรม ชุมชน เป็นต้น

3.3.2.2 โอกาสในการสร้างจิตสำนึกและการให้การศึกษาด้านสิ่งแวดล้อม

3.3.2.3 ความหลากหลายของกิจกรรมท่องเที่ยวเชิงนิเวศในพื้นที่

3.3.2.4 ความยากง่ายในการเข้าถึงแหล่งท่องเที่ยว

3.3.2.5 ความปลอดภัย

3.3.2.6 ความสอดคล้องระหว่างกิจกรรมการท่องเที่ยวในปัจจุบันกับการพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงนิเวศในอนาคต

จากข้อมูลข้างต้นสรุปได้ว่า ศักยภาพการจัดกิจกรรมการท่องเที่ยวทางธรรมชาติ หมายถึง ความสามารถ หรือ ความพร้อมของผู้ให้บริการด้านต่างๆ ในการจัดกิจกรรมการท่องเที่ยวทางธรรมชาติเพื่อตอบสนองความต้องการของผู้ใช้บริการจนเกิดความพึงพอใจได้ ประกอบด้วย 1.) คุณค่าของทรัพยากรธรรมชาติที่ได้จากกิจกรรมการท่องเที่ยว 2.) ข้อจำกัดของกิจกรรมในการรองรับนักท่องเที่ยว 3.) ความปลอดภัยจากการดำเนินกิจกรรมการท่องเที่ยว และ 4.) ความนิยมของกิจกรรมการท่องเที่ยว

4. สภาพทั่วไปของเกาะช้าง

ตราดเป็นจังหวัดหนึ่งของประเทศไทย ที่มีทรัพยากรธรรมชาติที่สวยงาม และครบทุกประเภท ทั้งทรัพยากรภูเขา ป่าไม้ ทะเล หมู่เกาะ และชายหาด จังหวัดตราดเป็นจังหวัดชายแดนติดต่อกับประเทศกัมพูชาประชาธิปไตย มีทิวเขาบรรทัดความยาว 165 กิโลเมตร เป็นเส้นพรมแดนด้านตะวันออก ด้านตะวันตกมีชายฝั่งทะเลยาว 165.6 กิโลเมตร มีเกาะ 52 เกาะ ซึ่งเกาะช้างเป็นเกาะที่ใหญ่ที่สุด (วาสิฏฐ์ อิมแสงจันทร์ และคณะ ม.ป.ป.: 1-1 ,1-3)

ภาพที่ 2.4 ตราประจำจังหวัดตราด

ตราประจำจังหวัดตราด มีลักษณะเป็นรูปเกาะช้าง ทะเล และเรือประมง หมายถึง จังหวัดตราดมีเกาะเป็นจำนวนมาก และเกาะที่ใหญ่ที่สุดเป็นที่รู้จักของคนทั่วไป คือ เกาะช้าง การที่มีพื้นที่ติดทะเลราษฎรจึงได้ยึดถือการประมงเป็นอาชีพหลักมาแต่โบราณ (<http://www.moi.go.th/province/115.htm>, 14 กุมภาพันธ์ 2550)

คำขวัญของจังหวัดตราด ได้แก่ "เมืองเกาะครึ่งร้อย พลอยแดงค่าล้ำ ระกำแสนหวาน หลังอานหมาดี ยุทธนาวีเกาะช้าง สุดทางบูรพา"

อุทยานแห่งชาติหมู่เกาะช้างเป็นอุทยานแห่งชาติทางทะเล ตั้งอยู่ทางทิศตะวันตกของอำเภอแหลมงอบ จังหวัดตราด บริเวณอ่าวไทยฝั่งตะวันออก ประกอบด้วยเกาะต่างๆ รวมทั้งสิ้น

52 เกาะ และมีเกาะที่มีลักษณะเป็นเนินหินโผล่ขึ้นมาเหนือทะเลจำนวนมาก เกาะช้างเป็นเกาะที่มีพื้นที่ใหญ่ที่สุด คือมีเนื้อที่ประมาณ 130,942 ไร่ ลักษณะภูมิประเทศของเกาะช้างเป็นภูเขา สลับซับซ้อนเกือบทั้งเกาะ เทือกเขาสำคัญ ได้แก่ เขาล้าน เขาจอมปราสาท เขาคลองมะยม เขาสลักเพชร มียอดเขาที่สูงที่สุดคือ เขาสลักเพชรเป็นยอดเขาที่สูงที่สุดประมาณ 743 เมตรจากระดับน้ำทะเลปานกลาง ส่วนบริเวณพื้นที่ราบมีความสูงตั้งแต่ 10-700 เมตร จากระดับน้ำทะเลปานกลาง เช่น บริเวณชายฝั่งหมู่บ้านคลองสน นอกจากนี้ชายฝั่งด้านตะวันออกของเกาะจะมีหาดโคลนและหินเป็นหาดหน้าแคบ ส่วนหาดด้านตะวันตกจะเป็นหาดทรายและหิน (เอ็นริช คอนซัลแตนท์, 2548 : 3-28)

4.1 ข้อมูลพื้นฐานของเกาะช้าง

4.1.1 ประวัติศาสตร์เกาะช้าง

กิ่งอำเภอเกาะช้างมีประวัติความเป็นมายาวนาน นับตั้งแต่สมัยกรุงศรีอยุธยา เนื่องจากมีเรือสำเภา ที่เดินทางมาจากเมืองจีน เพื่อทำการค้าขายกับเมืองญวน เมืองเขมร เมืองเกาะกง และเข้ามาถึงเมืองตราด โดยหากเรือสำเภาเดินทางเข้ามาในช่วงฤดูมรสุม จะต้องหยุดหลบคลื่นลมตามหมู่เกาะช้าง บริเวณบ้านด่าน บ้านคลองสน อ่าวสลักเพชร และอ่าวบางเบ้า จึงเชื่อกันว่าชาวจีนที่มากับเรือสำเภาเป็นชนกลุ่มแรกที่มาอาศัยอยู่ และตั้งถิ่นฐานทำมาหากินที่เกาะช้าง นอกจากนี้ประวัติศาสตร์ที่สำคัญของเมืองตราดคือ สมเด็จพระเจ้าตากสิน ทรงรวบรวมไพร่พล โดยใช้เมืองตราดเป็นเมืองหน้าด่านกันชนทำหน้าที่ส่งเสบียงอาหาร ก่อนเคลื่อนทัพออกจากจันทบุรีไปขับไล่พม่าเพื่อกอบกู้เอกราช หลังจากไทยเสียกรุงศรีอยุธยา ให้กับพม่าในช่วงปี พ.ศ. 2310 (กิ่งอำเภอเกาะช้าง, 2538)

ตอนต้นสมัยรัตนโกสินทร์ สมัยพระบาทสมเด็จพระพุทธยอดฟ้าจุฬาโลก (รัชกาลที่ 1) ในปี พ.ศ. 2325 เมืองตราดยังคงขึ้นกับกรมท่า สังกัดฝ่ายกิจการต่างประเทศและการคลัง ในฐานะหัวเมืองชายฝั่งทะเล และเป็นเมืองท่าสำคัญแห่งหนึ่ง ต่อมาในสมัยพระบาทสมเด็จพระนั่งเกล้าเจ้าอยู่หัว (รัชกาลที่ 3) ประเทศไทยได้ทำศึกกับเจ้าอนุวงศ์ แห่งเมืองเวียงจันทน์ ซึ่งต่อมาหันไปสวามิภักดิ์กับญวน ทำให้ไทยกับญวนผัดเจ็กกันจนต้องทำสงครามในปี พ.ศ. 2371 โดยมีเมืองตราดเป็นแหล่งกำลังพล และเสบียงอาหารที่สำคัญ มีการตั้งป้อมค่ายอยู่ที่บ้านแหลมหิน ปากอ่าวเมืองตราด (กิ่งอำเภอเกาะช้าง, 2538)

พระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว ได้เสด็จประพาสเมืองตราด ถึง 12 ครั้ง ในการนี้ได้เสด็จประพาสเกาะช้างรวม 12 ครั้ง (อภิรักษ์ณ เกษมผลกุล, 2548:

บทคัดย่อ) โดยปี พ.ศ. 2416 นับเป็นปีที่ทรงเสด็จประพาสเมืองตราด และเป็นปีแรกนับจากทรงประกอบพระราชพิธีบรมราชาภิเษกครั้งที่ 2 เมื่อทรงบรรลุนิติภาวะ คือเจริญพระชนมายุครบ 20 พรรษาบริบูรณ์ เป็นปีที่ 5 ในรัชกาล ต่อจากนั้นในปี พ.ศ. 2436 เกิดกรณีพิพาทระหว่างฝรั่งเศส กับ ประเทศสยาม (ไทย) เนื่องจากฝรั่งเศสล่าเมืองขึ้นโดยได้ยึดเขมร และญวน ซึ่งมีกรณีขัดแย้งกับประเทศไทย โดยฝรั่งเศสกล่าวหาว่าไทยล่วงล้ำดินแดนฝั่งซ้ายแม่น้ำโขง ซึ่งเป็นดินแดนของเขมรมาก่อน ทำให้เกิดการสู้รบกัน ต่อมาฝรั่งเศสจึงปิดล้อมกรุงเทพฯ โดยนำเรือรบเข้ามาในแม่น้ำเจ้าพระยา ทำให้ประเทศไทยต้องยอมสงบศึกโดยทำสัญญายกดินแดนฝั่งซ้ายของแม่น้ำโขงทั้งหมดให้กับฝรั่งเศส พร้อมทั้งจ่ายค่าเสียหายที่เรือรบฝรั่งเศสถูกยิง

เนื่องจากพระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว (รัชกาลที่ 5) ทรงสนพระทัยเรื่องการปกครองส่วนกลาง จึงจัดตั้งการปกครองส่วนภูมิภาค คือ จังหวัด อำเภอ ตำบล หมู่บ้าน และการปกครองส่วนท้องถิ่น คือ เทศบาล และสุขาภิบาล เพื่อส่งตัวแทนพระองค์ให้ทำหน้าที่บำบัดทุกข์ บำรุงสุขของประชากร สำหรับกรณีเกาะช้างเนื่องจากมีเรือสำเภาจีน มาติดต่อค้าขายแลกเปลี่ยนสินค้า และมีคนจีนมาตั้งหลักฐานเป็นจำนวนมาก ทางราชการจึงได้จัดตั้งด่านศุลกากรสถาน (Custom House) เพื่อเก็บภาษีจากเรือสำเภาจีนขึ้นที่ทำบ้านด่าน ตำบลเกาะช้าง เนื่องจากเป็นแหล่งรวมของการค้าขายที่เรือสำเภาจีนจะนำสินค้าจากเมืองจีนมาขายส่วนหนึ่งและแล่นต่อไปยังกรุงเทพฯ และหากลับก็จะแวะพักที่บ้านด่านอีกครั้ง ต่อมาในปี พ.ศ. 2440 จึงได้จัดตั้งเป็นอำเภอเกาะช้าง ตั้งอยู่ที่บ้านด่าน ตำบลเกาะช้าง ซึ่งพื้นที่ตำบลเกาะช้างขณะนั้นรวมถึงอำเภอแหลมงอบ ถึงอำเภอเกาะกูดในปัจจุบัน รวมเป็นจำนวน 52 เกาะ

หลังจากฝรั่งเศสยึดเมืองจันทบุรี ในปี พ.ศ. 2466 และยื่นข้อเสนอมให้ไทยยกเมืองตราด และเกาะทั้งหมด ตั้งแต่แหลมสิงห์ถึงเกาะกูดรวมทั้งเกาะกงด้วย ซึ่งประเทศสยาม (ไทย) ขณะนั้นต้องตกลงทำสัญญาลงวันที่ 13 กุมภาพันธ์ 2466 ต่อจากนั้นฝรั่งเศสจึงถอนกำลังจากเมืองจันทบุรีเข้ายึดเมืองตราด เมื่อวันที่ 28 ธันวาคม 2447 ขณะที่รัชกาลที่ 5 ทรงเห็นว่าเมืองตราดเป็นเมืองที่มีภูมิประเทศสำคัญทางภูมิศาสตร์ อีกทั้งประชาชนคนไทยไม่ควรที่ต้องตกอยู่ภายใต้การปกครองของต่างชาติ พระองค์จึงทรงใช้พระปรีชาชาญด้านการทูตกับฝรั่งเศส เพื่อเจรจาขอเมืองตราดและเกาะต่างๆ ตั้งแต่แหลมสิงห์จนถึงเกาะกูดกับเมืองทางฝั่งขวาของแม่น้ำโขงคืน โดยยินยอมยกดินแดนประกอบด้วย เมืองพระตะบอง เสียมราฐ และเมืองศรีโสภณ ซึ่งมีเนื้อที่มากกว่าจังหวัดตราดประมาณ 5 เท่า แลกกับจังหวัดตราด ทำให้จังหวัดตราด กลับคืนมาสู่อกประเทศไทยอีกครั้ง เมื่อวันที่ 23 มีนาคม 2449 รวมเวลาที่เมืองตราดถูกปกครองโดยฝรั่งเศสเป็นเวลา 2 ปี 6 เดือน 7 วัน ชาวตราดจึงถือเอาวันที่ 23 มีนาคมของทุกปี เป็นวันสำคัญที่ชาวตราด

และคนไทย จะได้สำนึกถึงพระมหากรุณาธิคุณขององค์พระพุทธเจ้าหลวง ในการปกป้องเอกราช อธิปไตยของไทยไว้ให้ลูกหลาน

ปี พ.ศ. 2450 ได้ย้ายที่ทำการอำเภอเกาะช้าง ไปอยู่ที่ฝั่งแหลมงอบ เนื่องจากการสู้รบทำให้เรือสำเภาจีนมาค้าขายน้อยลง ประกอบกับการเดินทางมาติดต่อราชการ ลำบาก เนื่องจากมีคลื่นลมตลอดทั้งปี อำเภอเกาะช้างตั้งมา 32 ปี จนถึงปี พ.ศ. 2482 ทางราชการ จึงเปลี่ยนชื่อเป็นอำเภอแหลมงอบ จนถึงปัจจุบัน เกาะช้างจึงลดฐานะเป็นตำบลเกาะช้าง ขึ้นกับ อำเภอแหลมงอบตั้งแต่นั้นมา ต่อมาในปี พ.ศ. 2484 ในสมัยพระบาทสมเด็จพระปกเกล้า เจ้าอยู่หัว (รัชกาลที่ 7) ได้เกิดสงครามอินโดจีน โดยที่ประเทศฝรั่งเศส ส่งกองทัพมารุกรายประเทศไทย ด้วยการส่งเรือรบเข้ามาในน่านน้ำไทยบริเวณเกาะง่าม ใกล้ทางทิศใต้ของเกาะช้าง เมื่อวันที่ 17 มกราคม 2484 เป็นการรบทางเรือตามยุทธวิธีสมัยใหม่ในประวัติการของทหารเรือไทย ระหว่างเรือรบไทยจำนวน 3 ลำ (ระวางขับน้ำรวม 3,140 ตัน) กับเรือรบฝรั่งเศส จำนวน 7 ลำ (เฉพาะเรือลามอตปิเกต์ มีระวางขับน้ำ 9,350 ตัน และยังมีเรือในหมู่เรืออีก 6 ลำ ระวางขับน้ำ รวมกัน 5,000 ตัน) โดยที่เรือหลวงธนบุรี เรือหลวงสงขลา และเรือหลวงชลบุรี ของไทยเสียเปรียบ ทั้งจำนวน และขนาด ซึ่งทหารเรือไทยได้นำเรือเข้ารบเพื่อปกป้องอธิปไตยในน่านน้ำไทยด้วยความกล้าหาญ โดยที่เรือหลวงสงขลา และเรือหลวงชลบุรี ได้รับความเสียหาย และจมลงในที่สุด ณ บริเวณด้านทิศตะวันตกของเกาะง่าม ส่วนเรือหลวงธนบุรี ได้เรือหลวงช้าง ลากจูงไปเกยตื้น บริเวณแหลมงอบ แม้เราจะสูญเสียเรือรบไป 3 ลำ (รล.ธนบุรี รล.ชลบุรี และ รล.สงขลา) และชีวิต ลูกประดาน้ำกล้าหาญอีก 37 ชีวิตก็ตาม เพราะหากเรือลามอตปิเกต์ชนะศึกที่เกาะช้าง และมุ่งหน้า เข้าแม่น้ำเจ้าพระยาได้ ประเทศไทยของเราคงตกเป็นประเทศราชไปแล้ว

ภาพที่ 2.5 ยุทธนาวีที่เกาะช้าง บริเวณแหลมงอบ

ภาพที่ 2.6 เกาะง่าม และบริเวณยุทธนาวีเกาะช้าง (บ้านอ่าวลึก) ในปัจจุบัน

4.1.2 ลักษณะของชุมชน

กิ่งอำเภอเกาะช้าง จังหวัดตราด จัดตั้งเป็นกิ่งอำเภอเมื่อวันที่ 30 เมษายน พ.ศ. 2537 โดยมีที่ตั้ง ที่ว่าการกิ่งอำเภอเกาะช้าง กิ่งอำเภอเกาะช้าง จังหวัดตราด 23170 โทรศัพท์ 0-3958-6101 ซึ่งปัจจุบันมี นายศักดิ์ประเสริฐ เจริญประสิทธิ์ เป็นปลัดอำเภอผู้เป็นหัวหน้าประจำกิ่งอำเภอ

ภาพที่ 2.7 นายศักดิ์ประเสริฐ เจริญประสิทธิ์
ปลัดอำเภอผู้เป็นหัวหน้าประจำกิ่งอำเภอเกาะช้าง

ภาพที่ 2.8 ที่ทำการกิ่งอำเภอเกาะช้าง

โครงสร้างการปกครองของกิ่งอำเภอเกาะช้าง ประกอบด้วย 2 ตำบล

ดังนี้

ตำบลเกาะช้าง มี 4 หมู่บ้าน ได้แก่

- หมู่ 1 บ้านคลองนนทรี
- หมู่ 2 บ้านด่านใหม่
- หมู่ 3 บ้านคลองสน
- หมู่ 4 บ้านคลองพร้าว

ตำบลเกาะช้างใต้ มี 5 หมู่บ้าน ได้แก่

- หมู่ 1 บ้านบางบัว
- หมู่ 2 บ้านสลักเพชร
- หมู่ 3 บ้านเจ๊กแบ้
- หมู่ 4 บ้านสลักคอก
- หมู่ 5 บ้านสลักเพชรเหนือ

ภาพที่ 2.9 แผนที่แสดงบริเวณต่างๆ ของเกาะช้าง

4.1.3 รายนามผู้บริหาร

ปลัดอำเภอผู้เป็นหัวหน้าประจำกิ่งอำเภอ	นายศักดิ์ประเสริฐ	เจริญประสิทธิ์
นายก อบต. เกาะช้าง	นายสัญญา	เกิดมณี
นายก อบต. เกาะช้างใต้	นายจักรกฤษณ์	สลักเพชร
ปลัด อบต. เกาะช้าง	นายพวิวัฒน์	กิจวิรัตน์
ปลัด อบต. เกาะช้างใต้	นางทยาดา	ยันตะบุษย์

นอกจากนี้คณะนักวิจัยได้รวบรวมรายนามผู้ใหญ่บ้านในแต่ละหมู่บ้าน ของ ปี พ.ศ. 2549 ดังตารางที่ 2.1

ตารางที่ 2.1 รายนามผู้ใหญ่บ้านในแต่ละหมู่บ้าน ปี พ.ศ. 2549

หมู่บ้าน	ชื่อ - นามสกุล	
<u>ตำบลเกาะช้าง</u>		
หมู่ 1 บ้านคลองนนทรี	นายสุเทพ	พูลนัง
หมู่ 2 บ้านด่านใหม่	นายเนรมิตร	นพวรรณ
หมู่ 3 บ้านคลองสน	นายยงยุทธ	ชีวะสุขะ
หมู่ 4 บ้านคลองพร้าว	นายวันรุ่ง	ชนรกุล
<u>ตำบลเกาะช้างใต้</u>		
หมู่ 1 บ้านบางบัว	นายมานพ	ประสงศ์สิน
หมู่ 2 บ้านสลักเพชร	นายลำพูน	คงบำณู
หมู่ 3 บ้านเจ๊กแบ้	นายสมหมาย	เครือหนูช
หมู่ 4 บ้านสลักคอก	นายเอนก	มโนรัตน์
หมู่ 5 บ้านสลักเพชรเหนือ	นายประคอง	สุขสิงห์

ที่มา: ฝ่ายทะเบียน สำนักงานกิ่งอำเภอเกาะช้าง จังหวัดตราด

4.1.4 โครงสร้างประชากร

จำนวนประชากรตามทะเบียนราษฎร ในช่วง 10 ปีที่ผ่านมา โดยปี พ.ศ. 2537 มีประชากรรวม 4,11 คน และในปี พ.ศ. 2549 มีประชากรรวม 6,262 คน จากการสำรวจจำนวนประชากรของสำนักงานสาธารณสุขกิ่งอำเภอเกาะช้าง พบว่าประชากรจริงที่อยู่บนเกาะ

ช้าง มีมากกว่าประชากรจากทะเบียนราษฎร เนื่องจากเป็นประชากรแฝง กล่าวคือ ไม่มีการโอนย้ายเข้ามาในพื้นที่ตามทะเบียนราษฎร เพราะประชากรแฝงเข้ามาในช่วงการพัฒนาการท่องเที่ยวของอุทยานแห่งชาติหมู่เกาะช้าง ดังตารางที่ 2.2

ตารางที่ 2.2 จำนวนประชากรในแต่ละหมู่บ้าน ปี พ.ศ. 2549

หมู่บ้าน	จำนวนประชากร (คน)		
	ชาย	หญิง	รวม
<u>ตำบลเกาะช้าง</u>			
หมู่ 1 บ้านคลองนนทรี	248	203	451
หมู่ 2 บ้านด่านใหม่	338	326	664
หมู่ 3 บ้านคลองสน	507	462	969
หมู่ 4 บ้านคลองพร้าว	868	759	1,627
รวม (เฉพาะตำบลเกาะช้าง)	1,961	1,750	3,711
<u>ตำบลเกาะช้างใต้</u>			
หมู่ 1 บ้านบางเป้า	255	231	486
หมู่ 2 บ้านสลักเพชร	372	350	722
หมู่ 3 บ้านเจ๊กแบ้	218	192	410
หมู่ 4 บ้านสลักคอก	219	226	445
หมู่ 5 บ้านสลักเพชรเหนือ	244	244	488
รวม (เฉพาะตำบลเกาะช้างใต้)	1,308	1,243	2,551
รวมทั้งสิ้น	3,269	2,993	6,262

ที่มา: สำนักทะเบียน กรมการปกครอง กระทรวงมหาดไทย (ข้อมูล ณ เดือนกันยายน 2549)

โครงสร้างของประชากรในแต่ละหมู่บ้าน จากการรวบรวมข้อมูลของสำนักทะเบียน กรมการปกครอง กระทรวงมหาดไทย พบว่า จำนวนประชากรในปี พ.ศ. 2549 รวม 6,262 คน แยกเป็นเพศชาย 3,269 คน เพศหญิง 2,993 คน หมู่บ้านที่มีจำนวนประชากรมากที่สุด คือ หมู่ 4 บ้านคลองพร้าว คิดเป็นร้อยละ 25.98 ของประชากรทั้งกิ่งอำเภอ และจำนวนประชากรที่น้อยที่สุด คือ หมู่ 3 บ้านเจ๊กแบ้ คิดเป็นร้อยละ 6.55

4.1.5 การประกอบอาชีพ

การเกษตรกรรม

กิ่งอำเภอเกาะช้าง มีพื้นที่ทำเกษตรทั้งสิ้น 8,403 ไร่ โดยมีจำนวนครอบครัวที่ประกอบอาชีพทางการเกษตร 530 ครอบครัว จากการสำรวจโดยสำนักงานเกษตรกิ่งอำเภอเกาะช้าง ในปี พ.ศ. 2546 พบว่าพืชเศรษฐกิจที่ปลูกกันมาก ได้แก่ ยางพารา มีเกษตรกรจำนวน 280 ราย ที่ปลูกยางพารา โดยมีพื้นที่ปลูกที่ให้ผลผลิต 5,959 ไร่ รองลงมา ได้แก่ มะพร้าว ทุเรียน ส้มโอ เงาะ และมังคุด ตามลำดับ

การประมง

ชาวประมงเกาะช้าง ส่วนใหญ่เป็นการทำประมงพื้นบ้านขนาดเล็ก ได้แก่ อวนลอยปลา อวนลอยปู อวนลอยกุ้ง เบ็ดตกหมึก เบ็ดตกปลา ลอบหมึก ลอบลูกปลาเก๋า โดยลอบปลาเรือประมงของชาวเกาะช้าง มีขนาดยาว 5-10 เมตร ขนาดของเครื่องยนต์เรือส่วนใหญ่มีกำลังแรงม้าต่ำกว่า 20 แรงม้า แรงงานที่ทำงานบนเรือประมง ส่วนใหญ่ใช้แรงงาน 1-3 คน โดยส่วนใหญ่เป็นแรงงานภายในครอบครัว การใช้เวลาในการทำประมงโดยเฉลี่ยชาวประมงทำประมงประมาณ 7-8 เดือนต่อปี เดือนที่มีการทำประมงมาก คือ เดือนสิงหาคม และในรอบ 1 เดือน จะออกทำประมงเดือนละ 20 วัน การทำประมงใช้เวลาประมาณ 9-12 ชั่วโมงต่อวัน และเป็นประมงแบบไปเช้า เย็นกลับ คือในช่วงเช้าออกไปทำประมงเวลา 04.00-07.00 น. เวลากลับอยู่ระหว่าง 16.00-18.00 น. ทั้งนี้ขึ้นอยู่กับกระแสน้ำ ผลผลิตจากการประมงมากที่สุดคือ หมึก รองลงมาคือ กุ้ง ปลา ปู และเคย โดยใช้วนเป็นเครื่องมือในการทำประมงมากที่สุด รองลงมาคือ การใช้ลอบเพื่อปลาหมึกและปู ผลผลิตจากการทำประมง จะนำไปจำหน่ายสด และมีการแปรรูปผลผลิต โดยทำปลาตากแห้ง และทำกะปิ รวมทั้งการปรับเปลี่ยนเรือประมงให้เป็นเรือเพื่อรับนักท่องเที่ยวเมื่อถึงฤดูกาลท่องเที่ยว รวมทั้งชาวประมงมีการจัดการท่องเที่ยวในรูปแบบของการทำที่พักแรมโฮมสเตย์ (Home Stay) เพื่อรองรับการท่องเที่ยวเพิ่มมากขึ้นทุกปี ภาพรวมชาวประมงเกาะช้างจึงมีความโน้มเอียงที่จะยอมรับการเปลี่ยนแปลงการใช้ชีวิต โดยไปทำงานในส่วนของการทำงานมากขึ้น ซึ่งอาจมีผลกระทบต่อการดำเนินชีวิตดั้งเดิมของชาวประมงอยู่บ้าง

การท่องเที่ยว

เกาะช้าง เป็นสถานที่ที่สามารถดึงดูดให้นักท่องเที่ยวสนใจ และมาเที่ยวที่เกาะช้างใน แต่ละปีจำนวนมาก จากข้อมูลจำนวนนักท่องเที่ยว พบว่าในปี พ.ศ. 2535 มีนักท่องเที่ยว 201,590 คน และในปี พ.ศ. 2543 มีจำนวนนักท่องเที่ยวเพิ่มขึ้นเป็น 274,254 คน มีอัตราการเพิ่มขึ้นร้อยละ 3.48 ต่อปี รายได้จากการท่องเที่ยวประมาณ 1,141 ล้านบาท มีรีสอร์ท

ในเกาะช้างจำนวน 85 แห่ง มีเพียง 26 แห่งเท่านั้นที่ขออนุญาตถูกต้อง และในปี พ.ศ. 2545 มีรีสอร์ตเพิ่มขึ้นเป็น 142 แห่ง โดยมีแหล่งท่องเที่ยวที่สำคัญ คือ

หาดทราย เช่น หาดคลองพร้าว มีแหล่งท่องเที่ยวที่น่าสนใจอยู่ในพื้นที่ ได้แก่ ไร่นาธรรมชาติที่สวยงามบริเวณแหลมไชยเชษฐ์ และน้ำตกคลองพลูในเขตอุทยานแห่งชาติ มีคลองที่ใช้เป็นที่จอดเรือสำหรับเที่ยวชมธรรมชาติ และมีการดำน้ำ ดูปะการังที่เกาะร่วมและเกาะหยวก นอกจากนี้ยังมีหาดทรายขาว เป็นหาดทรายที่มีนักท่องเที่ยวนิยมมาแวะพักผ่อนเป็นจำนวนมาก ส่วนหาดไก่อ๊ะ อยู่ถัดจากคลองพร้าว ไปทางทิศตะวันออก มีเนินเขาเตี้ย คั่นอยู่ มีลำคลองเล็กๆ ไหลลงหาด เรียกว่าคลองไก่อ๊ะ ปากคลองมีท่าเรือเล็กๆ ที่จะพานักท่องเที่ยวออกไปเที่ยวชมเกาะ นอกจากนี้เกาะช้างยังมีหาดทรายที่สวยงามอยู่ตามหมู่เกาะต่างๆ อีกมาก เช่น เกาะเหลายา เกาะมันนอก เกาะมันใน เกาะหวาย เกาะคลุ้ม เกาะง่าม เกาะพร้าว ฯลฯ

น้ำตกซึ่งมีความสวยงาม และน่าสนใจ เช่น น้ำตกธารมะยม ที่มีชื่อเสียงที่สุดของเกาะช้าง มีน้ำไหลตลอดปี เป็นน้ำตกขนาดกลางจำนวน 4 ชั้น สภาพทั่วไปเป็นป่าที่มีความอุดมสมบูรณ์ ส่วนน้ำตกคลองพลู เป็นน้ำตกขนาดใหญ่ มีน้ำไหลตลอดปี น้ำตกจากหน้าผาสูง ลงมาเป็นเส้น สู่แอ่งน้ำเบื้องล่าง น้ำตกคลองนทรี เป็นน้ำตกที่มีชั้นเล็กๆ ตกจากหน้าผาสูงประมาณ 100 เมตร ตั้งอยู่ทางทิศตะวันออกเฉียงเหนือของเกาะ น้ำตกศรีเพชร มีจำนวน 7 ชั้น ถ้าไม่ใช่ฤดูฝนจะมีน้ำน้อย แต่ยังคงมีพอให้ว่ายน้ำในแอ่งน้ำ และน้ำตกคลองหนึ่ง เป็นน้ำตกที่สูงที่สุดของเกาะช้าง จะดูยิ่งใหญ่และมีน้ำหลากในฤดูฝน ระหว่างทางเดินจะผ่านป่ายางพาราที่มีลำต้นใหญ่โตอายุรวม 100 ปี

แหล่งท่องเที่ยวอื่นๆ ได้แก่ การดำน้ำชมปะการัง ซึ่งมีแนวปะการังอยู่ตามเกาะต่างๆ โดยรอบเกาะช้าง ซึ่งเป็นแนวปะการังที่มีความสมบูรณ์ และสวยงามอีกแห่งหนึ่ง โดยนักท่องเที่ยวนิยมไปดำน้ำชมปะการังที่เกาะทองหลาง เกาะยักษ์ใหญ่ เกาะยักษ์เล็ก เกาะรัง เป็นต้น

ระยะเวลาในการพักผ่อนเพื่อการท่องเที่ยว สำหรับช่วงปี พ.ศ. 2545 นักท่องเที่ยวชาวไทยนิยมพักค้างเฉลี่ย 2.02 วัน สำหรับนักท่องเที่ยวชาวต่างประเทศ นิยมพักค้างเฉลี่ย 3.68 วัน ค่าใช้จ่ายเฉลี่ยของนักท่องเที่ยวชาวไทยอยู่ที่ 1,553.99 บาท/วัน/คน และนักท่องเที่ยวชาวต่างประเทศอยู่ที่ 2,029.36 บาท/วัน/คน

4.2 ข้อมูลพื้นฐานของตำบลเกาะช้าง

4.2.1 ที่ตั้งและอาณาเขต

ทิศเหนือ	ติดต่อกับ	ทะเลอ่าวไทยและอำเภอแหลมงอบ
ทิศใต้	ติดต่อกับ	ตำบลเกาะช้างใต้
ทิศตะวันออก	ติดต่อกับ	ทะเลอ่าวไทย
ทิศตะวันตก	ติดต่อกับ	ทะเลอ่าวไทย

4.2.2 ภูมิอากาศ

มีฝนตกเกือบตลอดทั้งปี โดยเฉพาะในช่วงที่ได้รับอิทธิพลจากลมมรสุมตะวันตกเฉียงใต้ ระหว่างเดือนพฤษภาคม – ตุลาคม ฝนตกชุกมาก ปริมาณน้ำฝนเฉลี่ยตลอดปี ประมาณ 5,500 – 6,500 มิลลิเมตร ลักษณะภูมิอากาศเป็นแบบมรสุม มี 3 ฤดู คือ ฤดูร้อน (กุมภาพันธ์-พฤษภาคม) ฤดูฝน (มิถุนายน-กันยายน) และฤดูหนาว (ตุลาคม-มกราคม)

4.2.3 การปกครองและประชากร

ตำบลเกาะช้าง ประกอบด้วย 4 หมู่บ้าน คือ บ้านคลองนนทรี บ้านด่านใหม่ บ้านคลองสน และบ้านคลองพร้าว มีประชากรรวมทั้งสิ้น 3,711 คน แบ่งเป็นชายจำนวน 1,961 คน และหญิงจำนวน 1,750 คน โดยมีนายกองค์การบริหารส่วนตำบลเกาะช้าง คนปัจจุบัน คือ นายสัญญา เกติมณี

ภาพที่ 2.10 ที่ทำการองค์การบริหารส่วนตำบลเกาะช้าง

4.2.4 ข้อมูลทั่วไปของหมู่บ้านในตำบลเกาะช้าง

4.2.4.1 บ้านคลองนนทรี หมู่ 1

สถานที่ตั้ง

อยู่ในเขตการปกครองหมู่ที่ 1 ตำบลเกาะช้าง กิ่งอำเภอเกาะช้าง จังหวัดตราด ตั้งอยู่ตอนกลางทางฝั่งทะเลด้านตะวันออกของเกาะช้าง มีเนื้อที่หมู่บ้านรวมทั้งสิ้น 1,914 ไร่ มีพื้นที่เพื่อการเกษตรประมาณ 1,857 ไร่ โดยมีนายสุเทพ พูลธำ เป็นผู้ใหญ่บ้านหมู่ 1

การใช้ประโยชน์ที่ดิน

สภาพภูมิประเทศ ทางด้านทิศตะวันตก ทิศใต้ และตอนกลางของหมู่บ้าน เป็นที่ราบสูง และภูเขา เกษตรกรรมที่เหมาะสมได้แก่ การปลูกยางพารา และไม้ผล ส่วนฝั่งตะวันออกเป็นที่ราบเล็กๆ ขนานไปกับฝั่งทะเล เหมาะที่จะปลูกมะพร้าวและทำประมง ส่วนใหญ่ราษฎรจะตั้งบ้านเรือนอยู่บริเวณที่ราบนี้ การกระจายตัวของชุมชนตามกลุ่มบ้านต่างๆ ดังนี้ บ้านหาดทรายแดง บ้านธารมะยม บ้านคลองนนทรี และบ้านคลองมะกอก

4.2.4.2 บ้านด่านใหม่ หมู่ 2

สถานที่ตั้ง

อยู่ในเขตการปกครองหมู่ที่ 2 ตำบลเกาะช้าง กิ่งอำเภอเกาะช้าง จังหวัดตราด มีอาณาเขตต่อเนื่องจากหมู่ที่ 1 ขึ้นไปทางตอนเหนือฝั่งตะวันออกของเกาะช้าง มีเนื้อที่หมู่บ้านรวมทั้งสิ้น 2,250 ไร่ ประกอบด้วยบ้านด่านเก่า และบ้านด่านใหม่ สถานที่สำคัญทางศาสนา มีวัดคลองนนทรีซึ่งเป็นศูนย์รวมจิตใจของชาวบ้านทั้ง 2 หมู่บ้าน คือ หมู่ 1 และ หมู่ 2 มีแหล่งบริการทางการศึกษา คือ โรงเรียนวัดคลองนนทรี และโรงเรียนอนุบาลเกาะช้าง มีโรงพยาบาลเกาะช้าง และสำนักงานสาธารณสุขอำเภอเกาะช้าง ไว้บริการด้านการสาธารณสุข โดยมีเนรมิต นพวรรณ เป็นผู้ใหญ่บ้าน หมู่ 2

การใช้ประโยชน์ที่ดิน

ลักษณะภูมิประเทศ ด้านตะวันตกของหมู่บ้าน เป็นภูเขาและที่ดอน ส่วนตอนกลางจดชายทะเลฝั่งตะวันออกค่อนข้างจะเป็นที่ราบ พื้นที่เหมาะในการปลูกมะพร้าว ยางพารา และไม้ผลโดยเฉพาะทุเรียน ซึ่งหมู่บ้านนี้มีพื้นที่การเกษตรประมาณ 1,809 ไร่ นอกจากนี้บางส่วนของราษฎรประกอบอาชีพการประมง ทั้งนี้ขึ้นอยู่กับความเหมาะสมของสภาพพื้นที่และสภาพภูมิอากาศ

4.2.4.3 บ้านคลองสน หมู่ 3

สถานที่ตั้ง

อยู่ในเขตการปกครองหมู่ที่ 3 ตำบลเกาะช้าง กิ่งอำเภอเกาะช้าง จังหวัดตราด อยู่ทางเหนือสุดของเกาะช้าง มีเนื้อที่หมู่บ้านรวมประมาณ 10,265 ไร่ หมู่บ้านประกอบด้วยบ้านอ่าวสับปะรด บ้านคลองสน มีวัดคลองสนเป็นศูนย์รวมจิตใจ และปฏิบัติกิจทางศาสนา มีสถานศึกษา คือ โรงเรียนวัดคลองสน และมีสถานีนอนามัยคลองสน โดยมีนายยงยุทธ ชีวะสุขะ เป็นผู้ใหญ่บ้านหมู่ 3

การใช้ประโยชน์ที่ดิน

ลักษณะภูมิประเทศ เป็นที่ราบชายฝั่งทะเลและที่ราบลุ่มน้ำ มีสภาพพื้นที่ตามธรรมชาติที่มีความสวยงามเหมาะสมเพื่อการพัฒนาด้านการท่องเที่ยว มีพื้นที่ในการทำเกษตรกรรม 3,079 ไร่ มีคลองสนไหลผ่านกลางหมู่บ้าน ทางตอนใต้และตะวันตก เป็นภูเขาและที่ดอน ราษฎรตั้งบ้านเรือนเป็นกลุ่มตามแนวชายฝั่งทะเล ตามลำคลองและเรียงรายไปตามแนวถนน พืชส่วนใหญ่ที่ปลูกคือ ยางพารา มะพร้าว ทุเรียน และไม้ผลชนิดอื่นๆ นอกจากนี้ยังมีพื้นที่บางส่วนเป็นนาทุ่งร้าง มีการเลี้ยงปลาในกระชัง และการทำประมงบริเวณชายฝั่ง มีสินค้าประมงแปรรูปที่มีชื่อเสียงคือ กะปิ พื้นที่ส่วนใหญ่อยู่ในความรับผิดชอบของกองทัพเรือ และพื้นที่อุทยานแห่งชาติเกาะช้าง ภายในหมู่บ้านมีร้านค้าเบ็ดเตล็ด ที่พัก ร้านอาหาร และมีการให้บริการด้านการท่องเที่ยว ปีนเขา นั่งช้าง

4.2.4.4 บ้านคลองพร้าว หมู่ 4

สถานที่ตั้ง

อยู่ในเขตการปกครองหมู่ที่ 4 ตำบลเกาะช้าง กิ่งอำเภอเกาะช้าง จังหวัดตราด อยู่ทางฝั่งทะเลด้านตะวันตก ทางทิศเหนือของเกาะช้าง มีอาณาเขตต่อเนื่องจากหมู่ที่ 3 บ้านคลองสน มีเนื้อที่ของหมู่บ้านรวม 26,000 ไร่ มีวัดคลองพร้าว เป็นศูนย์รวมจิตใจ และปฏิบัติกิจทางศาสนา มีแหล่งบริการด้านการศึกษา คือ โรงเรียนบ้านคลองพร้าว และมีสถานีนอนามัยคลองพร้าว โดยมีนายวันรุ่ง ขนรกุล เป็นผู้ใหญ่บ้านหมู่ 4

การใช้ประโยชน์ที่ดิน

ลักษณะภูมิประเทศ ทางด้านเหนือ ตะวันออก และทางด้านใต้ มีพื้นที่สูงเป็นภูเขาและที่ดอน ส่วนด้านฝั่งตะวันตกตั้งแต่แหลมไชยเชษฐา ถึงไก่แบ้ เป็นพื้นที่ราบขนานกับชายฝั่งทะเล ราษฎรจึงตั้งบ้านเรือนอยู่เป็นกลุ่ม ๆ คือ บริเวณเหนือสุดของหมู่บ้านเรียกว่า บ้านหาดทรายขาว ถัดลงมาคือ บ้านไชยเชษฐา ตอนกลางหมู่บ้านเรียกว่า บ้านคลองพร้าว

ซึ่งมีประชาชนอาศัยอยู่กลุ่มใหญ่ที่สุด และถัดมาตอนใต้ เรียกว่าบ้านมาบคางคาว และบ้านไก่อแบ้ ตามลำดับ เนื่องจากพื้นที่มีที่ราบน้อย และขนานไปกับชายฝั่งทะเล จึงมีพื้นที่ประมาณ 4,800 ไร่ เท่านั้นที่ใช้ประโยชน์เพื่อการเกษตร นิยมปลูกมะพร้าว ยางพารา และไม้ผล มีการทำประมงอยู่บ้างเล็กน้อย ปัจจุบันพื้นที่ตามแนวชายหาดมีการดำเนินธุรกิจด้านการท่องเที่ยวหนาแน่น ทั้งที่พัก ร้านอาหาร ร้านค้าต่างๆ โดยเฉพาะในเขตพื้นที่หาดทรายขาว มีการใช้ประโยชน์ด้านการท่องเที่ยวหนาแน่น ประกอบด้วย ร้านอาหาร ที่พัก ร้านค้า ร้านขายของที่ระลึก ธนาคาร และสถานบันเทิง

4.2.5 ข้อมูลผลิตภัณฑ์ที่น่าสนใจของตำบล

การแปรรูปอาหารทะเล ได้แก่ กะปิ ซึ่งมีชื่อเสียงมาก คือ กะปิจาก รีสอร์ทธานี ตั้งอยู่ในเขตพื้นที่ชุมชนบ้านคลองสน และผลิตภัณฑ์ปลาหมึกแห้ง นอกจากนี้ยังมี ผลิตภัณฑ์จากผลไม้แปรรูป ได้แก่ ทุเรียนกวน

4.3 ข้อมูลพื้นฐานของตำบลเกาะช้างใต้

4.3.1 ที่ตั้งและอาณาเขต

ทิศเหนือ	ติดต่อกับ	ตำบลเกาะช้าง
ทิศใต้	ติดต่อกับ	เกาะคลุ้ม เกาะไม้ซี้เล็ก เกาะไม้ซี้ใหญ่
ทิศตะวันออก	ติดต่อกับ	ทะเลอ่าวไทย
ทิศตะวันตก	ติดต่อกับ	ทะเลอ่าวไทย

4.3.2 ภูมิอากาศ

เกาะช้างใต้อยู่ในเขตร้อนชื้น มีฝนตกเกือบตลอดทั้งปี โดยเฉพาะในช่วงที่ได้รับอิทธิพลจากมรสุมตะวันตกเฉียงใต้ระหว่างเดือนพฤษภาคม – ตุลาคม ฝนตกชุกมาก ปริมาณน้ำฝนเฉลี่ยประมาณ 5,500 – 6,500 มิลลิเมตร ลักษณะภูมิอากาศเป็นแบบมรสุม มี 3 ฤดู คือ ฤดูร้อน (กุมภาพันธ์-พฤษภาคม) ฤดูฝน (มิถุนายน-กันยายน) และฤดูหนาว (ตุลาคม-มกราคม)

4.3.3 การปกครองและประชากร

ตำบลเกาะช้าง ประกอบด้วย 5 หมู่บ้าน คือ บ้านบางเบา บ้านสลักเพชร บ้านเจ๊กแบ้ บ้านสลักคอกและบ้านสลักเพชรเหนือ มีประชากรรวมทั้งสิ้น 2,551 คน แบ่งเป็น ชายจำนวน 1,308 คน และหญิงจำนวน 1,243 คน โดยมีนายกองค์การบริหารส่วนตำบลเกาะช้าง ใต้ คนปัจจุบันคือ นายจักรกฤษณ์ สลักเพชร

ภาพที่ 2.11 ที่ทำการองค์การบริหารส่วนตำบลเกาะช้างใต้

4.3.4 ข้อมูลทั่วไปของหมู่บ้านในตำบลเกาะช้างใต้

4.3.4.1 บ้านบางเบ้า หมู่ 1

สถานที่ตั้ง

อยู่ในเขตการปกครองหมู่ที่ 1 ตำบลเกาะช้างใต้ กิ่งอำเภอเกาะช้าง จังหวัดตราด ทางตอนใต้ด้านฝั่งตะวันตกของเกาะช้าง มีเนื้อที่หมู่บ้านรวม 2,300 ไร่ นอกจากนี้ในหมู่บ้านยังมีวัดบางเบ้า และสำนักสงฆ์บางเบ้า เป็นศูนย์รวมทางจิตใจ มีแหล่งบริการทางการศึกษา คือ โรงเรียนบ้านบางเบ้า และมีสถานีนอนมาบบางเบ้า ตั้งอยู่บริเวณริมน้ำ ให้บริการด้านสาธารณสุข โดยมีนายมานพ ประสงค์สิน เป็นผู้ใหญ่บ้านหมู่ 1

การใช้ประโยชน์ที่ดิน

ลักษณะภูมิประเทศ บริเวณกลุ่มบ้านโบลานทางทิศตะวันตกเหนือของหมู่บ้าน เป็นหาดทรายขาว เหมาะในการท่องเที่ยว ทางตอนใต้ของหมู่บ้าน มีลักษณะเป็นอ่าวโดยมีแหลม บางเบ้าบังลมไว้ จึงเหมาะสมในการทำประมง ราษฎรนิยมตั้งบ้านเรือนยื่นลงไปในทะเลบริเวณอ่าวบางเบ้า ส่วนฝั่งตะวันออกบริเวณบ้านคลองกลอยมีราษฎรอยู่อาศัยเป็นกลุ่มเล็กๆ แถบที่ราบเพราะทางตอนเหนือของหมู่บ้านเป็นที่ดอนและภูเขา ดังนั้นจึงนิยมปลูกยางพารา และมะพร้าวเป็นหลัก มีปลูกผลไม้บ้างในบางพื้นที่ ได้แก่ สวนทุเรียน เงาะ ส้มโอ ปัจจุบันสภาพพื้นที่บ้านเรือนที่ตั้งในทะเลเปลี่ยนแปลงสภาพบ้านเรือน กลายเป็นแหล่งให้บริการด้านการท่องเที่ยว ประกอบด้วยร้านอาหาร ที่พัก บริการดำน้ำ และร้านค้าเบ็ดเตล็ด โดยยังคงมีบ้านเรือนของชาวประมงไม่ถึงร้อยละ 30

4.3.4.2 บ้านสลักเพชร หมู่ 2

สถานที่ตั้ง

อยู่ในเขตการปกครองหมู่ที่ 2 ตำบลเกาะช้างใต้ กิ่งอำเภอเกาะช้าง จังหวัดตราด เป็นหมู่บ้านที่ตั้งอยู่ตอนกลางทางใต้สุดของเกาะช้าง เดิมเนื้อที่หมู่บ้านรวม 6,0090 ไร่ แต่ปัจจุบันได้มีการแบ่งพื้นที่บางส่วนเป็นหมู่ 5 บ้านสลักเพชรเหนือ สภาพที่ตั้งของชุมชนกระจายตัวโดยรอบพื้นที่ และมีชุมชนย่อย ได้แก่ บ้านโรงถ่าย บ้านบน บ้านล่าง บ้านนาใน และบ้านห้วยแดง มีวัดสลักเพชรเป็นศูนย์รวมแห่งจิตใจ และปฏิบัติกิจทางศาสนา มีแหล่งบริการทางการศึกษาคือ โรงเรียนวัดสลักเพชร และมีสถานีนามัยสลักเพชร ไว้บริการด้านสาธารณสุข โดยมีนายลำพูน คงบำณู เป็นผู้ใหญ่บ้านหมู่ 2

การใช้ประโยชน์ที่ดิน

ลักษณะภูมิประเทศ ทางตอนเหนือของหมู่บ้าน เป็นภูเขาเหมาะในการปลูกยางพารา และผลไม้ ส่วนทางใต้เป็นอ่าวเว้าเข้าไป เป็นที่หลบลมมรสุมของชาวประมง เป็นหมู่บ้านใหญ่ หมู่บ้านหนึ่ง ส่วนใหญ่ราษฎรประกอบอาชีพเป็นทั้งชาวสวนและชาวประมง การประมงมีทั้งชายฝั่ง และทำของแห้งที่มีชื่อ คือ ปลาหมึกแห้ง ปลาแห้ง ปลาเค็ม และกะปิ ซึ่งทำในช่วงเดือนพฤษภาคม ถึง เดือนสิงหาคม ของทุกปี กิจกรรมด้านการท่องเที่ยวที่ได้รับการพัฒนาอย่างรวดเร็ว คือ ที่พักแบบโฮมสเตย์ และมีรีสอร์ทเพิ่มมากขึ้น ในช่วงฤดูการท่องเที่ยวชาวประมงจะหันมาดำเนินธุรกิจให้บริการเรือเพื่อการท่องเที่ยว ดำน้ำดูปะการัง ตกปลา และการท่องเที่ยวในพื้นที่ป่าชายเลน

4.3.4.3 บ้านเจ๊กแบ้ หมู่ 3

สถานที่ตั้ง

อยู่ในเขตการปกครองหมู่ที่ 3 ตำบลเกาะช้างใต้ กิ่งอำเภอเกาะช้าง จังหวัดตราด อยู่ตอนใต้ทางฝั่งทะเลตะวันออกของเกาะช้าง เป็นหมู่บ้านเล็กๆ มีพื้นที่หมู่บ้านรวม 2,163 ไร่ มีพื้นที่เพื่อการเกษตรประมาณ 1,948 ไร่ เป็นหมู่บ้านข้างเคียงหมู่บ้านสลักเพชร ไม่มีวัดหรือสำนักสงฆ์ในหมู่บ้าน มีแหล่งบริการการศึกษา คือ โรงเรียนประชุมเมฆอัมพร มีสถานีนามัยเจ๊กแบ้ โดยมี นายสมหมาย เครือนุช เป็นผู้ใหญ่บ้านหมู่ 3

การใช้ประโยชน์ที่ดิน

ลักษณะภูมิประเทศ มีที่ราบอ่าวสลักเพชรด้านตะวันออก มีบ้านเรือนตั้งกระจายกระจาย ด้านทิศตะวันออกของหมู่บ้าน เป็นที่ดอนและภูเขาหิน มีเกาะแก่ง

มากมายเหมาะสำหรับพัฒนาด้านการท่องเที่ยว ทางด้านใต้ของหมู่บ้านนิยมปลูกยางพารา แต่ทางตอนกลางนิยมปลูกมะพร้าวกับผลไม้ มีร้านค้าเบ็ดเตล็ด มีที่พัก รีสอร์ท ร้านอาหาร

4.3.4.4 บ้านสลักคอก หมู่ 4

สถานที่ตั้ง

อยู่ในเขตการปกครองหมู่ที่ 4 ตำบลเกาะช้างใต้ กิ่งอำเภอเกาะช้าง จังหวัดตราด อยู่ทางเหนือของบ้านเจ๊กแบ้ มีเนื้อที่หมู่บ้านประมาณ 2,223 ไร่ โดยมีพื้นที่เพื่อการเกษตร 1,584 ไร่ ลักษณะชุมชนประกอบด้วย บ้านสลักคอก บ้านอ่าวโกกง บ้านปากคอก ภายในหมู่บ้านมีวัดสลักคอก เป็นศูนย์รวมจิตใจ เพื่อปฏิบัติศาสนกิจ มีโรงเรียนวัดความคชทวีป แต่ไม่มีสถานีนอนมัย โดยมีนายอเนก มโนรัตน์ เป็นผู้ใหญ่บ้านหมู่ 4

การใช้ประโยชน์ที่ดิน

ลักษณะภูมิประเทศ ด้านตะวันตกและใต้ จดบ้านสลักเพชรเหนือ ส่วนใหญ่พื้นที่เป็นที่ดอนและภูเขา ตอนกลางหมู่บ้านเป็นที่ราบ ซึ่งมีป่าชายเลนที่อุดมสมบูรณ์ที่สุดของเกาะช้าง มีถนนลาดยางเพื่อเชื่อมต่อไปถึงบ้านสลักเพชรเหนือ บ้านเจ๊กแบ้ และบ้านคลองนนทรี ของตำบลเกาะช้าง มีบ้านเรือนตั้งเรียงรายตามฝั่งถนน ด้านทิศตะวันออกของหมู่บ้าน มีคลองคางควา ซึ่งน้ำทะเลเข้าถึง บริเวณพื้นที่ป่าโกงกายมีควัวเรือนประมงอาศัยอยู่หนาแน่น ทางตอนเหนือของหมู่บ้าน เป็นภูเขาเหมาะในการปลูกยางพารา และผลไม้ มีร้านค้าเบ็ดเตล็ด สถานที่พัก ร้านอาหาร

4.3.4.5 บ้านสลักเพชรเหนือ หมู่ 5

สถานที่ตั้ง

อยู่ในเขตการปกครองหมู่ที่ 5 ตำบลเกาะช้างใต้ กิ่งอำเภอเกาะช้าง จังหวัดตราด เป็นหมู่บ้านที่ตั้งอยู่ตอนกลางของเกาะช้าง โดยมีนายประคอง สุขสิงห์ เป็นผู้ใหญ่บ้านหมู่ 5

การใช้ประโยชน์ที่ดิน

ลักษณะภูมิประเทศ ด้านตะวันตกและใต้ติดกับบ้านสลักเพชรพื้นที่เป็นดอนและภูเขา ตอนกลางหมู่บ้านเป็นที่ราบ มีบ้านเรือนตั้งเรียงรายตามฝั่งถนน

4.4 แหล่งท่องเที่ยวที่มีศักยภาพในการพัฒนาบนพื้นที่กึ่งอำเภอเกาะช้าง

จากการศึกษา และการวิเคราะห์แหล่งท่องเที่ยวของ วาสสิฎฐ์ อิ่มแสงจันทร์ และคณะ ม.ป.ป.: 4-10) ได้กำหนดกรอบการพิจารณาในการเลือกแหล่งท่องเที่ยวต่างๆ หรือ ชุมชน ที่สำรวจเป็นแหล่งท่องเที่ยว ที่มีศักยภาพในการพัฒนาดังต่อไปนี้

4.4.1 เป็นแหล่งผลิต ผลิตภัณฑ์พื้นบ้านที่เกี่ยวข้องกับการท่องเที่ยวได้ หรือ เป็นแหล่งท่องเที่ยวทางธรรมชาติที่เกี่ยวข้องกับการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ หรือมีแหล่งเรื่องราววิถีชีวิต วัฒนธรรมที่เป็นเอกลักษณ์ หรือมีเรื่องราวหรือถาวรวัตถุทางด้านประวัติศาสตร์พื้นบ้าน ที่มีความสำคัญและผูกพันกับชุมชนในด้านวิถีชีวิต วัฒนธรรม / ประเพณี / โบราณคดี หรือเป็นบริเวณ ในชุมชนทั้งในและนอกเขตเทศบาลที่มีความเหมาะสมและเอื้ออำนวยต่อการท่องเที่ยว

4.4.2 มีการรวมตัวของชาวบ้านในพื้นที่ เป็นกลุ่มในการดำเนินงานที่เป็น รูปธรรมอย่างชัดเจน หรือกำลังจัดตั้งไม่ว่าจะเป็นในเรื่องของเศรษฐกิจชุมชน เช่น กลุ่มออมทรัพย์ กลุ่มแม่บ้านเกษตรกร กลุ่มสหกรณ์ต่างๆ หรืออยู่ในความรับผิดชอบของทางภาครัฐ หรือองค์กร อิสระต่างๆ ที่ทำงานช่วยเหลือประชาชนในท้องถิ่น เป็นต้น

4.4.3 มีเส้นทางคมนาคมที่เข้าถึงได้สะดวกในช่วงฤดูกาลท่องเที่ยว

4.4.4 มีสภาพทางกายภาพที่เหมาะสม เช่น มีความสะอาดไม่เสื่อมโทรม มี สถาปัตยกรรมพื้นถิ่นที่ควรค่าแก่การอนุรักษ์พัฒนา

4.4.5 มีความปลอดภัยในการท่องเที่ยว

น้ำตกธารมะยมและน้ำตกคลองพลู

ที่ตั้ง ตำบลเกาะช้าง กิ่งอำเภอเกาะช้าง จังหวัดตราด

ผลการสำรวจและสภาพปัจจุบันและข้อเสนอแนะ

ลักษณะของน้ำตกทั้งสองนั้นเป็นแหล่งน้ำสำคัญจึงมีการต่อท่อน้ำไปใช้ในการ อุปโภคและบริโภค แต่สภาพของการเดินท่อในปัจจุบันไม่มีการหลบท่อให้เรียบร้อย ทำให้เห็นท่อ สีฟ้าอย่างชัดเจน ซึ่งนับเป็นการทำลายทัศนียภาพที่สวยงามไปอย่างน่าเสียดาย ในปัจจุบันน้ำตก ธารมะยมและน้ำตกคลองพลูเป็นน้ำตกที่นักท่องเที่ยวนิยมไปกันมาก โดยมีการเก็บค่าบริการเข้า ชมน้ำตก คนไทย 20 บาท และชาวต่างประเทศ 400 บาท ซึ่งในการดำเนินการเช่นนี้ควรจัดพื้นที่ และการอำนวยความสะดวกแก่นักท่องเที่ยวให้มากพอ (วาสสิฎฐ์ อิ่มแสงจันทร์ และคณะ ม.ป.ป.: 4-11)

ภาพที่ 2.12 น้ำตกคลองพลู

ภาพที่ 2.13 น้ำตกธารมะยม และ พระปรมาภิไธย (รัชกาลที่ 6) วปร. พ.ศ. 2465

หาดทรายขาว

ที่ตั้ง ตำบลเกาะช้าง กิ่งอำเภอเกาะช้าง จังหวัดตราด

ผลการสำรวจและสภาพปัจจุบันและข้อเสนอแนะ

หาดทรายขาวเป็นหาดทรายซึ่งมีความสวยงามตามธรรมชาติบนเกาะช้าง ปัจจุบันเกิดสิ่งก่อสร้างเพื่อการท่องเที่ยว เช่น รีสอร์ท ร้านอาหาร รวมทั้งสถานบันเทิงมากมาย และเริ่มมีปัญหาในเรื่องความสวยงามตามธรรมชาติ และสภาพแวดล้อมเกิดขึ้น บริเวณนี้สมควรกำหนดเขตควบคุมการใช้ประโยชน์ที่ดินในลักษณะผังเมืองรวมได้ เพราะเริ่มมีความแออัด และเกิดปัญหาต่างๆ ในลักษณะของชุมชนที่มีความหนาแน่นปานกลาง และควรกำหนดขอบเขตการปลูกสร้างอาคาร รวมทั้งการควบคุมอาคารประกอบที่ควรคำนึงถึงวัสดุพื้นถิ่น และความเหมาะสมของสภาพแวดล้อมเป็นหลัก อย่างไรก็ตามควรคำนึงถึงกลยุทธ์ในการสร้างความเข้าใจถึงความสัมพันธ์ของการอนุรักษ์สถาปัตยกรรม และสภาพแวดล้อมให้แก่ชุมชนโดยเน้นการมีส่วนร่วมในชุมชนด้วย ส่วนการดำเนินงานของรีสอร์ทนั้นควรสนับสนุนให้มีการจัดทำรีสอร์ทในลักษณะที่เป็นธรรมชาติ และเพิ่มเติมส่วนของกิจกรรมในรีสอร์ท ให้มีกิจกรรมที่เกี่ยวข้องกับการใช้สมุนไพร เช่น การอบสมุนไพร การนวดแผนโบราณ เป็นต้น (วาสิฏฐ์ อิมแสงจันทร์ และคณะ ม.ป.ป.: 4-12)

ภาพที่ 2.14 หาดทราย หาดหิน ถนน บริเวณหาดทรายขาว

หาดคลองพร้าว

ที่ตั้ง ตำบลเกาะช้าง กิ่งอำเภอเกาะช้าง จังหวัดตราด

ผลการสำรวจและสภาพปัจจุบันและข้อเสนอแนะ

เป็นหาดทรายที่มีความยาวมากติดต่อกับหาดไก่แบ้ ทรายมีคุณภาพดี หาดมีความลาด สามารถลงเล่นน้ำได้ ทางตอนเหนือของหาดติดต่อกับอ่าวไชยเชษฐาและแหลมไชยเชษฐา ซึ่งเป็นแหลมหินที่มีต้นไม้ขึ้นแซม มีทัศนียภาพที่สวยงามแต่ไม่สามารถเล่นน้ำได้ เนื่องจากลักษณะของหาดมีธรรมชาติที่เป็นหาดทรายและโขดหิน จึงยังไม่ปรากฏปัญหาสภาพแวดล้อมที่เสื่อมโทรมนัก อีกทั้งลักษณะของภูมิประเทศยังมีข้อจำกัดในการเติบโตของชุมชน แต่ควรระวังเรื่องการบุกรุกพื้นที่ป่าสงวน ด้านหลังของหาดที่ติดกับภูเขา และควรระวังในเรื่องการถมหาด รวมทั้งการทำเขื่อนหรือกำแพงกันคลื่น เพราะจะทำให้เกิดผลกระทบต่อสภาพชายหาดโดยตรง (วาสิฏฐ์ อัมแสงจันทร์ และคณะ ม.ป.ป.: 4-13)

ภาพที่ 2.15 หาดทราย หาดหิน บริเวณหาดคลองพร้าว

ภาพที่ 2.16 ต้นจันทน์ผาบนปลายยอดหิน แหล่มไชยเชษฐ์

หาดหาดไก่อแบ้

ที่ตั้ง ตำบลเกาะช้าง กิ่งอำเภอเกาะช้าง จังหวัดตราด

ผลการสำรวจและสภาพปัจจุบันและข้อเสนอแนะ

เป็นหาดทรายที่อยู่บนเกาะช้าง ต่อจากหาดคลองพร้าว บริเวณนี้เริ่มมีรีสอร์ทเกิดขึ้นมากพอสมควร จึงสมควรสนับสนุนให้ผู้ดำเนินกิจการรีสอร์ท จัดทำรีสอร์ทในลักษณะอนุรักษ์ธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม เช่น การวางผังที่ไม่แออัดจนเกินไป รวมทั้งนำพันธุ์ไม้พื้นเมืองบนเกาะช้าง ที่สวยงามและน่าสนใจมาใช้ในการจัดผังบริเวณ โดยมีระบบการระบายน้ำเสียอย่างดี ในส่วนของกิจกรรมในรีสอร์ทควรส่งเสริมให้มีกิจกรรมในลักษณะที่ไม่ทำลายธรรมชาติ และไม่ก่อให้เกิดมลภาวะทางเสียง เช่น การขี่จักรยานท่องเที่ยว การพายเรือแคนู การเล่นเรือใบ ไม่ควรส่งเสริมกิจกรรมที่เกิดเสียงดัง เช่น เรือเร็ว หรือ เจ็ต สกี (Jet Ski) เนื่องจากจะเกิดมลภาวะทางเสียง และทำลายปะการังใต้น้ำ (วาสิฏฐ์ อิมแสงจันทร์ และคณะ ม.ป.ป.: 4-14)

ภาพที่ 2.17 หาดทราย บริเวณหาดไก่อแบ้

หมู่เกาะรัง

ที่ตั้ง กิ่งอำเภอเกาะช้าง จังหวัดตราด

ผลการสำรวจและสภาพปัจจุบันและข้อเสนอแนะ

เป็นบริเวณที่มีปะการังใต้น้ำสวยงามมาก บริเวณดังกล่าวมีน้ำใส และค่อนข้างตื้น เหมาะแก่การดำน้ำดูปะการังน้ำตื้น และเพื่อให้ความสวยงามดังกล่าวได้อยู่คู่กับทะเลตราดให้ยาวนาน จึงได้มีการเสนอวางแนวทุ่นเพื่อกำหนดเขตการจอดและทิ้งสมอของเรือ เพื่อเป็นการป้องกันการถูกทำลายของปะการังใต้น้ำ (วาสิฏฐ์ อิมแสงจันทร์ และคณะ ม.ป.ป.: 4-16)

ภาพที่ 2.18 หมู่เกาะรัง และแนวทุ่นเพื่อป้องกันปะการังที่ใช้งานได้ และเสียหาย

หมู่บ้านประมงบางเบ้า

ที่ตั้ง ตำบลเกาะช้างใต้ กิ่งอำเภอเกาะช้าง จังหวัดตราด

ผลการสำรวจและสภาพปัจจุบันและข้อเสนอแนะ

เป็นหมู่บ้านชาวประมงซึ่งอยู่ในอ่าวบางเบ้าบนเกาะช้าง ซึ่งเดิมไม่สามารถติดต่อได้โดยทางบก เป็นสาเหตุให้ยังมีวัฒนธรรมของชาวประมง หรือชาวเล อยู่มาก แต่ปัจจุบันสามารถติดต่อได้โดยทางบกแล้ว ทำให้เกิดการเปลี่ยนแปลง ซึ่งเห็นได้จากการจัดที่พักให้นักท่องเที่ยวในลักษณะโฮมสเตย์ รวมทั้งได้มีข้อเสนอแนะวิธีการปรับปรุงหมู่บ้านประมงบางเบ้าให้เป็นแหล่งท่องเที่ยวใหม่ (วาสิฎฐ์ อัมแสงจันทร์ และคณะ ม.ป.ป.: 4-23)

หมู่ 1 บ้านบางเบ้า
กิ่งอำเภอเกาะช้าง จังหวัดตราด

ภาพที่ 2.19 บ้านบางเบ้า

งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

จิรวดี อ่อนวงศ์ (2539) ศึกษาการวิเคราะห์สภาพแวดล้อมชุมชนเพื่อการพัฒนาการท่องเที่ยว กรณีศึกษา เกาะพีพี จังหวัดกระบี่ พบว่า การพัฒนาการท่องเที่ยวมีผลต่อการเปลี่ยนแปลงสภาพสังคม ชุมชน ของเกาะพีพี ด้านต่างๆ ทั้งทางตรงและทางอ้อม ได้แก่ การเพิ่มขึ้นของประชากรจากคนต่างถิ่นเข้ามาขายแรงงาน และลงทุนธุรกิจที่เกี่ยวข้องกับการท่องเที่ยว และกลุ่มนักท่องเที่ยว การเปลี่ยนแปลงอาชีพดั้งเดิมเป็นอาชีพบริการด้านการท่องเที่ยว การเปลี่ยนแปลงค่านิยมทางสังคม วิธีการดำเนินชีวิต วัฒนธรรม และคุณค่าของศิลปกรรมดั้งเดิมในชุมชน และเกิดความเสียหายต่อคุณภาพทรัพยากรการท่องเที่ยวที่มีอยู่เดิมจาก ปัญหาขยะ น้ำเสีย มลพิษทางเสียงจากเรือ ทัดสินอุตสาหกรรมจากสิ่งก่อสร้าง การเปลี่ยนมือของกรรมสิทธิ์ที่ดินจากนายทุนต่างถิ่น

สุภาภรณ์ หาญทอง (2543) ได้ทำการศึกษาเรื่อง ศักยภาพการจัดการท่องเที่ยว จังหวัดพัทลุง ผลการศึกษาพบว่าศักยภาพการจัดการท่องเที่ยวมีศักยภาพค่อนข้างต่ำ เนื่องจากขาดหน่วยงานหลักที่จะรับผิดชอบด้านการจัดการท่องเที่ยวของจังหวัด งบประมาณไม่เพียงพอ ขาดการบริหารจัดการที่ดี โดยปัญหาที่พบคือการประสานงานและขาดความร่วมมือจากหน่วยงานภายนอก และหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง รวมทั้งแหล่งท่องเที่ยวในพื้นที่ยังไม่ได้รับการพัฒนาให้เหมาะสมกับการส่งเสริมการท่องเที่ยว ตลอดจนปัญหาคนในพื้นที่ยังขาดความรู้ ความเข้าใจในเรื่องการท่องเที่ยว ทำให้ขาดการมีส่วนร่วมในการจัดการท่องเที่ยวของจังหวัดพัทลุง

บุปผา วงษ์พันธุ์ทา (2544) ได้ทำการศึกษาเรื่อง การประเมินศักยภาพการพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ อำเภอห้วยหิน จังหวัดประจวบคีรีขันธ์ ผลการศึกษาพบว่า 1.) ศักยภาพการรองรับการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ อำเภอห้วยหิน มีความเป็นไปได้สูงในเรื่องคุณค่าทางวัฒนธรรม ประวัติศาสตร์ กิจกรรมท่องเที่ยวเชิงนิเวศ และความดึงดูดใจ ส่วนคุณค่าทางหาดทรายและน้ำทะเล ความสะดวกในการเข้าถึงสถานที่ท่องเที่ยวเชิงนิเวศ ความปลอดภัยอยู่ในระดับปานกลาง 2.) แนวทางส่งเสริมและพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวเชิงนิเวศ จำเป็นต้องอาศัยปัจจัยภายนอก เช่น การตลาด สื่อประชาสัมพันธ์ และนโยบายของอำเภอห้วยหินที่ให้คนในท้องถิ่นได้มีส่วนร่วมกำหนดนโยบายการรองรับการท่องเที่ยวด้วยตัวเอง การให้การศึกษอบรม และสร้างความเข้าใจกับชุมชนในแหล่งท่องเที่ยวอย่างสม่ำเสมอ นโยบายที่มีการร่วมมือกันระหว่างภาครัฐ เอกชน และคนใน

ท้องถิ่น ส่วนความคิดเห็นและแนวทางในการพัฒนาควรมุ่งเน้นในรูปแบบสำหรับระบบนิเวศแบบ
เรียบง่ายมากที่สุด

ประกอบศิริ รักดีพินิจ (2545) ได้ทำการศึกษาเรื่อง ศักยภาพการจัดการท่องเที่ยวเชิง
วัฒนธรรมของชุมชนริมกว๊านพะเยา: กรณีศึกษาชุมชนบ้านร่องไฮ ตำบลแม่ใส อำเภอเมือง
จังหวัดพะเยา ผลการศึกษาพบว่า ชุมชนมีองค์ประกอบที่เหมาะสมสำหรับการจัดการท่องเที่ยว
เชิงวัฒนธรรมชุมชน 2 ด้านคือ ด้านสิ่งดึงดูดใจ และการเข้าถึง ส่วนองค์ประกอบด้านสิ่งอำนวยความสะดวก
ยังต้องการมีปรับปรุงและพัฒนาต่อไป โดยกลุ่มตัวอย่างในชุมชนมีความรู้ความ
เข้าใจเกี่ยวกับการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมชุมชนอยู่ในระดับมาก มีความต้องการในการพัฒนา
ชุมชนเพื่อการพัฒนาให้เป็นแหล่งท่องเที่ยวในทุกด้าน คือ ด้านกายภาพและสิ่งแวดล้อม ด้าน
โครงสร้างพื้นฐาน ด้านกิจกรรมภายในแหล่งท่องเที่ยว ด้านสวัสดิภาพและความปลอดภัย และ
ด้านการบริหารจัดการ

ฐณณการจ คงอินทร์ (2545) ได้ทำการศึกษาเรื่อง ศักยภาพของชุมชนในการส่งเสริมการ
ท่องเที่ยวเกษตรเพื่อการพัฒนาแบบยั่งยืน: กรณีศึกษาบ้านบาตั้น อำเภออ่าวนาง อำเภอเมือง
จังหวัดกระบี่ ผลการศึกษาพบว่า บทบาทผู้นำของชุมชนในด้านการให้คำปรึกษาด้านการ
ท่องเที่ยวเชิงเกษตรมีความสัมพันธ์กับศักยภาพของชุมชนในการส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิงเกษตร
ส่วนการรับรู้ข่าวสารด้านการท่องเที่ยวเชิงเกษตร การฝึกอบรม การมีส่วนร่วมขององค์กรท้องถิ่น
การติดต่อสัมพันธ์กับเจ้าหน้าที่ของรัฐ บทบาทผู้นำของชุมชนในด้านการให้อิสระในการประกอบ
อาชีพด้านการท่องเที่ยว และความสามารถของชุมชนในการรองรับการท่องเที่ยวเชิงเกษตร ไม่มี
ความสัมพันธ์กับศักยภาพของชุมชนในการส่งเสริมการท่องเที่ยวเกษตร นอกจากนี้ยังพบปัญหา
คือการขาดแคลนน้ำเนื่องจากระบบประปาในชุมชนไม่ดี รองลงมาคือ ประชาชนส่วนใหญ่ยังขาด
ความรู้ความเข้าใจในเรื่องการท่องเที่ยวเชิงเกษตร

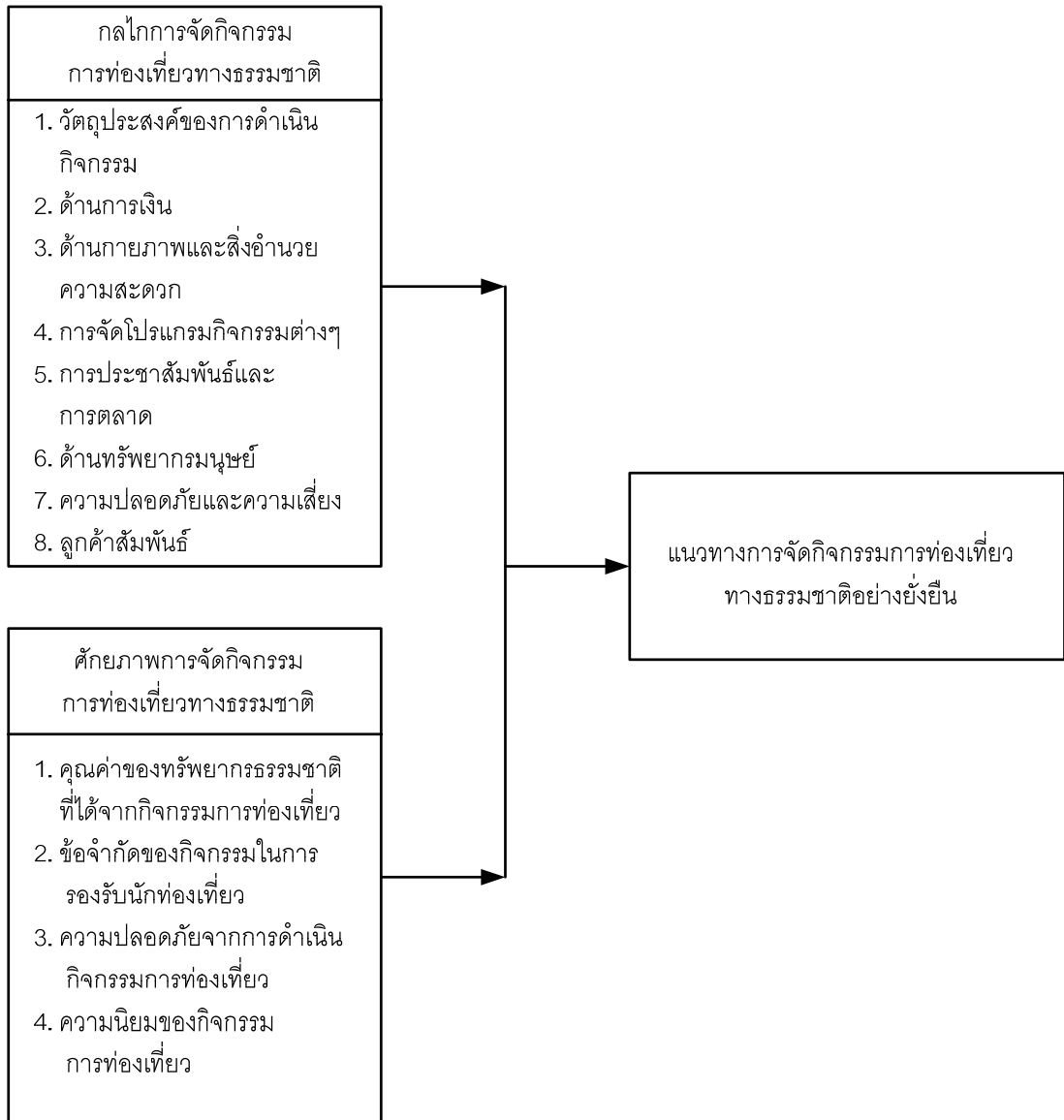
สุธัญญา ทองวิจิต (2545) ได้ทำการศึกษาเรื่อง ศักยภาพการพัฒนาทรัพยากรการ
ท่องเที่ยว: ศึกษากรณี ตำบลบางตาเถร อำเภอสองพี่น้อง จังหวัดสุพรรณบุรี ผลการศึกษาพบว่า
ด้านทรัพยากรท่องเที่ยว มีศักยภาพอยู่ในระดับค่อนข้างสูง ประกอบด้วย 3 ด้าน คือ 1.) ด้าน
ธรรมชาติมีความสวยงามน่าประทับใจ และมีคุณค่าดึงดูดใจ 2.) ด้านประวัติศาสตร์มีวัดต่าง ๆ ที่
มีศักยภาพในการท่องเที่ยว และ 3.) ด้านศิลปวัฒนธรรมและประเพณีแสดงให้เห็นถึงเอกลักษณ์

และวิถีชีวิตในท้องถิ่น ด้านความพร้อมของทรัพยากรท่องเที่ยว พบว่ามีศักยภาพปานกลางทั้ง 3 ส่วนคือ 1.) ลักษณะทางกายภาพที่เอื้ออำนวยต่อการท่องเที่ยว 2.) สภาพโครงสร้างพื้นฐานมีความพร้อม และ 3.) สิ่งอำนวยความสะดวกมีความพร้อม ด้านตลาดการท่องเที่ยว พบว่ามีศักยภาพค่อนข้างสูงทั้ง 2 ส่วน คือ 1.) จำนวนนักท่องเที่ยว เมื่อเปรียบเทียบจำนวนนักท่องเที่ยวที่มีปริมาณมากกว่าในอดีต แต่สิ่งที่แตกต่างจากในอดีต คือ การใช้ระยะเวลาของนักท่องเที่ยวน้อยลง 2.) การพยากรณ์จำนวนนักท่องเที่ยว เมื่อมีการพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวเพิ่มขึ้นจากเดิม 3-4 เท่า ด้านเศรษฐกิจและสังคม พบว่ามีศักยภาพค่อนข้างสูง ประกอบด้วย 2 ส่วน คือ 1.) ประวัติความเป็นมาของพื้นที่มีคุณค่าทางประวัติศาสตร์ 2.) ความพร้อมของผู้นำประชาชน สมาชิกองค์การบริหารส่วนตำบลที่มีความคิดเห็นและความต้องการพัฒนาศักยภาพแหล่งท่องเที่ยวอยู่ในระดับสูง สำหรับผู้ประกอบการท่องเที่ยวและผู้ที่เกี่ยวข้องมีความคิดเห็น และความต้องการพัฒนาศักยภาพแหล่งท่องเที่ยวอยู่ในระดับค่อนข้างสูง

สรุป

จากการทบทวนวรรณกรรม และงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง คณะผู้วิจัยได้นำเอาหลักการของท่องเที่ยวแบบยั่งยืน การกำหนดเกณฑ์มาตรฐาน การจัดการกิจกรรมการท่องเที่ยวทางธรรมชาติให้เหมาะสมกับสภาพทั่วไปของเกาะช้าง ณ ปัจจุบัน โดยทำการศึกษาแนวคิดเกี่ยวกับการจัดการกิจกรรมการท่องเที่ยวทางธรรมชาติ ที่มีรายละเอียดเกี่ยวกับกลไกและศักยภาพการจัดกิจกรรมการท่องเที่ยวทางธรรมชาติอย่างยั่งยืน บนพื้นที่เกาะช้าง

กรอบแนวทางในการการศึกษา

ภาพที่ 2.20 กรอบแนวทางในการศึกษา

บทที่ 3

วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัย เรื่อง “การศึกษากลไกและศักยภาพการจัดกิจกรรมการท่องเที่ยวทางธรรมชาติอย่างยั่งยืน บนพื้นที่เกาะช้าง กิ่งอำเภอเกาะช้าง จังหวัดตราด” เป็นการวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative Research) และการวิจัยเชิงปริมาณ (Quantitative Research) มีรายละเอียดดังนี้

ข้อมูลและแหล่งข้อมูล

การวิจัยครั้งนี้ได้ทำการศึกษาเบื้องต้น (Primary Research) โดยศึกษา ค้นคว้าจาก ตำรา เอกสาร บทความ รายงาน วิทยุ แนวคิด และงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง ซึ่งเป็นข้อมูลทุติยภูมิ (Secondary Data) รวมทั้งการสำรวจความคิดเห็นของผู้บริหาร เจ้าของกิจการ ประชาชนในพื้นที่นักท่องเที่ยว ที่มีส่วนเกี่ยวข้องกับกิจกรรมการท่องเที่ยวทางธรรมชาติ เพื่อเป็นข้อมูลปฐมภูมิ (Primary Data)

ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

1. ประชากรที่ใช้ในการศึกษาในครั้งนี้ได้แก่

ผู้บริหาร / เจ้าของกิจการ ที่จัดกิจกรรมการท่องเที่ยวทางธรรมชาติ

ประชาชนในพื้นที่ ที่อยู่ในแหล่งที่มีการจัดกิจกรรมการท่องเที่ยวทางธรรมชาติ

จำนวน 6,262 คน

นักท่องเที่ยว ที่มาใช้บริการ ณ แหล่งจัดกิจกรรมการท่องเที่ยวทางธรรมชาติ โดยประมาณการว่าปี 2549 จะมีนักท่องเที่ยวประมาณ 500,000 คน คิดเป็นนักท่องเที่ยวชาวต่างประเทศร้อยละ 35

2. กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการศึกษาครั้งนี้ได้แก่

2.1 ผู้บริหาร / เจ้าของกิจการ ที่จัดกิจกรรมการท่องเที่ยวทางธรรมชาติ จำนวน 20 คน โดยเลือกกลุ่มตัวอย่างแบบเจาะจง (Purposive Sampling) สำหรับผู้บริหาร / เจ้าของกิจการ ที่ดำเนินการจัดกิจกรรมการท่องเที่ยวทางธรรมชาติ ทั้งกิจกรรมทางบก และกิจกรรมทางทะเล รวมจำนวน 14 กิจกรรม โดยเลือกเฉพาะผู้บริหาร / เจ้าของกิจการที่จัดกิจกรรมการท่องเที่ยวที่เป็นที่นิยมจากการสำรวจความคิดเห็นของผู้ประกอบการนำเที่ยว และประชาชนในพื้นที่ โดยกิจกรรมที่นักท่องเที่ยวนิยมใช้บริการจำนวนมากจะเลือกมากกว่า 1 กิจกรรม

2.2 ประชาชนในพื้นที่ คำนวณจากสูตรยามาเน่ (Yamane. 1973) ที่ระดับความเชื่อมั่น 95% คิดเป็นจำนวน 376 คน โดยเลือกกลุ่มตัวอย่างแบบแบ่งชั้น (Stratified random sampling) ดังตารางที่ 3.1

ตารางที่ 3.1 แสดงจำนวนประชากร และกลุ่มตัวอย่าง สำหรับประชาชนในพื้นที่

หมู่บ้าน	ประชากร (คน)	กลุ่มตัวอย่าง (คน)
<u>ตำบลเกาะช้าง</u>		
หมู่ 1 บ้านคลองนนทรี	451	27
หมู่ 2 บ้านด่านใหม่	664	40
หมู่ 3 บ้านคลองสน	969	58
หมู่ 4 บ้านคลองพร้าว	1,627	98
<u>ตำบลเกาะช้างใต้</u>		
หมู่ 1 บ้านบางเป้า	486	29
หมู่ 2 บ้านสลักเพชร	722	43
หมู่ 3 บ้านเจ๊กแบ้	410	25
หมู่ 4 บ้านสลักคอก	445	27
หมู่ 5 บ้านสลักเพชรเหนือ	488	29
รวม	6,262	376

ที่มา: สำนักทะเบียน กรมการปกครอง กระทรวงมหาดไทย (ข้อมูล ณ เดือนกันยายน 2549)

2.3 นักท่องเที่ยว คำนวณจากสูตรยามาเน่ (Yamane. 1973) ที่ระดับความเชื่อมั่น 95% คิดเป็นจำนวน 400 คน โดยกำหนดสัดส่วนนักท่องเที่ยวชาวไทย : ชาวต่างประเทศ คือ 65 : 35 คิดเป็นนักท่องเที่ยวชาวไทย จำนวน 260 คน และ นักท่องเที่ยวชาวต่างประเทศ จำนวน 140 คน โดยเลือกกลุ่มตัวอย่างด้วยวิธีการสุ่มแบบบังเอิญ (Accidental Sampling)

ขั้นตอนในการคัดเลือกกิจกรรมการท่องเที่ยวทางธรรมชาติ

1. เก็บรวบรวมข้อมูลเกี่ยวกับกิจกรรมการท่องเที่ยวทางธรรมชาติที่นิยมสำหรับนักท่องเที่ยว และที่นิยมสำหรับพื้นที่ โดยการแจกแบบรวบรวมข้อมูลสำหรับผู้ประกอบการ (ที่พัก ที่มีการจัดกิจกรรมการท่องเที่ยว หรือ ผู้ให้บริการเกี่ยวกับการท่องเที่ยว) และประชาชนในพื้นที่

จากวิธีการกำหนดสัดส่วนจากจำนวนประชากร ดังตารางที่ 3.2 โดยคณะนักวิจัยเป็นผู้ดำเนินการ แจกแบบรวบรวมข้อมูลด้วยตนเอง จากนั้นทำการหาข้อสรุปเพื่อคัดเลือกกิจกรรมการท่องเที่ยวที่มีความนิยม เป็นกลุ่มตัวอย่างในการศึกษาครั้งนี้

ตารางที่ 3.2 แสดงจำนวนประชากร และสัดส่วนของประชาชนในพื้นที่

หมู่บ้าน	ประชากร (คน)	สัดส่วน (ร้อยละ)
<u>ตำบลเกาะช้าง</u>		
หมู่ 1 บ้านคลองนนทรี	451	7
หมู่ 2 บ้านด่านใหม่	664	11
หมู่ 3 บ้านคลองสน	969	15
หมู่ 4 บ้านคลองพร้าว	1,627	26
<u>ตำบลเกาะช้างใต้</u>		
หมู่ 1 บ้านบางเบา	486	8
หมู่ 2 บ้านสลักเพชร	722	11
หมู่ 3 บ้านแจ็กแบ	410	7
หมู่ 4 บ้านสลักคอก	445	7
หมู่ 5 บ้านสลักเพชรเหนือ	488	8
รวม	6,262	100

เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล

การวิจัยครั้งนี้ใช้แบบสอบถาม และแบบสัมภาษณ์อย่างมีโครงสร้าง เป็นเครื่องมือในการเก็บรวบรวมข้อมูลซึ่งคณะนักวิจัยสร้างขึ้นเอง ประกอบด้วย 5 ชุด ดังนี้

1. แบบสอบถาม สำหรับประชาชนในพื้นที่ เพื่อหาข้อมูลเกี่ยวกับกิจกรรมการท่องเที่ยวทางธรรมชาติที่นิยม แบ่งเป็น 3 ตอน ดังนี้

- ตอนที่ 1 ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม มีลักษณะเป็นคำถามแบบเลือกรายการ และเติมข้อความ
- ตอนที่ 2 ความคิดเห็นเกี่ยวกับการจัดกิจกรรมการท่องเที่ยวทางธรรมชาติที่มีอยู่ในพื้นที่ มีลักษณะเป็นคำถามแบบเลือกรายการ และเติมข้อความ

ตอนที่ 3 ข้อเสนอแนะอื่นๆ มีลักษณะเป็นคำถามปลายเปิด

2. แบบสัมภาษณ์อย่างมีโครงสร้าง สำหรับผู้ประกอบการ (ที่พัก ที่มีการจัดกิจกรรมการท่องเที่ยว หรือ ผู้ให้บริการเกี่ยวกับการท่องเที่ยว) เพื่อหาข้อมูลเกี่ยวกับกิจกรรมการท่องเที่ยวทางธรรมชาติที่นิยม แบ่งเป็น 3 ตอน ดังนี้

ตอนที่ 1 ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม มีลักษณะเป็นคำถามแบบเติมข้อความ

ตอนที่ 2 ความคิดเห็นเกี่ยวกับการจัดกิจกรรมการท่องเที่ยวทางธรรมชาติที่ให้บริการสำหรับนักท่องเที่ยว มีลักษณะเป็นคำถามแบบเลือกรายการและเติมข้อความ

ตอนที่ 3 ข้อเสนอแนะอื่นๆ มีลักษณะเป็นคำถามปลายเปิด

3. แบบสอบถาม และแบบสัมภาษณ์อย่างมีโครงสร้าง สำหรับผู้บริหาร / เจ้าของกิจการที่จัดกิจกรรมการท่องเที่ยวที่เป็นที่นิยม เพื่อหาข้อมูลกลไกและศักยภาพการจัดกิจกรรมการท่องเที่ยวทางธรรมชาติ แบ่งเป็น 4 ตอน ดังนี้

ตอนที่ 1 ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม มีลักษณะเป็นคำถามแบบเลือกรายการ และเติมข้อความ

ตอนที่ 2 แบบประเมินกลไกการจัดกิจกรรมการท่องเที่ยวทางธรรมชาติอย่างยั่งยืน มีลักษณะเป็นคำถามแบบเติมข้อความ

ตอนที่ 3 แบบประเมินศักยภาพการจัดกิจกรรมการท่องเที่ยวทางธรรมชาติอย่างยั่งยืน มีลักษณะเป็นคำถามแบบมาตราส่วน 6 ระดับ

ตอนที่ 4 ข้อเสนอแนะอื่นๆ มีลักษณะเป็นคำถามปลายเปิด

4. แบบสอบถามนักท่องเที่ยว เพื่อประเมินศักยภาพการจัดกิจกรรมการท่องเที่ยวทางธรรมชาติ โดยจัดทำแบบสอบถามทั้งภาษาไทย และภาษาอังกฤษ แบ่งเป็น 3 ตอน ดังนี้

ตอนที่ 1 ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม มีลักษณะเป็นคำถามแบบเลือกรายการ และเติมข้อความ

ตอนที่ 2 แบบประเมินศักยภาพการจัดกิจกรรมการท่องเที่ยวทางธรรมชาติอย่างยั่งยืน มีลักษณะเป็นคำถามแบบมาตราส่วน 6 ระดับ

ตอนที่ 3 ข้อเสนอแนะอื่นๆ มีลักษณะเป็นคำถามปลายเปิด

5. แบบสอบถามประชาชนในพื้นที่ เพื่อประเมินศักยภาพการจัดกิจกรรมการท่องเที่ยวทางธรรมชาติ แบ่งเป็น 3 ตอน ดังนี้

- ตอนที่ 1 ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม มีลักษณะเป็นคำถามแบบเลือกรายการ และเติมข้อความ
- ตอนที่ 2 แบบประเมินศักยภาพการจัดกิจกรรมการท่องเที่ยวทางธรรมชาติอย่างยั่งยืน มีลักษณะเป็นคำถามแบบมาตราส่วน 6 ระดับ
- ตอนที่ 3 ข้อเสนอแนะอื่นๆ มีลักษณะเป็นคำถามปลายเปิด

ในการสร้างเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย คณะนักวิจัย ได้ดำเนินการตามขั้นตอนดังนี้

1. คณะนักวิจัยศึกษาเอกสาร บทความ ตำรา และงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการท่องเที่ยวแบบยั่งยืน การพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวในอุทยานแห่งชาติ การจัดกิจกรรมการท่องเที่ยวทางธรรมชาติ ข้อมูลสภาพทั่วไปของเกาะช้าง
2. สร้างกรอบแนวคิดในการวิจัย และสร้างเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยตามกรอบแนวคิดในการวิจัย
3. นำเครื่องมือที่สร้างเสร็จแล้ว ให้ผู้เชี่ยวชาญจำนวน 3 คน เพื่อพิจารณาให้ความคิดเห็นด้านความตรงของเนื้อหา และความถูกต้องในการใช้ภาษา พร้อมทั้งขอคำแนะนำในการปรับปรุงแก้ไข
4. ปรับปรุงแก้ไขเครื่องมือตามคำแนะนำ และความคิดเห็นของผู้เชี่ยวชาญ แล้วจึงนำไปเก็บรวบรวมข้อมูล

การเก็บรวบรวมข้อมูล

คณะผู้วิจัย และผู้ช่วยนักวิจัย ดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูล ณ พื้นที่เกาะช้าง ดังนี้

1. สำนักงานประสานการพัฒนาและจัดการการท่องเที่ยวเชิงพื้นที่อย่างยั่งยืน สำนักงานกองทุนสนับสนุนการวิจัย (สกว.) ส่งหนังสือเพื่อขอเข้าร่วมประชุมกับหัวหน้าส่วนราชการ และผู้ที่เกี่ยวข้องกับการท่องเที่ยว ของจังหวัดตราด
2. รับหนังสือตอบรับจากสำนักงานจังหวัด กลุ่มงานยุทธศาสตร์การพัฒนาจังหวัด ที่อนุญาตให้คณะนักวิจัยเข้าร่วมประชุมและนำเสนอผลงาน ในการประชุมหัวหน้าส่วนราชการ ประจำเดือนตุลาคม 2549

3. นำเสนอโครงการธนาคารข้อมูลเพื่อการพัฒนาและจัดการการท่องเที่ยวเชิงพื้นที่ อย่างยั่งยืน กลุ่มจังหวัดบุรีรัมย์ ชลบุรี ระยอง จันทบุรี ตราด ณ ห้องประชุมพลอยแดง ชั้น 4 ศาลากลางจังหวัดตราด เมื่อวันที่ 26 ตุลาคม 2549 เวลา 10.00 น. โดยผู้ว่าราชการจังหวัดตราด ได้มอบหมายให้นายสมบุญ จันทวน หัวหน้าสำนักงานจังหวัดตราด เป็นประธานในที่ประชุม โดยมีหน่วยงานราชการส่วนกลาง ส่วนท้องถิ่น ภาคเอกชน สื่อสารมวลชน เข้าร่วมฟังการนำเสนอ ข้อมูลของชุดโครงการ พร้อมร่วมแลกเปลี่ยนความคิดเห็น และข้อเสนอแนะต่างๆ เพื่อเป็นแนวทางในการพัฒนา แก้ไขปัญหา และส่งเสริมการท่องเที่ยว

4. รายงานตัว สัมภาษณ์ สังเกตการณ์ ส่วนราชการต่างๆ เช่น กิ่งอำเภอเกาะช้าง อบต. เกาะช้าง อบต.เกาะช้างใต้ สำนักงานการท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย เขต 5 (ตราด) และภาคธุรกิจ ระหว่างวันที่ 6-10 พฤศจิกายน 2549

5. รายงานตัว สัมภาษณ์ หัวหน้าอุทยานแห่งชาติหมู่เกาะช้าง หัวหน้าสำนักงานการขนส่งทางน้ำที่ 6 สาขาตราด กรมขนส่งทางน้ำและพาณิชยนาวี มัคคุเทศก์ท้องถิ่น และเจ้าของกิจการที่ให้บริการด้านน้ำดื่มปะการัง ระหว่างวันที่ 29-31 ธันวาคม 2549 และ 1 มกราคม 2550

6. สัมภาษณ์ กรรมการการท่องเที่ยวที่เป็นที่นิยม ณ สถานที่ดำเนินกิจกรรมการท่องเที่ยว และสอบถามจากประชาชนในพื้นที่ ระหว่างวันที่ 1-5 เมษายน 2550

7. สัมภาษณ์ ผู้บริหาร/เจ้าของกิจการที่จัดกิจกรรมการท่องเที่ยวทางธรรมชาติ โดยใช้แบบสอบถาม และแบบสัมภาษณ์อย่างมีโครงสร้าง เพื่อหาข้อมูลกลไกและศักยภาพการจัดกิจกรรมการท่องเที่ยวทางธรรมชาติ ระหว่างวันที่ 6-16 เมษายน 2550

8. เก็บข้อมูลจากประชาชนในพื้นที่ นักท่องเที่ยวชาวไทย นักท่องเที่ยวชาวต่างประเทศ โดยใช้แบบรวบรวมข้อมูลสำหรับการวิจัย เพื่อหาข้อมูลศักยภาพการจัดกิจกรรมการท่องเที่ยวทางธรรมชาติ ระหว่างวันที่ 11-16 เมษายน 2550 โดยคณะนักวิจัยเก็บรวบรวมข้อมูลด้วยตนเอง

9. นำแบบรวบรวมข้อมูลการวิจัย สำหรับประชาชนในพื้นที่ มอบให้ผู้ใหญ่บ้าน หรือตัวแทนหมู่บ้าน เพื่อแจกให้ประชาชนในพื้นที่ ระหว่างวันที่ 11-16 เมษายน 2550

10. เข้าร่วมประชุมประชาคมหมู่บ้านต่างๆ และขอรับแบบรวบรวมข้อมูลการวิจัยสำหรับประชาชนในพื้นที่คืน กรณีที่หมู่บ้านใดที่ได้รับแบบรวบรวมข้อมูลคืนไม่ครบจำนวน หรือไม่สมบูรณ์ คณะนักวิจัยได้แจกแบบสอบถามสำหรับประชาชนในพื้นที่ เก็บรวบรวมแบบสอบถามด้วยตนเอง ระหว่างวันที่ 8-12 พฤษภาคม 2550 นอกจากนี้ยังมีแบบสอบถามบางส่วนที่มอบให้ผู้ใหญ่บ้าน แจก-เก็บแบบสอบถาม จากนั้นคณะวิจัยจะติดต่อขอรับแบบสอบถามคืนด้วยวิธีการที่หลากหลาย

หมายเหตุ

1. การเก็บรวบรวมข้อมูล ข้อที่ 1 ถึง ข้อที่ 5 ได้ข้อมูลเชิงคุณภาพ
2. การเก็บรวบรวมข้อมูล ข้อที่ 7 และข้อ 10 ได้ข้อมูลเชิงปริมาณ และข้อมูลเชิงคุณภาพ
3. การเก็บรวบรวมข้อมูล ข้อที่ 6, 8 และ 9 ได้ข้อมูลเชิงปริมาณ

การวิเคราะห์ข้อมูลและสถิติที่ใช้

1. ข้อมูลเชิงคุณภาพ ที่ได้จากการสัมภาษณ์ การสนทนากลุ่มย่อย และการจัดเวทีประชาคม ใช้การวิเคราะห์เนื้อหา (Content Analysis) นำเสนอเป็นคำบรรยาย
2. ข้อมูลเชิงปริมาณ ที่ได้จากการสัมภาษณ์ แบบสอบถาม ใช้การวิเคราะห์ข้อมูลด้วยโปรแกรมคอมพิวเตอร์ทางสถิติ สถิติที่ใช้ ได้แก่ ความถี่ จำนวน และร้อยละ นำเสนอเป็นคำบรรยายประกอบตาราง
3. การแปลความหมาย เพื่อศึกษาศักยภาพการจัดกิจกรรมการท่องเที่ยวทางธรรมชาติ ใช้หลักเกณฑ์ดังนี้

$$\text{การแบ่งช่วงชั้น} = \frac{\text{คะแนนสูงสุด} - \text{คะแนนต่ำสุด}}{\text{จำนวนชั้น}}$$

$$\text{การแบ่งช่วงชั้น} = \frac{5-0}{3} = 1.67$$

คะแนน 3.34-5.00 หมายถึง ศักยภาพการจัดกิจกรรมอยู่ในระดับสูง

คะแนน 1.67-3.33 หมายถึง ศักยภาพการจัดกิจกรรมอยู่ในระดับปานกลาง

คะแนน 0.00-1.66 หมายถึง ศักยภาพการจัดกิจกรรมอยู่ในระดับต่ำ

บทที่ 4

ผลการศึกษา

งานวิจัยเรื่อง การศึกษากลไก และศักยภาพการจัดกิจกรรมการท่องเที่ยวทางธรรมชาติ อย่างยั่งยืน บนพื้นที่เกาะช้าง กิ่งอำเภอเกาะช้าง จังหวัดตราด คณะนักวิจัยได้ขอเสนอผล การศึกษา โดยแบ่งเป็น 4 ส่วนใหญ่ ๆ ดังนี้

1. ข้อมูลแหล่งท่องเที่ยว ที่มีการจัดกิจกรรมการท่องเที่ยวทางธรรมชาติ บนพื้นที่ เกาะช้าง กิ่งอำเภอเกาะช้าง จังหวัดตราด
2. คำถามการวิจัยที่ 1 กลไกการจัดกิจกรรมการท่องเที่ยวทางธรรมชาติอย่างยั่งยืน บน พื้นที่เกาะช้าง กิ่งอำเภอเกาะช้าง จังหวัดตราดเป็นอย่างไร
3. คำถามการวิจัยที่ 2 ศักยภาพการจัดกิจกรรมการท่องเที่ยวทางธรรมชาติอย่างยั่งยืน บนพื้นที่เกาะช้าง กิ่งอำเภอเกาะช้าง จังหวัดตราด เป็นอย่างไร
4. คำถามการวิจัยที่ 3 แนวทางในการจัดกิจกรรมการท่องเที่ยวทางธรรมชาติ บนพื้นที่ เกาะช้าง กิ่งอำเภอเกาะช้าง จังหวัดตราด เพื่อการพัฒนากิจกรรมท่องเที่ยวอย่างยั่งยืนควรเป็นอย่างไร

ข้อมูลแหล่งท่องเที่ยว ที่มีการจัดกิจกรรมการท่องเที่ยวทางธรรมชาติ บนพื้นที่เกาะช้าง กิ่งอำเภอเกาะช้าง จังหวัดตราด

จากการลงพื้นที่เกาะช้าง กิ่งอำเภอเกาะช้าง จังหวัดตราด คณะนักวิจัยได้ทำการศึกษา ข้อมูลเกี่ยวกับกิจกรรมการท่องเที่ยวทางธรรมชาติบนพื้นที่เกาะช้างจากเอกสารต่างๆ จากนั้นได้ทำ การรวบรวม จัดประเภทกิจกรรม และทำการสำรวจเพื่อตรวจสอบว่าปัจจุบันมีกิจกรรมใดบ้าง โดย สามารถแบ่งกิจกรรมการท่องเที่ยวทางธรรมชาติบนพื้นที่เกาะช้างได้ดังนี้

1. กิจกรรมทางบก

1.1 กิจกรรมเดินป่า / ส่องสัตว์ / ดูนก

เส้นทางเดินป่ามีหลายเส้นทางที่กำหนดขึ้นเพื่อไว้บริการกลุ่มนักท่องเที่ยวที่ สนใจเดินป่าศึกษาธรรมชาติ พรรณไม้นานาชนิด นกชนิดต่างๆ โดยอุทยานแห่งชาติหมู่เกาะช้าง ได้กำหนดให้มีเส้นทางเดินป่า 9 เส้นทาง ดังนี้

1.1.1 คลองสน-บ้านควนช้าง	ระยะทาง 2 กิโลเมตร
1.1.2 น้ำตกคลองพลู-น้ำตกธารมะยม	ระยะทาง 8 กิโลเมตร
1.1.3 หาดทรายขาว	ระยะทาง 3 กิโลเมตร

1.1.4 หาดทรายขาว-เขาจอมปราสาท	ระยะทาง 2 กิโลเมตร
1.1.5 สลักเพชร-เขาแหลม	ระยะทาง 6 กิโลเมตร
1.1.6 คลองหนึ่ง-ศรีเพชร	ระยะทาง 2.1 กิโลเมตร
1.1.7 น้ำตกธารมะยม	ระยะทาง 2 กิโลเมตร
1.1.8 น้ำตกคลองพลู	ระยะทาง 2 กิโลเมตร
1.1.9 บางเฝ้า-คลองกลอย	ระยะทาง 3 กิโลเมตร

ภาพที่ 4.1 กิจกรรมเดินป่าบ้านคลองสน-น้ำตกคลองพลู

ภาพที่ 4.2 กิจกรรมเดินป่าคลองกลอย (บางบัว)

1.2 กิจกรรมพักแรมด้วยเต็นท์

อุทยานแห่งชาติหมู่เกาะช้าง ได้จัดเตรียมสถานที่กางเต็นท์ เต็นท์พร้อมเครื่องนอนไว้บริการนักท่องเที่ยว บริเวณหน่วยพิทักษ์อุทยานแห่งชาติที่ กช. 1 (ธารมะยม) ขนาด 500 ตารางเมตร และบริเวณหน่วยพิทักษ์อุทยานแห่งชาติที่ กช. 4 (คลองพลู) ขนาด 100 เมตร รวมทั้งสถานที่กางเต็นท์ ณ ที่ทำการอุทยานแห่งชาติหมู่เกาะช้าง นอกจากนี้ยังมีลานกางเต็นท์ของไก่อแบ้แคมป์ และรีสอร์ทต่างๆ ที่จัดให้มีบริการพักแรมด้วยเต็นท์ในบริเวณที่รีสอร์ทกำหนดเป็นพื้นที่กางเต็นท์ด้วย

ภาพที่ 4.3 กิจกรรมพักแรมด้วยเต็นท์

1.3 กิจกรรมนั่งเรือ พายเรือคายัค ชมหิ่งห้อย ป่าชายเลน

อุทยานแห่งชาติหมู่เกาะช้าง จัดให้มีเส้นทางศึกษาธรรมชาติป่าชายเลนบ้านสลักคอก โดยชมรมนำเที่ยวพื้นบ้านสลักคอก สำหรับบริการนักท่องเที่ยว ได้จัดทำกิจกรรมพายเรือคายัคศึกษาธรรมชาติ ระบบนิเวศน์ ความอุดมสมบูรณ์ของทรัพยากรการท่องเที่ยวของป่าชายเลน การสาธิตการดักปลา วางข่ายดักปลา ส่วนการชมหิ่งห้อย สามารถเดินชมหิ่งห้อยได้ที่เส้นทางเดินชมธรรมชาติ บริเวณสลักคอก สลักเพชร ส่วนบริเวณคลองพร้าว ยังมีการจัดกิจกรรมนั่งเรือ ชมหิ่งห้อย ป่าชายเลน โดยเป็นบริการส่วนหนึ่งของโรงแรม หรือร้านอาหาร เช่น ไอยรา ซีฟู้ด ภู-ทะเล ซีฟู้ด เป็นต้น

ภาพที่ 4.4 กิจกรรมนั่งเรือมาด พายเรือคายัค ชมหิ่งห้อย ป่าชายเลน

1.4 กิจกรรมพักรวมวิถีชาวบ้าน (โฮมสเตย์)

การจัดกิจกรรมพักรวมวิถีชาวบ้าน (โฮมสเตย์) ส่วนใหญ่อยู่บริเวณบ้านสลักคอก บ้านสลักเพชร เช่น โฮมสเตย์สมบัติของเปิ้ล บุญชู ตี๋อบ ทวีร์ เป็นต้น นอกจากนี้ยังมีโฮมสเตย์บริเวณบ้านบางเบา เช่น เขานอกโฮมสเตย์ เป็นต้น

ภาพที่ 4.5 โฮมสเตย์บริเวณบ้านสลักเพชร

ภาพที่ 4.6 โฮมสเตย์บริเวณบ้านบางเบา

1.5 กิจกรรมนั่งช้างเที่ยวป่าชมสวน

บ้านควนช้าง (คลองสน) บ้านช้างไทย (คลองพร้าว) และช้างชุดิมนัน (คลองพร้าว) เพื่อเที่ยวชมสวนผลไม้ ศึกษาความเป็นอยู่ของช้าง มีโปรแกรมนำเที่ยวให้เลือกหลายเส้นทาง

ภาพที่ 4.7 กิจกรรมนั่งช้างเที่ยวป่าชมสวน

1.6 กิจกรรมขี่จักรยาน / จักรยานยนต์ / รถยนต์ชมทัศนียภาพรอบเกาะช้าง

อุทยานแห่งชาติหมู่เกาะช้าง ได้จัดให้มีเส้นทางขี่จักรยานศึกษาธรรมชาติจากบ้านด่านใหม่ ถึง หาดไถ่แบ้ และจากหาดไถ่แบ้ ถึง บ้านบางเบ้า ส่วนเส้นทางขี่จักรยานของภาคเอกชน มีที่เกาะช้าง แกรนด์ ลาгуน่า (บางเบ้า) นอกจากนี้ยังสามารถเช่ารถจักรยานยนต์ หรือ รถยนต์ จากผู้ให้บริการตามจุดต่างๆ ทั่วทั้งเกาะช้าง หรือสามารถเหมารถสองแถวตลอดทั้งวันเพื่อเที่ยวรอบเกาะช้าง

ภาพที่ 4.8 ที่จอดรถจักรยาน และเส้นทางขี่รถจักรยานภายในเกาะช้าง แกรนด์ ลาгуน่า

ภาพที่ 4.9 รถจักรยานยนต์ (มอเตอร์ไซด์) สำหรับเช่า

1.7 กิจกรรมเที่ยวน้ำตก

อุทยานแห่งชาติหมู่เกาะช้าง มีน้ำตกที่สวยงามและน่าสนใจ 5 แห่ง ได้แก่

1.7.1 น้ำตกธารมะยม เป็นน้ำตกที่มีชื่อเสียงที่สุดของเกาะช้าง มีน้ำไหลตลอดปี เป็นน้ำขนาดกลาง มี 4 ชั้น ลักษณะเป็นธารน้ำไหลผ่านลงมาเป็นชั้นๆ ตามร่องหินแกรนิตสีดำ มีหน้าผาสูงชัน จนเกือบตั้งฉาก มีรอยจารึกพระปรมาภิไธยย่อ และศักราชบนแผ่นหิน ของรัชกาลที่ 5 รัชกาลที่ 6 รัชกาลที่ 7 สภาพโดยทั่วไปเป็นป่าที่มีความอุดมสมบูรณ์

1.7.2 น้ำตกคลองพลู เป็นน้ำตกขนาดใหญ่ มีน้ำไหลตลอดปี น้ำตกจากหน้าผาสูงใจลงมาเป็นเส้นสู่อ่างน้ำเบื้องล่าง มี 3 ชั้น ชั้นแรกสูงประมาณ 100 เมตร

ภาพที่ 4.10 น้ำตกคลองพลู

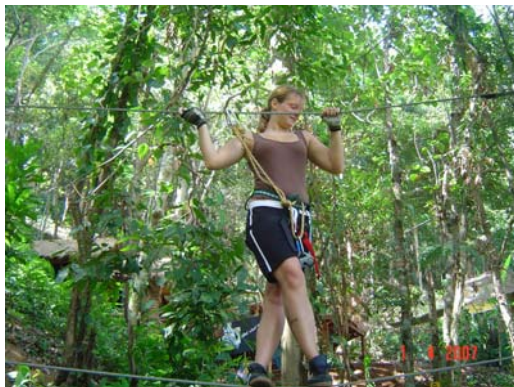
1.7.3 น้ำตกคลองนนทรี อยู่ทางทิศตะวันตกเฉียงเหนือของเกาะช้าง เป็นน้ำตกที่ตกจากหน้าผาสูงประมาณ 100 เมตร ตั้งอยู่ที่ว่าการกิ่งอำเภอเกาะช้าง หมู่ที่ 1 ตำบลเกาะช้าง

1.7.4 น้ำตกคีรีเพชร ตั้งอยู่ที่หมู่ที่ 5 ตำบลเกาะช้างใต้

1.7.5 น้ำตกคลองหนึ่ง ตั้งอยู่ที่หมู่ที่ 5 ตำบลเกาะช้างใต้ มีความสวยงามหลายชั้น สามารถมองเห็นได้จากระยะไกล จุดที่สวยงามที่สุด คือ น้ำตกจากหน้าผาเกือบ 200 เมตร ชาวต่างประเทศนิยมมาปีนป่าเพื่อชมความงามของธรรมชาติกันจำนวนมาก

1.8 กิจกรรมผจญภัย

กิจกรรมผจญภัย ซึ่งเป็นกิจกรรมการท่องเที่ยวทางธรรมชาติอย่างหนึ่ง โดยกิจกรรมดังกล่าวได้เปิดทำการประมาณเดือนกุมภาพันธ์ 2550 บริเวณอ่าวโบลาน มีชื่อว่า Tree Top Adventure Park เพื่อให้นักท่องเที่ยวที่ชอบการผจญภัย ได้สัมผัสกับธรรมชาติ ป่าไม้ ภูเขา ได้อย่างใกล้ชิด

ภาพที่ 4.11 กิจกรรมผจญภัย

2. กิจกรรมทางทะเล

2.1 กิจกรรมล่องเรือชมวิถีชีวิตชาวประมง

บริเวณคลองสน มีชาวบ้านที่รวมกันเป็นกลุ่มประกอบอาชีพประมงเรือเล็กชายฝั่ง เพื่อให้นักท่องเที่ยวสัมผัสวิถีชีวิตความเป็นอยู่ของชุมชนบ้านคลองสน เช่น การวางลอบวางข่าย ไถหมึก ตลอดจนศึกษาระบบนิเวศน์ป่าโกงกาง

ภาพที่ 4.12 วิถีชีวิตชาวประมงชุมชนบ้านคลองสน

2.2 กิจกรรมตกปลา ปลาหมึก

การจัดกิจกรรมตกปลา ปลาหมึก ผู้ให้บริการส่วนใหญ่เป็นชาวประมงในพื้นที่ จัดบริการสำหรับนักท่องเที่ยว โดยดัดแปลงเรือประมง เป็นเรือสำหรับนักท่องเที่ยวเพื่อทำกิจกรรม ตกปลา ปลาหมึก โดยมีอุปกรณ์สำหรับทำกิจกรรมให้พร้อม รวมทั้งเสื้อชูชีพ ขนาดของเรือที่ใช้ทำ กิจกรรม ขึ้นอยู่กับจำนวนนักท่องเที่ยว เพื่อประหยัดค่าใช้จ่าย

ภาพที่ 4.13 กิจกรรมตกปลา ปลาหมึก

2.3 กิจกรรมพายเรือ (แคนู คยัค)

กิจกรรมพายเรือ เป็นกิจกรรมที่มีอยู่ตามโรงแรม รีสอร์ท หรือที่พัก ที่อยู่ติดชายฝั่งทะเล (ชายหาด) มีอุปกรณ์สำหรับทำกิจกรรมให้พร้อม รวมทั้งเสื้อชูชีพ คิดค่าบริการเป็นรายชั่วโมง

ภาพที่ 4.14 กิจกรรมพายเรือ (แคนู คยัค)

2.4 กิจกรรมดำน้ำดูปะการัง (น้ำตื้น)

แหล่งดำน้ำดูปะการังที่เป็นที่นิยม ได้แก่ เกาะรัง มีแนวปะการังกว้างประมาณ 120-170 เมตร อยู่ห่างจากชายฝั่ง 25-80 เมตร มีปะการังเขากวางมากที่สุด รองลงมาเป็นปะการังโขด ปะการังก้อน ซึ่งถือได้ว่าปะการังบริเวณเกาะรังมีความสมบูรณ์และสวยงามที่สุด ของชายฝั่งทะเลตะวันออก นอกจากนี้บริเวณใกล้เคียงคือ เกาะทองหลาง เกาะยักษ์ใหญ่ เกาะยักษ์เล็ก โดยมีผู้ให้บริการเรือนำนักท่องเที่ยวดูปะการัง ออกจากบ้านบางเบ้า ประมาณ 09.00 น. กลับประมาณ 16.00 น. มีบริการอาหาร ผลไม้ กาแฟ หน้ากากดำน้ำ เสื้อชูชีพ รถรับส่ง ลูกเรือดูแลนักท่องเที่ยว ผู้ให้บริการรายใหญ่ ได้แก่ ศรธาทัวร์ อิทธิพลทัวร์ เพิ่มพูลทรัพย์ เป็นต้น

ภาพที่ 4.15 กิจกรรมดำน้ำดูปะการัง (น้ำตื้น)

2.5 กิจกรรมดำน้ำดูปะการัง (น้ำลึก)

กิจกรรมดำน้ำดูปะการัง (น้ำลึก) ส่วนใหญ่จะไปชมปะการังที่เดียวกับกิจกรรมดำน้ำดูปะการัง (น้ำตื้น) โดยเฉพาะบริเวณเกาะรัง นอกจากนี้ยังมีสถานที่สำหรับดำน้ำลึก ได้แก่ หินراب หินลูกบาท เป็นต้น

ภาพที่ 4.16 บริเวณหินลูกบาท หินราบ ที่เป็นที่นิยมในการดำน้ำลึก

ภาพที่ 4.17 อุปกรณ์สำหรับดำน้ำลึก และปะการัง

2.6 กิจกรรมนั่งเรื่อนำเที่ยวชมทัศนียภาพทางทะเล

กิจกรรมนั่งเรื่อนำเที่ยวเพื่อชมทัศนียภาพทางทะเล โดยเช่าเหมาเรือเร็ว (Speed Boat) เรือประมงที่ดัดแปลงสำหรับพานักท่องเที่ยวชมทัศนียภาพทางทะเล

ภาพที่ 4.18 นั่งเรื่อนำเที่ยวชมทัศนียภาพทางทะเล

2.7 กิจกรรมเดินผ่านทะเลแหวก (เกาะช้าง-เกาะมันใน)

กิจกรรมเดินผ่านทะเลแหวก ระหว่างเกาะช้าง – เกาะมันใน เป็นกิจกรรมที่ขึ้นอยู่กับการขึ้นลงของน้ำทะเล ระหว่างเดือนเมษายน ถึง เดือนกรกฎาคม โดยสามารถเดินทางจากซีวารีสอร์ทแอนด์สปา พรบังกะโล หรือสยามเบย์ รีสอร์ท ไปยังเกาะมันใน ช่วงเวลาที่น้ำลงได้

2.8 กิจกรรมเรือลากร่มชูชีพ (Parasail)

กิจกรรมนี้มีลักษณะที่ใช้เรือเร็ว (Speed Boat) ลากผู้เล่นที่ผูกมัดติดตัว เพื่อให้ลอยขึ้นไปบนท้องฟ้า ที่สามารถชมทัศนียภาพจากมุมสูง (ท้องฟ้า) กิจกรรมดังกล่าวได้เปิดทำการประมาณเดือนกุมภาพันธ์ 2550 ที่คอเรล รีสอร์ท (Coral Resort) บริเวณหาดไก่อแบ้

ภาพที่ 4.19 กิจกรรมเรือลากร่มชูชีพ (Parasail)

คำถามการวิจัยที่ 1

กลไกการจัดกิจกรรมการท่องเที่ยวทางธรรมชาติอย่างยั่งยืน บนพื้นที่เกาะช้าง กิ่งอำเภอเกาะช้าง จังหวัดตราด เป็นอย่างไร

ผลจากการสำรวจกิจกรรมการท่องเที่ยวทางธรรมชาติบนพื้นที่เกาะช้าง ที่เป็นที่ยอมรับของนักท่องเที่ยว โดยทำการสำรวจความคิดเห็นจากผู้ให้บริการเกี่ยวกับการท่องเที่ยว หรือที่พักที่มีการจัดกิจกรรมการท่องเที่ยว และประชาชนในพื้นที่ ผลการสำรวจมีดังนี้

1. กิจกรรมทางบก

กิจกรรมเดินป่า / ส่องสัตว์ / ดูนก

- อันดับที่ 1 Jungle Way (คลองสน)
- อันดับที่ 2 Kongoi Jungle Trekking (บางเบ้า)
- อันดับที่ 3 ชมรมนำเที่ยวพื้นบ้านสลักเพชร (สลักเพชร)

กิจกรรมพักผ่อนด้วยเต็นท์

- อันดับที่ 1 ไก่แบ้แคมป์ (ไก่แบ้)
- อันดับที่ 2 ลานการเต็นท์สำหรับนักท่องเที่ยวบริเวณที่ทำการอุทยานแห่งชาติหมู่เกาะช้าง

กิจกรรมนั่งเรือ พายเรือคายัค ชมหิ่งห้อย ป่าชายเลน

- อันดับที่ 1 ชมรมนำเที่ยวพื้นบ้านสลักคอก (สลักคอก)
- อันดับที่ 2 ว. แหวนบริการ (คลองพร้าว)

กิจกรรมพักผ่อนวิถีชาวบ้าน (โฮมสเตย์)

- อันดับที่ 1 บุญชู ตี๋อบ ทวีร์ (สลักเพชร)
- อันดับที่ 2 โฮมสเตย์ สมบัติของเปิ้ล (สลักเพชร)
- อันดับที่ 3 เชานอก โฮมสเตย์ (บางเบ้า)

กิจกรรมนั่งช้างเที่ยวป่าชมสวน

- อันดับที่ 1 บ้านควาญช้าง (คลองสน)
- อันดับที่ 2 บ้านช้างไทย (คลองพร้าว) และ ช้างชุดิมนต์ (คลองพร้าว)

กิจกรรมขี่จักรยาน / จักรยานยนต์ / รถยนต์ชมทัศนียภาพรอบเกาะช้าง

- จักรยาน ภายในเกาะช้าง แกรนด์ ลากูน่า
- จักรยานยนต์ เป็นที่ยอมรับสำหรับชาวไทยและชาวต่างชาติ และมีให้เช่าทั่วไป เช่น Cow Boy เป็นต้น

รถยนต์ รีสอร์ท และผู้ให้บริการนำเที่ยว มีการจัดบริการดังกล่าวสำหรับนักท่องเที่ยว นอกจากนี้ยังสามารถเช่ารถยนต์ (มีให้เช่าทั้งแบบขับเอง หรือมีคนขับ) เช่น Cow Boy เป็นต้น

กิจกรรมเที่ยวน้ำตก

อันดับที่ 1 น้ำตกคลองพลู
อันดับที่ 2 น้ำตกธารมะยม

กิจกรรมผจญภัย

อันดับที่ 1 Tree Top Adventure Park (ไบอลาน)

2. กิจกรรมทางทะเล

กิจกรรมล่องเรือชมวิถีชีวิตชาวประมง

อันดับที่ 1 ชมรมนำเที่ยวพื้นบ้านสลักคอก (สลักคอก)
อันดับที่ 2 ชมรมเรือเล็กคลองสน (คลองสน)

กิจกรรมตกปลา ปลาหมึก

มีผู้ให้บริการกิจกรรมตกปลา ปลาหมึก กระจายอยู่หลายแห่ง เช่น ว.แหวนบริการ (คลองพร้าว) กลุ่มหมู่บ้านประมงคลองสน

กิจกรรมพายเรือ (แคนู คยัค)

กิจกรรมพายเรือ (แคนู คยัค) ส่วนใหญ่ผู้ให้บริการด้านที่พัก (รีสอร์ท บังกะโล) จะมีไว้สำหรับบริการนักท่องเที่ยว เช่น เกาะช้างรีสอร์ท แอนด์ สปา อัยยะปุระรีสอร์ท แอนด์ สปา เกาะช้าง แกรนด์ ลาгуน่า เป็นต้น

กิจกรรมดำน้ำดูปะการัง (น้ำตื้น)

อันดับที่ 1 เพิ่มพูลทรัพย์ (บางเบา)
อันดับที่ 2 ศรัทธาทัวร์ (บางเบา)
อันดับที่ 3 อธิธิพลทัวร์ (บางเบา)

กิจกรรมดำน้ำดูปะการัง (น้ำลึก)

อันดับที่ 1 Ploy Scuba Diving (บางเบา)
อันดับที่ 2 Eco Divers (คลองพร้าว)

กิจกรรมนั่งเรือสำราญเพื่อชมทัศนียภาพทางทะเล

อันดับที่ 1 Thai Fun (หาดทรายขาว)

อันดับที่ 2 ไก่แบ้ฮัท (ไก่แบ้)

อันดับที่ 3 บางเบ้าโบ๊ท (บางเบ้า)

กิจกรรมเดินผ่านทะเลแหวก (เกาะช้าง-เกาะมันใน)

กิจกรรมร่มบิน

อันดับที่ 1 คอเรียล รีสอร์ท (ไก่แบ้)

จากข้อมูลดังกล่าว คณะนักวิจัยจึงได้ทำการคัดเลือกผู้ประกอบการเกี่ยวกับการจัดกิจกรรมการท่องเที่ยวทางธรรมชาติ บนพื้นที่เกาะช้าง ที่มีความนิยมจำนวน 20 แห่ง ดังนี้

1. เพิ่มพูลทรัพย์
2. ศรีธาทัวร์
3. Ploy Scuba Diving
4. บ้านควาญช้าง
5. เกาะช้าง แกรนด์ ลากูน่า
6. อัยยะปุระ รีสอร์ท แอนด์ สปา
7. เกาะช้างรีสอร์ท แอนด์ สปา
8. ไก่แบ้ฮัท
9. บางเบ้าโบ๊ท
10. Jungle Way
11. Kongoi Jungle Trekking
12. ชมรมนำเที่ยวพื้นบ้านสลักคอก
13. ชมรมเรือเล็กคลองสน
14. ว.แหวน บริการ
15. Tree Top Adventure Park
16. ไก่แบ้ แค้มป์
17. Cow Boy
18. โฮมสเตย์ สมบัติของเปิ้ล
19. บุญชู ดีอบ ทัวร์
20. คอเรียล รีสอร์ท (Coral Resort)

จากการลงพื้นที่เพื่อศึกษาหาข้อมูล คณะนักวิจัยมีแนวทางในการศึกษารายละเอียดเกี่ยวกับกลไกการจัดกิจกรรมการท่องเที่ยวทางธรรมชาติ โดยมุ่งศึกษารายละเอียดของผู้ให้บริการกิจกรรมการท่องเที่ยวที่เป็นที่นิยมจำนวน 8 ด้าน ดังนี้

1. วัตถุประสงค์ของการดำเนินกิจกรรม

ผู้ดำเนินกิจกรรมการท่องเที่ยวทางธรรมชาติที่เป็นคนท้องถิ่น ส่วนใหญ่มีวัตถุประสงค์ของการดำเนินกิจกรรม เพื่อเป็นการสร้างรายได้ เพื่อบริการจากการจัดกิจกรรมการท่องเที่ยว เพื่อส่งเสริม-อนุรักษ์ธรรมชาติ โดยปรับเปลี่ยน และดัดแปลงจากวิถีชีวิตเดิม เช่น อาชีพชาวประมง อาชีพชาวสวน เปลี่ยนมาเป็นการจัดกิจกรรมทางน้ำ หรือ กิจกรรมพักแรมวิถีชาวบ้าน (โฮมสเตย์) กิจกรรมเดินป่า เป็นต้น

ส่วนผู้ดำเนินกิจกรรมการท่องเที่ยวทางธรรมชาติที่เป็นคนนอกพื้นที่ ส่วนใหญ่จะมีวัตถุประสงค์ในการดำเนินกิจกรรมที่ชัดเจนแน่นอน เช่น เพื่อบริการนักท่องเที่ยวเพื่อการดำน้ำดูปะการัง (น้ำลึก) หรือเพื่อการผจญภัย เป็นต้น

2. ด้านการเงิน

งบประมาณในการดำเนินงานส่วนใหญ่ประมาณ 90% เป็นเงินส่วนตัวที่เริ่มลงทุนโดยใช้งบประมาณจำนวนไม่มาก และค่อยๆ พัฒนากิจกรรม โดยเพิ่มงบประมาณ หลังจากดำเนินกิจกรรมแล้วมีรายได้ที่เพิ่มมากขึ้น ยกเว้นบางกิจกรรมการท่องเที่ยวที่ต้องใช้เงินลงทุนจำนวนมาก และเป็นไปตามมาตรฐานข้อกำหนดของการทำกิจกรรม เช่น กิจกรรมดำน้ำดูปะการัง (น้ำลึก) เป็นต้น ส่วนกิจกรรมจักรยานยนต์ / รถยนต์ชมทัศนียภาพรอบเกาะ บางรายที่มีจำนวนรถ และจำนวนจุดให้บริการมาก ซึ่งกิจกรรมดังกล่าวต้องใช้เงินทุนทั้งจากการระดมทุน และแหล่งเงินกู้จากที่ต่างๆ

3. ด้านกายภาพและสิ่งอำนวยความสะดวก

กิจกรรมการท่องเที่ยวทางธรรมชาติบนพื้นที่เกาะช้างเกือบทุกกิจกรรมต้องจัดบริการรถรับ-ส่ง จากที่พักไปยังแหล่งทำกิจกรรม เช่น กิจกรรมนั่งช้างเที่ยวป่าชมสวน กิจกรรมดำน้ำดูปะการัง (น้ำตื้น-น้ำลึก) กิจกรรมเรือลากร่มชูชีพ กิจกรรมนั่งเรือ (มาด) เป็นต้น โดยสามารถติดต่อใช้บริการได้จากผู้ให้บริการทั่วไป ทั้งจากโรงแรม รีสอร์ท หรือเคาท์เตอร์ให้บริการที่อุทยานธรณี หรือสถานที่ท่องเที่ยวต่างๆ

ส่วนด้านกายภาพของแหล่งทำกิจกรรมซึ่งส่วนใหญ่เป็นแหล่งท่องเที่ยวที่มีอยู่ตามธรรมชาติทั้งบนบก และทะเล รวมทั้งป่าชายเลน ซึ่งบางกิจกรรมขึ้นอยู่กับสภาพดิน ฟ้า อากาศ ฤดูกาล รวมทั้งความเสื่อมโทรมที่เกิดขึ้นกับแหล่งทำกิจกรรม

ภาพที่ 4.20 บริการรถรับ-ส่ง นักท่องเที่ยวของผู้ให้บริการที่จัดกิจกรรม

4. การจัดโปรแกรมกิจกรรมต่างๆ

กิจกรรมดำน้ำดูปะการัง (น้ำตื้น) เป็นกิจกรรมการท่องเที่ยวทางธรรมชาติที่เป็นที่นิยมสำหรับนักท่องเที่ยวเป็นอันดับสูงสุด การจัดโปรแกรมกิจกรรมมีทั้งแบบส่วนตัว (เช่าเหมาเรือ) ซึ่งนักท่องเที่ยวสามารถร่วมวางแผนการจัดโปรแกรมร่วมกับผู้ให้บริการ หรือเป็นแบบหมู่คณะที่ร่วมเดินทางไปกับนักท่องเที่ยวที่สนใจกิจกรรมการท่องเที่ยวเดียวกัน โดยผู้ให้บริการเป็นผู้กำหนดโปรแกรมกิจกรรมต่างๆ ไว้ให้ลูกค้า แต่อาจมีการเปลี่ยนแปลงตามความเหมาะสมตามสภาพดิน ฟ้า อากาศ หรือฤดูกาล

5. การประชาสัมพันธ์และการตลาด

ด้านการประชาสัมพันธ์และการตลาด ของผู้ให้บริการกิจกรรมการท่องเที่ยวทางธรรมชาติ พบว่าส่วนใหญ่เป็นการทำเอกสาร แผ่นพับ โปสเตอร์ แผ่นแสดงกิจกรรม โดยนำไปวางตามที่พัก ทั้งโรงแรม รีสอร์ท บังกะโล โฮมสเตย์ รวมทั้งที่พบเห็นจำนวนมากคือเคาท์เตอร์ที่ให้บริการอยู่ริมถนน หรือสถานที่ท่องเที่ยวต่างๆ นอกจากนี้ยังมีการประชาสัมพันธ์ผ่านคู่มือการท่องเที่ยวเกาะช้าง ที่เป็นภาษาอังกฤษ โดยออกเป็นรายเดือน สำหรับแจกนักท่องเที่ยวหรือผู้ที่สนใจ นอกจากนี้ผู้ให้บริการบางรายที่มีศักยภาพ และเงินทุนเพียงพอ ได้ดำเนินการทำการประชาสัมพันธ์ร่วมกับตัวแทนจำหน่าย (Agency) ด้านการท่องเที่ยว ทั้งภายในประเทศและต่างประเทศ ส่วนผู้ให้บริการการท่องเที่ยวที่มีการบริหารงานโดยใช้เทคโนโลยีสารสนเทศเข้ามาดำเนินการประชาสัมพันธ์และการตลาด ได้มีการจัดทำเว็บไซต์ (Website) เพื่อแนะนำกิจกรรมการท่องเที่ยว รวมทั้งการติดต่อ-สมัคร เพื่อใช้บริการผ่านเว็บไซต์ หรือ ไปรษณีย์อิเล็กทรอนิกส์ (E-Mail)

นอกจากนี้หน่วยงานภาครัฐ และเอกชนยังได้เข้ามามีส่วนร่วมในการประชาสัมพันธ์เพื่อส่งเสริมการท่องเที่ยว ทั้ง จังหวัดตราด การท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย กรมอุทยานแห่งชาติ สัตว์ป่า และพันธุ์พืช (เดิมคือ กรมป่าไม้) องค์การบริหารการพัฒนาพื้นที่พิเศษเพื่อการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน (อพท.) รวมทั้งการจัดส่งเสริมประชาสัมพันธ์ในรูปแบบสารคดี และรายการแนะนำการท่องเที่ยว ผ่านระบบฟรีทีวี และเคเบิลทีวี

6. ด้านทรัพยากรมนุษย์

ผู้ให้บริการที่จัดกิจกรรมการท่องเที่ยว ที่เป็นเจ้าของกิจการ และเป็นคนในพื้นที่ (คนเกาะช้าง) ส่วนใหญ่ผ่านการอบรม จากหน่วยงานที่เกี่ยวข้องกับการท่องเที่ยว รวมทั้งได้รับใบอนุญาตในการดำเนินกิจกรรม ส่วนลูกจ้างที่มีส่วนในการดำเนินกิจกรรมการท่องเที่ยว มีทั้งคนในพื้นที่ คนนอกพื้นที่ คนต่างด้าว ซึ่งแรงงานเหล่านี้ไม่ได้รับการฝึกอบรม หรืออนุญาตจากหน่วยงานที่เกี่ยวข้องกับการท่องเที่ยว ซึ่งมักจะเป็นการบอกเล่า หรือการให้คำแนะนำจากเจ้าของกิจการ หรือปฏิบัติตน-แก้ไขปัญหาที่อาจจะเกิดขึ้นจากประสบการณ์

7. ความปลอดภัยและความเสี่ยง

กิจกรรมการท่องเที่ยวที่ต้องผ่านการรับรองมาตรฐาน เช่น กิจกรรมดำน้ำดูปะการัง (น้ำลึก) ต้องปฏิบัติตามกฎของ PADI และกิจกรรมผจญภัย ของ Tree Top Adventure Park ต้องปฏิบัติตามข้อกำหนดของมาตรฐานประเทศฝรั่งเศส XP S 52-902 มีการให้คำแนะนำ และข้อกำหนดต่างๆ ในการปฏิบัติตนทุกขั้นตอนของการทำกิจกรรม ซึ่งจัดได้ว่าเป็นกิจกรรมการท่องเที่ยวที่มีความปลอดภัยสูง รวมทั้งมีการตรวจสอบอุปกรณ์ และการกำหนดอายุการใช้งานของอุปกรณ์นั้นๆ

ภาพที่ 4.21 อุปกรณ์สำหรับทำกิจกรรมการท่องเที่ยวตามมาตรฐานข้อกำหนด

ส่วนกิจกรรมการท่องเที่ยวที่เป็นที่นิยมสำหรับนักท่องเที่ยวบนเกาะช้าง คือ กิจกรรมดำน้ำดูปะการัง (น้ำตื้น) ผู้ให้บริการจัดให้มีอุปกรณ์ที่เกี่ยวข้องตามข้อกำหนด เช่น เสื้อชูชีพ อุปกรณ์ปฐมพยาบาล เจ้าหน้าที่ดูแลความปลอดภัย แต่พบว่าผู้ให้บริการไม่ได้แนะนำวิธีการใช้อุปกรณ์ หรือการปฏิบัติระหว่างการทำกิจกรรมการท่องเที่ยว ทั้งภาษาไทยและภาษาต่างประเทศ นอกจากนี้ยังมีหน่วยงานราชการคอยตรวจสอบและกำกับดูแล เช่น กรมขนส่งทางน้ำและพาณิชยนาวี ตำรวจท่องเที่ยว เป็นต้น

ภาพที่ 4.22 เจ้าหน้าที่ของหน่วยงานราชการกำกับดูแลการทำกิจกรรมการท่องเที่ยว

กิจกรรมการท่องเที่ยวที่มีหลากหลาย และใช้เงินทุนไม่สูงมากนักที่กระจายอยู่ทั่วทั้งเกาะช้าง เช่น กิจกรรมเดินป่า / ส่องสัตว์ / ดูนก หรือกิจกรรมนั่งช้างเที่ยวป่าชมสวน ผู้ให้บริการจะมีการให้คำแนะนำ และป้องกันเบื้องต้น ส่วนกิจกรรมขี่จักรยานยนต์ ซึ่งมีผู้ให้บริการจำนวนมากทั้งรายเล็ก และรายใหญ่ มักจะไม่มีคำแนะนำในการใช้กฎจราจร หรือเส้นทางที่ควรเพิ่มความระมัดระวัง อีกทั้งการบังคับให้ใส่หมวกนิรภัย หรือขนาดของหมวกนิรภัย ไม่สัมพันธ์กับลักษณะ รูปร่างของชาวต่างประเทศ

ภาพที่ 4.23 การปฏิบัติตนของนักท่องเที่ยวก่อนและระหว่างการทำกิจกรรม

8. ลูกค้าสัมพันธ์

ผู้ให้บริการกิจกรรมการท่องเที่ยวปัจจุบันมีการแข่งขันกันทั้งด้านราคา การให้บริการ และลูกค้าสัมพันธ์ เพื่อสร้างสัมพันธ์ภาพที่ดี เพื่อให้นักท่องเที่ยวกลับมาใช้บริการอีกครั้ง หรือการกระจายข่าว บอกต่อให้เพื่อนนักท่องเที่ยวได้มาใช้บริการในโอกาสต่อไป โดยเน้นการสร้างมิตรภาพที่ดี (Friendly) ให้เกิดความประทับใจในการทำกิจกรรมการท่องเที่ยวให้มากที่สุด แต่อาจจะมีข้อจำกัดสำหรับผู้ให้บริการกิจกรรมที่เป็นที่นิยม โดยเฉพาะกิจกรรมดำน้ำดูปะการัง (น้ำตื้น) โดยเฉพาะช่วงฤดูกาลท่องเที่ยว หรือวันหยุดนักขัตฤกษ์ ที่มีผู้มาใช้บริการจำนวนมาก จึงอาจทำให้บริการไม่ทั่วถึง และไม่เกิดความประทับใจ

คำถามการวิจัยที่ 2

ศักยภาพการจัดกิจกรรมการท่องเที่ยวทางธรรมชาติอย่างยั่งยืน บนพื้นที่เกาะช้าง
กิ่งอำเภอเกาะช้าง จังหวัดตราด เป็นอย่างไร

การศึกษาศักยภาพการจัดกิจกรรมการท่องเที่ยวทางธรรมชาติอย่างยั่งยืน บนพื้นที่เกาะ
ช้าง กิ่งอำเภอเกาะช้าง จังหวัดตราด คณะนักวิจัยได้แจกแบบสอบถามให้กับกลุ่มตัวอย่างจำนวน
3 กลุ่ม คือ 1.) ประชาชนในพื้นที่ จำนวน 376 คน 2.) นักท่องเที่ยวชาวไทย จำนวน 260 คน และ
3.) นักท่องเที่ยวชาวต่างประเทศ จำนวน 140 คน โดยมีผลการศึกษาแยกเป็น 6 ส่วนดังนี้

1. ข้อมูลจากผู้ตอบแบบสอบถามที่เป็นประชาชนในพื้นที่
2. ข้อมูลจากผู้ตอบแบบสอบถามที่เป็นนักท่องเที่ยวชาวไทย
3. ข้อมูลจากผู้ตอบแบบสอบถามที่เป็นนักท่องเที่ยวชาวต่างประเทศ
4. ศักยภาพการจัดกิจกรรมการท่องเที่ยวทางธรรมชาติอย่างยั่งยืน
5. ผลการวิเคราะห์ข้อเสนอแนะจากผู้ตอบแบบรวบรวมข้อมูลการวิจัย
6. ข้อมูลสนับสนุนข้อเสนอแนะของผู้ตอบแบบรวบรวมข้อมูลการวิจัย ต่อศักยภาพการ

จัดกิจกรรมการท่องเที่ยว

ข้อมูลจากผู้ตอบแบบสอบถามที่เป็นประชาชนในพื้นที่

ตารางที่ 4.1 แสดงจำนวน และร้อยละ ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถามที่เป็นประชาชน
ในพื้นที่

(n = 376)

ข้อมูลทั่วไป	จำนวน (คน)	ร้อยละ
เพศ		
ชาย	173	46.0
หญิง	201	53.5
ไม่ตอบ	2	0.5
อายุ (ปี)		
น้อยกว่า 20 ปี	39	10.4
21 – 40 ปี	196	52.1
41 – 60 ปี	117	31.1
อายุมากกว่า 60 ปี	12	3.2

ตารางที่ 4.1 (ต่อ)

(n = 376)

ข้อมูลทั่วไป	จำนวน (คน)	ร้อยละ
ไม่ตอบ	12	3.2
$\bar{X} = 36.36$ S.D. = 12.511		
Min = 11 Max = 70		
ระดับการศึกษา (วุฒิการศึกษาขั้นสูงสุด)		
ไม่ได้ศึกษา	11	2.9
ประถมศึกษา	204	54.3
มัธยมศึกษาตอนต้น	72	19.1
มัธยมศึกษาตอนปลาย หรือ ปวช.	51	13.6
อนุปริญญา หรือ ปวส. หรือเทียบเท่า	7	1.9
ปริญญาตรี	24	6.4
ปริญญาโท	1	0.3
ไม่ตอบ	6	1.6
รายได้เฉลี่ยต่อเดือน		
ต่ำกว่า 10,000.- บาท	273	72.6
10,000.- บาท ถึง 20,000.- บาท	65	17.3
20,001.- บาท ถึง 30,000.- บาท	11	2.9
30,001.- บาท ถึง 40,000.- บาท	1	0.3
40,001.- บาท ถึง 60,000.- บาท	1	0.3
มากกว่า 60,000.- บาท	1	0.3
ไม่ตอบ	24	6.4
การมีส่วนร่วมในธุรกิจหรือการจัดกิจกรรมฯ		
มีส่วนร่วม	195	51.9
ไม่มีส่วนร่วม	181	48.1
มีรายชื่อในทะเบียนบ้าน อยู่ที่กิ่งอำเภอเกาะช้าง		
ใช่	337	89.6
ไม่ใช่	39	10.4

ตารางที่ 4.1 (ต่อ)

(n = 376)

ข้อมูลทั่วไป	จำนวน (คน)	ร้อยละ
อาศัยอยู่ในหมู่บ้าน		
<u>ตำบลเกาะช้าง</u>		
หมู่ 1 บ้านคลองนนทรี	27	7.2
หมู่ 2 บ้านด่านใหม่	40	10.6
หมู่ 3 บ้านคลองสน	58	15.4
หมู่ 4 บ้านคลองพร้าว	98	26.1
<u>ตำบลเกาะช้างใต้</u>		
หมู่ 1 บ้านบางเบ้า	29	7.7
หมู่ 2 บ้านสลักเพชร	43	11.4
หมู่ 3 บ้านเจ๊กแบ้	25	6.6
หมู่ 4 บ้านสลักคอก	27	7.2
หมู่ 5 บ้านสลักเพชรเหนือ	29	7.7

จากตารางที่ 4.1 พบว่าผู้ตอบแบบสอบถามที่เป็นประชาชนในพื้นที่จำนวน 376 คน ส่วนใหญ่เป็นเพศหญิง ร้อยละ 53.5 มีอายุระหว่าง 21-40 ปี ร้อยละ 52.1 โดยมีอายุเฉลี่ย 36 ปี ส่วนระดับการศึกษาพบว่าส่วนใหญ่จบการศึกษาระดับประถมศึกษา ร้อยละ 54.3 รองลงมาคือ มัธยมศึกษาตอนปลาย หรือ ปวช. ร้อยละ 13.6 เมื่อสำรวจรายได้เฉลี่ยต่อเดือนพบว่าประชาชนในพื้นที่มีรายได้เฉลี่ยต่อเดือนต่ำกว่า 10,000.- บาท คิดเป็นร้อยละ 72.6 โดยที่ประชาชนในพื้นที่มีส่วนร่วมในธุรกิจหรือการจัดกิจกรรมการท่องเที่ยวทางธรรมชาติ ร้อยละ 51.9 โดยเป็นประชาชนที่มีทะเบียนบ้านอยู่ในพื้นที่กิ่งอำเภอเกาะช้าง ร้อยละ 89.6 ส่วนที่เหลือมีทะเบียนบ้านอยู่ที่จังหวัดตรวาท หรือเป็นผู้ที่ย้ายถิ่นฐานเข้ามาพักอาศัยอยู่ที่เกาะช้างนานมากกว่า 5 ปี เมื่อสำรวจการกระจายตามแหล่งที่พักอาศัยพบว่าประชาชนที่พักอาศัยในตำบลเกาะช้างส่วนใหญ่พักอาศัยอยู่ใน หมู่ 4 บ้านคลองพร้าว คิดเป็นร้อยละ 26.1 รองลงมาคือหมู่ 3 บ้านคลองสน คิดเป็นร้อยละ 15.4 ส่วนอันดับที่ 3 อยู่ในตำบลเกาะช้างใต้ คือหมู่ 2 บ้านสลักเพชร คิดเป็นร้อยละ 11.4 ส่วนหมู่บ้านที่มีประชาชนพักอาศัยน้อยที่สุดคือหมู่ 3 บ้านเจ๊กแบ้ ร้อยละ 6.6

ตารางที่ 4.2 แสดงร้อยละของการมีส่วนร่วมในการดำเนินงานกิจกรรมการท่องเที่ยว สำหรับประชาชนในพื้นที่

(n = 195)

ข้อมูลกิจกรรม	ร้อยละ
กิจกรรมทางบก	
กิจกรรมเดินป่า / ส่องสัตว์ / ดูนก	24.2
กิจกรรมพักผ่อนด้วยเต็นท์	12.0
กิจกรรมนั่งเรือ พายเรือคายัค ชมหิ่งห้อย	33.2
กิจกรรมพักผ่อนวิถีชาวบ้าน (โฮมสเตย์)	28.5
กิจกรรมนั่งช้างเที่ยวป่าชมสวน	17.6
กิจกรรมขี่จักรยาน/จักรยานยนต์/รถยนต์	16.5
กิจกรรมเที่ยวน้ำตก	34.3
กิจกรรมผจญภัย	1.6
กิจกรรมอื่นๆ	2.9
กิจกรรมทางทะเล	
กิจกรรมล่องเรือชมวิถีชีวิตชาวประมง	38.0
กิจกรรมตกปลา ปลาหมึก	46.0
กิจกรรมพายเรือ (แคนู คายัค)	24.5
กิจกรรมดำน้ำดูปะการัง (น้ำตื้น)	40.4
กิจกรรมดำน้ำดูปะการัง (น้ำลึก)	17.6
กิจกรรมนั่งเรื่อนำเที่ยวชมทัศนียภาพทางทะเล	22.3
กิจกรรมเดินผ่านทะเลแหวก (เกาะมันใน)	3.7
กิจกรรมเรือลากร่มชูชีพ	2.4
กิจกรรมอื่นๆ	2.4

^{1/} ตอบได้มากกว่า 1 ข้อ

จากตารางที่ 4.2 ประชาชนในพื้นที่ที่มีส่วนร่วมในการดำเนินงานเกี่ยวกับกิจกรรมการท่องเที่ยวทางธรรมชาติจำนวน 195 คน พบว่ากิจกรรมทางบกที่ประชาชนมีส่วนร่วมอันดับที่ 1 คือ กิจกรรมนั่งเรือ พายเรือคายัค ชมหิ่งห้อย ป่าชายเลน คิดเป็นร้อยละ 53.3 อันดับที่ 2 คือ กิจกรรม

พักแรมวิถีชาวบ้าน (โฮมสเตย์) และ กิจกรรมเที่ยวน้ำตก คิดเป็นร้อยละ 34.4 อันดับที่ 3 คือ กิจกรรมเดินป่า / ส่องสัตว์ / ดูนก คิดเป็นร้อยละ 23.1 ส่วนอันดับสุดท้ายคือกิจกรรมผจญภัย คิดเป็นร้อยละ 1.0 ส่วนกิจกรรมทางทะเลที่ประชาชนมีส่วนร่วมอันดับที่ 1 คือกิจกรรมตกปลา ปลาหมึก คิดเป็นร้อยละ 51.8 อันดับที่ 2 คือกิจกรรมดำน้ำดูปะการัง (น้ำตื้น) คิดเป็นร้อยละ 49.7 อันดับที่ 3 คือกิจกรรมล่องเรือชมวิถีชีวิตชาวประมง คิดเป็นร้อยละ 42.1 ส่วนอันดับสุดท้ายคือ กิจกรรมเรือลากรุ่มซุชีพ คิดเป็นร้อยละ 1.0

ข้อมูลจากผู้ตอบแบบสอบถามที่เป็นนักท่องเที่ยวชาวไทย

ตารางที่ 4.3 แสดงจำนวน และร้อยละ ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถามที่เป็นนักท่องเที่ยวชาวไทย

(n = 260)

ข้อมูลทั่วไป	จำนวน (คน)	ร้อยละ
เพศ		
ชาย	95	36.5
หญิง	165	63.5
อายุ (ปี)		
น้อยกว่า 20 ปี	37	14.2
21 – 40 ปี	173	66.5
41 – 60 ปี	41	15.8
อายุมากกว่า 60 ปี	1	0.4
ไม่ตอบ	8	3.1
$\bar{X} = 30.7$ S.D. = 10.346		
Min = 10 Max = 61		

ตารางที่ 4.3 (ต่อ)

(n = 260)

ข้อมูลทั่วไป	จำนวน (คน)	ร้อยละ
ระดับการศึกษา (วุฒิการศึกษาขั้นสูงสุด)		
ประถมศึกษา	7	2.7
มัธยมศึกษาตอนต้น	15	5.8
มัธยมศึกษาตอนปลาย หรือ ปวช.	47	18.1
อนุปริญญา หรือ ปวส. หรือเทียบเท่า	23	8.8
ปริญญาตรี	142	54.6
ปริญญาโท	23	8.8
ปริญญาเอก	1	0.4
ไม่ตอบ	2	0.8
รายได้เฉลี่ยต่อเดือน		
ต่ำกว่า 10,000.- บาท	50	19.2
10,000.- บาท ถึง 20,000.- บาท	89	34.2
20,001.- บาท ถึง 30,000.- บาท	47	18.1
30,001.- บาท ถึง 40,000.- บาท	23	8.8
40,001.- บาท ถึง 60,000.- บาท	19	7.3
มากกว่า 60,000.- บาท	16	6.2
ภูมิลำเนาจากจังหวัด		
กรุงเทพมหานคร	129	49.6
จังหวัดอื่นๆ	131	50.4
จำนวนที่เดินทางมาเกาะช้าง		
ครั้งแรก	125	48.1
2-5 ครั้ง	110	42.3
มากกว่า 5 ครั้ง	24	9.2
ไม่ตอบ	1	0.4

ตารางที่ 4.3 (ต่อ)

(n = 260)

ข้อมูลทั่วไป	จำนวน (คน)	ร้อยละ
ระยะเวลาพักบนเกาะช้าง		
2-3 วัน	204	78.5
ประมาณ 1 สัปดาห์	24	9.2
2-3 สัปดาห์	7	2.7
1 เดือน	24	9.2
ไม่ตอบ	1	0.4
วิธีการมาเกาะช้าง		
มาคนเดียว	190	73.1
จองผ่านบริษัททัวร์	46	17.7
มากับกลุ่มทัวร์	21	8.1
อื่นๆ	3	1.2
จุดประสงค์การมาท่องเที่ยวเกาะช้าง		
ศึกษารวมชาติ	18	16.9
พักผ่อนหย่อนใจ	237	91.2
อื่นๆ	5	1.9
ประเภทของที่พัก		
บังกะโล หรือเกสต์เฮาส์	40	15.4
โฮมสเตย์	29	11.2
โรงแรม หรือรีสอร์ท	189	72.7
อื่นๆ	2	0.8

จากตารางที่ 4.3 พบว่านักท่องเที่ยวชาวไทยจำนวน 260 คน เป็นส่วนใหญ่เป็นเพศหญิง คิดเป็นร้อยละ 63.5 ส่วนใหญ่อายุระหว่าง 21-40 ปี คิดเป็นร้อยละ 66.5 มีอายุเฉลี่ย 30 ปี และมีความรู้ในระดับปริญญาตรี ร้อยละ 54.6 รายได้ต่อเดือนของนักท่องเที่ยวชาวไทย ระหว่าง 10,000.- บาท ถึง 20,000.- บาทคิดเป็นร้อยละ 34.2 ส่วนใหญ่นักท่องเที่ยวที่มาเกาะช้าง จะเดินทางมาจากกรุงเทพมหานคร ร้อยละ 49.6 พบว่ามาเกาะช้างครั้งแรก ร้อยละ 48.1 ซึ่ง

ใกล้เคียงกับนักท่องเที่ยวที่มาเกาะช้าง 2-5 ครั้ง ร้อยละ 42.3 โดยต้องการพักบนเกาะช้างเวลา 2-3 วัน คิดเป็นร้อยละ 78.5 โดยมักจะเดินมากันเอง ร้อยละ 73.1 และมีวัตถุประสงค์เพื่อการพักผ่อนหย่อนใจ ร้อยละ 91.2 ส่วนที่พักเป็นโรงแรม หรือรีสอร์ท ร้อยละ 72.7

ตารางที่ 4.4 แสดงจำนวน ค่าเฉลี่ย ความเบี่ยงเบนมาตรฐาน ของศักยภาพกิจกรรมการท่องเที่ยว ตามทัศนะของนักท่องเที่ยวชาวไทย

(n = 260)

ข้อมูลทั่วไป	จำนวนผู้ตอบ (n)	$\bar{X}$	S.D	ระดับศักยภาพ
กิจกรรมทางบก				
กิจกรรมเดินป่า / ส่องสัตว์ / ดูนก	18	2.44	1.338	ปานกลาง
กิจกรรมพักแรมด้วยเต็นท์	12	3.33	1.371	ปานกลาง
กิจกรรมนั่งเรือ พายเรือคายัค ชมหิ่งห้อย	115	3.36	1.552	สูง
กิจกรรมพักแรมวิถีชาวบ้าน (โฮมสเตย์)	39	3.77	1.180	สูง
กิจกรรมนั่งช้างเที่ยวป่าชมสวน	25	2.96	1.881	ปานกลาง
กิจกรรมขี่จักรยาน/จักรยานยนต์/รถยนต์	73	3.18	1.636	ปานกลาง
กิจกรรมเที่ยวน้ำตก	116	2.53	1.477	ปานกลาง
กิจกรรมผจญภัย	8	2.38	1.061	ปานกลาง
กิจกรรมทางทะเล				
กิจกรรมล่องเรือชมวิถีชีวิตชาวประมง	29	3.24	1.683	ปานกลาง
กิจกรรมตกปลา ปลาหมึก	30	3.30	1.765	ปานกลาง
กิจกรรมพายเรือ (แคนู คายัค)	82	3.68	1.087	สูง
กิจกรรมดำน้ำดูปะการัง (น้ำตื้น)	207	3.62	1.611	สูง
กิจกรรมดำน้ำดูปะการัง (น้ำลึก)	54	4.04	1.400	สูง
กิจกรรมนั่งเรื่อนำเที่ยวชมทัศนียภาพทางทะเล	89	3.45	1.596	สูง
กิจกรรมเดินผ่านทะเลแหวก (เกาะมันใน)	13	3.23	1.833	ปานกลาง

ตารางที่ 4.4 (ต่อ)

(n = 260)

ข้อมูลทั่วไป	จำนวนผู้ตอบ (n)	$\bar{X}$	S.D	ระดับศักยภาพ
กิจกรรมเรือลากรุ่มชูชีพ	7	3.71	1.254	สูง
กิจกรรมอื่นๆ	1	3.00	0.000	ปานกลาง

จากตารางที่ 4.4 พบว่านักท่องเที่ยวชาวไทยได้ใช้บริการกิจกรรมการท่องเที่ยวทางธรรมชาติ ทุกกิจกรรม โดยกิจกรรมทางบกที่มีศักยภาพสูงคือ กิจกรรมพักผ่อนวิถีชาวบ้าน (โฮมสเตย์) และ กิจกรรมนั่งเรือ พายเรือคายัค ชมหิ่งห้อย ป่าชายเลน ($\bar{X} = 3.77$ และ $\bar{X} = 3.36$ ตามลำดับ) ส่วนกิจกรรมทางบกที่เหลือนี้อาจอยู่ในระดับปานกลาง ส่วนกิจกรรมทางทะเลที่มีศักยภาพสูงคือ กิจกรรมดำน้ำดูปะการัง (น้ำลึก) ($\bar{X} = 4.04$) กิจกรรมเรือลากรุ่มชูชีพ ($\bar{X} = 3.71$) กิจกรรมพายเรือ (แคนู คายัค) ($\bar{X} = 3.68$) กิจกรรมดำน้ำดูปะการัง (น้ำตื้น) ($\bar{X} = 3.62$) และ กิจกรรมนั่งเรือนำเที่ยวชมทัศนียภาพทางทะเล ($\bar{X} = 3.45$) ส่วนกิจกรรมทางทะเลที่เหลือนี้อาจอยู่ในระดับปานกลาง

ข้อมูลจากผู้ตอบแบบสอบถามที่เป็นนักท่องเที่ยวชาวต่างประเทศ

ตารางที่ 4.5 แสดงจำนวน และร้อยละ ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถามที่เป็นนักท่องเที่ยวชาวต่างประเทศ

(n = 140)

ข้อมูลทั่วไป	จำนวน (คน)	ร้อยละ
เพศ		
ชาย	78	55.7
หญิง	62	44.3

ตารางที่ 4.5 (ต่อ)

(n = 140)

ข้อมูลทั่วไป	จำนวน (คน)	ร้อยละ
อายุ (ปี)		
น้อยกว่า 20 ปี	11	7.9
21 – 40 ปี	90	64.3
41 – 60 ปี	32	22.9
อายุมากกว่า 60 ปี	1	0.7
ไม่ตอบ	6	4.3
$\bar{X} = 32.42$ S.D. = 10.705		
Min = 17 Max = 63		
สัญชาติ		
เยอรมัน	17	12.1
จีน	14	10.0
อังกฤษ	13	9.3
สวีเดน	12	8.6
ญี่ปุ่น	9	6.4
สวิสเซอร์แลนด์	8	5.7
อื่นๆ	67	47.9
ระดับการศึกษา (วุฒิการศึกษาขั้นสูงสุด)		
มัธยมศึกษา	45	32.1
ประกาศนียบัตรวิชาชีพ	11	7.9
ปริญญาตรี	48	34.3
ปริญญาโท	23	16.4
ปริญญาเอก	4	2.9
อื่นๆ	7	5.0
ไม่ตอบ	2	1.4

ตารางที่ 4.5 (ต่อ)

(n = 140)

ข้อมูลทั่วไป	จำนวน (คน)	ร้อยละ
จำนวนที่เดินทางมาเกาะช้าง		
ครั้งแรก	97	69.3
2-5 ครั้ง	28	20.0
มากกว่า 5 ครั้ง	13	9.3
ไม่ตอบ	2	1.4
ระยะเวลาพักบนเกาะช้าง		
2-3 วัน	64	45.7
ประมาณ 1 สัปดาห์	51	36.4
2-3 สัปดาห์	17	12.1
1 เดือน	8	5.7
วิธีการมาเกาะช้าง		
มาคนเดียว	100	71.4
จองผ่านบริษัททัวร์	22	15.7
มากับกลุ่มทัวร์	7	5.0
อื่นๆ	11	7.9
จุดประสงค์การมาท่องเที่ยวเกาะช้าง		
ศึกษารวมชาติ	60	42.9
ศึกษาวิถีชาวบ้านหรือชุมชน	17	12.1
กีฬา	8	5.7
พักผ่อนหย่อนใจ	25	17.9
สุขภาพ หรือสปา	6	4.3
อื่นๆ	22	15.7

ตารางที่ 4.5 (ต่อ)

(n = 140)

ข้อมูลทั่วไป	จำนวน (คน)	ร้อยละ
ประเภทของที่พัก		
บังกะโล หรือเกสต์เฮาส์	43	30.7
โฮมสเตย์	16	11.4
โรงแรม หรือรีสอร์ท	77	55.0
อื่นๆ	4	2.9

จากตารางที่ 4.5 พบว่านักท่องเที่ยวชาวต่างประเทศจำนวน 140 คน โดยมีเพศชาย และ เพศหญิงใกล้เคียงกัน คิดเป็นร้อยละ 55.7 และ 44.3 ตามลำดับ ส่วนใหญ่อยู่ระหว่าง 21-40 ปี คิดเป็นร้อยละ 64.3 มีอายุเฉลี่ย 32 ปี และมีความรู้ในระดับปริญญาตรี ใกล้เคียงกับระดับ มัธยมศึกษา คิดเป็นร้อยละ 34.3 และ 32.1 ตามลำดับ นักท่องเที่ยวชาวต่างประเทศที่มาเกาะ ช้างเป็นชาวเยอรมัน ร้อยละ 12.1 ชาวจีน ร้อยละ 10.0 ชาวอังกฤษ ร้อยละ 9.3 โดยพบว่ามาเกาะ ช้างครั้งแรก สูงถึงร้อยละ 69.3 และเกือบครึ่งต้องการมาพัก 2-3 วัน คิดเป็นร้อยละ 45.7 โดย มักจะเดินทางมาเอง ร้อยละ 71.4 และมีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษารวมชาติ ร้อยละ 42.9 ส่วนที่พัก เป็นโรงแรม หรือรีสอร์ท ร้อยละ 55.0

ตารางที่ 4.6 แสดงจำนวน ค่าเฉลี่ย ความเบี่ยงเบนมาตรฐาน ของศักยภาพกิจกรรม การท่องเที่ยว ตามทัศนะของนักท่องเที่ยวชาวต่างประเทศ

(n = 140)

ข้อมูลทั่วไป	จำนวนผู้ตอบ (n)	$\bar{X}$	S.D	ระดับศักยภาพ
กิจกรรมทางบก				
กิจกรรมเดินป่า / ส่องสัตว์ / ดูนก	41	3.17	1.160	ปานกลาง
กิจกรรมพักแรมด้วยเต็นท์	30	2.83	1.117	ปานกลาง

ตารางที่ 4.6 (ต่อ)

(n = 140)

ข้อมูลทั่วไป	จำนวนผู้ตอบ (n)	$\bar{X}$	S.D	ระดับศักยภาพ
กิจกรรมนั่งเรือ พายเรือคายัค ชมหนังห้อย	58	3.19	0.926	ปานกลาง
กิจกรรมพักผ่อนวิธีชาวบ้าน (โฮมสเตย์)	61	3.02	1.478	ปานกลาง
กิจกรรมนั่งช้างเที่ยวป่าชมสวน	71	3.46	1.482	สูง
กิจกรรมขี่จักรยาน/จักรยานยนต์/รถยนต์	67	3.31	1.282	ปานกลาง
กิจกรรมเที่ยวน้ำตก	63	3.40	1.071	สูง
กิจกรรมผจญภัย	26	3.12	1.177	ปานกลาง
กิจกรรมทางทะเล				
กิจกรรมล่องเรือชมวิถีชีวิตชาวประมง	35	3.00	1.213	ปานกลาง
กิจกรรมตกปลา ปลาหมึก	34	2.94	1.516	ปานกลาง
กิจกรรมพายเรือ (แคนู คายัค)	48	3.33	1.155	ปานกลาง
กิจกรรมดำน้ำดูปะการัง (น้ำตื้น)	87	3.57	1.235	สูง
กิจกรรมดำน้ำดูปะการัง (น้ำลึก)	41	3.56	1.050	สูง
กิจกรรมนั่งเรื่อนำเที่ยวชมทัศนียภาพทางทะเล	60	3.25	1.271	ปานกลาง
กิจกรรมเดินผ่านทะเลแหวก (เกาะมันใน)	24	3.29	1.042	ปานกลาง
กิจกรรมเรือลากร่มชูชีพ	27	3.15	1.292	ปานกลาง
กิจกรรมอื่นๆ	2	1.00	0.000	ปานกลาง

จากตารางที่ 4.6 พบว่านักท่องเที่ยวต่างชาติต่างประเทศได้ใช้บริการกิจกรรมการท่องเที่ยวทางธรรมชาติ ทุกกิจกรรม โดยกิจกรรมทางบกที่มีศักยภาพสูงคือ กิจกรรมนั่งช้างเที่ยวป่าชมสวน และกิจกรรมเที่ยวน้ำตก ($\bar{X} = 3.46$ และ $\bar{X} = 3.40$ ตามลำดับ) ส่วนกิจกรรมทางบกที่เหลือมีศักยภาพอยู่ในระดับปานกลาง ส่วนกิจกรรมทางทะเลที่มีศักยภาพสูงคือ กิจกรรมดำน้ำดูปะการัง (น้ำตื้น) และ กิจกรรมดำน้ำดูปะการัง (น้ำลึก) ($\bar{X} = 3.57$ และ $\bar{X} = 3.56$) ส่วนกิจกรรมทางทะเลที่เหลือมีศักยภาพอยู่ในระดับปานกลาง

ศักยภาพการจัดกิจกรรมการท่องเที่ยวทางธรรมชาติอย่างยั่งยืน

ศักยภาพการจัดกิจกรรมการท่องเที่ยวทางธรรมชาติอย่างยั่งยืน บนพื้นที่เกาะช้าง กิ่งอำเภอเกาะช้าง จังหวัดตราด คณะนักวิจัยได้แจกแบบสอบถามให้กับกลุ่มตัวอย่างจำนวน 3 กลุ่ม คือ 1.) ประชาชนในพื้นที่ จำนวน 376 คน 2.) นักท่องเที่ยวชาวไทย จำนวน 260 คน และ 3.) นักท่องเที่ยวชาวต่างประเทศ จำนวน 140 คน มุ่งศึกษา 4 หัวข้อ ดังนี้

1. คุณค่าของทรัพยากรธรรมชาติที่ได้จากกิจกรรมการท่องเที่ยว
2. ความปลอดภัยจากการดำเนินกิจกรรมการท่องเที่ยว
3. ความนิยมของกิจกรรมการท่องเที่ยว
4. ข้อจำกัดของกิจกรรมในการรองรับนักท่องเที่ยว

ตารางที่ 4.7 แสดงตัวเลขค่าเฉลี่ยของศักยภาพการจัดกิจกรรมการท่องเที่ยวทางธรรมชาติ (ภาพรวม) ด้านคุณค่าของทรัพยากรธรรมชาติ

ศักยภาพการจัดกิจกรรมการท่องเที่ยวทางธรรมชาติ (ภาพรวม)	ประชาชน		นักท่องเที่ยวชาวไทย		นักท่องเที่ยวต่างประเทศ	
	คะแนนเฉลี่ย	ระดับศักยภาพ	คะแนนเฉลี่ย	ระดับศักยภาพ	คะแนนเฉลี่ย	ระดับศักยภาพ
คุณค่าของทรัพยากรธรรมชาติที่ได้จากกิจกรรมท่องเที่ยว						
1. ผู้ให้บริการกิจกรรมการท่องเที่ยว (ภาพรวม) มีการให้ความรู้ สร้างความเข้าใจ ในช่วงเวลาที่ดำเนินกิจกรรม	3.47	สูง	3.07	ปานกลาง	3.08	ปานกลาง
2. ผู้ให้บริการกิจกรรมการท่องเที่ยว (ภาพรวม) มีวิธีการเผยแพร่ความรู้ให้นักท่องเที่ยว ด้วยวิธีการที่หลากหลาย	3.38	สูง	2.76	ปานกลาง	2.83	ปานกลาง

ตารางที่ 4.7 (ต่อ)

ศักยภาพการจัดกิจกรรมการท่องเที่ยว ทางธรรมชาติ (ภาพรวม)	ประชาชน		นักท่องเที่ยว ชาวไทย		นักท่องเที่ยว ต่างประเทศ	
	คะแนนเฉลี่ย	ระดับศักยภาพ	คะแนนเฉลี่ย	ระดับศักยภาพ	คะแนนเฉลี่ย	ระดับศักยภาพ
3. ผู้ให้บริการกิจกรรมการท่องเที่ยว (ภาพรวม) เปิดโอกาสให้นักท่องเที่ยวได้เรียนรู้ และศึกษา จากทรัพยากรธรรมชาติ	3.37	สูง	3.15	ปาน กลาง	3.27	ปาน กลาง
4. ผู้ให้บริการกิจกรรมการท่องเที่ยว (ภาพรวม) มีส่วนในการส่งเสริม สนับสนุนการรักษา สิ่งแวดล้อม และการป้องกันการทำลาย ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม	3.47	สูง	3.11	ปาน กลาง	3.14	ปาน กลาง
รวม	3.42	สูง	3.02	ปาน กลาง	3.07	ปาน กลาง

จากตารางที่ 4.7 พบว่าศักยภาพการจัดกิจกรรมการท่องเที่ยวทางธรรมชาติ ด้านคุณค่าของทรัพยากรธรรมชาติ ตามความคิดเห็นโดยรวมของประชาชนในพื้นที่ มีความคิดเห็นว่ามีศักยภาพในระดับสูง ($\bar{X} = 3.42$) ส่วนความคิดเห็นของนักท่องเที่ยวชาวไทย และชาวต่างประเทศ มีความคิดเห็นว่ามีศักยภาพอยู่ในระดับปานกลาง ($\bar{X} = 3.02$ และ $\bar{X} = 3.07$) ตามลำดับ

เมื่อพิจารณารายละเอียดในแต่ละข้อพบว่า ศักยภาพการจัดกิจกรรมการท่องเที่ยวทางธรรมชาติ ด้านคุณค่าของทรัพยากรธรรมชาติ พบว่า

กลุ่มตัวอย่างที่เป็นประชาชนในพื้นที่จำนวน 376 คน มีความคิดเห็นว่ายันดับที่ 1 ($\bar{X} = 3.47$) มี 2 หัวข้อ คือ ผู้ให้บริการกิจกรรมการท่องเที่ยวมีการให้ความรู้ สร้างความเข้าใจ ในช่วงเวลาที่ทำเนิกรกิจกรรม และ ผู้ให้บริการกิจกรรมการท่องเที่ยว มีส่วนในการส่งเสริม สนับสนุนรักษาสิ่งแวดล้อม และการป้องกันการทำลายทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม อันดับที่ 2 ($\bar{X} = 3.38$) คือ ผู้ให้บริการกิจกรรมการท่องเที่ยวมีวิธีการเผยแพร่ความรู้ให้นักท่องเที่ยวด้วยวิธีการที่หลากหลาย และอันดับที่ 3 ($\bar{X} = 3.37$) คือ ผู้ให้บริการกิจกรรมการท่องเที่ยวเปิดโอกาสให้นักท่องเที่ยวได้เรียนรู้ และศึกษาจากทรัพยากรธรรมชาติ

กลุ่มตัวอย่างที่เป็นนักท่องเที่ยวชาวไทย จำนวน 260 คน มีความคิดเห็นว่าอันดับที่ 1 ($\bar{X} = 3.15$) คือ ผู้ให้บริการกิจกรรมการท่องเที่ยวเปิดโอกาสให้นักท่องเที่ยวได้เรียนรู้ และศึกษาจากทรัพยากรธรรมชาติ อันดับที่ 2 ($\bar{X} = 3.11$) คือ ผู้ให้บริการกิจกรรมการท่องเที่ยว มีส่วนในการส่งเสริม สนับสนุนรักษาสีเขียวและสิ่งแวดล้อม และการป้องกันการทำลายทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม อันดับที่ 3 ($\bar{X} = 3.07$) คือ ผู้ให้บริการกิจกรรมการท่องเที่ยวมีการให้ความรู้ สร้างความเข้าใจ ในช่วงเวลาที่ดำเนินกิจกรรม และ อันดับที่ 4 ($\bar{X} = 2.76$) คือ ผู้ให้บริการกิจกรรมการท่องเที่ยวมีวิธีการเผยแพร่ความรู้ให้นักท่องเที่ยวด้วยวิธีการที่หลากหลาย

กลุ่มตัวอย่างที่เป็นนักท่องเที่ยวชาวต่างประเทศ จำนวน 140 คน มีความคิดเห็นว่าอันดับที่ 1 ($\bar{X} = 3.27$) คือ ผู้ให้บริการกิจกรรมการท่องเที่ยวเปิดโอกาสให้นักท่องเที่ยวได้เรียนรู้ และศึกษาจากทรัพยากรธรรมชาติ อันดับที่ 2 ($\bar{X} = 3.14$) คือ ผู้ให้บริการกิจกรรมการท่องเที่ยว มีส่วนในการส่งเสริม สนับสนุนรักษาสีเขียวและสิ่งแวดล้อม และการป้องกันการทำลายทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม อันดับที่ 3 ($\bar{X} = 3.08$) คือ ผู้ให้บริการกิจกรรมการท่องเที่ยวมีการให้ความรู้ สร้างความเข้าใจ ในช่วงเวลาที่ดำเนินกิจกรรม และ อันดับที่ 4 ($\bar{X} = 2.83$) คือ ผู้ให้บริการกิจกรรมการท่องเที่ยวมีวิธีการเผยแพร่ความรู้ให้นักท่องเที่ยวด้วยวิธีการที่หลากหลาย

ตารางที่ 4.8 แสดงตัวเลขค่าเฉลี่ยของศักยภาพการจัดกิจกรรมการท่องเที่ยวทางธรรมชาติ (ภาพรวม) ด้านความปลอดภัยจากการดำเนินกิจกรรมการท่องเที่ยว

ศักยภาพการจัดกิจกรรมการท่องเที่ยวทางธรรมชาติ (ภาพรวม)	ประชาชน		นักท่องเที่ยวชาวไทย		นักท่องเที่ยวต่างประเทศ	
	คะแนนเฉลี่ย	ระดับศักยภาพ	คะแนนเฉลี่ย	ระดับศักยภาพ	คะแนนเฉลี่ย	ระดับศักยภาพ
ความปลอดภัยจากการดำเนินกิจกรรมการท่องเที่ยว						
1. การให้คำแนะนำ วิธีการใช้อุปกรณ์ต่างๆ สำหรับทำกิจกรรมการท่องเที่ยว (ภาพรวม)	3.44	สูง	3.23	ปานกลาง	2.85	ปานกลาง
2. การให้คำแนะนำเกี่ยวกับความปลอดภัยก่อนเริ่มทำกิจกรรม (ภาพรวม)	3.53	สูง	3.30	ปานกลาง	2.72	ปานกลาง

ตารางที่ 4.8 (ต่อ)

ศักยภาพการจัดกิจกรรมการท่องเที่ยว ทางธรรมชาติ (ภาพรวม)	ประชาชน		นักท่องเที่ยว ชาวไทย		นักท่องเที่ยว ต่างประเทศ	
	คะแนนเฉลี่ย	ระดับศักยภาพ	คะแนนเฉลี่ย	ระดับศักยภาพ	คะแนนเฉลี่ย	ระดับศักยภาพ
3. สัดส่วนจำนวนเจ้าหน้าที่ดูแลความปลอดภัยต่อ จำนวนนักท่องเที่ยว (ภาพรวม)	3.04	ปาน กลาง	2.97	ปาน กลาง	2.57	ปาน กลาง
4. ประสิทธิภาพการปฏิบัติงานของเจ้าหน้าที่ดูแล ความปลอดภัย (ภาพรวม)	3.13	ปาน กลาง	3.24	ปาน กลาง	2.62	ปาน กลาง
5. เจ้าหน้าที่และอุปกรณ์ในการปฐมพยาบาล (ภาพรวม)	3.04	ปาน กลาง	2.78	ปาน กลาง	2.50	ปาน กลาง
รวม	3.22	ปาน กลาง	3.09	ปาน กลาง	2.63	ปาน กลาง

จากตารางที่ 4.8 พบว่าศักยภาพการจัดกิจกรรมการท่องเที่ยวทางธรรมชาติ ด้านความปลอดภัยจากการดำเนินกิจกรรมการท่องเที่ยว ตามความคิดเห็นโดยรวมของประชาชนในพื้นที่นักท่องเที่ยวชาวไทย และนักท่องเที่ยวชาวต่างประเทศ มีความคิดเห็นว่ามีศักยภาพในระดับปานกลาง ($\bar{X} = 3.22$ $\bar{X} = 3.09$ และ $\bar{X} = 2.63$) ตามลำดับ

เมื่อพิจารณารายละเอียดในแต่ละข้อพบว่า ศักยภาพการจัดกิจกรรมการท่องเที่ยวทางธรรมชาติ ด้านความปลอดภัยจากการดำเนินกิจกรรมการท่องเที่ยว พบว่า

กลุ่มตัวอย่างที่เป็นประชาชนในพื้นที่จำนวน 376 คน มีความคิดเห็นว่าอันดับที่ 1 ($\bar{X} = 3.53$) คือ การให้คำแนะนำเกี่ยวกับความปลอดภัยก่อนเริ่มทำกิจกรรม อันดับที่ 2 ($\bar{X} = 3.44$) คือ การให้คำแนะนำ วิธีการใช้อุปกรณ์ต่างๆ สำหรับทำกิจกรรมการท่องเที่ยว อันดับที่ 3 ($\bar{X} = 3.13$) คือ ประสิทธิภาพการปฏิบัติงานของเจ้าหน้าที่ดูแลความปลอดภัย ส่วนอันดับที่ 3 ($\bar{X} = 3.04$) มีจำนวน 2 ข้อคือ สัดส่วนจำนวนเจ้าหน้าที่ดูแลความปลอดภัยต่อจำนวนนักท่องเที่ยว และเจ้าหน้าที่และอุปกรณ์ในการปฐมพยาบาล

กลุ่มตัวอย่างที่เป็นนักท่องเที่ยวชาวไทย จำนวน 260 คน มีความคิดเห็นว่าอันดับที่ 1 ($\bar{X} = 3.30$) คือ การให้คำแนะนำเกี่ยวกับความปลอดภัยก่อนเริ่มทำกิจกรรม อันดับที่ 2 ($\bar{X} = 3.24$) คือ ประสิทธิภาพการปฏิบัติงานของเจ้าหน้าที่ดูแลความปลอดภัย อันดับที่ 3 ($\bar{X} = 3.23$) คือ การให้คำแนะนำ วิธีการใช้อุปกรณ์ต่างๆ สำหรับทำกิจกรรมการท่องเที่ยว อันดับที่ 4 ($\bar{X} = 2.97$) คือ สัดส่วนจำนวนเจ้าหน้าที่ดูแลความปลอดภัยต่อจำนวนนักท่องเที่ยว และอันดับที่ 5 ($\bar{X} = 2.78$) คือ เจ้าหน้าที่และอุปกรณ์ในการปฐมพยาบาล

กลุ่มตัวอย่างที่เป็นนักท่องเที่ยวชาวต่างประเทศ จำนวน 140 คน มีความคิดเห็นว่าอันดับที่ 1 ($\bar{X} = 2.85$) คือ การให้คำแนะนำ วิธีการใช้อุปกรณ์ต่างๆ สำหรับทำกิจกรรมการท่องเที่ยว อันดับที่ 2 ($\bar{X} = 2.72$) คือ การให้คำแนะนำเกี่ยวกับความปลอดภัยก่อนเริ่มทำกิจกรรม อันดับที่ 3 ($\bar{X} = 2.62$) คือ ประสิทธิภาพการปฏิบัติงานของเจ้าหน้าที่ดูแลความปลอดภัย อันดับที่ 4 ($\bar{X} = 2.57$) คือ สัดส่วนจำนวนเจ้าหน้าที่ดูแลความปลอดภัยต่อจำนวนนักท่องเที่ยว และอันดับที่ 5 ($\bar{X} = 2.50$) คือ เจ้าหน้าที่และอุปกรณ์ในการปฐมพยาบาล

ตารางที่ 4.9 แสดงตัวเลขค่าเฉลี่ยของศักยภาพการจัดกิจกรรมการท่องเที่ยวทางธรรมชาติ (ภาพรวม) ด้านความนิยมของกิจกรรมการท่องเที่ยว

ศักยภาพการจัดกิจกรรมการท่องเที่ยวทางธรรมชาติ (ภาพรวม)	ประชาชน		นักท่องเที่ยวชาวไทย		นักท่องเที่ยวต่างประเทศ	
	คะแนนเฉลี่ย	ระดับศักยภาพ	คะแนนเฉลี่ย	ระดับศักยภาพ	คะแนนเฉลี่ย	ระดับศักยภาพ
ความนิยมของกิจกรรมการท่องเที่ยว						
1. กิจกรรมที่มีบริการ (ภาพรวม) เป็นที่รู้จักของนักท่องเที่ยว	3.79	สูง	3.65	สูง	3.16	ปานกลาง
2. กิจกรรมที่มีบริการ (ภาพรวม) เป็นที่ประทับใจของนักท่องเที่ยว	3.63	สูง	3.55	สูง	2.94	ปานกลาง
3. กิจกรรมที่มีบริการ (ภาพรวม) สร้างความเพลิดเพลินให้กับนักท่องเที่ยว	3.50	สูง	3.70	สูง	3.29	ปานกลาง
รวม	3.64	สูง	3.63	สูง	3.14	ปานกลาง

จากตารางที่ 4.9 พบว่าศักยภาพการจัดกิจกรรมการท่องเที่ยวทางธรรมชาติ ด้านความนิยมของกิจกรรมการท่องเที่ยว ตามความคิดเห็นโดยรวมของประชาชนในพื้นที่ นักท่องเที่ยวชาวไทย มีความคิดเห็นว่ามีศักยภาพในระดับสูง ($\bar{X} = 3.64$ และ $\bar{X} = 3.63$) ตามลำดับ ส่วนนักท่องเที่ยวชาวต่างประเทศ มีความคิดเห็นว่ามีศักยภาพในระดับปานกลาง ($\bar{X} = 3.14$)

เมื่อพิจารณารายละเอียดในแต่ละข้อพบว่า ศักยภาพการจัดกิจกรรมการท่องเที่ยวทางธรรมชาติ ด้านความนิยมของกิจกรรมการท่องเที่ยว พบว่า

กลุ่มตัวอย่างที่เป็นประชาชนในพื้นที่จำนวน 376 คน มีความคิดเห็นว่ายันดับที่ 1 ($\bar{X} = 3.79$) คือ กิจกรรมฯ เป็นที่รู้จักของนักท่องเที่ยว อันดับที่ 2 ($\bar{X} = 3.63$) คือ กิจกรรมฯ เป็นที่ประทับใจของนักท่องเที่ยว และ อันดับที่ 3 ($\bar{X} = 3.50$) คือ กิจกรรมฯ สร้างความเพลิดเพลินให้กับนักท่องเที่ยว

กลุ่มตัวอย่างที่เป็นนักท่องเที่ยวชาวไทย จำนวน 260 คน มีความคิดเห็นว่ายันดับที่ 1 ($\bar{X} = 3.70$) คือ กิจกรรมฯ สร้างความเพลิดเพลินให้กับนักท่องเที่ยว อันดับ 2 ($\bar{X} = 3.65$) คือ กิจกรรมฯ เป็นที่รู้จักของนักท่องเที่ยว และอันดับที่ 3 ($\bar{X} = 3.55$) คือ กิจกรรมฯ เป็นที่ประทับใจของนักท่องเที่ยว

กลุ่มตัวอย่างที่เป็นนักท่องเที่ยวชาวต่างประเทศ จำนวน 140 คน มีความคิดเห็นว่ายันดับที่ 1 ($\bar{X} = 3.29$) คือ กิจกรรมฯ สร้างความเพลิดเพลินให้กับนักท่องเที่ยว อันดับ 2 ($\bar{X} = 3.16$) คือ กิจกรรมฯ เป็นที่รู้จักของนักท่องเที่ยว และอันดับที่ 3 ($\bar{X} = 2.94$) คือ กิจกรรมฯ เป็นที่ประทับใจของนักท่องเที่ยว

ตารางที่ 4.10 แสดงข้อมูลร้อยละของศักยภาพการจัดกิจกรรมการท่องเที่ยวทางธรรมชาติ
(ภาพรวม) ด้านข้อจำกัดของกิจกรรมในการรองรับนักท่องเที่ยว

ที่	ข้อจำกัด	ประชาชน			นักท่องเที่ยว ชาวไทย			นักท่องเที่ยว ต่างประเทศ		
		ใช่ / ไม่	ใช่ / ไม่ใช่	ไม่ทราบ	ใช่ / ไม่	ใช่ / ไม่ใช่	ไม่ทราบ	ใช่ / ไม่	ใช่ / ไม่ใช่	ไม่ทราบ
1.	กิจกรรมฯ มีการกำหนดขีดความสามารถในการรองรับจำนวนนักท่องเที่ยวต่อครั้ง ต่อวัน	48.9	18.6	32.4	55.8	15.4	28.8	46.4	8.6	45.0
2.	กิจกรรมฯ ขึ้นอยู่กับสภาพอากาศ	60.4	19.7	19.9	72.7	12.7	14.6	41.4	14.3	44.3
3.	กิจกรรมฯ ขึ้นอยู่กับฤดูกาล	59.0	18.9	22.1	65.0	16.5	18.5	39.3	14.3	46.4
4.	กิจกรรมฯ ขึ้นอยู่กับหน่วย-งาน หรือเอกชน อนุญาตให้ดำเนินการช่วงวัน / เวลาที่กำหนด	20.5	32.4	47.1	38.8	16.5	44.6	27.9	15.7	56.4
5.	กิจกรรมฯ ขึ้นอยู่กับเพศของนักท่องเที่ยว	21.3	50.3	28.5	24.2	52.3	23.5	21.4	17.9	60.7
6.	กิจกรรมฯ สามารถรองรับการใช้บริการของเด็ก ผู้พิการ และสูงอายุ	36.4	26.1	37.5	38.5	27.7	33.8	24.3	17.1	58.6

จากตารางที่ 4.10 พบว่าศักยภาพการจัดกิจกรรมการท่องเที่ยวทางธรรมชาติ ด้านข้อจำกัดของกิจกรรมในการรองรับนักท่องเที่ยว สามารถแยกอธิบายได้ดังนี้

กลุ่มตัวอย่างที่เป็นประชาชนในพื้นที่ นักท่องเที่ยวชาวไทย และนักท่องเที่ยวต่างชาติ มีความคิดเห็นสอดคล้องกันเกี่ยวกับข้อจำกัดของกิจกรรมในการรองรับนักท่องเที่ยว 3 อันดับแรก คือ 1.) กิจกรรมฯ ขึ้นอยู่กับสภาพอากาศ 2.) กิจกรรมฯ ขึ้นอยู่กับฤดูกาล และกิจกรรมฯ มีการ

กำหนดขีดความสามารถในการรองรับจำนวนนักท่องเที่ยว ต่อครั้ง ต่อวัน แต่เมื่อพิจารณาข้อมูลของนักท่องเที่ยวชาวต่างประเทศ พบว่าคำตอบ “ไม่ทราบ” ข้อจำกัดของกิจกรรมในการรองรับนักท่องเที่ยว อยู่ประมาณร้อยละ 50 เกือบทุกข้อ

ผลการวิเคราะห์ข้อเสนอแนะจากผู้ตอบแบบรวบรวมข้อมูลการวิจัย

กลุ่มตัวอย่างที่เป็นประชาชนในพื้นที่ มีข้อเสนอแนะเกี่ยวกับศักยภาพการจัดกิจกรรมการท่องเที่ยวทางธรรมชาติด้านต่างๆ ซึ่งเป็นแบบสอบถามปลายเปิด สรุปได้ดังนี้

ลำดับที่	ข้อเสนอแนะ	ความถี่
1	การอนุรักษ์ธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม	6
2	ศูนย์บริการข้อมูลข่าวสาร การประชาสัมพันธ์ ข้อมูลกิจกรรมการท่องเที่ยว	5
3	การปลูกสิ่งก่อสร้างที่เข้ากับธรรมชาติ และการรื้อถอนสิ่งก่อสร้าง	3
4	รถโดยสารสาธารณะ และการคมนาคมรอบเกาะ ทุกฤดูกาล	2
4	การฝึกอบรม ข้อมูล การดำเนินกิจกรรมการท่องเที่ยว เช่น โฮมสเตย์ การใช้ภาษาต่างประเทศ การบริการ เป็นต้น	2
4	การให้ความร่วมมือของประชาชน เพื่อส่งเสริมการท่องเที่ยว	2
5	การบังคับใช้กฎหมายของเจ้าหน้าที่ของรัฐ	1
5	การกำหนดค่าบริการ สำหรับนักท่องเที่ยวที่มีราคาสูง	1
5	มาตรการเกี่ยวกับความปลอดภัย	1
5	การแนะนำการใช้กฎจราจร สำหรับนักท่องเที่ยวที่เช่ารถจักรยานยนต์ หรือ รถยนต์ เพื่อท่องเที่ยวตามสถานที่ต่างๆ	1
5	มาตรฐาน และคุณภาพการให้บริการสำหรับนักท่องเที่ยวทั้งชาวไทย และชาวต่างประเทศ ที่เท่าเทียมกัน	1
5	การจำกัดปริมาณนักท่องเที่ยว	1
5	การจัดการเกี่ยวกับขยะมูลฝอย และระบบบำบัดน้ำเสีย	1
5	ทางลงหาดทรายสาธารณะที่สะดวก	1
5	การฟื้นฟูสภาพปะการัง	1

กลุ่มตัวอย่างที่เป็นนักท่องเที่ยวชาวไทย มีข้อเสนอแนะเกี่ยวกับศักยภาพการจัดกิจกรรมการท่องเที่ยวทางธรรมชาติด้านต่างๆ ซึ่งเป็นแบบสอบถามปลายเปิด สรุปได้ดังนี้

ลำดับที่	ข้อเสนอแนะ	ความถี่
1	การอนุรักษ์ธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม	16
2	การกำหนดมาตรฐานด้านค่าบริการ เพราะปัจจุบันที่พัก อาหาร การทำกิจกรรมการท่องเที่ยวต่างๆ มีราคาสูง	11
3	มาตรฐาน และคุณภาพการให้บริการสำหรับนักท่องเที่ยวทั้งชาวไทย และชาวต่างประเทศ ที่เท่าเทียมกัน	8
4	ศูนย์บริการข้อมูลข่าวสาร การประชาสัมพันธ์ ข้อมูลกิจกรรม การท่องเที่ยว	7
5	การจัดการเกี่ยวกับขยะมูลฝอย และระบบบำบัดน้ำเสีย	6
6	การทิ้งขยะ น้ำมัน ลงทะเล	3
6	การวางผังเมือง และการบังคับใช้กฎหมายของเจ้าหน้าที่ของรัฐ	3
7	การส่งเสริมประเพณีการเล่นสงกรานต์แบบถูกต้อง และควบคุม-เพิ่มมาตรการ การเล่นสงกรานต์ที่ใช้ความรุนแรง ไม่เหมาะสม	2
7	การอนุรักษ์ และส่งเสริมวิถีชีวิตของชาวบ้าน	2
7	การจำกัดปริมาณนักท่องเที่ยว	2
7	ไฟฟ้าแสงสว่างสาธารณะ ตามถนนรอบเกาะ	2
7	หน่วยกู้ชีพ ที่มีความรู้ความสามารถ และปริมาณที่เพียงพอกับจำนวนนักท่องเที่ยวในแต่ละเทศกาล เพื่อความปลอดภัย	2
7	ป้ายบอกชื่อสถานที่ และแนะนำเส้นทางที่เป็นปัจจุบัน	2
8	หาดทราย และทางลงหาดทรายสาธารณะที่สะดวก	1
8	ที่จอดรถ ที่เพียงพอและเป็นระเบียบ	1
8	ควบคุมการสร้าง-ปรับปรุงโฮมสเตย์ เกทส์เฮาส์ บังกะโล ให้เป็นระเบียบ	1
8	ร้านขายสินค้า ของฝาก จากฝีมือของชาวบ้าน	1
8	การให้คำแนะนำการใช้อุปกรณ์ที่เกี่ยวข้องกับการทำกิจกรรม	1
8	ปริมาณน้ำใช้ และความแรงของน้ำ	1

ลำดับที่	ข้อเสนอแนะ	ความถี่
8	การขยายถนน และบาทวิถี (ทางเท้า)	1
8	ร้านขายยา ที่มีเภสัชกรประจำร้าน	1
8	การจำกัดปริมาณรถยนต์ประเภทต่างๆ ที่วิ่งบนเกาะ	1

กลุ่มตัวอย่างที่เป็นนักท่องเที่ยวชาวต่างประเทศ มีข้อเสนอแนะเกี่ยวกับศักยภาพการจัดกิจกรรมการท่องเที่ยวทางธรรมชาติด้านต่างๆ ซึ่งเป็นแบบสอบถามปลายเปิด สรุปได้ดังนี้

ลำดับที่	ข้อเสนอแนะ	ความถี่
1	การอนุรักษ์ธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม	10
2	การจำกัดการพัฒนาเชิงธุรกิจ	3
3	คุณภาพอาหาร (ไม่ดี)	2
4	หน่วยกู้ชีพ ที่มีความรู้ความสามารถ และปริมาณที่เพียงพอกับจำนวนนักท่องเที่ยวในแต่ละเทศกาล เพื่อความปลอดภัย	1
4	ถนนที่มีคุณภาพ มาตรฐาน และความปลอดภัย	1
4	ไฟฟ้าแสงสว่างสาธารณะ ตามถนนรอบเกาะ	1
4	ค่าบริการของอุทยานแห่งชาติสำหรับชาวต่างประเทศ (แพง)	1

ข้อมูลสนับสนุนข้อเสนอแนะของผู้ตอบแบบรวบรวมข้อมูลการวิจัย ต่อศักยภาพการจัดกิจกรรมการท่องเที่ยว

1. การรักษาความสะอาดบริเวณหาดทราย

หาดทรายของเกาะช้าง โดยเฉพาะฤดูฝน หาดทรายจะดูไม่สวยเท่าที่ควร สาเหตุเพราะความเป็นอุทยานแห่งชาติ และมีต้นไม้จำนวนมาก เมื่อเวลาฝนตกทำให้เปลือกไม้ใบไม้ ไหลลงทะเล มากองรวมกันอยู่ที่หาดทราย ส่วนช่วงฤดูร้อน ทรายบริเวณชายหาดจะขาวขึ้น

การแก้ไขปัญหาดังกล่าว จึงเกิดการรวมกลุ่มของผู้ให้บริการที่อยู่ติดหาดทราย โดยจัดให้มีการทำความสะอาดหาดทรายทุกวัน

ภาพที่ 4.24 บริเวณหาดทรายที่มีสิ่งสกปรกจากธรรมชาติกองอยู่บนหาดทราย

2. ห้องน้ำสาธารณะ

องค์การบริหารการพัฒนาพื้นที่พิเศษเพื่อการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน (องค์การมหาชน) ได้ดำเนินการสร้างห้องน้ำสาธารณะ ตามแหล่งท่องเที่ยวที่สำคัญ บนเกาะช้างเพื่อให้บริการนักท่องเที่ยว ทั้งหมด 8 จุด จะเปิดให้บริการเร็วๆ นี้

แนวทางในการแก้ไขปัญหา หน่วยงานที่เกี่ยวข้องควรทำป้ายเพื่อแจ้งให้ประชาชน และนักท่องเที่ยวได้รับทราบว่าห้องน้ำพร้อมจะเปิดให้บริการใน วัน เดือน ปี ไหน หรือขณะนี้อยู่ในระหว่างการดำเนินการ หรือขั้นตอนใด จึงยังไม่สามารถเปิดให้บริการได้

ภาพที่ 4.25 ห้องน้ำสาธารณะบริเวณบ้านบางเบ้า (ยังไม่เปิดให้บริการ 31 ธ.ค. 49)

ภาพที่ 4.26 ห้องน้ำสาธารณะบริเวณบ้านสลักคอก (ยังไม่เปิดให้บริการ 8 พ.ย. 49)

ภาพที่ 4.27 ห้องน้ำสาธารณะบริเวณหาดทรายขาว (ยังไม่เปิดให้บริการ 2 เม.ย. 50)

ภาพที่ 4.28 ห้องน้ำสาธารณะบริเวณจุดชมวิว (ไถ่ชีวีว รีสอร์ท) เปิดให้บริการ

ภาพที่ 4.29 ห้องน้ำสาธารณะบริเวณไถ่ชีวีว (ยังไม่เปิดให้บริการ 5 เม.ย. 50)

3. การใช้ภาษาต่างประเทศ

ผู้ให้บริการเกี่ยวกับการจัดการท่องเที่ยว มีความเข้าใจว่านักท่องเที่ยวชาวต่างชาติที่เดินทางมาท่องเที่ยวนั้นส่วนใหญ่ศึกษาข้อมูลเกี่ยวกับการท่องเที่ยวมาแล้ว ดังนั้นจึงไม่จำเป็นต้องจัดเตรียมเจ้าหน้าที่ที่สามารถพูดภาษาต่างประเทศ เพื่อแนะนำ หรือตอบคำถามของนักท่องเที่ยวชาวต่างชาติ

ภาพที่ 4.30 การใช้ภาษาต่างประเทศ และศัพท์แสดง

4. การประชาสัมพันธ์

ควรจัดให้มีศูนย์บริการนักท่องเที่ยว ที่สามารถให้ได้ทั้งข้อมูล และความรู้เกี่ยวกับการท่องเที่ยวทุกประเภทของอุทยานแห่งชาติหมู่เกาะช้าง บางครั้งมีศูนย์ฯ แต่ไม่มีเจ้าหน้าที่ประจำศูนย์ โดยสามารถใช้ภาษาต่างประเทศได้หลายภาษา

5. การลงทุน

การท่องเที่ยวบนพื้นที่เกาะช้าง ส่วนใหญ่เป็นนักลงทุนต่างถิ่นที่มาดำเนินการจัดทำรีสอร์ทต่างๆ ส่วนนักลงทุนท้องถิ่น มีการดำเนินการทั้งโรงแรม รีสอร์ท เรือนำนักท่องเที่ยว ดำน้ำดูปะการัง ส่วนประชาชนในท้องถิ่น จะเป็นการลงทุนขนาดเล็กโดยการดัดแปลงเรือประมงเป็นเรือสำหรับพานักท่องเที่ยวทำกิจกรรมต่างๆ ตามที่นักท่องเที่ยวหรือตัวแทน ต้องการ

6. การให้ความร่วมมือระหว่างชุมชน และหน่วยงานภาครัฐ

จากการสังเกตการณ์ และสอบถามเจ้าหน้าที่ของ อบต.เกาะช้าง และ อบต.เกาะช้างใต้ ทราบว่าแต่ละหมู่บ้านจะมีการจัดเวทีประชาคมในแต่ละเดือน โดยได้รับความร่วมมือจากประชาชนในหมู่บ้าน เพื่อเข้าร่วมประชาคมน้อยมาก

ภาพที่ 4.31 การจัดเวทีประชาคมหมู่บ้าน

7. รถโดยสารสาธารณะ และการให้บริการ

เส้นทางของรถโดยสารสาธารณะ ที่เปิดให้บริการยังไม่รอบเกาะ ทำให้นักท่องเที่ยวไม่สามารถเที่ยวรอบเกาะโดยใช้รถโดยสารได้ และบางช่วงเวลา หรือฤดูกาล อาจจะต้องมีการปรับเปลี่ยน – เพิ่มจุดจอดรถ หรือปริมาณรถ ให้สัมพันธ์กับจำนวนนักท่องเที่ยว รวมทั้งมาตรฐานด้านราคา คุณภาพในการให้บริการ และมารยาทในการขับ ที่สร้างความปลอดภัยให้ผู้โดยสาร

ภาพที่ 4.32 รถโดยสารสาธารณะ และรถตู้สาธารณะ

8. สภาพถนน เส้นแบ่งถนน ไหล่ทาง ไฟแสงสว่าง

ถนนรอบเกาะช้างที่มีทั้งทางราบ และเขาชัน สภาพถนนบางช่วงอาจได้รับความเสียหายจากภัยธรรมชาติ เส้นแบ่งถนนระหว่างเส้นเก่า กับเส้นใหม่ในบางช่วง ไหล่ทางของถนนที่มีการสร้างได้เฉพาะด้านติดทะเลในบางช่วง รวมทั้งป้ายเตือน หรือไฟฟ้าแสงสว่าง สาธารณะตามถนน

ภาพที่ 4.33 สภาพถนน และไหล่ทาง บางช่วงบนเกาะช้าง

9. การขาดแคลนน้ำสำหรับการอุปโภค

แหล่งน้ำสำหรับการอุปโภคบนเกาะช้าง โดยเฉพาะช่วงเดือนมีนาคม ถึง พฤษภาคม ของแต่ละปีมีปัญหาทั้งปริมาณน้ำที่มีน้อย และจำนวนนักท่องเที่ยวมีจำนวนเพิ่มมากขึ้นเนื่องจากเป็นฤดูกาล โดยที่พักทั้งโรงแรม รีสอร์ท และสถานที่ต่างๆ ต้องซื้อน้ำโดยใช้รถบรรทุกน้ำ จากแหล่งน้ำธรรมชาติ ไปยังสถานที่ต่างๆ

ภาพที่ 4.34 รถบรรทุกน้ำเพื่อจำหน่ายให้สถานที่ต่างๆ

10. วัดชิน เซรุ่ม อุปรกรณ์ช่วยชีวิต ตามสถานีนอนามัย

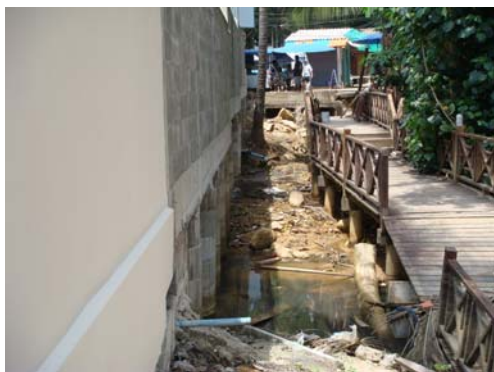
การขาดแคลนวัดชิน เซรุ่ม อุปรกรณ์ช่วยชีวิต ตามสถานีนอนามัยของตำบลต่างๆ เนื่องจากการเดินทางบางจุด ไปยังโรงพยาบาลทั้งของรัฐ และเอกชน ใช้เวลาในการเดินทางนาน อาจไม่ทันต่อการช่วยเหลือผู้ประสบอุบัติเหตุ

ภาพที่ 4.35 สถานีนอนามัย บ้านบางเบา

11. หาดทราย และทางลงหาดสาธารณะ

ควรมีป้ายประชาสัมพันธ์แจ้งให้นักท่องเที่ยวได้ทราบว่าหาดทรายใดเป็นหาดสาธารณะ ที่มีความสวยงาม ปลอดภัย มีที่จอดรถ และทางลงหาดสาธารณะที่ชัดเจน

ภาพที่ 4.36 หาดทรายสาธารณะ ทางลงหาดสาธารณะที่ชำรุด และใช้งานได้

12. การขาดมาตรการเร่งรัดการแก้ไขปัญหา การประชาสัมพันธ์ การควบคุม และการบังคับใช้กฎหมาย ของหน่วยงานภาครัฐ

หน่วยงานของภาครัฐยังขาดการสื่อสารประชาสัมพันธ์ เพื่อสร้างความเข้าใจให้ประชาชน นักท่องเที่ยว เพื่อรับทราบข้อมูล การดำเนินการ หรือแนวทางการแก้ไขปัญหาต่างๆ ที่ประชาชน และนักท่องเที่ยวพบเห็น แต่ยังไม่ได้รับการแก้ไข เช่น ทางลงหาดสาธารณะ การจอดรถของผู้ให้บริการเช่ารถจักรยานยนต์บนไหล่ทาง ห้องน้ำสาธารณะที่ยังไม่เปิดบริการ ฯลฯ

ข้อห้ามและบทลงโทษในเขตอุทยานแห่งชาติ
ตามพระราชบัญญัติอุทยานแห่งชาติ พ.ศ.2504 ที่นักท่องเที่ยวควรทราบ มีดังนี้

ลำดับ ที่	ข้อความ	บทกำหนด	
		ปรับ/บาท	จำคุก/ปี
1	เก็บเงิน	500-20,000	5-20
2	เก็บเงินโดยไม่ได้รับอนุญาต ไม่ให้ ขาย	500	-
3	ซื้อสินค้าในที่ต่าง ๆ	500	-
4	นำขยะเข้าไป	500	-
5	ล่าสัตว์	500-20,000	-
6	ยิงปืน จุดประทัด วัตถุระเบิด	500	-
7	ส่งเสียงรบกวน	500	-
8	ทิ้งขยะ	500	-
9	ทำลายป่าไม้ต่าง ๆ	500	-
10	ไม่เชื่อฟังคำสั่งของเจ้าหน้าที่	500-1,000	1 เดือน
11	นำพาและใช้สัตว์ป่าในเขตอุทยานแห่งชาติ	1,000	1 เดือน

อุทยานแห่งชาติหมู่เกาะช้าง จ.ตราครุฑ
กรมอุทยานแห่งชาติ สัตว์ป่า และพันธุ์พืช

ภาพที่ 4.37 สภาพปัญหาต่างๆ ที่พบ ที่ยังไม่มีมีการบังคับใช้ และประชาสัมพันธ์

คำถามการวิจัยที่ 3

แนวทางในการจัดกิจกรรมการท่องเที่ยวทางธรรมชาติ บนพื้นที่เกาะช้าง กิ่งอำเภอเกาะช้าง จังหวัดตราด เพื่อการพัฒนาการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืนควรเป็นอย่างไร

คณะนักวิจัยได้รวบรวมข้อมูล และสรุปเป็นข้อๆ ได้ดังนี้

1. นโยบายและแผนงานที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนากิจกรรมการท่องเที่ยวทางธรรมชาติอย่างยั่งยืน

ปี พ.ศ. 2545 รัฐได้กำหนดแนวนโยบายการใช้ประโยชน์จากทรัพยากรธรรมชาติของหมู่เกาะช้างให้เกิดประสิทธิภาพ สามารถนำเงินตราจากต่างประเทศเข้าสู่ประเทศ กระจายรายได้ไปสู่ประชาชนในท้องถิ่น โดยกำหนดว่า “การพัฒนาการท่องเที่ยวมักแต่มีจุดต่างพร้อม ยึดเยียดความเสื่อมโทรมกับทั้งทำลายจิตวิญญาณ และความสง่างามของภูมิทัศน์ แต่การพัฒนาหมู่เกาะช้างนั้นจะป้องกันไม่ให้อธรรมชาติถูกทำลายอีกต่อไป ด้วยการพิทักษ์ คุ้มครองแหล่งท่องเที่ยวตามธรรมชาติและทะเลอันอุดม พร้อมให้การพัฒนาดำเนินควบคู่ไปกับวิถีธรรมชาติ สอดคล้องปรองดองกับวัฒนธรรมท้องถิ่นอย่างสมบูรณ์แบบ” (แสงเทียน อัจฉิมางกูร, ศันสนีย์ หวังวรลักษณ์ และ จันทรา ศรีสมวงศ์, 2549) ในช่วง 4-5 ปีที่ผ่านมา การพัฒนาสิ่งอำนวยความสะดวก การพัฒนาการคมนาคม ส่งผลให้ปัจจุบันจำนวนนักท่องเที่ยวได้เพิ่มจำนวนมากขึ้นอย่างต่อเนื่องทุกปี สภาพพื้นที่ปัจจุบันของเกาะช้างมีการเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็ว มีการลงทุนจากเอกชนภายนอกเพิ่มมากขึ้น ซึ่งส่งผลให้เกาะช้างกำลังประสบปัญหาอย่างหนักในด้านความเสื่อมโทรมของทรัพยากร สามารถจำแนกได้ 2 ประเภท คือ

1.1 ปัญหาด้านกายภาพ ได้แก่ การขยายตัวของรูปแบบ และกิจกรรมการท่องเที่ยวทางธรรมชาติอย่างรวดเร็ว โดยขาดการควบคุม ติดตาม หรือการกำหนดทิศทาง เช่น การตัดแปลงเรือประมง เป็นเรือสำหรับนักท่องเที่ยว การสร้างหรือปรับปรุงที่พักแบบต่างๆ รวมทั้งโฮมสเตย์ ป่าชายเลนที่ถูกรุกราน และทำลาย ซึ่งเป็นแหล่งที่อยู่อาศัยของหิ่งห้อย การต่อท่อน้ำจากแหล่งน้ำธรรมชาติที่ไม่เป็นระเบียบ เป็นต้น

1.2 ปัญหาด้านมลภาวะ ได้แก่ ปัญหาที่เกิดจากการขาดระบบการจัดการในสิ่งที่ไม่ก่อให้เกิดมลภาวะจากการทำกิจกรรม คือ ขยะ/สิ่งปฏิกูล น้ำเสีย มลภาวะทางอากาศ เสียง รวมทั้งการพัฒนากิจกรรมที่ขาดความเข้าใจ ทำให้ส่งผลกระทบต่อสภาพแวดล้อม

นอกจากนี้ หน่วยงานภาครัฐ และหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง ต้องเร่งรัดการแก้ไขปัญหาต่างๆ ที่ส่งผลกระทบต่อคุณภาพชีวิตของประชาชน เช่น การออกเอกสารสิทธิ์ที่ดิน การขาดแคลนน้ำใช้ เป็นต้น เพื่อการสร้างสัมพันธภาพที่ดีระหว่างหน่วยงานภาครัฐ และประชาชน

2. การมีส่วนร่วมของภาคส่วนต่างๆ ในกิจกรรมการท่องเที่ยวทางธรรมชาติ

เกาะช้าง เป็นที่รู้จักและมีชื่อเสียงด้านความสวยงามตามธรรมชาติทั้งชาวไทย และชาวต่างประเทศ ซึ่งกิจกรรมการท่องเที่ยวทางธรรมชาติ มีบทบาทสำคัญอย่างยิ่งต่อการพัฒนาเศรษฐกิจและธุรกิจบริการ ทั้งผู้ประกอบการด้านการท่องเที่ยว ที่พัก โรงแรม และชุมชนท้องถิ่น

กิจกรรมการท่องเที่ยวทางธรรมชาติ ทั้งทางบก และทางทะเล ชุมชนท้องถิ่นสามารถเข้ามามีส่วนร่วมในการบริหารจัดการ ดำเนินงาน หรือ ในฐานะเป็นผู้ปฏิบัติโดยใช้ทักษะ ฝีมือ แรงงาน ในการมีส่วนร่วมในการทำกิจกรรมการท่องเที่ยวทางธรรมชาติ ได้หลากหลายวิธี พอสรุปได้ดังนี้

2.1 ชุมชนต้องมีส่วนร่วมในการบริหารจัดการเกี่ยวกับกิจกรรมการท่องเที่ยวทางธรรมชาติ โดยใช้เวทีประชาคมหมู่บ้าน เพื่อเข้ามามีส่วนในการสร้างกำหนด และการบริหารจัดการกิจกรรมการท่องเที่ยว เช่น การทำประชาพิจารณ์กรณีต้องการมีกิจกรรมการท่องเที่ยวใหม่ การสร้างข้อกำหนดให้ทุกกิจกรรมต้องมีประชาชนในพื้นที่เข้ามามีส่วนร่วมในการดำเนินงาน เป็นต้น นอกจากนี้ยังต้องโน้มน้าว และชักจูงให้ผู้ประกอบกิจการที่มาจากต่างถิ่น หรือต่างประเทศ ให้เข้าใจวิถีชีวิต และธรรมชาติของเกาะช้าง เพื่อร่วมกันอนุรักษ์ และส่งเสริมการท่องเที่ยวทางธรรมชาติอย่างยั่งยืน

2.2 ชุมชนต้องมีส่วนร่วมในการบริการนักท่องเที่ยว ที่มาใช้บริการกิจกรรมการท่องเที่ยวทางธรรมชาติ ทั้งทางตรงและทางอ้อม เช่น การเป็นเจ้าของกิจการ พนักงาน หรือ ฝ่ายสนับสนุน เป็นต้น

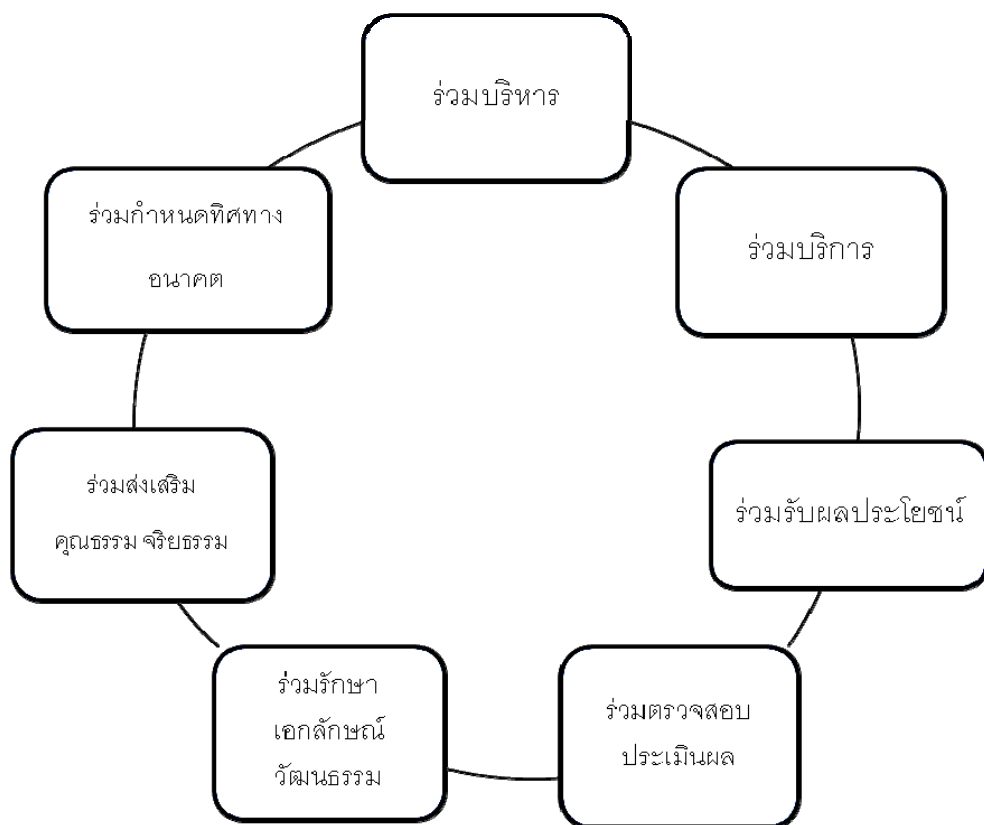
2.3 ชุมชนต้องมีส่วนร่วมรับผลประโยชน์จากกิจกรรมการท่องเที่ยวทางธรรมชาติ อาทิเช่น การทำข้อตกลงกับเจ้าของกิจกรรมการท่องเที่ยวในการแบ่งปันผลประโยชน์ เพื่อส่งเสริมพัฒนา แก้ไข ปรับปรุง สิ่งต่างๆ ที่เกี่ยวกับการส่งเสริมท่องเที่ยว รักษาสิ่งแวดล้อม และอนุรักษ์ ประเพณีวัฒนธรรมของชุมชน นอกเหนือจากการเสียภาษีรายได้ให้กับหน่วยงานภาครัฐ

2.4 ชุมชนต้องมีส่วนร่วมในการตรวจสอบและประเมินผลการดำเนินกิจกรรมการท่องเที่ยวทางธรรมชาติ ในส่วนที่อาจจะส่งผลกระทบต่อท่องเที่ยวโดยรวม เช่น การรักษาความปลอดภัย การทำลายทรัพยากรธรรมชาติ การกำหนดราคามาตรฐานด้านการบริการสำหรับกิจกรรมการท่องเที่ยว เป็นต้น

2.5 หน่วยงานภาครัฐ เอกชน องค์กรอิสระ เจ้าของกิจการ ต้องเสริมสร้างความเข้มแข็งให้กับชุมชน เพื่อช่วยดำรงไว้ซึ่งเอกลักษณ์และวัฒนธรรมของท้องถิ่นสำหรับการท่องเที่ยว เช่น หมู่บ้านประมง การรักษาวิถีชุมชน เป็นต้น

2.6 ชุมชนต้องร่วมกันส่งเสริมคุณธรรม จริยธรรม ปลูกฝังจิตสำนึกการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม ให้กับประชาชน เยาวชน และนักท่องเที่ยว

2.7 ชุมชนต้องร่วมกำหนดทิศทาง และอนาคต ของชุมชน รวมทั้งการทำตนให้เป็นตัวอย่างที่ดี สำหรับนักท่องเที่ยว หรือผู้ประกอบการต่างถิ่น และต่างประเทศ และการปรับทัศนคติที่ว่า คนเกาะช้าง รวยแล้ว (จากการขาย-ให้เช่าที่ดิน) เพราะถ้าปัจจุบันนี้ชุมชนท้องถิ่นไม่ร่วมกันรักษาความเป็นธรรมชาติของเกาะช้าง โดยปล่อยให้ธรรมชาติถูกทำลาย หรือเสื่อมโทรม ต่อไปเกาะช้างก็จะมีนักท่องเที่ยว เพราะเป็นแหล่งท่องเที่ยวที่เสื่อมโทรม ซึ่งจะต้องใช้เวลาในการพัฒนา ปรับปรุง แก้ไข ความเสื่อมโทรมอีกนานนับหลายปี

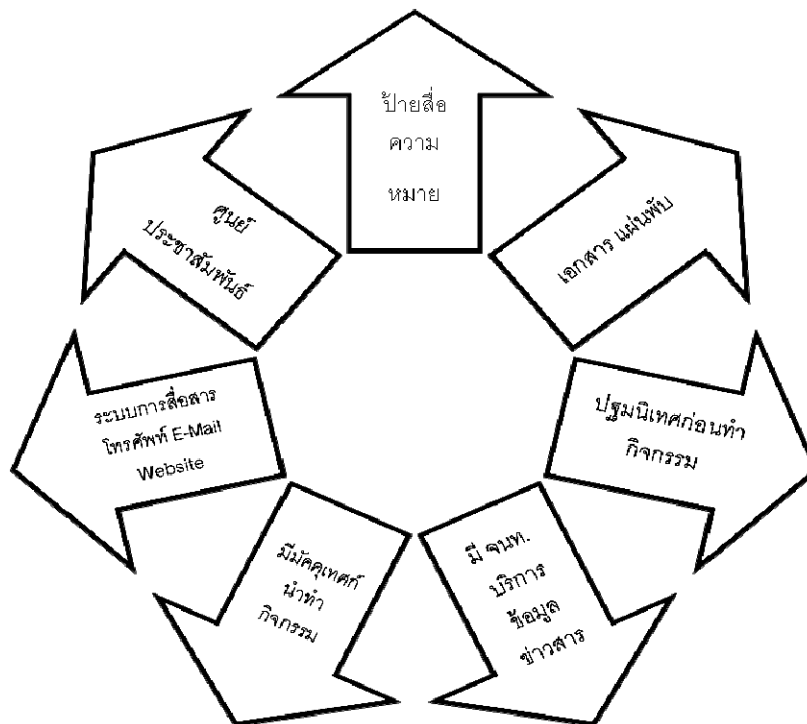

ภาพที่ 4.38 การมีส่วนร่วมของภาคส่วนต่างๆ ในกิจกรรมการท่องเที่ยวทางธรรมชาติ

3. การบริการด้านข้อมูลข่าวสาร ความรู้ และการประชาสัมพันธ์ เกี่ยวกับกิจกรรมการท่องเที่ยวทางธรรมชาติ ควรมีกำหนดขอบเขต และมาตรฐาน พอสรุปได้ดังนี้

3.1 ป้ายสื่อความหมาย ป้ายประกาศ เพื่อให้นักท่องเที่ยวได้รับทราบข้อมูลเกี่ยวกับกิจกรรมการท่องเที่ยว ทั้งแหล่งหรือเส้นทางในการทำกิจกรรม อัตราค่าบริการ ระยะเวลา โปรแกรมการจัดกิจกรรม ข้อควรระวัง

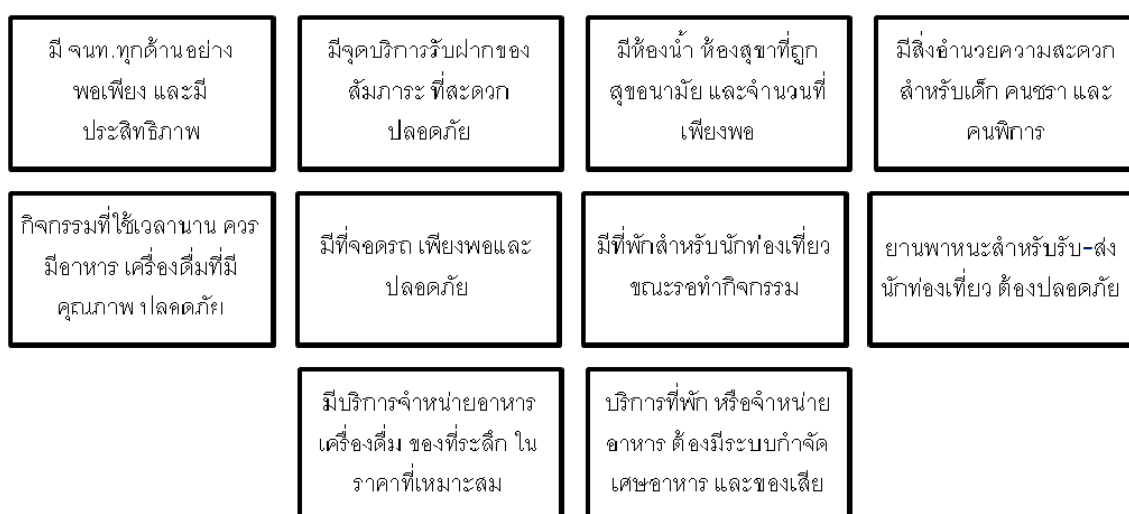
- 3.2 มีเอกสาร แผ่นพับ ที่ให้ข้อมูลเกี่ยวกับการทำกิจกรรมการท่องเที่ยว
- 3.3 มีการปฐมนิเทศนักท่องเที่ยวก่อนทำกิจกรรม
- 3.4 มีเจ้าหน้าที่สำหรับให้บริการข้อมูลข่าวสารที่สามารถสื่อสารภาษาต่างประเทศได้
- 3.5 มีมัคคุเทศก์ หรือเจ้าหน้าที่ที่สามารถนำทำกิจกรรมการท่องเที่ยวทางธรรมชาติ
- 3.6 มีระบบการสื่อสารทั้งโทรศัพท์ ไปรษณีย์อิเล็กทรอนิกส์ (E-mail) เว็บไซต์ (Website) ที่สามารถติดต่อผู้ให้บริการได้สะดวกและรวดเร็ว
- 3.7 ประสานงานผ่านศูนย์ประชาสัมพันธ์ เพื่อเชื่อมโยงเครือข่ายการจัดกิจกรรมการท่องเที่ยว ให้เกิดประสิทธิภาพสูงสุด

ภาพที่ 4.39 การบริการข้อมูลข่าวสาร ความรู้ และการประชาสัมพันธ์

4. การบริการด้านสิ่งอำนวยความสะดวก ของกิจกรรมการท่องเที่ยวทางธรรมชาติ ควรมีการกำหนดขอบเขต และมาตรฐาน พอสรุปได้ดังนี้
- 4.1 มีเจ้าหน้าที่ให้บริการทุกด้านอย่างพอเพียง และมีประสิทธิภาพ
- 4.2 มีจุดบริการรับฝากของ สัมภาระ ที่สะดวก และปลอดภัย
- 4.3 มีห้องน้ำ ห้องสุขา สำหรับนักท่องเที่ยว ที่ถูกสุขอนามัย และจำนวนที่เพียงพอ

- 4.4 จัดให้มีสิ่งอำนวยความสะดวกด้านการท่องเที่ยวสำหรับเด็ก คนชรา และคนพิการ
- 4.5 กิจกรรมใดที่ใช้เวลาในการทำกิจกรรมนาน ควรมีอาหาร และเครื่องดื่มที่มีคุณภาพ สะอาด ปลอดภัย รวมทั้งสะท้อนให้เห็นวัฒนธรรมและภูมิปัญญาท้องถิ่น
- 4.6 มีที่จอดรถ ที่เพียงพอและปลอดภัย
- 4.7 มีที่พักสำหรับนักท่องเที่ยว ขณะรอทำกิจกรรม
- 4.8 ยานพาหนะสำหรับรับ-ส่งนักท่องเที่ยว ต้องมีความปลอดภัย และมีอุปกรณ์เพื่อรักษาความปลอดภัยอย่างเหมาะสม
- 4.9 มีการบริการจำหน่ายอาหาร เครื่องดื่ม ของที่ระลึก โดยติดป้ายแสดงราคา และจำหน่ายในราคาที่เหมาะสม
- 4.10 กิจกรรมการท่องเที่ยวที่มีการบริการที่พัก หรือการจำหน่ายอาหาร ต้องมีระบบกำจัดเศษอาหาร และของเสียอย่างถูกต้องตามหลักวิชาการ

ภาพที่ 4.40 การบริการด้านสิ่งอำนวยความสะดวก

5. การบริการด้านการรักษาความปลอดภัย ของกิจกรรมการท่องเที่ยวทางธรรมชาติ ควรมีการกำหนดขอบเขต และมาตรฐาน พอสรุปได้ดังนี้

- 5.1 มีอุปกรณ์ และเครื่องมือบรรเทาสาธารณภัยในแหล่งทำกิจกรรม
- 5.2 มีการติดตั้งป้าย สัญญาณเตือนภัย ในแหล่งทำกิจกรรม
- 5.3 มีเจ้าหน้าที่รักษาความปลอดภัย ปฏิบัติงานขณะทำกิจกรรมตลอดเวลา

- 5.4 มีเครื่องมือปฐมพยาบาลเบื้องต้น เพื่อให้ความช่วยเหลือแก่นักท่องเที่ยว
- 5.5 มีสัญญาณเตือนภัยที่มีประสิทธิภาพและใช้งานได้
- 5.6 มีระบบสื่อสารเพื่อความปลอดภัยสำหรับนักท่องเที่ยว
- 5.7 จัดให้มียานพาหนะ ทั้งทางบก และทางทะเล ในกรณีที่เกิดเหตุฉุกเฉินสำหรับนักท่องเที่ยว
- 5.8 จัดให้มีคู่มือการท่องเที่ยวอย่างปลอดภัย สำหรับนักท่องเที่ยว ทั้งภาษาไทย และภาษาอังกฤษ

ภาพที่ 4.41 การบริการด้านการรักษาความปลอดภัย

6. การกำหนดเกณฑ์มาตรฐานเพื่อการพัฒนาและการจัดการความปลอดภัยของกิจกรรมการท่องเที่ยวทางธรรมชาติ กรณีศึกษา การท่องเที่ยวทางทะเล มีแนวทางเพื่อให้เกิดมาตรฐาน ดังนี้

- 6.1 ผู้ให้บริการกิจกรรมการท่องเที่ยว ต้องได้รับใบอนุญาต จากหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง
- 6.2 พนักงาน เจ้าหน้าที่ ทุกคนต้องได้รับการฝึกอบรมให้มีความรู้ และความชำนาญ

- 6.3 อุปกรณ์ประกอบการทำกิจกรรม ต้องได้รับมาตรฐาน และมีการตรวจสอบอย่างสม่ำเสมอ
- 6.4 พนักงาน เจ้าหน้าที่ต้องให้คำแนะนำ วิธีการใช้อุปกรณ์ประกอบการทำกิจกรรม
- 6.5 ผู้เกี่ยวข้องต้องวางแผน และแจ้งให้นักท่องเที่ยวทราบถึงวิธีปฏิบัติตัว เมื่อเกิดอุบัติเหตุ
- 6.6 ทำประกันภัยให้กับนักท่องเที่ยว
- 6.7 จัดให้มีการรวมตัวของกลุ่มผู้ให้บริการกิจกรรมการท่องเที่ยวประเภทเดียวกัน เพื่อกำหนดราคามาตรฐาน และขจัดปัญหาการลดราคาตัดหน้าคู่แข่ง
- 6.8 ประสานงานกับกรมอุทยานแห่งชาติ และ กรมขนส่งทางน้ำ หรือหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง เพื่อกำหนดเวลาเข้า-ออก และแหล่งทำกิจกรรม

ผู้ให้บริการต้องได้รับใบอนุญาต	พนักงานทุกคนต้องได้รับการฝึกอบรม	อุปกรณ์ทำกิจกรรม ต้องได้มาตรฐาน และตรวจสอบอย่างสม่ำเสมอ	พนักงานต้องให้คำแนะนำ วิธีการใช้อุปกรณ์ทำกิจกรรม
แจ้งให้นักท่องเที่ยวทราบ วิธีปฏิบัติตัว เมื่อเกิดอุบัติเหตุ	ทำประกันภัยให้กับนักท่องเที่ยว	รวมกลุ่มผู้ให้บริการเพื่อกำหนดราคามาตรฐาน	ประสานกับหน่วยงาน เพื่อกำหนดเวลา หรือแหล่งทำกิจกรรม

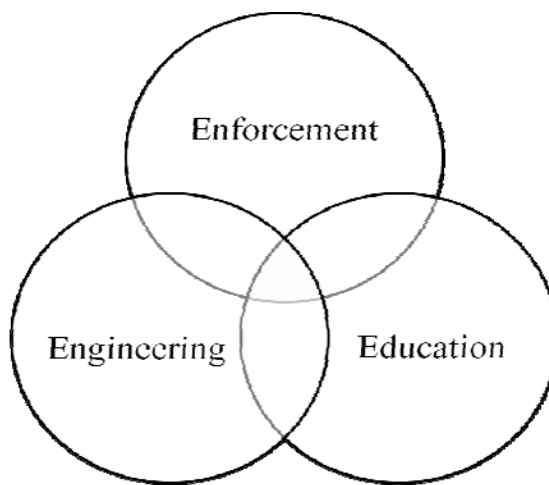
ภาพที่ 4.42 การกำหนดเกณฑ์มาตรฐานเพื่อการพัฒนาและจัดการความปลอดภัย

บทสรุปแนวทางในการจัดกิจกรรมการท่องเที่ยวทางธรรมชาติ บนพื้นที่เกาะช้าง กิ่งอำเภอเกาะช้าง จังหวัดตราด เพื่อการพัฒนาการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน โดยเสนอกรอบเครื่องมือในการจัดกิจกรรมการท่องเที่ยวทางธรรมชาติอย่างยั่งยืน โดยใช้หลัก 3E ซึ่งประกอบด้วย

1. Enforcement คือ การบังคับใช้กฎหมาย หรือข้อบังคับ รวมทั้งการควบคุมทางสังคม เช่น ในหมู่บ้าน หรือกลุ่มผู้ให้บริการกิจกรรมการท่องเที่ยว มีการควบคุมการใช้ทรัพยากร โดยยึดขนบธรรมเนียม แบบแผน จารีตประเพณี วัฒนธรรม หรือกฎระเบียบของหมู่บ้าน) เพื่อป้องกันและรักษาทรัพยากรธรรมชาติ และสิ่งแวดล้อม โดยใช้อำนาจบังคับ
2. Engineering คือ กลุ่มผู้ให้บริการกิจกรรมการท่องเที่ยว ควรใช้ความรู้ทางวิศวกรรมศาสตร์ เทคโนโลยี สิ่งประดิษฐ์ สารสนเทศ เพื่อการพัฒนา ปรับปรุง อนุรักษ์

ทรัพยากรธรรมชาติ และสิ่งแวดล้อม โดยจัดกิจกรรมการท่องเที่ยว ที่สามารถสร้างความรู้ ความ
 เกิดเพื่ิน ความสนุกสนาน ภายใต้ธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมที่อุดมสมบูรณ์

3. Education คือ การให้ความรู้ และข้อมูลข่าวสารที่ถูกต้องและครบถ้วน ทั้งทางตรง
 และทางอ้อม เพื่อเสริมสร้างความรู้ความเข้าใจในการใช้ทรัพยากรธรรมชาติอย่างถูกต้อง และ
 เหมาะสม เพื่อให้ผู้ที่เกี่ยวข้องทุกภาคส่วน (เจ้าหน้าที่ภาครัฐ ผู้ให้บริการกิจกรรมการท่องเที่ยว
 ประชาชน นักท่องเที่ยว) ได้ตระหนักถึงความสำคัญ และปฏิบัติตาม

ภาพที่ 4.43 กรอบเครื่องมือในการจัดกิจกรรมการท่องเที่ยวทางธรรมชาติอย่างยั่งยืน

บทที่ 5

บทสรุป อภิปรายผลและข้อเสนอแนะ

การวิจัย เรื่อง “การศึกษากลไกและศักยภาพการจัดกิจกรรมการท่องเที่ยวทางธรรมชาติอย่างยั่งยืน บนพื้นที่เกาะช้าง กิ่งอำเภอเกาะช้าง จังหวัดตราด” เป็นการวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative Research) และการวิจัยเชิงปริมาณ (Quantitative Research) มีวัตถุประสงค์ 1.) เพื่อศึกษากลไกการจัดกิจกรรมการท่องเที่ยวทางธรรมชาติ บนพื้นที่เกาะช้าง กิ่งอำเภอเกาะช้าง จังหวัดตราด 2.) เพื่อศึกษาศักยภาพการจัดกิจกรรมการท่องเที่ยวทางธรรมชาติ บนพื้นที่เกาะช้าง กิ่งอำเภอเกาะช้าง จังหวัดตราด และ 3.) เพื่อหาแนวทางในการจัดกิจกรรมการท่องเที่ยวทางธรรมชาติ บนพื้นที่เกาะช้าง กิ่งอำเภอเกาะช้าง จังหวัดตราด เพื่อการพัฒนากการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน

วิธีการดำเนินการวิจัย ขั้นแรกศึกษาข้อมูลโดยการวิเคราะห์เอกสาร และงานวิจัยต่างๆ ที่เกี่ยวข้อง รวมทั้งการสำรวจความคิดเห็นของผู้บริหาร เจ้าของกิจการ ประชาชนในพื้นที่นักท่องเที่ยว ที่มีส่วนเกี่ยวข้องกับกิจกรรมการท่องเที่ยวทางธรรมชาติ จากนั้นทำการกำหนดประชากรและกลุ่มตัวอย่าง คือ ผู้บริหาร / เจ้าของกิจการ ที่จัดกิจกรรมการท่องเที่ยวทางธรรมชาติ ประชาชนในพื้นที่ นักท่องเที่ยวทั้งชาวไทย และชาวต่างประเทศ ต่อมาได้ทำการสร้างเครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล ซึ่งเป็นเป็นเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยแบ่งเป็น 5 ชุด คือ 1.) แบบสอบถาม สำหรับประชาชนในพื้นที่ เพื่อหาข้อมูลเกี่ยวกับกิจกรรมการท่องเที่ยวทางธรรมชาติที่นิยม 2.) แบบสัมภาษณ์อย่างมีโครงสร้าง สำหรับผู้ประกอบการ (ที่พัก ที่มีการจัดกิจกรรมการท่องเที่ยว หรือ ผู้ให้บริการเกี่ยวกับการท่องเที่ยว) เพื่อหาข้อมูลเกี่ยวกับกิจกรรมการท่องเที่ยวทางธรรมชาติที่นิยม 3.) แบบสอบถาม และแบบสัมภาษณ์อย่างมีโครงสร้าง สำหรับผู้บริหาร / เจ้าของกิจการ ที่จัดกิจกรรมการท่องเที่ยวที่เป็นที่นิยม เพื่อหาข้อมูลกลไกและศักยภาพการจัดกิจกรรมการท่องเที่ยวทางธรรมชาติ 4.) แบบสอบถามนักท่องเที่ยว เพื่อประเมินศักยภาพการจัดกิจกรรมการท่องเที่ยวทางธรรมชาติ และ 5.) แบบสอบถามประชาชนในพื้นที่ เพื่อประเมินศักยภาพการจัดกิจกรรมการท่องเที่ยวทางธรรมชาติ ส่วนการเก็บรวบรวมข้อมูลคณะนักวิจัย และผู้ช่วยนักวิจัย ดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูลในพื้นที่ต่างๆ ด้วยตนเอง นอกจากนี้แบบสอบถามสำหรับประชาชนในพื้นที่บางส่วนได้ฝากให้ผู้ใหญ่บ้านแจก และเก็บรวบรวมแบบสอบถาม ภายในวันที่ 30

พฤษภาคม 2550 หลังจากนั้นนำแบบสัมภาษณ์อย่างมีโครงสร้าง มาทำการวิเคราะห์เนื้อหา ส่วนแบบสอบถาม ทำการวิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้โปรแกรมคอมพิวเตอร์ทางด้านสถิติ

สรุปผลการวิจัย

จากการวิจัย เรื่อง “การศึกษากลไกและศักยภาพการจัดกิจกรรมการท่องเที่ยวทางธรรมชาติอย่างยั่งยืน บนพื้นที่เกาะช้าง กิ่งอำเภอเกาะช้าง จังหวัดตราด” สามารถสรุปผลการวิจัย โดยแบ่งเป็น 3 ส่วน ได้ดังนี้

1. ข้อมูลแหล่งท่องเที่ยว ที่มีการจัดกิจกรรมการท่องเที่ยวทางธรรมชาติ บนพื้นที่เกาะช้าง กิ่งอำเภอเกาะช้าง จังหวัดตราด สามารถแบ่งออกเป็น 2 ประเภท คือ

1.1 กิจกรรมทางบก

- 1.1.1 กิจกรรมเดินป่า / ส่องสัตว์ / ดูนก
- 1.1.2 กิจกรรมพักผ่อนด้วยเต็นท์
- 1.1.3 กิจกรรมนั่งเรือ พายเรือคายัค ชมหิ่งห้อย ป่าชายเลน
- 1.1.4 กิจกรรมพักผ่อนวิถีชาวบ้าน (โฮมสเตย์)
- 1.1.5 กิจกรรมนั่งช้างเที่ยวป่าชมสวน
- 1.1.6 กิจกรรมขี่จักรยาน / จักรยานยนต์ / รถยนต์ชมทัศนียภาพรอบเกาะช้าง
- 1.1.7 กิจกรรมเที่ยวน้ำตก
- 1.1.8 กิจกรรมผจญภัย เช่น ไต่สะพานเชือก เสกิตบอร์ด เป็นต้น

1.2 กิจกรรมทางทะเล

- 1.2.1 กิจกรรมล่องเรือชมวิถีชีวิตชาวประมง
- 1.2.2 กิจกรรมตกปลา ปลาหมึก
- 1.2.3 กิจกรรมพายเรือ (แคนู คายัค)
- 1.2.4 กิจกรรมดำน้ำดูปะการัง (น้ำตื้น)
- 1.2.5 กิจกรรมดำน้ำดูปะการัง (น้ำลึก)
- 1.2.6 กิจกรรมนั่งเรื่อนำเที่ยวชมทัศนียภาพทางทะเล
- 1.2.7 กิจกรรมเดินผ่านทะเลแหวก (เกาะช้าง-เกาะมันใน)
- 1.2.8 กิจกรรมเรือลากร่มชูชีพ

2. กลไกการจัดกิจกรรมการท่องเที่ยวทางธรรมชาติอย่างยั่งยืน บนพื้นที่เกาะช้าง กิ่งอำเภอเกาะช้าง จังหวัดตราด โดยมุ่งศึกษารายละเอียดของผู้ให้บริการกิจกรรมการท่องเที่ยวที่เป็นที่นิยมจำนวน 8 ด้าน ดังนี้

2.1 วัตถุประสงค์ของการดำเนินกิจกรรม

ผู้ดำเนินกิจกรรมการท่องเที่ยวทางธรรมชาติที่เป็นคนท้องถิ่น ส่วนใหญ่มีวัตถุประสงค์ของการดำเนินกิจกรรม เพื่อเป็นการสร้างรายได้ เพื่อบริการจากการจัดกิจกรรมการท่องเที่ยว เพื่อส่งเสริม-อนุรักษ์ธรรมชาติ โดยปรับเปลี่ยน และดัดแปลงจากวิถีชีวิตเดิม เช่น อาชีพชาวประมง อาชีพชาวสวน เปลี่ยนมาเป็นการจัดกิจกรรมทางน้ำ หรือ กิจกรรมพักแรมวิถีชาวบ้าน (โฮมสเตย์) กิจกรรมเดินป่า เป็นต้น

ส่วนผู้ดำเนินกิจกรรมการท่องเที่ยวทางธรรมชาติที่เป็นคนนอกพื้นที่ ส่วนใหญ่จะมีวัตถุประสงค์ในการดำเนินกิจกรรมที่ชัดเจนแน่นอน เช่น เพื่อบริการนักท่องเที่ยวเพื่อการดำน้ำดูปะการัง (น้ำลึก) หรือเพื่อการผจญภัย เป็นต้น

2.2 ด้านการเงิน

งบประมาณในการดำเนินงานส่วนใหญ่ประมาณ 90% เป็นเงินส่วนตัวที่เริ่มลงทุนโดยใช้งบประมาณจำนวนไม่มาก และค่อยๆ พัฒนากิจกรรม โดยเพิ่มงบประมาณ หลังจากดำเนินกิจกรรมแล้วมีรายได้ที่เพิ่มมากขึ้น ยกเว้นบางกิจกรรมการท่องเที่ยวที่ต้องใช้เงินลงทุนจำนวนมาก และเป็นไปตามมาตรฐานข้อกำหนดของการทำกิจกรรม เช่น กิจกรรมดำน้ำดูปะการัง (น้ำลึก) เป็นต้น ส่วนกิจกรรมจักรยานยนต์ / รถยนต์ชมทัศนียภาพรอบเกาะ บางรายที่มีจำนวนรถ และจำนวนจุดให้บริการมาก ซึ่งกิจกรรมดังกล่าวต้องใช้เงินทุนทั้งจากการระดมทุน และแหล่งเงินกู้จากที่ต่างๆ

2.3 ด้านกายภาพและสิ่งอำนวยความสะดวก

กิจกรรมการท่องเที่ยวทางธรรมชาติบนพื้นที่เกาะช้างเกือบทุกกิจกรรมต้องจัดบริการรถรับ-ส่ง จากที่พักไปยังแหล่งทำกิจกรรม เช่น กิจกรรมนั่งช้างเที่ยวป่าชมสวน กิจกรรมดำน้ำดูปะการัง (น้ำตื้น-น้ำลึก) กิจกรรมเรือลากร่มชูชีพ กิจกรรมนั่งเรือ (มาด) เป็นต้น โดยสามารถติดต่อใช้บริการได้จากผู้ให้บริการทั่วไป ทั้งจากโรงแรม รีสอร์ท หรือเคาท์เตอร์ให้บริการที่อุทยานธรณี หรือสถานที่ท่องเที่ยวต่างๆ

ส่วนด้านกายภาพของแหล่งทำกิจกรรมซึ่งส่วนใหญ่เป็นแหล่งท่องเที่ยวที่มีอยู่ตามธรรมชาติทั้งบนบก และทะเล รวมทั้งป่าชายเลน ซึ่งบางกิจกรรมขึ้นอยู่กับสภาพดิน ฟ้า อากาศ ฤดูกาล รวมทั้งความเสื่อมโทรมที่เกิดขึ้นกับแหล่งทำกิจกรรม

2.4 การจัดโปรแกรมกิจกรรมต่างๆ

กิจกรรมด้านน้ำดูปะการัง (น้ำตื้น) เป็นกิจกรรมการท่องเที่ยวทางธรรมชาติที่เป็นที่นิยมสำหรับนักท่องเที่ยวเป็นอันดับสูงสุด การจัดโปรแกรมกิจกรรมมีทั้งแบบส่วนตัว (เช่าเหมาเรือ) ซึ่งนักท่องเที่ยวสามารถร่วมวางแผนการจัดโปรแกรมร่วมกับผู้ให้บริการ หรือเป็นแบบหมู่คณะที่ร่วมเดินทางไปกับนักท่องเที่ยวที่สนใจกิจกรรมการท่องเที่ยวเดียวกัน โดยผู้ให้บริการเป็นผู้กำหนดโปรแกรมกิจกรรมต่างๆ ไว้ให้ลูกค้า แต่อาจมีการเปลี่ยนแปลงตามความเหมาะสมตามสภาพดิน ฟ้า อากาศ หรือฤดูกาล

2.5 การประชาสัมพันธ์และการตลาด

ด้านการประชาสัมพันธ์และการตลาด ของผู้ให้บริการกิจกรรมการท่องเที่ยวทางธรรมชาติ พบว่าส่วนใหญ่เป็นการทำเอกสาร แผ่นพับ โปสเตอร์ แฟ้มแสดงกิจกรรม โดยนำไปวางตามที่พัก ทั้งโรงแรม รีสอร์ท บังกะโล โฮมสเตย์ รวมทั้งที่พบเห็นจำนวนมากคือเคาท์เตอร์ที่ให้บริการอุทยานธรณี หรือสถานที่ท่องเที่ยวต่างๆ นอกจากนี้ยังมีการประชาสัมพันธ์ผ่านคู่มือการท่องเที่ยวเกาะช้าง ที่เป็นภาษาอังกฤษ โดยออกเป็นรายเดือน สำหรับแจกนักท่องเที่ยวหรือผู้ที่สนใจ นอกจากนี้ผู้ให้บริการบางรายที่มีศักยภาพ และเงินทุนเพียงพอ ได้ดำเนินการทำการประชาสัมพันธ์ร่วมกับตัวแทนจำหน่าย (Agency) ด้านการท่องเที่ยว ทั้งภายในประเทศและต่างประเทศ ส่วนผู้ให้บริการการท่องเที่ยวที่มีการบริหารงานโดยใช้เทคโนโลยีสารสนเทศเข้ามาดำเนินการประชาสัมพันธ์และการตลาด ได้มีการจัดทำเว็บไซต์ (Website) เพื่อแนะนำกิจกรรมการท่องเที่ยว รวมทั้งการติดต่อ-สมัคร เพื่อใช้บริการผ่านเว็บไซต์ หรือ ไปรษณีย์อิเล็กทรอนิกส์ (E-Mail)

นอกจากนี้หน่วยงานภาครัฐ และเอกชนยังได้เข้ามามีส่วนร่วมในการประชาสัมพันธ์เพื่อส่งเสริมการท่องเที่ยว ทั้ง จังหวัดตราด การท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย กรมอุทยานแห่งชาติ สัตว์ป่า และพันธุ์พืช (เดิมคือ กรมป่าไม้) องค์การบริหารการพัฒนาพื้นที่พิเศษเพื่อการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน (อพท.) รวมทั้งการจัดส่งเสริมประชาสัมพันธ์ในรูปแบบสารคดี และรายการแนะนำการท่องเที่ยว ผ่านระบบฟรีทีวี และเคเบิลทีวี

2.6 ด้านทรัพยากรมนุษย์

ผู้ให้บริการที่จัดกิจกรรมการท่องเที่ยว ที่เป็นเจ้าของกิจการ และเป็นคนในพื้นที่ (คนเกาะช้าง) ส่วนใหญ่ผ่านการอบรม จากหน่วยงานที่เกี่ยวข้องกับการท่องเที่ยว รวมทั้งได้รับใบอนุญาตในการดำเนินกิจกรรม ส่วนลูกจ้างที่มีส่วนในการดำเนินกิจกรรมการท่องเที่ยว มีทั้งคนในพื้นที่ คนนอกพื้นที่ คนต่างด้าว ซึ่งแรงงานเหล่านี้ไม่ได้รับการฝึกอบรม หรืออนุญาตจาก

หน่วยงานที่เกี่ยวข้องกับการท่องเที่ยว ซึ่งมักจะเป็นการบอกเล่า หรือการให้คำแนะนำจากเจ้าของกิจการ หรือปฏิบัติตน-แก้ไขปัญหาที่อาจจะเกิดขึ้นจากประสบการณ์

2.7 ความปลอดภัยและความเสี่ยง

กิจกรรมการท่องเที่ยวที่ต้องผ่านการรับรองมาตรฐาน เช่น กิจกรรมดำน้ำดูปะการัง (น้ำลึก) ต้องปฏิบัติตามกฎของ PADI และกิจกรรมผจญภัย ของ Tree Top Adventure Park ต้องปฏิบัติตามข้อกำหนดของมาตรฐานประเทศฝรั่งเศส XP S 52-902 มีการให้คำแนะนำ และข้อกำหนดต่างๆ ในการปฏิบัติตนทุกขั้นตอนของการทำกิจกรรม ซึ่งจัดได้ว่าเป็นกิจกรรมการท่องเที่ยวที่มีความปลอดภัยสูง รวมทั้งมีการตรวจสอบอุปกรณ์ และการกำหนดอายุการใช้งานของอุปกรณ์นั้นๆ

ส่วนกิจกรรมการท่องเที่ยวที่เป็นที่นิยมสำหรับนักท่องเที่ยวบนเกาะช้าง คือ กิจกรรมดำน้ำดูปะการัง (น้ำตื้น) ผู้ให้บริการจัดให้มีอุปกรณ์ที่เกี่ยวข้องตามข้อกำหนด เช่น เสื้อชูชีพ อุปกรณ์ปฐมพยาบาล เจ้าหน้าที่ดูแลความปลอดภัย แต่พบว่าผู้ให้บริการไม่ได้แนะนำวิธีการใช้อุปกรณ์ หรือการปฏิบัติระหว่างการทำกิจกรรมการท่องเที่ยว ทั้งภาษาไทยและภาษาต่างประเทศ นอกจากนี้ยังมีหน่วยงานราชการคอยตรวจสอบและกำกับดูแล เช่น กรมขนส่งทางน้ำและพาณิชยนาวี ตำรวจท่องเที่ยว เป็นต้น

กิจกรรมการท่องเที่ยวที่มีหลากหลาย และใช้เงินทุนไม่สูงมากนักที่กระจายอยู่ทั่วทั้งเกาะช้าง เช่น กิจกรรมเดินป่า / ส่องสัตว์ / ดูนก หรือกิจกรรมนั่งช้างเที่ยวป่าชมสวน ผู้ให้บริการจะมีการให้คำแนะนำ และป้องกันเบื้องต้น ส่วนกิจกรรมขี่จักรยานยนต์ ซึ่งมีผู้ให้บริการจำนวนมากทั้งรายเล็ก และรายใหญ่ มักจะไม่มีคำแนะนำในการใช้กฎจราจร หรือเส้นทางที่ควรเพิ่มความระมัดระวัง อีกทั้งการบังคับให้ใส่หมวกนิรภัย หรือขนาดของหมวกนิรภัยไม่สัมพันธ์กับลักษณะ รูปร่างของชาวต่างประเทศ

2.8 ลูกค้าสัมพันธ์

ผู้ให้บริการกิจกรรมการท่องเที่ยวปัจจุบันมีการแข่งขันกันทั้งด้านราคา การให้บริการ และลูกค้าสัมพันธ์ เพื่อสร้างสัมพันธภาพที่ดี เพื่อให้นักท่องเที่ยวกลับมาใช้บริการอีกครั้ง หรือการกระจายข่าว บอกต่อให้เพื่อนนักท่องเที่ยวได้มาใช้บริการในโอกาสต่อไป โดยเน้นการสร้างมิตรภาพที่ดี (Friendly) ให้เกิดความประทับใจในการทำกิจกรรมการท่องเที่ยวให้มากที่สุด แต่อาจจะมีข้อจำกัดสำหรับผู้ให้บริการกิจกรรมที่เป็นที่นิยม โดยเฉพาะกิจกรรมดำน้ำดูปะการัง (น้ำตื้น) โดยเฉพาะช่วงฤดูกาลท่องเที่ยว หรือวันหยุดนักขัตฤกษ์ ที่มีผู้มาใช้บริการจำนวนมาก จึงอาจให้บริการไม่ทั่วถึง และไม่เกิดความประทับใจ

3. ศักยภาพการจัดกิจกรรมการท่องเที่ยวทางธรรมชาติอย่างยั่งยืน บนพื้นที่เกาะช้าง
กิ่งอำเภอเกาะช้าง จังหวัดตราด

3.1 ศักยภาพของกิจกรรมการท่องเที่ยวทางธรรมชาติ บนพื้นที่เกาะช้าง ตามทัศนะ
ของนักท่องเที่ยว

3.1.1 นักท่องเที่ยวชาวไทย มีความคิดเห็นเห็นว่ากิจกรรมทางบกที่มี
ศักยภาพสูง คือ กิจกรรมพักผ่อนวิถีชาวบ้าน (โฮมสเตย์) และกิจกรรมนั่งเรือ พายเรือคายัค ชม
หิ่งห้อย ป่าชายเลน ส่วนกิจกรรมทางบกที่เหลือนี้อาศัยศักยภาพอยู่ในระดับปานกลาง ส่วนกิจกรรมทาง
ทะเลที่มีศักยภาพสูง คือกิจกรรมดำน้ำดูปะการัง (น้ำลึก) กิจกรรมเรือลากล่อชูชีพ กิจกรรมพาย
เรือ (แคนู คายัค) กิจกรรมดำน้ำดูปะการัง (น้ำตื้น) และกิจกรรมนั่งเรือนำเที่ยวชมทัศนียภาพทาง
ทะเล ส่วนกิจกรรมทางทะเลที่เหลือนี้อาศัยศักยภาพอยู่ในระดับปานกลาง

3.1.2 นักท่องเที่ยวชาวต่างประเทศ พบว่า กิจกรรมทางบกที่มีศักยภาพสูงคือ
กิจกรรมนั่งช้างเที่ยวป่าชมสวน และ กิจกรรมเที่ยวน้ำตก ส่วนกิจกรรมทางบกที่เหลือนี้อาศัยศักยภาพอยู่
ในระดับปานกลาง ส่วนกิจกรรมทางทะเลที่มีศักยภาพสูงคือ กิจกรรมดำน้ำดูปะการัง (น้ำตื้น)
และ กิจกรรมดำน้ำดูปะการัง (น้ำลึก) ส่วนกิจกรรมทางทะเลที่เหลือนี้อาศัยศักยภาพอยู่ในระดับปาน
กลาง

จากข้อมูลเกี่ยวกับศักยภาพกิจกรรมการท่องเที่ยวทางธรรมชาติ บนพื้นที่เกาะ
ช้าง ของนักท่องเที่ยวชาวไทย และชาวต่างประเทศ พบว่า กิจกรรมการท่องเที่ยวทางธรรมชาติที่มี
ศักยภาพสูง คือ กิจกรรมดำน้ำดูปะการัง (น้ำตื้น) และ กิจกรรมดำน้ำดูปะการัง (น้ำลึก) ซึ่ง
กิจกรรมการท่องเที่ยวดังกล่าวถือว่าเป็นจุดเด่น และจุดขายของการท่องเที่ยวบนเกาะช้างอยู่ใน
ปัจจุบัน

3.2 ศักยภาพการจัดกิจกรรมการท่องเที่ยวทางธรรมชาติ บนพื้นที่เกาะช้าง โดย
พิจารณาจาก 4 หัวข้อดังนี้

3.2.1 คุณค่าของทรัพยากรธรรมชาติที่ได้จากกิจกรรมการท่องเที่ยว

ความคิดเห็นโดยรวม ต่อคุณค่าของทรัพยากรธรรมชาติที่ได้จาก
กิจกรรมการท่องเที่ยว ของประชาชนในพื้นที่ มีความคิดเห็นว่ามีศักยภาพในระดับสูง ส่วน
ความคิดเห็นของนักท่องเที่ยวชาวไทย และชาวต่างประเทศ มีความคิดเห็นว่ามีศักยภาพอยู่ในระดับ
ปานกลาง

3.2.2 ความปลอดภัยจากการดำเนินกิจกรรมการท่องเที่ยว

ความคิดเห็นโดยรวม ด้านความปลอดภัยจากการดำเนินกิจกรรมการท่องเที่ยว ตามความคิดเห็นโดยรวมของประชาชนในพื้นที่ นักท่องเที่ยวชาวไทย และนักท่องเที่ยวชาวต่างประเทศ มีความคิดเห็นสอดคล้องกันว่ามีศักยภาพในระดับปานกลาง

3.2.3 ความนิยมของกิจกรรมการท่องเที่ยว

ความคิดเห็นโดยรวม ด้านความนิยมของกิจกรรมการท่องเที่ยว ตามความคิดเห็นโดยรวมของประชาชนในพื้นที่ นักท่องเที่ยวชาวไทย มีความคิดเห็นว่ามีศักยภาพในระดับสูง ส่วนนักท่องเที่ยวชาวต่างประเทศ มีความคิดเห็นว่ามีศักยภาพในระดับปานกลาง

3.2.4 ข้อจำกัดของกิจกรรมในการรองรับนักท่องเที่ยว

ความคิดเห็นโดยรวม ด้านข้อจำกัดของกิจกรรมในการรองรับนักท่องเที่ยว พบว่าประชาชนในพื้นที่ นักท่องเที่ยวชาวไทย และนักท่องเที่ยวชาวต่างชาติ มีความคิดเห็นสอดคล้องกันเกี่ยวกับข้อจำกัดของกิจกรรมในการรองรับนักท่องเที่ยว 3 อันดับแรก คือ 1.) กิจกรรมฯ ขึ้นอยู่กับสภาพอากาศ 2.) กิจกรรมฯ ขึ้นอยู่กับฤดูกาล และกิจกรรมฯ มีการกำหนดขีดความสามารถในการรองรับจำนวนนักท่องเที่ยว ต่อครั้ง ต่อวัน แต่เมื่อพิจารณาข้อมูลของนักท่องเที่ยวชาวต่างประเทศ พบว่าคำตอบ “ไม่ทราบ” ข้อจำกัดของกิจกรรมในการรองรับนักท่องเที่ยว อยู่ประมาณร้อยละ 50 เกือบทุกข้อ

อภิปรายผล

จากการศึกษาพบว่ากลไกการจัดกิจกรรมการท่องเที่ยวทางธรรมชาติอย่างยั่งยืน บนพื้นที่เกาะช้าง กิ่งอำเภอเกาะช้าง จังหวัดตราด สามารถแบ่งผู้ให้บริการกิจกรรมการท่องเที่ยวเป็น 2 กลุ่ม คือ

1. ผู้ให้บริการกิจกรรมการท่องเที่ยวที่เป็นประชาชนในพื้นที่

ประชาชนในพื้นที่หลายรายที่เริ่มเข้ามาดำเนินการเกี่ยวกับกิจกรรมการท่องเที่ยวทางธรรมชาติ ซึ่งส่วนใหญ่วัตถุประสงค์เริ่มต้นของการดำเนินงานคือ การสร้าง/เพิ่มรายได้ จากอาชีพปกติคืออาชีพประมง ชาวสวน ชาวไร่ โดยใช้สถานที่ วัสดุ อุปกรณ์ต่างๆ ที่มีอยู่แล้ว ดัดแปลงตามความเหมาะสมสำหรับบริการนักท่องเที่ยว เช่น กิจกรรมล่องเรือชมวิถีชีวิตชาวประมง กิจกรรมตกปลา ปลาหมึก กิจกรรมพายเรือ กิจกรรมพักผ่อนวิถีชาวบ้าน (โฮมสเตย์) เป็นต้น ซึ่งการดำเนินกิจกรรมการท่องเที่ยวดังกล่าวเริ่มต้นจากการดำเนินการจากวิถีชีวิตปกติ การแลกเปลี่ยนความคิดเห็น การศึกษาดูงาน การอบรมจากหน่วยงานต่างๆ ที่เกี่ยวข้องกับการส่งเสริมการท่องเที่ยว จนเป็น

กิจกรรมการท่องเที่ยวทางธรรมชาติที่มีรูปแบบอยู่ในปัจจุบัน ส่วนด้านงบประมาณในการลงทุน จะเป็นเงินทุนส่วนตัวภายในครอบครัว โดยเริ่มจากกิจการขนาดเล็กๆ เมื่อมีรายได้จากการท่องเที่ยวเพิ่มมากขึ้น ก็เริ่มขยาย-ปรับปรุง กิจการ ด้านกายภาพและสิ่งอำนวยความสะดวก สำหรับกิจกรรมการท่องเที่ยวขนาดเล็กพบว่ามีความพร้อมในระดับน้อย ไม่ว่าจะเป็นรถรับ-ส่ง นักท่องเที่ยว ที่พัก การสื่อสาร การประชาสัมพันธ์ แต่ที่พบเห็นสำหรับกิจกรรมทางน้ำที่ผู้ให้บริการกิจกรรมการท่องเที่ยวมีไว้ให้บริการคือ เสื้อชูชีพ หน้ากากดำน้ำ หรือตามที่หน่วยงานภาครัฐกำหนด ด้านการจัดโปรแกรมกิจกรรมต่างๆ ผู้ให้บริการกิจกรรมการท่องเที่ยวได้จัดโปรแกรมการทำกิจกรรมไว้บางส่วน ซึ่งกิจกรรมการท่องเที่ยวทางธรรมชาติบางกิจกรรมต้องขึ้นอยู่กับสภาพของลม ฟ้า อากาศ น้ำขึ้น น้ำลง เดือนมีด เดือนหงาย โดยผู้ให้บริการจะแจ้งให้ทราบว่าช่วงเวลาใด สามารถทำกิจกรรมใดได้บ้าง แต่โปรแกรมการทำกิจกรรมดังกล่าวสามารถปรับเปลี่ยน โดยให้ผู้ให้บริการกิจกรรมการท่องเที่ยว ได้มีส่วนร่วมในการกำหนดโปรแกรมการทำกิจกรรมนั้นๆ ได้บางกรณี ด้านการประชาสัมพันธ์และการตลาด กลุ่มที่ทำกิจกรรมการท่องเที่ยวระดับชาวบ้าน ปัจจุบันได้เริ่มมีการทำแผ่นพับ นามบัตร สำหรับไว้แจกลูกค้า ร่วมทั้งการจัดตั้งกลุ่มหรือชมรมเกี่ยวกับการนำเที่ยวของชุมชนต่างๆ เพื่อสร้างเครือข่าย เช่น โฮมสเตย์ บริเวณบ้านสลักเพชร ที่มีการรวมกลุ่มเพื่อรวมกันดูแล ส่งเสริม และพัฒนากิจกรรมการท่องเที่ยวทางธรรมชาติ อย่างยั่งยืน ซึ่งกลุ่มดังกล่าวมีรูปแบบการประชาสัมพันธ์และการตลาด คือการบอกต่อ สำหรับผู้ที่เคยมาใช้บริการ โดยแนะนำญาติ เพื่อน หรือสมาชิกกลุ่มต่างๆ ให้มาใช้บริการเพราะเกิดความประทับใจ ด้านทรัพยากรมนุษย์ ส่วนใหญ่เจ้าของกิจการที่ให้บริการกิจกรรมการท่องเที่ยว จะเป็นผู้ที่ได้เข้ารับการอบรม จากหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง โดยให้ทำความรู้ เทคนิค วิธีการดำเนินกิจกรรม มาถ่ายทอดให้สมาชิก หรือผู้ที่มีส่วนในการดำเนินกิจกรรม รับทราบและปฏิบัติ โดยที่ส่วนใหญ่สมาชิก หรือผู้ที่มีส่วนในการดำเนินกิจกรรม เป็นประชาชนในพื้นที่ ยกเว้นบางกิจกรรมที่มีการใช้แรงงานต่างด้าว ความปลอดภัยและความเสี่ยง เมื่อเจ้าของกิจการได้รับการฝึกอบรมจากหน่วยงานที่เกี่ยวข้องเกี่ยวกับมาตรฐานต่างๆ ด้านความปลอดภัย โดยส่วนใหญ่จะสรรหาอุปกรณ์ป้องกันภัยตามข้อกำหนด แต่ยังขาดเจ้าหน้าที่ที่คอยดูแล ให้คำแนะนำ หรือวิธีการต่างๆ กรณีเกิดอุบัติเหตุ หรือเหตุฉุกเฉิน ลูกค้าสัมพันธ์ เจ้าของ หรือผู้ดำเนินการ เพื่อจัดกิจกรรมการท่องเที่ยวทางธรรมชาติที่เป็นประชาชนในพื้นที่ และยังมีวิถีชีวิตแบบดั้งเดิมจะเป็นผู้ที่มีอัธยาศัยและน้ำใจงาม ซึ่งเป็นสิ่งที่สร้างความประทับใจให้กับนักท่องเที่ยวที่มาใช้บริการ ยกเว้นเจ้าหน้าที่ หรือผู้ให้บริการบางรายที่เป็นคนรุ่นใหม่ที่ยังขาดการสร้างสัมพันธภาพที่ดีกับผู้มาใช้บริการ เพราะมุ่งหวังแต่รายได้จากการท่องเที่ยว

2. ผู้ให้บริการกิจกรรมการท่องเที่ยวที่เป็นนักลงทุนต่างชาติ / ต่างประเทศ

กลุ่มผู้ให้บริการกิจกรรมการท่องเที่ยวกลุ่มนี้มักจะมี *วัตถุประสงค์* ที่ชัดเจนและแน่นอน เช่น กิจกรรมดำน้ำดูปะการัง (น้ำลึก) กิจกรรมผจญภัย กิจกรรมเรือลากร่มชูชีพ กิจกรรมนั่งช้างเที่ยวป่าชมสวน เป็นต้น ส่วนด้าน*การลงทุน* สำหรับกิจกรรมในกลุ่มนี้ค่อนข้างใช้เงินลงทุนสูงทั้งนี้เป็นไปตามข้อกำหนด หรือมาตรฐานสำหรับการดำเนินกิจกรรมการท่องเที่ยว นอกจากนี้ยังต้องเช่า-ซื้อที่ดินสำหรับทำสำนักงาน หรือแหล่งทำกิจกรรม ด้าน*กายภาพและสิ่งแวดล้อม* ส่วนใหญ่ผู้ให้บริการกลุ่มนี้ได้ศึกษารูปแบบ วิธีการ หรือมีประสบการณ์ในการดำเนินกิจกรรมการท่องเที่ยวมาเป็นอย่างดีแล้ว เช่น จัดให้มีรถรับ-ส่ง อุปกรณ์ป้องกันภัยต่างๆ ขณะทำกิจกรรมที่ได้มาตรฐาน เป็นต้น ด้าน*การจัดโปรแกรมกิจกรรมต่างๆ* ส่วนใหญ่ค่อนข้างเป็นรูปแบบที่แน่นอน เช่น กิจกรรมผจญภัย ที่กำหนดเส้นทางในการทำกิจกรรม (ไม่ได้กำหนดเวลา) หรือกิจกรรมเรือลากร่มชูชีพ ที่กำหนดเวลาในการทำกิจกรรม เป็นต้น ด้าน*การประชาสัมพันธ์และการตลาด* กลุ่มนี้ถือว่าได้เปรียบ และเป็นตัวอย่างให้กับกลุ่มประชาชนในพื้นที่ในเรื่องการจัดทำการประชาสัมพันธ์และการตลาด เช่น การทำแผ่นพับ โปสเตอร์ แคตตาล็อกติดต่อ นามบัตร โทรศัพท์ โทรสาร เว็บไซต์ แฟ้มสะสมผลงาน และการรวมกลุ่มเพื่อสร้างเครือข่าย เป็นต้น ด้าน*ทรัพยากรมนุษย์* พบว่าเจ้าของกิจการที่ให้บริการกิจกรรมการท่องเที่ยวส่วนใหญ่เป็นผู้ที่มีความรู้มีการศึกษา มีใบอนุญาตในการประกอบอาชีพ ในขณะที่เดียวกันพบว่าผู้ที่ทำหน้าที่ทั้งที่เป็นประชาชนในพื้นที่ ต่างพื้นที่ ต่างดาว ยังไม่ได้รับการพัฒนาเกี่ยวกับคุณภาพในการให้บริการ หรือมาตรฐานการดำเนินกิจกรรมต่างๆ เท่าที่ควร ส่วนด้าน*ความปลอดภัยและความเสี่ยง* กิจกรรมการท่องเที่ยวใดที่ถูกควบคุมด้วยมาตรฐานการให้บริการมักจะมีความปลอดภัยในระดับที่สูง เช่น กิจกรรมดำน้ำดูปะการัง (น้ำลึก) กิจกรรมผจญภัย เป็นต้น ส่วนด้าน*ลูกค้าสัมพันธ์* สำหรับกลุ่มผู้ให้บริการกลุ่มนี้จะมีการสร้างสัมพันธ์ภาพกับนักท่องเที่ยวน้อย เพราะส่วนใหญ่นักท่องเที่ยวเลือกมาใช้บริการเพราะเป็นกิจกรรมการท่องเที่ยวเฉพาะทาง และมีมาตรฐานสากล ราคาค่อนข้างสูง

ศักยภาพการจัดกิจกรรมการท่องเที่ยวทางธรรมชาติอย่างยั่งยืน บนพื้นที่เกาะช้าง กิ่งอำเภอเกาะช้าง จังหวัดตราด พบว่านักท่องเที่ยวชาวไทย และชาวต่างประเทศ มีความคิดเห็นสอดคล้องกันว่ากิจกรรมดำน้ำดูปะการัง (น้ำตื้น) และกิจกรรมดูปะการัง (น้ำลึก) มีศักยภาพอยู่ในระดับสูง นอกจากนี้นักท่องเที่ยวชาวไทย ยังมีความคิดเห็นว่า กิจกรรมพักผ่อนวิถีชาวบ้าน (โฮมสเตย์) กิจกรรมนั่งเรือ พายเรือคายัค ชมหิ่งห้อย ป่าชายเลน กิจกรรมพายเรือ (แคนู คยัค)

กิจกรรมนั่งเรือนำเที่ยวชมทัศนียภาพทางทะเล และกิจกรรมเรือลากร่มชูชีพ มีศักยภาพอยู่ในระดับสูง ส่วนนักท่องเที่ยวชาวต่างประเทศ มีความคิดเห็นว่า กิจกรรมนั่งช้างเที่ยวป่าชมสวน กิจกรรมเที่ยวน้ำตก มีศักยภาพอยู่ในระดับสูง ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ แสงเทียน อัจฉิมางกูร, ศันสนีย์ หวังวรลักษณ์ และจันทรา ศรีสมวงศ์ (2549) ได้ทำการวิจัยเรื่อง ชุมชนประมงเกาะช้าง : ผลกระทบจากการพัฒนาการท่องเที่ยว พบว่ารายได้ของครอบครัวเพิ่มขึ้นจากการให้บริการเรือนำเที่ยวในบริเวณแนวปะการังเป็นหลัก การให้บริการเรือนำเที่ยวป่าชายเลน เรือบริการตกปลา และการบริการบ้านพักแบบโฮมสเตย์ นอกจากนี้ แสงเทียน อัจฉิมางกูร และ ศันสนีย์ หวังวรลักษณ์ (2547) ได้ทำการวิจัย เรื่อง ความพึงพอใจของประชาชนต่อการพัฒนาการท่องเที่ยวอุทยานแห่งชาติหมู่เกาะช้าง พบว่า กลุ่มตัวอย่างไม่พอใจต่อความปลอดภัยในการนั่งเรือหางยาว หรือเรือเร็วรอบเกาะ คิดเป็นร้อยละ 17.2 และไม่พอใจต่อกิจกรรมการว่ายน้ำ ดำน้ำหรือเล่นกีฬาทางน้ำ ร้อยละ 19.3 นอกจากนี้กลุ่มตัวอย่างมากกว่าร้อยละ 70 รู้สึกพอใจมากต่อกิจกรรมต่อไปนี้ คือ การเที่ยวป่าดูนก การตกปลาเพื่อการพักผ่อน การเที่ยวน้ำตก และการนั่งเรือชมรอบเกาะ ส่วนกิจกรรมว่ายน้ำดูปะการังโดยใช้หน้ากาก (Snorkeling) การดำน้ำโดยใช้ท่ออากาศหายใจ (Scuba Diving) การขี่ช้าง การเที่ยวป่าชายเลน มีกลุ่มตัวอย่างมากกว่าร้อยละ 60 ที่รู้สึกพอใจมาก และยังพบว่ากลุ่มตัวอย่างจำนวนมากกรกว่าร้อยละ 10 ไม่พอใจกิจกรรมการอาบน้ำแดด การไต่เขา และการเที่ยวรอบเกาะทางบก โดยที่ศักยภาพการจัดกิจกรรมการท่องเที่ยวทางธรรมชาติ ขึ้นอยู่ที่ความพร้อมของผู้ให้บริการด้านต่างๆ ในการจัดกิจกรรม เพื่อตอบสนองความต้องการของผู้ใช้บริการจนเกิดความพึงพอใจที่ประกอบด้วย 1.) คุณค่าของทรัพยากรธรรมชาติที่ได้จากการกิจกรรมการท่องเที่ยว 2.) ข้อจำกัดของกิจกรรมในการรองรับนักท่องเที่ยว 3.) ความปลอดภัยจากการดำเนินกิจกรรมการท่องเที่ยว และ 4.) ความนิยมของกิจกรรมการท่องเที่ยว โดยมีข้อมูลสนับสนุนที่เป็นงานวิทยานิพนธ์ของ ศลิษา หมดสัง (2549) ที่ทำการศึกษาเรื่อง การมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ กรณีศึกษาชุมชนบ้านคลองสน กิ่งอำเภอเกาะช้าง จังหวัดตราด พบว่าชาวคลองสนเข้ามามีส่วนร่วมในการท่องเที่ยวประกอบด้วย 3 ส่วน คือ 1.) ความปลอดภัยของนักท่องเที่ยว 2.) งานบริการ ซึ่งประกอบด้วย งานบริการนำเที่ยว งานบริการการเดินทาง งานบริการด้านอาหาร งานบริการด้านที่พักอาศัย งานบริการด้านข้อมูลความรู้ และ 3.) งานดูแลความสะอาดของแหล่งท่องเที่ยว โดยที่ชุมชนมีการวางแผนในการกำหนดพื้นที่บริการทั่วไป ได้แก่ ที่จอดรถ ร้านค้า พื้นที่พักผ่อนหย่อนใจ และมีการแบ่งหน้าที่รับผิดชอบอย่างชัดเจน ด้านการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม ได้จัดสร้างเครือข่ายในการดูแลโดยร่วมมือกับชมรมนำเที่ยวพื้นบ้านในการดูแลทรัพยากรในท้องถิ่น ดำเนินการปลูก

จิตสำนึกของประชาชนในพื้นที่ และจัดกิจกรรมเพื่อให้ประชาชนเข้ามามีส่วนร่วมในการจัดการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ โดยมีหน่วยงานราชการที่ทำหน้าที่เกี่ยวกับการท่องเที่ยวเข้าไปให้ความรู้ และจัดอบรมชาวบ้าน

แนวทางในการจัดกิจกรรมการท่องเที่ยวทางธรรมชาติ บนพื้นที่เกาะช้าง กิ่งอำเภอเกาะช้าง จังหวัดตราด เพื่อการพัฒนาการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน โดยคณะนักวิจัยได้รวบรวมข้อมูลและสรุปเป็นข้อๆ ได้ดังนี้

1. นโยบายและแผนงานที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนากิจกรรมการท่องเที่ยวทางธรรมชาติอย่างยั่งยืน

ปี พ.ศ. 2545 รัฐได้กำหนดแนวนโยบายการใช้ประโยชน์จากทรัพยากรธรรมชาติของหมู่เกาะช้างให้เกิดประสิทธิภาพ สามารถนำเงินตราจากต่างประเทศเข้าสู่ประเทศ กระจายรายได้ไปสู่ประชาชนในท้องถิ่น โดยกำหนดว่า “การพัฒนาการท่องเที่ยวมักแต่มีจุดต่างพร้อม ยึดเยียดความเสื่อมโทรมกับทั้งทำลายจิตวิญญาณ และความสง่างามของภูมิทัศน์ แต่การพัฒนาหมู่เกาะช้างนั้นจะป้องกันไม่ให้อิทธิพลถูกทำลายอีกต่อไป ด้วยการพิทักษ์ คุ้มครองแหล่งท่องเที่ยวตามธรรมชาติและทะเลอันอุดม พร้อมให้การพัฒนาดำเนินควบคู่ไปกับวัฒนธรรมชาติ สอดคล้องปรองดองกับวัฒนธรรมท้องถิ่นอย่างสมบูรณ์แบบ” (แสงเทียน อัจฉิมานุกร, ศันสนีย์ หวังวรลักษณ์ และจันทรา ศรีสมวงศ์, 2549) ในช่วง 4-5 ปีที่ผ่านมา การพัฒนาสิ่งอำนวยความสะดวก การพัฒนาการคมนาคม ส่งผลให้ปัจจุบันจำนวนนักท่องเที่ยวได้เพิ่มจำนวนมากขึ้นอย่างต่อเนื่องทุกปี สภาพพื้นที่ปัจจุบันของเกาะช้างมีการเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็ว มีการลงทุนจากเอกชนภายนอกเพิ่มมากขึ้น ซึ่งส่งผลให้เกาะช้างกำลังประสบปัญหาอย่างหนักในด้านความเสื่อมโทรมของทรัพยากร สามารถจำแนกได้ 2 ประเภท คือ

1.1 ปัญหาด้านกายภาพ ได้แก่ การขยายตัวของรูปแบบ และกิจกรรมการท่องเที่ยวทางธรรมชาติอย่างรวดเร็ว โดยขาดการควบคุม ติดตาม หรือการกำหนดทิศทาง เช่น การตัดแปลงเรือประมง เป็นเรือสำหรับนักท่องเที่ยว การสร้างหรือปรับปรุงที่พักแบบต่างๆ รวมทั้งโฮมสเตย์ ป่าชายเลนที่ถูกกรุกล้ำ และทำลาย ซึ่งเป็นแหล่งที่อยู่อาศัยของหิงห้อย การต่อท่อน้ำจากแหล่งน้ำธรรมชาติที่ไม่เป็นระเบียบ เป็นต้น

1.2 ปัญหาด้านมลภาวะ ได้แก่ ปัญหาที่เกิดจากการขาดระบบการจัดการในสิ่งทีก่อให้เกิดมลภาวะจากการทำกิจกรรม คือ ขยะ/สิ่งปฏิกูล น้ำเสีย มลภาวะทางอากาศ เสียง รวมทั้งการพัฒนากิจกรรมที่ขาดความเข้าใจ ทำให้ส่งผลกระทบต่อสภาพแวดล้อม

นอกจากนี้ หน่วยงานภาครัฐ และหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง ต้องเร่งรัดการแก้ไขปัญหาต่างๆ ที่ส่งผลต่อคุณภาพชีวิตของประชาชน เช่น การออกเอกสารสิทธิที่ดิน การขาดแคลนน้ำใช้ เป็นต้น เพื่อการสร้างสัมพันธภาพที่ดีระหว่างหน่วยงานภาครัฐ และประชาชน

2. การมีส่วนร่วมของภาคส่วนต่างๆ ในกิจกรรมการท่องเที่ยวทางธรรมชาติ

เกาะช้าง เป็นที่รู้จักและมีชื่อเสียงด้านความสวยงามตามธรรมชาติทั้งชาวไทย และชาวต่างประเทศ ซึ่งกิจกรรมการท่องเที่ยวทางธรรมชาติ มีบทบาทสำคัญอย่างยิ่งต่อการพัฒนาเศรษฐกิจและธุรกิจบริการ ทั้งผู้ประกอบการด้านการท่องเที่ยว ที่พัก โรงแรม และชุมชนท้องถิ่น

กิจกรรมการท่องเที่ยวทางธรรมชาติ ทั้งทางบก และทางทะเล ชุมชนท้องถิ่นสามารถเข้ามามีส่วนร่วมในการบริหารจัดการ ดำเนินงาน หรือ ในฐานะเป็นผู้ปฏิบัติโดยใช้ทักษะ ฝีมือ แรงงาน ในการมีส่วนร่วมในการทำกิจกรรมการท่องเที่ยวทางธรรมชาติ ได้หลากหลายวิธี พอสรุปได้ดังนี้

2.1 ชุมชนต้องมีส่วนร่วมในการบริหารจัดการเกี่ยวกับกิจกรรมการท่องเที่ยวทางธรรมชาติ โดยใช้เวทีประชาคมหมู่บ้าน เพื่อเข้ามามีส่วนร่วมในการสร้างกำหนด และการบริหารจัดการกิจกรรมการท่องเที่ยว เช่น การทำประชาพิจารณ์กรณีต้องการมีกิจกรรมการท่องเที่ยวใหม่ การสร้างข้อกำหนดให้ทุกกิจกรรมต้องมีประชาชนในพื้นที่เข้ามามีส่วนร่วมในการดำเนินงาน เป็นต้น นอกจากนี้ยังต้องโน้มน้าว และชักจูงให้ผู้ประกอบกิจการที่มาจากต่างถิ่น หรือต่างประเทศ ให้เข้าใจวิถีชีวิต และธรรมชาติของเกาะช้าง เพื่อร่วมกันอนุรักษ์ และส่งเสริมการท่องเที่ยวทางธรรมชาติอย่างยั่งยืน

2.2 ชุมชนต้องมีส่วนร่วมในการบริการนักท่องเที่ยว ที่มาใช้บริการกิจกรรมการท่องเที่ยวทางธรรมชาติ ทั้งทางตรงและทางอ้อม เช่น การเป็นเจ้าของกิจการ พนักงาน หรือ ฝ่ายสนับสนุน เป็นต้น

2.3 ชุมชนต้องมีส่วนร่วมรับผลประโยชน์จากกิจกรรมการท่องเที่ยวทางธรรมชาติ อาทิเช่น การทำข้อตกลงกับเจ้าของกิจกรรมการท่องเที่ยวในการแบ่งปันผลประโยชน์ เพื่อส่งเสริมพัฒนา แก้ไข ปรับปรุง สิ่งต่างๆ ที่เกี่ยวกับการส่งเสริมท่องเที่ยว รักษาสิ่งแวดล้อม และอนุรักษ์ ประเพณีวัฒนธรรมของชุมชน นอกเหนือจากการเสียภาษีรายได้ให้กับหน่วยงานภาครัฐ

2.4 ชุมชนต้องมีส่วนร่วมในการตรวจสอบและประเมินผลการดำเนินกิจกรรมการท่องเที่ยวทางธรรมชาติ ในส่วนที่อาจจะส่งผลกระทบต่อการท่องเที่ยวโดยรวม เช่น การรักษา

ความปลอดภัย การทำลายทรัพยากรธรรมชาติ การกำหนดราคามาตรฐานด้านการบริการสำหรับ กิจกรรมการท่องเที่ยว เป็นต้น

2.5 หน่วยงานภาครัฐ เอกชน องค์กรอิสระ เจ้าของกิจการ ต้องเสริมสร้างความเข้มแข็งให้กับชุมชน เพื่อช่วยดำรงไว้ซึ่งเอกลักษณ์และวัฒนธรรมของท้องถิ่นสำหรับการท่องเที่ยว เช่น หมู่บ้านประมง การรักษาวิถีชุมชน เป็นต้น

2.6 ชุมชนต้องร่วมกันส่งเสริมคุณธรรม จริยธรรม ปลูกฝังจิตสำนึกการอนุรักษ์ ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม ให้กับประชาชน เยาวชน และนักท่องเที่ยว

2.7 ชุมชนต้องร่วมกันกำหนดทิศทาง และอนาคต ของชุมชน รวมทั้งการทำตนให้เป็นตัวอย่างที่ดี สำหรับนักท่องเที่ยว หรือผู้ประกอบการต่างถิ่น และต่างประเทศ และการปรับทัศนคติ ที่ว่า คนเกาะช้าง รวยแล้ว (จากการขาย-ให้เช่าที่ดิน) เพราะถ้าปัจจุบันนี้ชุมชนท้องถิ่นไม่ร่วมกัน รักษาความเป็นธรรมชาติของเกาะช้าง โดยปล่อยให้ธรรมชาติถูกทำลาย หรือเสื่อมโทรม ต่อไป เกาะช้างก็จะมีนักท่องเที่ยว เพราะเป็นแหล่งท่องเที่ยวที่เสื่อมโทรม ซึ่งจะต้องใช้เวลาในการ พัฒนา ปรับปรุง แก้ไข ความเสื่อมโทรมอีกนานนับหลายปี

3. การบริการด้านข้อมูลข่าวสาร ความรู้ และการประชาสัมพันธ์ เกี่ยวกับกิจกรรมการ ท่องเที่ยวทางธรรมชาติ ควรมีกำหนดขอบเขต และมาตรฐาน พอสรุปได้ดังนี้

3.1 ป้ายสื่อความหมาย ป้ายประกาศ เพื่อให้นักท่องเที่ยวได้รับทราบข้อมูลเกี่ยวกับ กิจกรรมการท่องเที่ยว ทั้งแหล่งหรือเส้นทางการทำกิจกรรม อัตราค่าบริการ ระยะเวลา โปรแกรม การจัดกิจกรรม ข้อควรระวัง

3.2 มีเอกสาร แผ่นพับ ที่ให้ข้อมูลเกี่ยวกับการทำกิจกรรมการท่องเที่ยว

3.3 มีการปฐมนิเทศนักท่องเที่ยวก่อนทำกิจกรรม

3.4 มีเจ้าหน้าที่สำหรับให้บริการข้อมูลข่าวสารที่สามารถสื่อสารภาษาต่างประเทศ ได้

3.5 มีมัคคุเทศก์ หรือเจ้าหน้าที่ที่สามารถนำทำกิจกรรมการท่องเที่ยวทางธรรมชาติ

3.6 มีระบบการสื่อสารทั้งโทรศัพท์ ไปรษณีย์อิเล็กทรอนิกส์ (E-mail) เว็บไซต์ (Website) ที่สามารถติดต่อผู้ให้บริการได้สะดวกและรวดเร็ว

3.7 ประสานงานผ่านศูนย์ประชาสัมพันธ์ เพื่อเชื่อมโยงเครือข่ายการจัดกิจกรรมการ ท่องเที่ยว ให้เกิดประสิทธิภาพสูงสุด

4. การบริการด้านสิ่งอำนวยความสะดวก ของกิจกรรมการท่องเที่ยวทางธรรมชาติ ควรมีการกำหนดขอบเขต และมาตรฐาน พอสรุปได้ดังนี้

- 4.1 มีเจ้าหน้าที่ให้บริการทุกด้านอย่างพอเพียง และมีประสิทธิภาพ
- 4.2 มีจุดบริการรับฝากของ สัมภาระ ที่สะดวก และปลอดภัย
- 4.3 มีห้องน้ำ ห้องสุขา สำหรับนักท่องเที่ยว ที่ถูกสุขอนามัย และจำนวนที่เพียงพอ
- 4.4 จัดให้มีสิ่งอำนวยความสะดวกด้านการท่องเที่ยวสำหรับเด็ก คนชรา และคนพิการ
- 4.5 กิจกรรมใดที่ใช้เวลาในการทำกิจกรรมนาน ควรมีอาหาร และเครื่องดื่มที่มีคุณภาพ สะอาด ปลอดภัย รวมทั้งสะท้อนให้เห็นวัฒนธรรมและภูมิปัญญาท้องถิ่น
- 4.6 มีที่จอดรถ ที่เพียงพอและปลอดภัย
- 4.7 มีที่พักสำหรับนักท่องเที่ยว ขณะรอทำกิจกรรม
- 4.8 ยานพาหนะสำหรับรับ-ส่งนักท่องเที่ยว ต้องมีความปลอดภัย และมีอุปกรณ์เพื่อรักษาความปลอดภัยอย่างเหมาะสม
- 4.9 มีการบริการจำหน่ายอาหาร เครื่องดื่ม ของที่ระลึก โดยติดป้ายแสดงราคา และจำหน่ายในราคาที่เหมาะสม
- 4.10 กิจกรรมการท่องเที่ยวที่มีการบริการที่พัก หรือการจำหน่ายอาหาร ต้องมีระบบกำจัดเศษอาหาร และของเสียอย่างถูกต้องตามหลักวิชาการ

5. การบริการด้านการรักษาความปลอดภัย ของกิจกรรมการท่องเที่ยวทางธรรมชาติ ควรมีการกำหนดขอบเขต และมาตรฐาน พอสรุปได้ดังนี้

- 5.1 มีอุปกรณ์ และเครื่องมือบรรเทาสาธารณภัยในแหล่งทำกิจกรรม
- 5.2 มีการติดตั้งป้าย สัญญาณเตือนภัย ในแหล่งทำกิจกรรม
- 5.3 มีเจ้าหน้าที่รักษาความปลอดภัย ปฏิบัติงานขณะทำกิจกรรมตลอดเวลา
- 5.4 มีเครื่องมือปฐมพยาบาลเบื้องต้น เพื่อให้ความช่วยเหลือแก่นักท่องเที่ยว
- 5.5 มีสัญญาณเตือนภัยที่มีประสิทธิภาพและใช้งานได้
- 5.6 มีระบบสื่อสารเพื่อความปลอดภัยสำหรับนักท่องเที่ยว
- 5.7 จัดให้มียานพาหนะ ทั้งทางบก และทางทะเล ในกรณีที่เกิดเหตุฉุกเฉินสำหรับนักท่องเที่ยว

5.8 จัดให้มีคู่มือการท่องเที่ยวอย่างปลอดภัย สำหรับนักท่องเที่ยว ทั้งภาษาไทย และภาษาอังกฤษ

6. การกำหนดเกณฑ์มาตรฐานเพื่อการพัฒนาและการจัดการความปลอดภัยของ กิจกรรมการท่องเที่ยวทางธรรมชาติ กรณีศึกษา การท่องเที่ยวทางทะเล มีแนวทางเพื่อให้เกิด มาตรฐาน ดังนี้

6.1 ผู้ให้บริการกิจกรรมการท่องเที่ยว ต้องได้รับใบอนุญาต จากหน่วยงานที่ เกี่ยวข้อง

6.2 พนักงาน เจ้าหน้าที่ ทุกคนต้องได้รับการฝึกอบรมให้มีความรู้ และ ความ ชำนาญ

6.3 อุปกรณ์ประกอบการทำกิจกรรม ต้องได้รับมาตรฐาน และมีการตรวจสอบอย่าง สม่ำเสมอ

6.4 พนักงาน เจ้าหน้าที่ต้องให้คำแนะนำ วิธีการใช้อุปกรณ์ประกอบการทำกิจกรรม

6.5 ผู้เกี่ยวข้องต้องวางแผน และแจ้งให้นักท่องเที่ยวทราบถึงวิธีปฏิบัติตัว เมื่อเกิด อุบัติเหตุ

6.6 ทำประกันภัยให้กับนักท่องเที่ยว

6.7 จัดให้มีการรวมตัวของกลุ่มผู้ให้บริการกิจกรรมการท่องเที่ยวประเภทเดียวกัน เพื่อกำหนดราคามาตรฐาน และขจัดปัญหาการลดราคาตัดหน้าคู่แข่ง

6.8 ประสานงานกับกรมอุทยานแห่งชาติฯ และ กรมขนส่งทางน้ำฯ หรือหน่วยงาน ที่เกี่ยวข้อง เพื่อกำหนดเวลาเข้า-ออก และแหล่งทำกิจกรรม

บทสรุปแนวทางในการจัดกิจกรรมการท่องเที่ยวทางธรรมชาติ บนพื้นที่เกาะช้าง กิ่งอำเภอ เกาะช้าง จังหวัดตราด เพื่อการพัฒนาการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน โดยเสนอกรอบเครื่องมือในการ จัดกิจกรรมการท่องเที่ยวทางธรรมชาติอย่างยั่งยืน โดยใช้หลัก 3E ซึ่งประกอบด้วย

1. Enforcement คือ การบังคับใช้กฎหมาย หรือข้อบังคับ รวมทั้งการควบคุมทางสังคม เช่น ในหมู่บ้าน หรือกลุ่มผู้ให้บริการกิจกรรมการท่องเที่ยว มีการควบคุมการใช้ทรัพยากร โดยยึด ขนบธรรมเนียม แบบแผน จารีตประเพณี วัฒนธรรม หรือกฎระเบียบของหมู่บ้าน) เพื่อป้องกัน และรักษาทรัพยากรธรรมชาติ และสิ่งแวดล้อม โดยใช้อำนาจบังคับ

2. Engineering คือ กลุ่มผู้ให้บริการกิจกรรมการท่องเที่ยว ควรใช้ความรู้ทาง วิศวกรรมศาสตร์ เทคโนโลยี สิ่งประดิษฐ์ สารสนเทศ เพื่อการพัฒนา ปรับปรุง อนุรักษ์

ทรัพยากรธรรมชาติ และสิ่งแวดล้อม โดยจัดกิจกรรมการท่องเที่ยว ที่สามารถสร้างความรู้ ความเพลิดเพลิน ความสนุกสนาน ภายใต้ธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมที่อุดมสมบูรณ์

3. Education คือ การให้ความรู้ และข้อมูลข่าวสารที่ถูกต้องและครบถ้วน ทั้งทางตรงและทางอ้อม เพื่อเสริมสร้างความรู้ความเข้าใจในการใช้ทรัพยากรธรรมชาติอย่างถูกต้อง และเหมาะสม เพื่อให้ผู้ที่เกี่ยวข้องทุกภาคส่วน (เจ้าหน้าที่ภาครัฐ ผู้ให้บริการกิจกรรมการท่องเที่ยว ประชาชน นักท่องเที่ยว) ได้ตระหนักถึงความสำคัญ และปฏิบัติตาม

ข้อเสนอแนะในการทำวิจัยครั้งนี้

จากการลงพื้นที่เพื่อทำการเก็บรวบรวมข้อมูลการวิจัยครั้งนี้ สามารถสรุปข้อเสนอแนะที่พบจากการทำวิจัย ดังต่อไปนี้

1. การทำแบบสอบถาม หรือแบบสัมภาษณ์อย่างมีโครงสร้าง ควรมีใบชี้แจง (แผ่นแรก) ว่าทำเรื่องอะไร จากหน่วยงานไหน เพราะเนื่องจากเกาะช้าง มีงานวิจัยจำนวนมากจากทีมวิจัยหลายทีม จึงทำให้ผู้ให้ข้อมูลมีความสับสนว่าได้ให้ข้อมูลไปหรือยัง
2. ควรมีการเผยแพร่ผลงานวิจัย หรือนำผลการวิจัยไปสู่ภาคปฏิบัติ ทั้งนี้เนื่องจากผู้ให้ข้อมูลส่วนใหญ่พูดสอดคล้องกันว่า ตอบแบบสอบถาม หรือให้ข้อมูลไปแล้ว ก็ไม่มีอะไรพัฒนาหรือเปลี่ยนแปลง
3. การจัดเวทีประชาคมหมู่บ้าน มีผู้เข้าร่วมประชุมจำนวนน้อย จึงควรมีมาตรการ หรือการแก้ไขปัญหา เพื่อให้ทุกคนตระหนักและเห็นความสำคัญในการเข้าร่วมเวทีประชาคมหมู่บ้าน
4. ควรส่งเสริมให้นักวิจัยท้องถิ่น เป็นผู้ทำการศึกษา-วิจัยประเด็นปัญหาต่างๆ โดยอาจมีพี่เลี้ยงจากสถาบันการศึกษา หรือหน่วยงานที่สนับสนุน-ส่งเสริมการวิจัย

ข้อเสนอแนะสำหรับการวิจัยในครั้งต่อไป

การศึกษาครั้งต่อไปควรทำการศึกษาเพิ่มเติม ดังต่อไปนี้

1. การศึกษาพฤติกรรมของนักท่องเที่ยวชาวไทย และชาวต่างประเทศ ซึ่งต้องศึกษาทุกช่วงเวลา (เดือน) ทุกฤดูกาล โดยในแต่ละช่วงเวลา (เดือน) นักท่องเที่ยวชาวไทย และชาวต่างประเทศ ชอบทำกิจกรรมการท่องเที่ยวทางธรรมชาติแบบใด เพื่อนำข้อมูลที่ได้ไปสู่วางแผน หรือการปรับกลยุทธ์การท่องเที่ยวเกาะช้าง ตลอดทั้งปี
2. เปรียบเทียบวิธีการดำเนินงานของกิจกรรมการท่องเที่ยวทางธรรมชาติ ที่เจ้าของกิจการเป็นประชาชนในพื้นที่ กับเจ้าของกิจการที่เป็นคนนอกพื้นที่ หรือต่างประเทศ เพื่อศึกษา

และเปรียบเทียบวิธีการดำเนินการ โดยนำข้อมูลที่ได้มาร่วมกันกำหนดมาตรฐานกิจกรรม หรือส่งเสริมให้การจัดกิจกรรมการท่องเที่ยวมีมาตรฐานตรงกับความต้องการของนักท่องเที่ยว

3. ศึกษาเฉพาะกิจกรรมการท่องเที่ยวทางธรรมชาติ ที่บริหาร และดำเนินการโดยประชาชนในพื้นที่ เพื่อศึกษาจุดแข็ง จุดอ่อน โอกาส และอุปสรรค (SWOT) และโดยข้อมูลที่ได้จากการศึกษาสามารถนำมาสู่การจัดตั้งศูนย์บริการสำหรับให้คำแนะนำ บริการ ฝึกอบรมประชาชน และเจ้าหน้าที่สำหรับการบริการ จากหน่วยงานภาครัฐ เอกชน องค์กรต่างๆ ที่มุ่งส่งเสริมการจัดกิจกรรมการท่องเที่ยวทางธรรมชาติอย่างยั่งยืน โดยชุมชนท้องถิ่นมีส่วนร่วมในการดำเนินการเป็นสำคัญ

4. ศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างครอบครัวที่มีส่วนร่วมในกิจกรรมการท่องเที่ยว กับครอบครัวที่ไม่มีส่วนร่วมในกิจกรรมการท่องเที่ยว เพื่อหาข้อมูล และบทสรุปว่าตัวแปรใดที่มีผลต่อการมีส่วนร่วมในการดำเนินกิจกรรมการท่องเที่ยว เพื่อเตรียมส่งเสริม ปลูกฝัง จัดอบรม ให้แต่ละครอบครัวตระหนัก และเห็นความสำคัญต่อการมีส่วนร่วมในการดำเนินกิจกรรมการท่องเที่ยวทางธรรมชาติ โดยชุมชนท้องถิ่นมีความสำคัญเป็นที่สุด เพื่อรักษาทรัพยากรธรรมชาติ สิ่งแวดล้อม ประเพณี วัฒนธรรม ของท้องถิ่นให้ยั่งยืนต่อไป

5. กำหนดรูปแบบ และวิธีการดำเนินกิจกรรมการท่องเที่ยวทางธรรมชาติ สำหรับกลุ่มที่มีรายได้จากการท่องเที่ยวน้อย ได้แก่ บ้านคลองนนทรี บ้านด่านใหม่ บ้านเจ๊กแบ้ บ้านสลักคอก และบ้านสลักเพชรเหนือ เพื่อกระจายรายได้จากการท่องเที่ยว สร้างความเข้มแข็งของชุมชน และการมีส่วนร่วมของชุมชนทุกชุมชนบนเกาะช้างในการดำเนินกิจกรรมการท่องเที่ยวทางธรรมชาติอย่างยั่งยืน

6. ติดตามการปฏิบัติตามข้อกำหนด หรือมาตรฐานการให้บริการ ของกิจกรรมการท่องเที่ยวทางธรรมชาติ โดยหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง หรือชุมชน ร่วมกันสร้างสัญลักษณ์เพื่อบ่งบอกว่ากิจกรรมการท่องเที่ยวทางธรรมชาติได้ปฏิบัติตามข้อกำหนด หรือได้รับมาตรฐานการให้บริการ แสดงให้นักท่องเที่ยวทั้งชาวไทย และชาวต่างประเทศได้รับทราบ

บรรณานุกรม

กรมการปกครอง. <http://www.dopa.go.th/cgi-bin> ค้นหาเมื่อ 26 กรกฎาคม 2549

กระทรวงมหาดไทย. <http://www.moi.go.th/province/115.htm> ค้นหาเมื่อวันที่ 14 กุมภาพันธ์ 2550

กังวาลย์ จันทโรติ และคณะ. (2548) โครงการศึกษาขีดความสามารถในการรองรับมลพิษของพื้นที่เกาะช้าง ส่วนที่ 1: การศึกษาขีดความสามารถในการรองรับมลพิษ.

กรุงเทพมหานคร: กรมควบคุมมลพิษ กระทรวงทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม.

กิ่งอำเภอเกาะช้าง. (2538) รายงานสรุปกิ่งอำเภอเกาะช้าง ปี พ.ศ. 2538. ตราด: ตราดการพิมพ์.

จิรวดี อ่อนวงศ์. (2539). การวิเคราะห์สภาพแวดล้อมชุมชนเพื่อการพัฒนาการท่องเที่ยวกรณีศึกษาเกาะพีพี จังหวัดกระบี่. วิทยานิพนธ์สาขาการวางแผนภาคและเมือง.

จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

ฐณณการจ คงอินทร์. (2545). การศึกษาศักยภาพของชุมชนในการส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิงเกษตรเพื่อการพัฒนาแบบยั่งยืน: กรณีศึกษานานาติน ตำบลอ่าวนาง อำเภอเมือง จังหวัดกระบี่. วิทยานิพนธ์วิทยาศาสตรมหาบัณฑิต(เกษตรศาสตร์)

มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์.

นพดล ภาคพรต. (2546). “การสำรวจความพร้อมในแหล่งท่องเที่ยว”. การจัดการท่องเที่ยวชุมชนอย่างยั่งยืน. สำนักการศึกษาต่อเนื่อง มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช.

บุญเลิศ จิตตั้งวัฒนา. (2548). การพัฒนาการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน. กรุงเทพมหานคร: เพรส แอนด์ ดีไซน์.

บุปผา วงษ์พันธุ์ทา. (2544). การประเมินศักยภาพการพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ อำเภอหัวหิน จังหวัดประจวบคีรีขันธ์. การค้นคว้าแบบอิสระ ศิลปศาสตรมหาบัณฑิต (การจัดการอุตสาหกรรมการท่องเที่ยว) มหาวิทยาลัยเชียงใหม่.

- ประกอบศิริ ภักดีพินิจ. (2545). ศักยภาพการจัดการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมของชุมชนริมกว๊านพะเยา: กรณีศึกษาชุมชนบ้านร่องไฮ ตำบลแม่ใส อำเภอเมือง จังหวัดพะเยา. การค้นคว้าแบบอิสระ ศิลปศาสตรมหาบัณฑิต (การจัดการอุตสาหกรรมการท่องเที่ยว) มหาวิทยาลัยเชียงใหม่.
- วาสิณฐ์ อิมแสงจันทร์ และคณะ. (ม.ป.ป.) รายงานฉบับสุดท้ายโครงการรักษาเอกลักษณ์ของสถาปัตยกรรมท้องถิ่นและสิ่งแวดล้อม เพื่อดึงดูดนักท่องเที่ยว จังหวัดตราด. มหาวิทยาลัยศิลปากร.
- วิวัฒน์ชัย บุญยภักดี. (2538). “ศักยภาพสำคัญอย่างไรต่อแหล่งท่องเที่ยว”. จุลสารการท่องเที่ยว ปีที่ 8 เล่มที่ 2 (เมษายน-มิถุนายน 2538): 42-45.
- ศลิษา หมัดลั่ง. (2549). การมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ กรณีศึกษาชุมชนบ้านคลองสน กิ่งอำเภอเกาะช้าง จังหวัดตราด. วิทยานิพนธ์ศิลปศาสตรมหาบัณฑิต (สาขายุทธศาสตร์การพัฒนา) มหาวิทยาลัยราชภัฏพระนคร.
- ศุณยวิชัยป้าไม้ คณะวนศาสตร์, มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์. (2538). โครงการศึกษาการท่องเที่ยวเพื่อรักษาระบบนิเวศ กรณีศึกษา ภาคใต้. กรุงเทพมหานคร : มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์.
- สุธัญญา ทองวิจิต. (2545). ศักยภาพการพัฒนาทรัพยากรท่องเที่ยว: ศึกษากรณีตำบลบางตาเถร อำเภอสองพี่น้อง จังหวัดสุพรรณบุรี. ภาคนิพนธ์ปริญญาศิลปศาสตรมหาบัณฑิต(พัฒนาลังคม) สถาบันบัณฑิตพัฒนบริหารศาสตร์.
- สุภาภรณ์ หาญทอง. (2543). ศักยภาพการจัดการท่องเที่ยวจังหวัดพัทลุง. ภาคนิพนธ์ปริญญาศิลปศาสตรมหาบัณฑิต(พัฒนาลังคม) สถาบันบัณฑิตพัฒนบริหารศาสตร์.
- แสงเทียน อัจจิมากร และคັນสนีย์ หวังวรลักษณ์. (2547). ความพึงพอใจของประชาชนต่อการพัฒนาการท่องเที่ยวอุทยานแห่งชาติหมู่เกาะช้าง. บทความงานวิจัย มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ คณะประมง ภาควิชาการจัดการประมง.
- แสงเทียน อัจจิมากร, คັນสนีย์ หวังวรลักษณ์ และจันทรา ศรีสมวงศ์. (2549). ชุมชนประมงเกาะช้าง: ผลกระทบจากการพัฒนาการท่องเที่ยว. บทความงานวิจัย มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ คณะประมง ภาควิชาการจัดการประมง.

องค์การบริหารการพัฒนาพื้นที่พิเศษเพื่อการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน. (2548). พระราชกฤษฎีกาการจัดตั้งองค์การบริหารการพัฒนาพื้นที่พิเศษเพื่อการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน (องค์การมหาชน). องค์การบริหารการพัฒนาพื้นที่พิเศษเพื่อการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน.

อภิรักษ์ณ์ เกษมผลกุล. (2548) โครงการวิจัยเชิงประวัติศาสตร์เฉลิมพระเกียรติฯ “ตามรอยเสด็จฯ เกาะช้าง จังหวัดตราด”. กรุงเทพมหานคร: สำนักงานวัฒนธรรมจังหวัดตราด กระทรวงวัฒนธรรม ร่วมกับ องค์การบริหารการพัฒนาพื้นที่พิเศษเพื่อการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน.

เอ็นริช คอนซัลแตนท์. (2548) โครงการศึกษาเกณฑ์กำหนดมาตรฐานการพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวในอุทยานแห่งชาติ. รายงานความก้าวหน้า (Progress Report).

Shirley Eber. (1992) Beyond the Green Harizon. Principles for Sustainable Tourism. Surrey : Word Wide Fund for Nature (WWF).

Yamane, Taro (1973). Statistics : an introductory analysis. New York : Harper&Row.

ภาคผนวก

ภาคผนวก ก.

บทความการวิจัย

**การศึกษากลไกและศักยภาพการจัดกิจกรรมการท่องเที่ยวทางธรรมชาติอย่างยั่งยืน
บนพื้นที่เกาะช้าง กิ่งอำเภอเกาะช้าง จังหวัดตราด**

**The Study of Mechanism and Potential for Sustainable Nature-based Tourism Activities
Arrangement in Koh Chang Area, Koh Chang Sub-District, Trat Province**

พงษ์ภี ศรีสวัสดิ์
ประชุมพร รังษีวงศ์
เจษฎาภรณ์ ยานูพรหม
มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลกรุงเทพ

Phongrapee Srisawat
Prachoomporn Rangsiwong
Jessadaporn Yanuphrom
Rajamangala University of Technology Krungthep

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์ 1.) เพื่อศึกษากลไกการจัดกิจกรรมการท่องเที่ยวทางธรรมชาติ บนพื้นที่เกาะช้าง กิ่งอำเภอเกาะช้าง จังหวัดตราด 2.) เพื่อศึกษาศักยภาพการจัดกิจกรรมการท่องเที่ยวทางธรรมชาติ บนพื้นที่เกาะช้าง กิ่งอำเภอเกาะช้าง จังหวัดตราด และ 3.) เพื่อหาแนวทางในการจัดกิจกรรมการท่องเที่ยวทางธรรมชาติ บนพื้นที่เกาะช้าง กิ่งอำเภอเกาะช้าง จังหวัดตราด เพื่อการพัฒนากิจกรรมท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง คือ ผู้บริหาร / เจ้าของกิจการ ที่จัดกิจกรรมการท่องเที่ยวทางธรรมชาติ ประชาชนในพื้นที่ นักท่องเที่ยวทั้งชาวไทย และชาวต่างประเทศ เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยแบ่งเป็น 5 ชุด มีทั้งแบบสอบถาม และแบบสัมภาษณ์อย่างมีโครงสร้าง โดยคณะนักวิจัยเก็บรวบรวมข้อมูลด้วยตนเอง การวิเคราะห์ข้อมูลถ้าเป็นแบบสัมภาษณ์อย่างมีโครงสร้าง ทำการวิเคราะห์เนื้อหา ส่วนแบบสอบถามทำการวิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้โปรแกรมคอมพิวเตอร์ทางด้านสถิติ

ผลการวิจัยพบว่า กลไกการจัดกิจกรรมการท่องเที่ยวแบ่งได้ 2 กลุ่มคือ ผู้ให้บริการกิจกรรมการท่องเที่ยวที่เป็นประชาชนในพื้นที่ และ ผู้ให้บริการกิจกรรมการท่องเที่ยวที่เป็น นักลงทุนต่างถิ่น/ต่างประเทศ ซึ่งมีรายละเอียดในการดำเนินการด้านต่างๆ จำนวน 8 ด้าน คือ 1.) วัตถุประสงค์ของการดำเนินกิจกรรม 2.) ด้านการเงิน 3.) ด้านกายภาพและสิ่งอำนวยความสะดวก 4.) การจัดโปรแกรมกิจกรรมต่างๆ 5.) การประชาสัมพันธ์ และการตลาด 6.) ด้านทรัพยากรมนุษย์ 7.) ความปลอดภัยและความเสี่ยง และ 8.) ลูกค้าสัมพันธ์ ส่วนเรื่องศักยภาพการจัดกิจกรรมการท่องเที่ยว ในมุมมองของนักท่องเที่ยวชาวไทย และชาวต่างประเทศ พบว่า กิจกรรม

ดำน้ำดูปะการัง (น้ำตื้น) และ กิจกรรมดำน้ำดูปะการัง (น้ำลึก) มีศักยภาพในระดับสูง เมื่อพิจารณารายละเอียดพบว่า ประชาชนในพื้นที่ที่มีความคิดเห็นว่า คุณค่าของทรัพยากรธรรมชาติที่ได้จากการท่องเที่ยว มีศักยภาพสูง แต่นักท่องเที่ยวชาวไทยและชาวต่างประเทศ คิดว่ามีศักยภาพอยู่ในระดับปานกลาง ส่วนเรื่องความปลอดภัยจากการดำเนินกิจกรรมการท่องเที่ยว และความนิยมของกิจกรรมการท่องเที่ยว กลุ่มตัวอย่างทั้ง 3 กลุ่มมีความคิดเห็นสอดคล้องกันว่ามีศักยภาพอยู่ในระดับปานกลาง นอกจากนี้คณะผู้วิจัยได้เสนอแนวทางในการจัดกิจกรรมการท่องเที่ยวทางธรรมชาติบนพื้นที่เกาะช้าง โดยสามารถจัดทำภายใต้กรอบ 3E คือ Enforcement (การบังคับใช้กฎหมาย หรือข้อบังคับ) Engineering (การใช้เทคโนโลยีเพื่อการพัฒนา ปรับปรุง และอนุรักษ์) และ Education (การให้ความรู้ และข้อมูลข่าวสารที่ถูกต้องและครบถ้วน)

Abstract

The major objectives of this project is firstly to research and study the mechanism on the arrangement of Sustainable Natural-Based Tourism Activities of Koh Chang Area, Koh Chang Sub-District, Trat Province, secondly to research and study the potential on the arrangement of Sustainable Natural-Based Tourism Activities of Koh Chang Area, Koh Chang Sub-District, Trat Province, and thirdly to research and study for means and accomplishment concerned the Area-Based Tourism Research for Sustainable Tourism of Koh Chang Area, Koh Chang Sub-District, Trat Province. The population and samples used in this research are the business owners, CEOs who arrange the tourists' activities and programs, local citizens, and Thai and non-Thai tourists. The research equipments have been divided into five different sets, consisted of questionnaires, and structural interviews. All information was gathered mainly by all researchers. However, the information is analyzed by statistical computer programs.

The results are obviously seen that participants can be categorized into two groups : the local investors as one group and non-local as well as foreign investors as the other group. The details related to work operation consisted of 1) objective of activities and programs, 2) financial plan, 3) facilitation factors, 4) program arrangement, 5) public relation and marketing, 6) human resources, 7) security and risk management, and the last one is 8) customer relations. From the point of views stated by Thai tourists and non-Thai tourists, the results appeared that coral snorkeling and scuba diving are very interesting and highly meaningful. Nevertheless, the results from the studies have shown that the local citizens strongly believed in the high value of natural resources and highly valued on this issue while most of Thai tourists and non-Thai tourists moderately observed the value of natural resources. In addition, the security system and popularity on tourism activities have moderately attracted the three sample groups. In spite of that, for future development, the

researchers have proposed the 3E which are the enforcement, engineering and education to be considered as the news effective means for the Area-Based Tourism Research for Sustainable Tourism of Koh Chang Area, Koh Chang Sub-District, Trat Province.

คำนำ

หมู่เกาะช้าง ได้รับขนานนามว่า “อัมดามันแห่งภาคตะวันออก” จากสำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ (2546) ซึ่งรายงานว่าเป็นแหล่งท่องเที่ยวธรรมชาติทางทะเลที่สวยงามที่สุดแห่งหนึ่งบริเวณชายฝั่งทะเลด้านอ่าวไทย จากการส่งเสริมการตลาด และการประชาสัมพันธ์ของหน่วยงานภาครัฐ และเอกชนทำให้หมู่เกาะช้าง เป็นที่รู้จักและนิยมของนักท่องเที่ยวทั้งชาวไทย และชาวต่างประเทศ อย่างรวดเร็ว ทำให้มีจำนวนนักท่องเที่ยวเพิ่มขึ้นอัตราเฉลี่ยประมาณร้อยละ 25 ต่อปี นอกจากนี้การเปลี่ยนแปลงดังกล่าวยังส่งผลต่อการเปลี่ยนแปลงทางสังคม วัฒนธรรม เศรษฐกิจและสิ่งแวดล้อมบนเกาะช้างอย่างชัดเจน เช่นการเปลี่ยนแปลงเกี่ยวกับการใช้ประโยชน์ที่ดินเพื่อรองรับธุรกิจท่องเที่ยว วิถีชีวิตของชาวประมงพื้นบ้านปรับเปลี่ยนเป็นการดำเนินกิจการเรือจ้าง เป็นต้น

จากข้อมูลข้างต้น เมื่อมีการพัฒนาและส่งเสริมการท่องเที่ยวเกาะช้าง ก็เริ่มส่งผลกระทบต่อ การเปลี่ยนแปลงทั้งทางกายภาพ สังคมและวัฒนธรรม อย่างชัดเจน การเปลี่ยนแปลงดังกล่าวมีองค์ประกอบจาก ความพร้อมของสภาพแวดล้อม ความพร้อมของชุมชนท้องถิ่น ความรู้ความเข้าใจของผู้ประกอบการและ นักท่องเที่ยว โดยเฉพาะการจัดกิจกรรมการท่องเที่ยวทางธรรมชาติ ให้เหมาะสมกับข้อมูลด้านกายภาพ สังคม ชุมชน และสิ่งแวดล้อม ดังนั้นคณะนักวิจัยจึงมีความสนใจที่จะมุ่งศึกษากลไก และศักยภาพการจัดกิจกรรมการ ท่องเที่ยวทางธรรมชาติอย่างยั่งยืน เพื่อการเตรียมมาตรการหรือแผนในการรองรับที่ดี และก่อให้เกิด ประสิทธิภาพ เกิดความสมดุลระหว่างการอนุรักษ์ การฟื้นฟูทรัพยากรธรรมชาติ กับการพัฒนาการท่องเที่ยวที่มี คุณภาพและมาตรฐานระดับสากล อีกทั้งมุ่งพัฒนาสู่การท่องเที่ยวอย่างยั่งยืนที่มีศักยภาพในการแข่งขันกับ นานาประเทศ

เครื่องมือและวิธีการศึกษา

1. ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

1. ประชากรที่ใช้ในการศึกษาในครั้งนี้ได้แก่

ผู้บริหาร / เจ้าของกิจการ ที่จัดกิจกรรมการท่องเที่ยวทางธรรมชาติ

ประชาชนในพื้นที่ ที่อยู่ในแหล่งที่มีการจัดกิจกรรมการท่องเที่ยวทางธรรมชาติ จำนวน

6,262 คน

นักท่องเที่ยว ที่มาใช้บริการ ณ แหล่งจัดกิจกรรมการท่องเที่ยวทางธรรมชาติ โดยประมาณ การว่าปี 2549 จะมีนักท่องเที่ยวประมาณ 500,000 คน คิดเป็นนักท่องเที่ยวชาวต่างประเทศร้อยละ 35

2. กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการศึกษาค้างนี้ได้แก่

2.1 ผู้บริหาร / เจ้าของกิจการ ที่จัดกิจกรรมการท่องเที่ยวทางธรรมชาติ จำนวน 20 คน โดยเลือกกลุ่มตัวอย่างแบบเจาะจง (Purposive Sampling) สำหรับผู้บริหาร / เจ้าของกิจการที่ดำเนินการจัดกิจกรรมการท่องเที่ยวทางธรรมชาติ ทั้งกิจกรรมทางบก และกิจกรรมทางทะเล รวมจำนวน 14 กิจกรรม โดยเลือกเฉพาะผู้บริหาร / เจ้าของกิจการที่จัดกิจกรรมการท่องเที่ยวที่เป็นที่นิยมจากการสำรวจความคิดเห็นของผู้ประกอบการนำเที่ยว และประชาชนในพื้นที่ โดยกิจกรรมที่นักท่องเที่ยวนิยมใช้บริการจำนวนมากจะเลือกมากกว่า 1 กิจกรรม

2.2 ประชาชนในพื้นที่ คำนวณจากสูตรยามาเน่ (Yamane. 1973) ที่ระดับความเชื่อมั่น 95% คิดเป็นจำนวน 376 คน โดยเลือกกลุ่มตัวอย่างแบบแบ่งชั้น (Stratified random sampling)

2.3 นักท่องเที่ยว คำนวณจากสูตรยามาเน่ (Yamane. 1973) ที่ระดับความเชื่อมั่น 95% คิดเป็นจำนวน 400 คน โดยกำหนดสัดส่วนนักท่องเที่ยวชาวไทย : ชาวต่างประเทศ คือ 65 : 35 คิดเป็นนักท่องเที่ยวชาวไทย จำนวน 260 คน และ นักท่องเที่ยวชาวต่างประเทศ จำนวน 140 คน โดยเลือกกลุ่มตัวอย่างด้วยวิธีการสุ่มแบบบังเอิญ (Accidental Sampling)

2. เครื่องมือที่ใช้ในการศึกษา

การวิจัยครั้งนี้ใช้แบบสอบถาม และแบบสัมภาษณ์อย่างมีโครงสร้าง เป็นเครื่องมือในการเก็บรวบรวมข้อมูลซึ่งคณะนักวิจัยสร้างขึ้นเอง ประกอบด้วย 5 ชุด ดังนี้

1. แบบสอบถาม สำหรับประชาชนในพื้นที่ เพื่อหาข้อมูลเกี่ยวกับกิจกรรมการท่องเที่ยวทางธรรมชาติที่นิยม แบ่งเป็น 3 ตอน

2. แบบสัมภาษณ์อย่างมีโครงสร้าง สำหรับผู้ประกอบการ (ที่พัก ที่มีการจัดกิจกรรมการท่องเที่ยว หรือ ผู้ให้บริการเกี่ยวกับการท่องเที่ยว) เพื่อหาข้อมูลเกี่ยวกับกิจกรรมการท่องเที่ยวทางธรรมชาติที่นิยม แบ่งเป็น 3 ตอน

3. แบบสอบถาม และแบบสัมภาษณ์อย่างมีโครงสร้าง สำหรับผู้บริหาร / เจ้าของกิจการ ที่จัดกิจกรรมการท่องเที่ยวที่เป็นที่นิยม เพื่อหาข้อมูลกลไกและศักยภาพการจัดกิจกรรมการท่องเที่ยวทางธรรมชาติ แบ่งเป็น 4 ตอน

4. แบบสอบถามนักท่องเที่ยว เพื่อประเมินศักยภาพการจัดกิจกรรมการท่องเที่ยวทางธรรมชาติ โดยจัดทำแบบสอบถามทั้งภาษาไทย และภาษาอังกฤษ แบ่งเป็น 3 ตอน

5. แบบสอบถามประชาชนในพื้นที่ เพื่อประเมินศักยภาพการจัดกิจกรรมการท่องเที่ยวทางธรรมชาติ แบ่งเป็น 3 ตอน

ในการสร้างเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย คณะนักวิจัย ได้ดำเนินการตามขั้นตอนดังนี้

1. คณะนักวิจัยศึกษาเอกสาร บทความ ตำรา และงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการท่องเที่ยวแบบยั่งยืน การพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวในอุทยานแห่งชาติ การจัดกิจกรรมการท่องเที่ยวทางธรรมชาติ ข้อมูลสภาพทั่วไปของเกาะช้าง

2. สร้างกรอบแนวคิดในการวิจัย และสร้างเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยตามกรอบแนวคิดในการวิจัย
3. นำเครื่องมือที่สร้างเสร็จแล้ว ให้ผู้เชี่ยวชาญจำนวน 3 คน เพื่อพิจารณาให้ความคิดเห็นด้านความตรงของเนื้อหา และความถูกต้องในการใช้ภาษา พร้อมทั้งขอคำแนะนำในการปรับปรุงแก้ไข
4. ปรับปรุงแก้ไขเครื่องมือตามคำแนะนำ และความคิดเห็นของผู้เชี่ยวชาญ แล้วจึงนำไปเก็บรวบรวมข้อมูล

3. วิธีการศึกษา

การวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative Research) และการวิจัยเชิงปริมาณ (Quantitative Research โดยการวิเคราะห์เอกสาร และงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง รวมทั้งการสำรวจความคิดเห็นของผู้บริหาร เจ้าของกิจการ ประชาชนในพื้นที่ นักท่องเที่ยว ที่มีส่วนเกี่ยวข้องกับกิจกรรมการท่องเที่ยวทางธรรมชาติ

4. กระบวนการเก็บรวบรวมข้อมูล

คณะผู้วิจัย และผู้ช่วยนักวิจัย ดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูล ณ พื้นที่เกาะช้าง ดังนี้

1. สำนักงานประสานการพัฒนาและจัดการการท่องเที่ยวเชิงพื้นที่อย่างยั่งยืน สำนักงานกองทุนสนับสนุนการวิจัย (สกว.) ส่งหนังสือเพื่อขอเข้าร่วมประชุมกับหัวหน้าส่วนราชการ และผู้ที่เกี่ยวข้องกับการท่องเที่ยว ของจังหวัดตราด
2. รับหนังสือตอบรับจากสำนักงานจังหวัด กลุ่มงานยุทธศาสตร์การพัฒนาจังหวัด ที่อนุญาตให้คณะผู้วิจัยเข้าร่วมประชุมและนำเสนอผลงาน ในการประชุมหัวหน้าส่วนราชการประจำเดือนตุลาคม 2549
3. นำเสนอโครงการธนาคารข้อมูลเพื่อการพัฒนาและจัดการการท่องเที่ยวเชิงพื้นที่อย่างยั่งยืน กลุ่มจังหวัดบูรพา ชลบุรี ระยอง จันทบุรี ตราด ณ ห้องประชุมพลอยแดง ชั้น 4 ศาลากลางจังหวัดตราด เมื่อวันที่ 26 ตุลาคม 2549 เวลา 10.00 น.
4. รายงานตัว สัมภาษณ์ สังเกตการณ์ ส่วนราชการต่างๆ เช่น กิ่งอำเภอเกาะช้าง อบต.เกาะช้าง อบต.เกาะช้างใต้ สำนักงานการท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย เขต 5 (ตราด) และภาคธุรกิจ ระหว่างวันที่ 6-10 พฤศจิกายน 2549
5. รายงานตัว สัมภาษณ์ หัวหน้าอุทยานแห่งชาติหมู่เกาะช้าง หัวหน้าสำนักงานการขนส่งทางน้ำที่ 6 สาขาตราด กรมขนส่งทางน้ำและพาณิชยนาวี มัคคุเทศก์ท้องถิ่น และเจ้าของกิจการที่ให้บริการดำน้ำดูปะการัง ระหว่างวันที่ 29-31 ธันวาคม 2549 และ 1 มกราคม 2550
6. สัมภาษณ์กิจกรรมการท่องเที่ยวที่เป็นที่นิยม ณ สถานที่ดำเนินกิจกรรมการท่องเที่ยว และสอบถามจากประชาชนในพื้นที่ ระหว่างวันที่ 1-5 เมษายน 2550
7. สัมภาษณ์ ผู้บริหาร/เจ้าของกิจการที่จัดกิจกรรมการท่องเที่ยวทางธรรมชาติ โดยใช้แบบสอบถาม และแบบสัมภาษณ์อย่างมีโครงสร้าง เพื่อหาข้อมูลกลไกและศักยภาพการจัดกิจกรรมการท่องเที่ยวทางธรรมชาติ ระหว่างวันที่ 6-16 เมษายน 2550

8. เก็บข้อมูลจากประชาชนในพื้นที่ นักท่องเที่ยวชาวไทย นักท่องเที่ยวชาวต่างประเทศ โดยใช้แบบรวบรวมข้อมูลสำหรับการวิจัย เพื่อหาข้อมูลศักยภาพการจัดกิจกรรมการท่องเที่ยวทางธรรมชาติ ระหว่างวันที่ 11-16 เมษายน 2550 โดยคณะนักวิจัยเก็บรวบรวมข้อมูลด้วยตนเอง

9. นำแบบรวบรวมข้อมูลการวิจัย สำหรับประชาชนในพื้นที่ มอบให้ผู้ใหญ่บ้าน หรือตัวแทนหมู่บ้าน เพื่อแจกให้ประชาชนในพื้นที่ ระหว่างวันที่ 11-16 เมษายน 2550

10. เข้าร่วมประชุมประชาคมหมู่บ้านต่างๆ และขอรับแบบรวบรวมข้อมูลการวิจัยสำหรับประชาชนในพื้นที่คืน กรณีที่หมู่บ้านใดที่ได้รับแบบรวบรวมข้อมูลคืนไม่ครบจำนวน หรือไม่สมบูรณ์ คณะนักวิจัยได้แจกแบบสอบถามสำหรับประชาชนในพื้นที่ เก็บรวบรวมแบบสอบถามด้วยตนเอง ระหว่างวันที่ 8-12 พฤษภาคม 2550 นอกจากนี้ยังมีแบบสอบถามบางส่วนที่มอบให้ผู้ใหญ่บ้าน แจก-เก็บแบบสอบถาม จากนั้นคณะวิจัยจะติดต่อขอรับแบบสอบถามคืนด้วยวิธีการที่หลากหลาย

5. การวิเคราะห์ข้อมูล

ข้อมูลเชิงคุณภาพ ที่ได้จากการสัมภาษณ์ การสนทนากลุ่มย่อย และการจัดเวทีประชาคม ใช้การวิเคราะห์เนื้อหา (Content Analysis) นำเสนอเป็นคำบรรยาย

ข้อมูลเชิงปริมาณ ที่ได้จากการสัมภาษณ์ แบบสอบถาม ใช้การวิเคราะห์ข้อมูลด้วยโปรแกรมคอมพิวเตอร์ทางสถิติ สถิติที่ใช้ ได้แก่ ความถี่ จำนวน และร้อยละ นำเสนอเป็นคำบรรยายประกอบตาราง

การแปลความหมาย เพื่อศึกษาศักยภาพการจัดกิจกรรมการท่องเที่ยวทางธรรมชาติ ใช้หลักเกณฑ์ดังนี้

คะแนน 3.34-5.00	หมายถึง ศักยภาพการจัดกิจกรรมอยู่ในระดับสูง
คะแนน 1.67-3.33	หมายถึง ศักยภาพการจัดกิจกรรมอยู่ในระดับปานกลาง
คะแนน 0.00-1.66	หมายถึง ศักยภาพการจัดกิจกรรมอยู่ในระดับต่ำ

ผลการศึกษา

จากการวิจัย เรื่อง “การศึกษากลไกและศักยภาพการจัดกิจกรรมการท่องเที่ยวทางธรรมชาติอย่างยั่งยืน บนพื้นที่เกาะช้าง กิ่งอำเภอเกาะช้าง จังหวัดตราด” สามารถสรุปผลการวิจัยโดยแบ่งเป็น 3 ส่วน ได้ดังนี้

1. ข้อมูลแหล่งท่องเที่ยว ที่มีการจัดกิจกรรมการท่องเที่ยวทางธรรมชาติ บนพื้นที่เกาะช้าง กิ่งอำเภอเกาะช้าง จังหวัดตราด สามารถแบ่งออกเป็น 2 ประเภท คือ

1.1 กิจกรรมทางบก

- 1.1.1 กิจกรรมเดินป่า / ส่องสัตว์ / ดูนก
- 1.1.2 กิจกรรมพักผ่อนด้วยเต็นท์
- 1.1.3 กิจกรรมนั่งเรือ พายเรือคายัค ชมหิ่งห้อย ป่าชายเลน
- 1.1.4 กิจกรรมพักผ่อนวิถีชาวบ้าน (โฮมสเตย์)
- 1.1.5 กิจกรรมนั่งช้างเที่ยวป่าชมสวน

- 1.1.6 กิจกรรมขี่จักรยาน / จักรยานยนต์ / รถยนต์ชมทัศนียภาพรอบเกาะช้าง
- 1.1.7 กิจกรรมเที่ยวน้ำตก
- 1.1.8 กิจกรรมผจญภัย เช่น ไต่สะพานเชือก เสกต์บอร์ด เป็นต้น

1.2 กิจกรรมทางทะเล

- 1.2.1 กิจกรรมล่องเรือชมวิถีชีวิตชาวประมง
- 1.2.2 กิจกรรมตกปลา ปลาหมึก
- 1.2.3 กิจกรรมพายเรือ (แคนู คยัค)
- 1.2.4 กิจกรรมดำน้ำดูปะการัง (น้ำตื้น)
- 1.2.5 กิจกรรมดำน้ำดูปะการัง (น้ำลึก)
- 1.2.6 กิจกรรมนั่งเรือนำเที่ยวชมทัศนียภาพทางทะเล
- 1.2.7 กิจกรรมเดินผ่านทะเลแหวก (เกาะช้าง-เกาะมันใน)
- 1.2.8 กิจกรรมเรือลากร่มชูชีพ

2. กลไกการจัดกิจกรรมการท่องเที่ยวทางธรรมชาติอย่างยั่งยืน บนพื้นที่เกาะช้าง กิ่งอำเภอเกาะช้าง จังหวัดตราด โดยมุ่งศึกษารายละเอียดของผู้ให้บริการกิจกรรมการท่องเที่ยวที่เป็นที่นิยมจำนวน 8 ด้าน ดังนี้

2.1 วัตถุประสงค์ของการดำเนินกิจกรรม

ผู้ดำเนินกิจกรรมการท่องเที่ยวทางธรรมชาติที่เป็นคนท้องถิ่น ส่วนใหญ่มีวัตถุประสงค์ของการดำเนินกิจกรรม เพื่อเป็นการสร้างรายได้ เพื่อบริการจากการจัดกิจกรรมการท่องเที่ยว เพื่อส่งเสริม-อนุรักษ์ธรรมชาติ โดยปรับเปลี่ยน และดัดแปลงจากวิถีชีวิตเดิม เช่นอาชีพชาวประมง อาชีพชาวสวน เปลี่ยนมาเป็นการจัดกิจกรรมทางน้ำ หรือ กิจกรรมแพคเกจทัวร์บ้าน (โฮมสเตย์) กิจกรรมเดินป่า เป็นต้น

ส่วนผู้ดำเนินกิจกรรมการท่องเที่ยวทางธรรมชาติที่เป็นคนนอกพื้นที่ ส่วนใหญ่จะมีวัตถุประสงค์ในการดำเนินกิจกรรมที่ชัดเจนแน่นอน เช่น เพื่อบริการนักท่องเที่ยวเพื่อการดำน้ำดูปะการัง (น้ำลึก) หรือเพื่อการผจญภัย เป็นต้น

2.2 ด้านการเงิน

งบประมาณในการดำเนินงานส่วนใหญ่ประมาณ 90% เป็นเงินส่วนตัวที่เริ่มลงทุนโดยใช้งบประมาณจำนวนไม่มาก และค่อยๆ พัฒนากิจกรรม โดยเพิ่มงบประมาณ หลังจากดำเนินกิจกรรมแล้วมีรายได้ที่เพิ่มมากขึ้น ยกเว้นบางกิจกรรมการท่องเที่ยวที่ต้องใช้เงินลงทุนจำนวนมาก และเป็นไปตามมาตรฐานข้อกำหนดของการทำกิจกรรม เช่น กิจกรรมดำน้ำดูปะการัง (น้ำลึก) เป็นต้น ส่วนกิจกรรมจักรยานยนต์ / รถยนต์ชมทัศนียภาพรอบเกาะ บางรายที่มีจำนวนรถ และจำนวนจุดให้บริการมาก ซึ่งกิจกรรมดังกล่าวต้องใช้เงินทุนทั้งจากการระดมทุน และแหล่งเงินกู้จากที่ต่างๆ

2.3 ด้านกายภาพและสิ่งอำนวยความสะดวก

กิจกรรมการท่องเที่ยวทางธรรมชาติบนพื้นที่เกาะช้างเกือบทุกกิจกรรมต้องจัดบริการรถรับ-ส่ง จากที่พักไปยังแหล่งทำกิจกรรม เช่น กิจกรรมนั่งช้างเที่ยวป่าชมสวน กิจกรรมดำน้ำดูปะการัง (น้ำตื้น-น้ำลึก)

กิจกรรมเรือลากร่มชูชีพ กิจกรรมนั่งเรือ (มาด) เป็นต้น โดยสามารถติดต่อใช้บริการได้จากผู้ให้บริการทั่วไป ทั้งจากโรงแรม รีสอร์ท หรือเคาท์เตอร์ให้บริการที่อุทยานธรณีน หรือสถานที่ท่องเที่ยวต่างๆ

ส่วนด้านกายภาพของแหล่งทำกิจกรรมซึ่งส่วนใหญ่เป็นแหล่งท่องเที่ยวที่มีอยู่ตามธรรมชาติ ทั้งบนบก และทะเล รวมทั้งป่าชายเลน ซึ่งบางกิจกรรมขึ้นอยู่กับสภาพดิน ฟ้า อากาศ ฤดูกาล รวมทั้งความเสื่อมโทรมที่เกิดขึ้นกับแหล่งทำกิจกรรม

2.4 การจัดโปรแกรมกิจกรรมต่างๆ

กิจกรรมดำน้ำดูปะการัง (น้ำตื้น) เป็นกิจกรรมการท่องเที่ยวทางธรรมชาติที่เป็นที่นิยมสำหรับนักท่องเที่ยวเป็นอันดับสูงสุด การจัดโปรแกรมกิจกรรมมีทั้งแบบส่วนตัว (เช่าเหมาเรือ) ซึ่งนักท่องเที่ยวสามารถร่วมวางแผนการจัดโปรแกรมร่วมกับผู้ให้บริการ หรือเป็นแบบหมู่คณะที่ร่วมเดินทางไปกับนักท่องเที่ยวที่สนใจ กิจกรรมการท่องเที่ยวเดียวกัน โดยผู้ให้บริการเป็นผู้กำหนดโปรแกรมกิจกรรมต่างๆ ไว้ให้ลูกค้า แต่อาจมีการเปลี่ยนแปลงตามความเหมาะสมตามสภาพดิน ฟ้า อากาศ หรือฤดูกาล

2.5 การประชาสัมพันธ์และการตลาด

ด้านการประชาสัมพันธ์และการตลาด ของผู้ให้บริการกิจกรรมการท่องเที่ยวทางธรรมชาติพบว่าส่วนใหญ่เป็นการทำเอกสาร แผ่นพับ โปสเตอร์ แฟ้มแสดงกิจกรรม โดยนำไปวางตามที่พัก ทั้งโรงแรม รีสอร์ท บังกะโล โฮมสเตย์ รวมทั้งที่พบเห็นจำนวนมากคือเคาท์เตอร์ที่ให้บริการอุทยานธรณีน หรือสถานที่ท่องเที่ยวต่างๆ นอกจากนี้ยังมีการประชาสัมพันธ์ผ่านคู่มือการท่องเที่ยวเกาะช้าง ที่เป็นภาษาอังกฤษ โดยออกเป็นรายเดือน สำหรับแจกนักท่องเที่ยวหรือผู้ที่สนใจ นอกจากนี้ผู้ให้บริการบางรายที่มีศักยภาพ และเงินทุนเพียงพอ ได้ดำเนินการทำการประชาสัมพันธ์ร่วมกับตัวแทนจำหน่าย (Agency) ด้านการท่องเที่ยว ทั้งภายในประเทศและต่างประเทศ ส่วนผู้ให้บริการการท่องเที่ยวที่มีการบริหารงานโดยใช้เทคโนโลยีสารสนเทศเข้ามาดำเนินการประชาสัมพันธ์และการตลาด ได้มีการจัดทำเว็บไซต์ (Website) เพื่อแนะนำกิจกรรมการท่องเที่ยว รวมทั้งการติดต่อ-สมัคร เพื่อใช้บริการผ่านเว็บไซต์ หรือ ไปรษณีย์อิเล็กทรอนิกส์ (E-Mail)

นอกจากนี้หน่วยงานภาครัฐ และเอกชนยังได้เข้ามามีส่วนร่วมในการประชาสัมพันธ์เพื่อส่งเสริมการท่องเที่ยว ทั้ง จังหวัดตราด การท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย กรมอุทยานแห่งชาติ สัตว์ป่า และพันธุ์พืช (เดิมคือ กรมป่าไม้) องค์การบริหารการพัฒนาพื้นที่พิเศษเพื่อการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน (อพท.) รวมทั้งการจัดส่งเสริมประชาสัมพันธ์ในรูปแบบสารคดี และรายการแนะนำการท่องเที่ยว ผ่านระบบฟรีทีวี และเคเบิลทีวี

2.6 ด้านทรัพยากรมนุษย์

ผู้ให้บริการที่จัดกิจกรรมการท่องเที่ยว ที่เป็นเจ้าของกิจการ และเป็นคนในพื้นที่ (คนเกาะช้าง) ส่วนใหญ่ผ่านการอบรม จากหน่วยงานที่เกี่ยวข้องกับการท่องเที่ยว รวมทั้งได้รับใบอนุญาตในการดำเนินกิจกรรม ส่วนลูกจ้างที่มีส่วนในการดำเนินกิจกรรมการท่องเที่ยว มีทั้งคนในพื้นที่ คนนอกพื้นที่ คนต่างดาว ซึ่งแรงงานเหล่านี้ไม่ได้รับการฝึกอบรม หรืออนุญาตจากหน่วยงานที่เกี่ยวข้องกับการท่องเที่ยว ซึ่งมักจะเป็นการบอกเล่า หรือการให้คำแนะนำจากเจ้าของกิจการ หรือปฏิบัติตน-แก้ไขปัญหาที่อาจจะเกิดขึ้นจากประสบการณ์

2.7 ความปลอดภัยและความเสี่ยง

กิจกรรมการท่องเที่ยวที่ต้องผ่านการรับรองมาตรฐาน เช่น กิจกรรมดำน้ำดูปะการัง (น้ำลึก) ต้องปฏิบัติตามกฎของ PADI และกิจกรรมผจญภัย ของ Tree Top Adventure Park ต้องปฏิบัติตามข้อกำหนดของมาตรฐานประเทศฝรั่งเศส XP S 52-902 มีการให้คำแนะนำ และข้อกำหนดต่างๆ ในการปฏิบัติตนทุกขั้นตอนของการทำกิจกรรม ซึ่งจัดได้ว่าเป็นกิจกรรมการท่องเที่ยวที่มีความปลอดภัยสูง รวมทั้งมีการตรวจสอบอุปกรณ์ และการกำหนดอายุการใช้งานของอุปกรณ์นั้นๆ

ส่วนกิจกรรมการท่องเที่ยวที่เป็นที่นิยมสำหรับนักท่องเที่ยวบนเกาะช้าง คือ กิจกรรมดำน้ำดูปะการัง (น้ำตื้น) ผู้ให้บริการจัดให้มีอุปกรณ์ที่เกี่ยวข้องตามข้อกำหนด เช่น เสื้อชูชีพ อุปกรณ์ปฐมพยาบาล เจ้าหน้าที่ดูแลความปลอดภัย แต่พบว่าผู้ให้บริการไม่ได้แนะนำวิธีการใช้อุปกรณ์ หรือการปฏิบัติระหว่างการทำกิจกรรมการท่องเที่ยว ทั้งภาษาไทยและภาษาต่างประเทศ นอกจากนี้ยังมีหน่วยงานราชการคอยตรวจสอบและกำกับดูแล เช่น กรมขนส่งทางน้ำและพาณิชยนาวี ตำรวจท่องเที่ยว เป็นต้น

กิจกรรมการท่องเที่ยวที่มีหลากหลาย และใช้เงินทุนไม่สูงมากนักที่กระจายอยู่ทั่วทั้งเกาะช้าง เช่น กิจกรรมเดินป่า / ส่องสัตว์ / ดูนก หรือกิจกรรมนั่งช้างเที่ยวป่าชมสวน ผู้ให้บริการจะมีการให้คำแนะนำ และป้องกันเบื้องต้น ส่วนกิจกรรมขี่จักรยานยนต์ ซึ่งมี ผู้ให้บริการจำนวนมากทั้งรายเล็ก และรายใหญ่ มักจะไม่มีคำแนะนำในการใช้กฎจราจร หรือเส้นทางที่ควรเพิ่มความระมัดระวัง อีกทั้งการบังคับให้ใส่หมวกนิรภัย หรือขนาดของหมวกนิรภัย ไม่สัมพันธ์กับลักษณะ รูปร่างของชาวต่างประเทศ

2.8 ลูกค้าสัมพันธ์

ผู้ให้บริการกิจกรรมการท่องเที่ยวปัจจุบันมีการแข่งขันกันทั้งด้านราคา การให้บริการ และลูกค้าสัมพันธ์ เพื่อสร้างสัมพันธ์ภาพที่ดี เพื่อให้นักท่องเที่ยวกลับมาใช้บริการอีกครั้ง หรือการกระจายข่าว บอกต่อให้เพื่อนนักท่องเที่ยวได้มาใช้บริการในโอกาสต่อไป โดยเน้นการสร้างมิตรภาพที่ดี (Friendly) ให้เกิดความประทับใจในการทำกิจกรรมการท่องเที่ยวให้มากที่สุด แต่อาจจะมีข้อจำกัดสำหรับผู้ให้บริการกิจกรรมที่เป็นที่นิยม โดยเฉพาะกิจกรรมดำน้ำดูปะการัง (น้ำตื้น) โดยเฉพาะช่วงฤดูกาลท่องเที่ยว หรือวันหยุดนักขัตฤกษ์ ที่มีผู้มาใช้บริการจำนวนมาก จึงอาจทำให้บริการไม่ทั่วถึง และไม่เกิดความประทับใจ

3. ศักยภาพการจัดกิจกรรมการท่องเที่ยวทางธรรมชาติอย่างยั่งยืน บนพื้นที่เกาะช้าง กิ่งอำเภอเกาะช้าง จังหวัดตราด

3.1 ศักยภาพของกิจกรรมการท่องเที่ยวทางธรรมชาติ บนพื้นที่เกาะช้าง ตามทัศนะของนักท่องเที่ยว

3.1.1 นักท่องเที่ยวชาวไทย มีความคิดเห็นเห็นว่ากิจกรรมทางบกที่มีศักยภาพสูง คือ กิจกรรมพักผ่อนวิถีชาวบ้าน (โฮมสเตย์) และกิจกรรมนั่งเรือ พายเรือคายัค ชมหิ่งห้อย ป่าชายเลน ส่วนกิจกรรมทางบกที่เหลือนี้อาศัยศักยภาพอยู่ในระดับปานกลาง ส่วนกิจกรรมทางทะเลที่มีศักยภาพสูง คือ กิจกรรมดำน้ำดูปะการัง (น้ำลึก) กิจกรรมเรือลากลุ่มชูชีพ กิจกรรมพายเรือ (แคนู คายัค) กิจกรรมดำน้ำดูปะการัง (น้ำตื้น) และกิจกรรมนั่งเรือนำเที่ยวชมทัศนียภาพทางทะเล ส่วนกิจกรรมทางทะเลที่เหลือนี้อาศัยศักยภาพอยู่ในระดับปานกลาง

3.1.2 นักท่องเที่ยวชาวต่างประเทศ พบว่า กิจกรรมทางบกที่มีศักยภาพสูงคือ กิจกรรมนั่งช้างเที่ยวป่าชมสวน และ กิจกรรมเที่ยวน้ำตก ส่วนกิจกรรมทางบกที่เหลือนี้อาศัยสภาพอยู่ในระดับปานกลาง ส่วนกิจกรรมทางทะเลที่มีศักยภาพสูงคือ กิจกรรมดำน้ำดูปะการัง (น้ำตื้น) และ กิจกรรมดำน้ำดูปะการัง (น้ำลึก) ส่วนกิจกรรมทางทะเลที่เหลือนี้อาศัยสภาพอยู่ในระดับปานกลาง

จากข้อมูลเกี่ยวกับศักยภาพกิจกรรมการท่องเที่ยวทางธรรมชาติ บนพื้นที่เกาะช้าง ของนักท่องเที่ยวชาวไทย และชาวต่างประเทศ พบว่า กิจกรรมการท่องเที่ยวทางธรรมชาติที่มีศักยภาพสูง คือ กิจกรรมดำน้ำดูปะการัง (น้ำตื้น) และ กิจกรรมดำน้ำดูปะการัง (น้ำลึก) ซึ่งกิจกรรมการท่องเที่ยวดังกล่าวถือว่าเป็นจุดเด่น และจุดขายของการท่องเที่ยวบนเกาะช้างอยู่ในปัจจุบัน

3.2 ศักยภาพการจัดกิจกรรมการท่องเที่ยวทางธรรมชาติ บนพื้นที่เกาะช้าง โดยพิจารณาจาก 4 หัวข้อดังนี้

3.2.1 คุณค่าของทรัพยากรธรรมชาติที่ได้จากกิจกรรมการท่องเที่ยว

ความคิดเห็นโดยรวม ต่อคุณค่าของทรัพยากรธรรมชาติที่ได้จากกิจกรรมการท่องเที่ยว ของประชาชนในพื้นที่ มีความคิดเห็นว่ามีศักยภาพในระดับสูง ส่วนความคิดเห็นของนักท่องเที่ยวชาวไทย และชาวต่างประเทศ มีความคิดเห็นว่ามีศักยภาพอยู่ในระดับปานกลาง

3.2.2 ความปลอดภัยจากการดำเนินกิจกรรมการท่องเที่ยว

ความคิดเห็นโดยรวม ด้านความปลอดภัยจากการดำเนินกิจกรรมการท่องเที่ยว ตามความคิดเห็นโดยรวมของประชาชนในพื้นที่ นักท่องเที่ยวชาวไทย และนักท่องเที่ยวชาวต่างประเทศ มีความคิดเห็นสอดคล้องกันว่ามีศักยภาพในระดับปานกลาง

3.2.3 ความนิยมของกิจกรรมการท่องเที่ยว

ความคิดเห็นโดยรวม ด้านความนิยมของกิจกรรมการท่องเที่ยว ตามความคิดเห็นโดยรวมของประชาชนในพื้นที่ นักท่องเที่ยวชาวไทย มีความคิดเห็นว่ามีศักยภาพในระดับสูง ส่วนนักท่องเที่ยวชาวต่างประเทศ มีความคิดเห็นว่ามีศักยภาพในระดับปานกลาง

3.2.4 ข้อจำกัดของกิจกรรมในการรองรับนักท่องเที่ยว

ความคิดเห็นโดยรวม ด้านข้อจำกัดของกิจกรรมในการรองรับนักท่องเที่ยว พบว่า ประชาชนในพื้นที่ นักท่องเที่ยวชาวไทย และนักท่องเที่ยวชาวต่างชาติ มีความคิดเห็นสอดคล้องกันเกี่ยวกับข้อจำกัดของกิจกรรมในการรองรับนักท่องเที่ยว 3 อันดับแรก คือ 1.) กิจกรรมฯ ขึ้นอยู่กับสภาพอากาศ 2.) กิจกรรมฯ ขึ้นอยู่กับฤดูกาล และกิจกรรมฯ มีการกำหนดขีดความสามารถในการรองรับจำนวนนักท่องเที่ยว ต่อครั้งต่อวัน แต่เมื่อพิจารณาข้อมูลของนักท่องเที่ยวชาวต่างประเทศ พบว่าคำตอบ “ไม่ทราบ” ข้อจำกัดของกิจกรรมในการรองรับนักท่องเที่ยว อยู่ประมาณร้อยละ 50 เกือบทุกข้อ

อภิปรายผลการศึกษา

จากการศึกษาพบว่ากลไกการจัดกิจกรรมการท่องเที่ยวทางธรรมชาติอย่างยั่งยืน บนพื้นที่เกาะช้าง กิ่งอำเภอเกาะช้าง จังหวัดตราด สามารถแบ่งผู้ให้บริการกิจกรรมการท่องเที่ยวเป็น 2 กลุ่ม คือ

1. ผู้ให้บริการกิจกรรมการท่องเที่ยวที่เป็นประชาชนในพื้นที่

ประชาชนในพื้นที่หลายรายที่เริ่มเข้ามาดำเนินการเกี่ยวกับกิจกรรมการท่องเที่ยวทางธรรมชาติ ซึ่งส่วนใหญ่*วัตถุประสงค์*เริ่มต้นของการดำเนินงานคือ การสร้าง/เพิ่มรายได้ จากอาชีพปกติคืออาชีพประมง ชาวสวน ชาวไร่ โดยใช้สถานที่ วัสดุ อุปกรณ์ต่างๆ ที่มีอยู่แล้ว ดัดแปลงตามความเหมาะสมสำหรับบริการนักท่องเที่ยว เช่น กิจกรรมล่องเรือชมวิถีชีวิตชาวประมง กิจกรรม ตกปลา ปลาหมึก กิจกรรมพายเรือ กิจกรรม พักแรมวิถีชาวบ้าน (โฮมสเตย์) เป็นต้น ซึ่งการดำเนินกิจกรรมการท่องเที่ยวดังกล่าวเริ่มต้นการดำเนินการจากวิถีชีวิตปกติ การแลกเปลี่ยนความคิดเห็น การศึกษาดูงาน การอบรมจากหน่วยงานต่างๆ ที่เกี่ยวข้องกับการส่งเสริมการท่องเที่ยว จนเป็นกิจกรรมการท่องเที่ยวทางธรรมชาติที่มีรูปแบบอยู่ในปัจจุบัน ส่วน*ด้านงบประมาณ* ในการลงทุน จะเป็นเงินทุนส่วนตัวภายในครอบครัว โดยเริ่มจากกิจการขนาดเล็กๆ เมื่อมีรายได้จากการท่องเที่ยวเพิ่มมากขึ้น ก็เริ่มขยาย-ปรับปรุง กิจการ *ด้านกายภาพและสิ่งอำนวยความสะดวก* สำหรับกิจกรรมการท่องเที่ยวขนาดเล็กพบว่ามีความพร้อมในระดับน้อย ไม่ว่าจะเป็นรถรับ-ส่งนักท่องเที่ยว ที่จอดรถ การสื่อสาร การประชาสัมพันธ์ แต่ที่พบเห็นสำหรับกิจกรรมทางน้ำที่ผู้ให้บริการกิจกรรมการท่องเที่ยวมีไว้ให้บริการคือ เสื้อชูชีพ หน้ากากดำน้ำ หรือตามที่หน่วยงานภาครัฐกำหนด *ด้านการจัดโปรแกรมกิจกรรมต่างๆ* ผู้ให้บริการกิจกรรมการท่องเที่ยวได้จัดโปรแกรมการทำกิจกรรมไว้บางส่วน ซึ่งกิจกรรมการท่องเที่ยวทางธรรมชาติบางกิจกรรมต้องขึ้นอยู่กับสภาพของลม ฟ้า อากาศ น้ำขึ้น น้ำลง เดือนมิด เดือนหงาย โดยผู้ให้บริการจะแจ้งให้ทราบว่าช่วงเวลาใด สามารถทำกิจกรรมได้บ้าง แต่โปรแกรมการทำกิจกรรมดังกล่าวสามารถปรับเปลี่ยน โดยให้ผู้ให้บริการกิจกรรมการท่องเที่ยวได้มีส่วนร่วมในการกำหนดโปรแกรมการทำกิจกรรมนั้นๆ ได้บางกรณี *ด้านการประชาสัมพันธ์และการตลาด* กลุ่มที่ทำกิจกรรมการท่องเที่ยวระดับชาวบ้าน ปัจจุบันได้เริ่มมีการทำแผ่นพับ นามบัตร สำหรับไว้แจกลูกค้า ร่วมทั้งการจัดตั้งกลุ่ม หรือชมรมเกี่ยวกับการนำเที่ยวของชุมชนต่างๆ เพื่อสร้างเครือข่าย เช่น โฮมสเตย์ บริเวณบ้านสลักเพชร ที่มีการรวมกลุ่มเพื่อรวมกันดูแล ส่งเสริม และพัฒนากิจกรรมการท่องเที่ยวทางธรรมชาติอย่างยั่งยืน ซึ่งกลุ่มดังกล่าวมีรูปแบบการประชาสัมพันธ์และการตลาด คือการบอกต่อ สำหรับผู้ที่เคยมาใช้บริการ โดยแนะนำญาติ เพื่อน หรือสมาชิกกลุ่มต่างๆ ให้มาใช้บริการเพราะเกิดความประทับใจ *ด้านทรัพยากรมนุษย์* ส่วนใหญ่เจ้าของกิจการที่ให้บริการกิจกรรมการท่องเที่ยว จะเป็นผู้ที่ได้เข้ารับการอบรม จากหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง โดยให้ทำความรู้ เทคนิค วิธีการดำเนินกิจกรรม มาถ่ายทอดให้สมาชิก หรือผู้ที่มีส่วนในการดำเนินกิจกรรม รับทราบและปฏิบัติ โดยที่ส่วนใหญ่สมาชิก หรือผู้ที่มีส่วนในการดำเนินกิจกรรมเป็นประชาชนในพื้นที่ ยกเว้นบางกิจกรรมที่มีการใช้แรงงานต่างด้าว *ความปลอดภัยและความเสี่ยง* เมื่อเจ้าของกิจการได้รับการฝึกอบรมจากหน่วยงานที่เกี่ยวข้องเกี่ยวกับมาตรฐานต่างๆ ด้านความปลอดภัย โดยส่วนใหญ่จะสรรหาอุปกรณ์ป้องกันภัยตามข้อกำหนด แต่ยังขาดเจ้าหน้าที่ที่คอยดูแล ให้คำแนะนำ หรือวิธีการต่างๆ กรณีเกิดอุบัติเหตุ หรือเหตุฉุกเฉิน *ลูกค้าสัมพันธ์* เจ้าของ หรือผู้ดำเนินการ เพื่อจัดกิจกรรมการท่องเที่ยวทางธรรมชาติที่

เป็นประชาชนในพื้นที่ และยังมีวิถีชีวิตแบบดั้งเดิมจะเป็นผู้ที่มีอัธยาศัยและน้ำใจงาม ซึ่งเป็นสิ่งที่สร้างความประทับใจให้กับนักท่องเที่ยวที่มาใช้บริการ ยกเว้นเจ้าหน้าที่ หรือผู้ให้บริการบางรายที่เป็นคนรุ่นใหม่ที่ยังขาดการสร้างสัมพันธภาพที่ดีกับผู้มาใช้บริการ เพราะมุ่งหวังแต่รายได้จากการท่องเที่ยว

2. ผู้ให้บริการกิจกรรมการท่องเที่ยวที่เป็นนักลงทุนต่างชาติ / ต่างประเทศ

กลุ่มผู้ให้บริการกิจกรรมการท่องเที่ยวกลุ่มนี้มักจะมี *วัตถุประสงค์* ที่ชัดเจนและแน่นอน เช่น กิจกรรมดำน้ำดูปะการัง (น้ำลึก) กิจกรรมผจญภัย กิจกรรมเรือลากร่มชูชีพ กิจกรรมนั่งช้างเที่ยวป่าชมสวน เป็นต้น ส่วนด้านการลงทุน สำหรับกิจกรรมในกลุ่มนี้ค่อนข้างใช้เงินลงทุนสูงทั้งนี้เป็นไปตามข้อกำหนด หรือมาตรฐานสำหรับการดำเนินกิจกรรมการท่องเที่ยว นอกจากนี้ยังต้องเช่า-ซื้อที่ดินสำหรับทำสำนักงาน หรือแหล่งทำกิจกรรม ด้านกายภาพและสิ่งแวดล้อม ส่วนใหญ่ผู้ให้บริการกลุ่มนี้ได้ศึกษารูปแบบ วิธีการ หรือมีประสบการณ์ในการดำเนินกิจกรรมการท่องเที่ยวมาเป็นอย่างดีแล้ว เช่น จัดให้มีรถรับ-ส่ง อุปกรณ์ป้องกันภัยต่างๆ ขณะทำกิจกรรมที่ได้มาตรฐาน เป็นต้น ด้านการจัดโปรแกรมกิจกรรมต่างๆ ส่วนใหญ่ค่อนข้างเป็นรูปแบบที่แน่นอน เช่น กิจกรรมผจญภัย ที่กำหนดเส้นทางในการทำกิจกรรม (ไม่ได้กำหนดเวลา) หรือกิจกรรมเรือลากร่มชูชีพ ที่กำหนดเวลาในการทำกิจกรรม เป็นต้น ด้านการประชาสัมพันธ์และการตลาด กลุ่มนี้ถือว่าได้เปรียบ และเป็นตัวอย่างให้กับกลุ่มประชาชนในพื้นที่ในเรื่องการจัดทำการประชาสัมพันธ์และการตลาด เช่น การทำแผ่นพับ โปสเตอร์ เคาท์เตอร์ติดต่อ นามบัตร โทรศัพท์ โทรสาร เว็บไซต์ แฟ้มสะสมผลงาน และการรวมกลุ่มเพื่อสร้างเครือข่าย เป็นต้น ด้านทรัพยากรมนุษย์ พบว่าเจ้าของกิจการที่ให้บริการกิจกรรมการท่องเที่ยวส่วนใหญ่เป็นผู้ที่มีความรู้ มีการศึกษา มีใบอนุญาตในการประกอบอาชีพ ในขณะที่เดียวกันพบว่าผู้ที่ทำหน้าที่ทั้งที่เป็นประชาชนในพื้นที่ ต่างพื้นที่ ต่างดาว ยังไม่ได้รับการพัฒนาเกี่ยวกับคุณภาพในการให้บริการ หรือมาตรฐานการดำเนินกิจกรรมต่างๆ เท่าที่ควร ส่วนด้านความปลอดภัยและความเสี่ยง กิจกรรมการท่องเที่ยวใดที่ถูกควบคุมด้วยมาตรฐานการให้บริการมักจะมีความปลอดภัยในระดับที่สูง เช่น กิจกรรมดำน้ำดูปะการัง (น้ำลึก) กิจกรรมผจญภัย เป็นต้น ส่วนด้านลูกค้าสัมพันธ์ สำหรับกลุ่มผู้ให้บริการกลุ่มนี้จะมีการสร้างสัมพันธภาพกับนักท่องเที่ยวน้อย เพราะส่วนใหญ่นักท่องเที่ยวเลือกมาใช้บริการเพราะเป็นกิจกรรมการท่องเที่ยวเฉพาะทาง และมีมาตรฐานสากล ราคาค่อนข้างสูง

ศักยภาพการจัดกิจกรรมการท่องเที่ยวทางธรรมชาติอย่างยั่งยืน บนพื้นที่เกาะช้าง กิ่งอำเภอเกาะช้าง จังหวัดตราด พบว่านักท่องเที่ยวชาวไทย และชาวต่างประเทศ มีความคิดเห็นสอดคล้องกันว่ากิจกรรมดำน้ำดูปะการัง (น้ำตื้น) และกิจกรรมดูปะการัง (น้ำลึก) มีศักยภาพอยู่ในระดับสูง นอกจากนี้นักท่องเที่ยวชาวไทย ยังมีความคิดเห็นว่า กิจกรรมพักแรมวิถีชาวบ้าน (โฮมสเตย์) กิจกรรมนั่งเรือ พายเรือคายัค ชมหิ่งห้อย ป่าชายเลน กิจกรรมพายเรือ (แคนู คยัค) กิจกรรมนั่งเรือนำเที่ยวชมทัศนียภาพทางทะเล และกิจกรรมเรือลากร่มชูชีพ มีศักยภาพอยู่ในระดับสูง ส่วนนักท่องเที่ยวชาวต่างประเทศ มีความคิดเห็นว่า กิจกรรมนั่งช้างเที่ยวป่าชมสวน กิจกรรมเที่ยวน้ำตก มีศักยภาพอยู่ในระดับสูง ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ แสงเทียน อัจฉิมางกูร, ศันสนีย์ หวังวรลักษณ และจันทรา ศรีสมวงศ์. (2549) ได้ทำการวิจัยเรื่อง ชุมชนประมงเกาะช้าง : ผลกระทบจากการพัฒนาการท่องเที่ยว พบว่ารายได้ของครอบครัวเพิ่มขึ้นจากการให้บริการเรือนำเที่ยวในบริเวณแนวปะการังเป็น

หลัก การให้บริการเรือนำเที่ยวป่าชายเลน เรือบริการตกปลา และการบริการบ้านพักแบบโฮมสเตย์ นอกจากนี้ แสงเทียน อัจฉิมังกุร และ ศันสนีย์ หวังวรลักษณ์ (2547) ได้ทำการวิจัย เรื่อง ความพึงพอใจของประชาชนต่อการพัฒนาการท่องเที่ยวอุทยานแห่งชาติหมู่เกาะช้าง พบว่า กลุ่มตัวอย่างไม่พอใจต่อความปลอดภัยในการนั่งเรือหางยาว หรือเรือเร็วรอบเกาะ คิดเป็นร้อยละ 17.2 และไม่พอใจต่อกิจกรรมการว่ายน้ำ ดำน้ำหรือเล่นกีฬาทางน้ำ ร้อยละ 19.3 นอกจากนี้กลุ่มตัวอย่างมากกว่าร้อยละ 70 รู้สึกพอใจมากต่อกิจกรรมต่อไปนี้เป็น การเที่ยวป่าดูนก การตกปลาเพื่อการพักผ่อน การเที่ยวน้ำตก และการนั่งเรือชมรอบเกาะ ส่วนกิจกรรมว่ายน้ำดูปะการังโดยใช้หน้ากาก (Snorkeling) การดำน้ำโดยใช้ท่ออากาศหายใจ (Scuba Diving) การขี่ช้าง การเที่ยวป่าชายเลน มีกลุ่มตัวอย่างมากกว่าร้อยละ 60 ที่รู้สึกพอใจมาก และยังพบว่ากลุ่มตัวอย่างจำนวนมากกว่าร้อยละ 10 ไม่พอใจกิจกรรมการอาบน้ำแดด การไต่เขา และการเที่ยวรอบเกาะทางบก โดยที่ศักยภาพการจัดกิจกรรมการท่องเที่ยวทางธรรมชาติ ขึ้นอยู่กับความพร้อมของผู้ให้บริการด้านต่างๆ ในการจัดกิจกรรม เพื่อตอบสนองความต้องการของผู้ใช้บริการจนเกิดความพึงพอใจที่ประกอบด้วย 1.) คุณค่าของทรัพยากรธรรมชาติที่ได้จากกิจกรรมการท่องเที่ยว 2.) ข้อจำกัดของกิจกรรมในการรองรับนักท่องเที่ยว 3.) ความปลอดภัยจากการดำเนินกิจกรรมการท่องเที่ยว และ 4.) ความนิยมของกิจกรรมการท่องเที่ยว โดยมีข้อมูลสนับสนุนที่เป็นงานวิทยานิพนธ์ของ ศลิษา หมดลั้ง (2549) ที่ทำการศึกษาเรื่อง การมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ กรณีศึกษาชุมชนบ้านคลองสน กิ่งอำเภอเกาะช้าง จังหวัดตราด พบว่าชาวคลองสนเข้ามามีส่วนร่วมในการท่องเที่ยว ประกอบด้วย 3 ส่วน คือ 1.) ความปลอดภัยของนักท่องเที่ยว 2.) งานบริการ ซึ่งประกอบด้วย งานบริการนำเที่ยว งานบริการการเดินทาง งานบริการด้านอาหาร งานบริการด้านที่พักอาศัย งานบริการด้านข้อมูลความรู้ และ 3.) งานดูแลความสะอาดของแหล่งท่องเที่ยว โดยที่ชุมชนมีการวางแผนในการกำหนดพื้นที่บริการทั่วไป ได้แก่ ที่จอดรถ ร้านค้า พื้นที่พักผ่อนหย่อนใจ และมีการแบ่งหน้าที่รับผิดชอบอย่างชัดเจน ด้านการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม ได้จัดสร้างเครือข่ายในการดูแลโดยร่วมมือกับชมรมนำเที่ยวพื้นบ้านในการดูแลทรัพยากรในท้องถิ่น ดำเนินการปลูกจิตสำนึกของประชาชนในพื้นที่ และจัดกิจกรรมเพื่อให้ประชาชนเข้ามามีส่วนร่วมในการจัดการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ โดยมีหน่วยงานราชการที่ทำหน้าที่เกี่ยวกับการท่องเที่ยวเข้าไปให้ความรู้ และจัดอบรมชาวบ้าน

แนวทางในการจัดกิจกรรมการท่องเที่ยวทางธรรมชาติ บนพื้นที่เกาะช้าง กิ่งอำเภอเกาะช้าง จังหวัดตราด เพื่อการพัฒนาการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน โดยคณะนักวิจัยได้รวบรวมข้อมูล และสรุปเป็นข้อๆ ได้ดังนี้

1. นโยบายและแผนงานที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนากิจกรรมการท่องเที่ยวทางธรรมชาติอย่างยั่งยืน
2. การมีส่วนร่วมของภาคส่วนต่างๆ ในกิจกรรมการท่องเที่ยวทางธรรมชาติ
3. การบริการด้านข้อมูลข่าวสาร ความรู้ และการประชาสัมพันธ์ เกี่ยวกับกิจกรรมการท่องเที่ยวทางธรรมชาติ ควรมีกำหนดขอบเขต และมาตรฐาน
4. การบริการด้านสิ่งอำนวยความสะดวกของกิจกรรมการท่องเที่ยวทางธรรมชาติ ควรมีกำหนดขอบเขต และมาตรฐาน

5. การบริการด้านการรักษาความปลอดภัย ของกิจกรรมการท่องเที่ยวทางธรรมชาติ ควรมีการกำหนดขอบเขต และมาตรฐาน

6. การกำหนดเกณฑ์มาตรฐานเพื่อการพัฒนาและการจัดการความปลอดภัยของกิจกรรมการท่องเที่ยวทางธรรมชาติ กรณีศึกษา การท่องเที่ยวทางทะเล มีแนวทางเพื่อให้เกิดมาตรฐาน

บทสรุปแนวทางในการจัดกิจกรรมการท่องเที่ยวทางธรรมชาติ บนพื้นที่เกาะช้าง กิ่งอำเภอเกาะช้าง จังหวัดตราด เพื่อพัฒนาการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน โดยเสนอกรอบเครื่องมือในการจัดกิจกรรมการท่องเที่ยวทางธรรมชาติอย่างยั่งยืน โดยใช้หลัก 3E ซึ่งประกอบด้วย

1. Enforcement คือ การบังคับใช้กฎหมาย หรือข้อบังคับ รวมทั้งการควบคุมทางสังคม เช่น ในหมู่บ้าน หรือกลุ่มผู้ให้บริการกิจกรรมการท่องเที่ยว มีการควบคุมการใช้ทรัพยากร โดยยึดขนบธรรมเนียม แบบแผน จารีตประเพณี วัฒนธรรม หรือกฎระเบียบของหมู่บ้าน) เพื่อป้องกัน และรักษาทรัพยากรธรรมชาติ และสิ่งแวดล้อม โดยใช้อำนาจบังคับ

2. Engineering คือ กลุ่มผู้ให้บริการกิจกรรมการท่องเที่ยว ควรใช้ความรู้ทางวิศวกรรมศาสตร์ เทคโนโลยี สิ่งประดิษฐ์ สารสนเทศ เพื่อการพัฒนา ปรับปรุง อนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติ และสิ่งแวดล้อม โดยจัดกิจกรรมการท่องเที่ยว ที่สามารถสร้างความรู้ ความเพลิดเพลิน ความสนุกสนาน ภายใต้ธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมที่อุดมสมบูรณ์

3. Education คือ การให้ความรู้ และข้อมูลข่าวสารที่ถูกต้องและครบถ้วน ทั้งทางตรงและทางอ้อม เพื่อเสริมสร้างความรู้ความเข้าใจในการใช้ทรัพยากรธรรมชาติอย่างถูกต้อง และเหมาะสม เพื่อให้ผู้ที่เกี่ยวข้องทุกภาคส่วน (เจ้าหน้าที่ภาครัฐ ผู้ให้บริการกิจกรรมการท่องเที่ยว ประชาชน นักท่องเที่ยว) ได้ตระหนักถึงความสำคัญ และปฏิบัติตาม

ข้อเสนอแนะสำหรับการศึกษาค้างต่อไป

การศึกษาค้างต่อไปควรทำการศึกษาเพิ่มเติม ดังต่อไปนี้

1. การศึกษาพฤติกรรมของนักท่องเที่ยวชาวไทย และชาวต่างประเทศ ซึ่งต้องศึกษาทุกช่วงเวลา (เดือน) ทุกฤดูกาล เพื่อการวางแผน หรือการปรับกลยุทธ์การท่องเที่ยวเกาะช้าง ตลอดทั้งปี

2. เปรียบเทียบวิธีการดำเนินงานของกิจกรรมการท่องเที่ยวทางธรรมชาติ ที่เจ้าของกิจการเป็นประชาชนในพื้นที่ กับเจ้าของกิจการที่เป็นคนนอกพื้นที่ หรือต่างประเทศ

3. ศึกษาเฉพาะกิจกรรมการท่องเที่ยวทางธรรมชาติ ที่บริหาร และดำเนินการโดยประชาชนในพื้นที่ โดยการจัดตั้งศูนย์บริการสำหรับให้คำแนะนำ ปักษา ฝึกอบรมประชาชนและเจ้าหน้าที่สำหรับการบริการ

4. ศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างครอบครัวที่มีส่วนร่วมในกิจกรรมการท่องเที่ยว กับครอบครัวที่ไม่มีส่วนร่วมในกิจกรรมการท่องเที่ยว

5. กำหนดรูปแบบ และวิธีการดำเนินกิจกรรมการท่องเที่ยวทางธรรมชาติ สำหรับกลุ่มที่มีรายได้จากการท่องเที่ยวที่น้อย ได้แก่ บ้านคลองนนทรี บ้านด่านใหม่ บ้านแจ็กแบ๋ บ้านสลักคอก และบ้านสลักเพชรเหนือ เพื่อกระจายรายได้จากการท่องเที่ยว สร้างความเข้มแข็งของชุมชน และการมีส่วนร่วมของชุมชนทุกชนชั้นบนเกาะช้างในการดำเนินกิจกรรมการท่องเที่ยวทางธรรมชาติอย่างยั่งยืน
6. ติดตามการปฏิบัติตามข้อกำหนด หรือมาตรฐานการให้บริการ ของกิจกรรมการท่องเที่ยวทางธรรมชาติ

บรรณานุกรม

- กิ่งอำเภอกะซัง. (2538) รายงานสรุปกิ่งอำเภอกะซัง ปี พ.ศ. 2538. ตราด: ตราดการพิมพ์.
- วิวัฒน์ชัย บุญยภักดี. (2538). “ศักยภาพสำคัญอย่างไรต่อแหล่งท่องเที่ยว”. จุลสารการท่องเที่ยว ปีที่ 8 เล่มที่ 2 (เมษายน-มิถุนายน 2538): 42-45.
- บุญเลิศ จิตตั้งวัฒนา. (2548). การพัฒนาการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน. กรุงเทพมหานคร: เพรส แอนด์ ดีไซน์.
- บุปผา วงษ์พันธุ์ทา. (2544). การประเมินศักยภาพการพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ อำเภอหัวหิน จังหวัดประจวบคีรีขันธ์. การค้นคว้าแบบอิสระ ศิลปศาสตรมหาบัณฑิต (การจัดการอุตสาหกรรมการท่องเที่ยว) มหาวิทยาลัยเชียงใหม่.
- ศลิษา หมัดลั้ง. (2549). การมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ กรณีศึกษาชุมชนบ้านคลองสน กิ่งอำเภอกะซัง จังหวัดตราด. วิทยานิพนธ์ศิลปศาสตรมหาบัณฑิต (สาขายุทธศาสตร์การพัฒนา) มหาวิทยาลัยราชภัฏพระนคร.
- แสงเทียน อัจฉิมากร และคันสนีย์ หวังวรลักษณ์. (2547). ความพึงพอใจของประชาชนต่อการพัฒนาการท่องเที่ยวอุทยานแห่งชาติหมู่เกาะช้าง. บทความงานวิจัย มหาวิทยาลัย เกษตรศาสตร์ คณะประมง ภาควิชาการจัดการประมง.
- แสงเทียน อัจฉิมากร, คันสนีย์ หวังวรลักษณ์ และจันทรา ศรีสมวงศ์. (2549). ชุมชนประมงเกาะช้าง: ผลกระทบจากการพัฒนาการท่องเที่ยว. บทความงานวิจัย มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ คณะประมง ภาควิชาการจัดการประมง.
- เอ็นริช คอนซัลแตนท์. (2548) โครงการศึกษาเกณฑ์กำหนดมาตรฐานการพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวในอุทยานแห่งชาติ. รายงานความก้าวหน้า (Progress Report).
- Shirley Eber. (1992) Beyond the Green Harizon, Principles for Sustainable Tourism. Surrey : World Wide Fund for Nature (WWF).
- Yamane, Taro (1973). Statistics : an introductory analysis. New York : Harper&Row.

ภาคผนวก ข.

แบบรวบรวมข้อมูลการวิจัย

1. กลไกการจัดกิจกรรมการท่องเที่ยวทางธรรมชาติอย่างยั่งยืน บนพื้นที่เกาะช้าง กิ่งอำเภอเกาะช้าง จังหวัดตราด (สำหรับประชาชนในพื้นที่)
2. กลไกการจัดกิจกรรมการท่องเที่ยวทางธรรมชาติอย่างยั่งยืน บนพื้นที่เกาะช้าง กิ่งอำเภอเกาะช้าง จังหวัดตราด (สำหรับผู้ประกอบการ)
3. การศึกษากลไกและศักยภาพการจัดกิจกรรมการท่องเที่ยวทางธรรมชาติอย่างยั่งยืน บนพื้นที่เกาะช้าง กิ่งอำเภอเกาะช้าง จังหวัดตราด (สำหรับผู้บริหาร / เจ้าของ)
4. การศึกษาศักยภาพการจัดกิจกรรมการท่องเที่ยวทางธรรมชาติอย่างยั่งยืน บนพื้นที่เกาะช้าง กิ่งอำเภอเกาะช้าง จังหวัดตราด (สำหรับประชาชนในพื้นที่)
5. การศึกษาศักยภาพการจัดกิจกรรมการท่องเที่ยวทางธรรมชาติอย่างยั่งยืน บนพื้นที่เกาะช้าง กิ่งอำเภอเกาะช้าง จังหวัดตราด (สำหรับนักท่องเที่ยวชาวไทย)
6. การศึกษาศักยภาพการจัดกิจกรรมการท่องเที่ยวทางธรรมชาติอย่างยั่งยืน บนพื้นที่เกาะช้าง กิ่งอำเภอเกาะช้าง จังหวัดตราด (สำหรับนักท่องเที่ยวชาวต่างประเทศ)

สำหรับประชาชนในพื้นที่

แบบรวบรวมข้อมูลการวิจัย

เรื่อง

กลไกการจัดกิจกรรมการท่องเที่ยวทางธรรมชาติอย่างยั่งยืน
บนพื้นที่เกาะช้าง กิ่งอำเภอเกาะช้าง จังหวัดตราด

คำชี้แจง

มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลกรุงเทพ ได้รับทุนสนับสนุนจาก สำนักงานกองทุนสนับสนุนการวิจัย เพื่อจัดทำธนาคารข้อมูลเพื่อการพัฒนาและจัดการการท่องเที่ยวเชิงพื้นที่อย่างยั่งยืน กลุ่มจังหวัดนราธิวาส (เกาะช้าง) โดยร่วมกับเครือข่ายนักวิจัยของสถาบันการศึกษาต่าง ๆ ร่วมกันทำชุดโครงการ “ยุทธศาสตร์การพัฒนากิจกรรมการท่องเที่ยวทางธรรมชาติอย่างยั่งยืนบนพื้นที่เกาะช้าง กิ่งอำเภอเกาะช้าง จังหวัดตราด”

จุดประสงค์ของแบบรวบรวมข้อมูลนี้ เพื่อสอบถามความคิดเห็นของท่าน เกี่ยวกับแหล่งหรือสถานที่ ที่จัดกิจกรรมการท่องเที่ยวทางธรรมชาติ บนพื้นที่เกาะช้าง กิ่งอำเภอเกาะช้าง จังหวัดตราด ขอให้ท่านอ่านคำชี้แจงให้เข้าใจ และตอบแบบสอบถามตามความเป็นจริงให้ครบทุกข้อ คณะผู้วิจัยขอขอบคุณที่ให้ความร่วมมือมา ณ โอกาสนี้ด้วย

พระภิกษุ ศรีสวัสดิ์

หัวหน้าทีมวิจัย

ประทุมพร รัชชิวังศ์

ผู้ร่วมวิจัย

แบบรวบรวมข้อมูลชุดนี้แบ่งออกเป็น 3 ตอน

ตอนที่ 1 ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม

ตอนที่ 2 ความคิดเห็นเกี่ยวกับการจัดกิจกรรมการท่องเที่ยวทางธรรมชาติ
ที่มีอยู่ในพื้นที่

ตอนที่ 3 ข้อเสนอแนะอื่นๆ

ตอนที่ 1 ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม

ตำบลเกาะช้าง

- ☐ หมู่ 1 บ้านคลองนนทรี
☐ หมู่ 2 บ้านด่านใหม่
☐ หมู่ 3 บ้านคลองสน
☐ หมู่ 4 บ้านคลองพร้าว

ตำบลเกาะช้างใต้

- ☐ หมู่ 1 บ้านบางเบา
☐ หมู่ 2 บ้านสลักเพชร
☐ หมู่ 3 บ้านเจ๊กแบ้
☐ หมู่ 4 บ้านสลักคอก
☐ หมู่ 5 บ้านสลักเพชรเหนือ

ชื่อ-สกุล

ตำแหน่ง

เบอร์โทรศัพท์

ตอนที่ 2 ความคิดเห็นเกี่ยวกับการจัดกิจกรรมการท่องเที่ยวทางธรรมชาติที่มีอยู่ในพื้นที่

คำชี้แจง โปรดเติมข้อความลงในช่องว่าง หรือทำเครื่องหมาย ✓ ในช่อง ☐

พื้นที่บริเวณนี้มีการจัดกิจกรรมทางการท่องเที่ยวทางธรรมชาติได้บ้างไว้สำหรับบริการนักท่องเที่ยว (ตอบได้มากกว่า 1 ข้อ) และกิจกรรมที่นักท่องเที่ยวนิยมมาใช้บริการในพื้นที่แหล่งนี้ เรียงตามลำดับความนิยม (ลำดับที่ 1 - 3) ตามความคิดเห็นของท่าน

กิจกรรมทางบก

- ☐ 1. กิจกรรมเดินป่า / ส่องสัตว์ / ดูนก
☐ 2. กิจกรรมพักผ่อนด้วยเต็นท์
☐ 3. กิจกรรมนั่งเรือ พายเรือคายัค ชมหิ่งห้อย ป่าชายเลน
☐ 4. กิจกรรมพักผ่อนวิถีชาวบ้าน (โฮมสเตย์)
☐ 5. กิจกรรมนั่งช้างเที่ยวป่าชมสวน
☐ 6. กิจกรรมขี่จักรยาน / จักรยานยนต์ / รถยนต์ชมทัศนียภาพรอบเกาะช้าง
☐ 7. กิจกรรมเที่ยวน้ำตก
☐ 8. กิจกรรมการท่องเที่ยวทางธรรมชาติอื่น ๆ ระบุ _____
☐ 9. กิจกรรมการท่องเที่ยวทางธรรมชาติอื่น ๆ ระบุ _____

กิจกรรมที่นักท่องเที่ยวนิยมาใช้บริการในพื้นที่แห่งนี้

อันดับที่ 1 _____

อันดับที่ 2 _____

อันดับที่ 3 _____

กิจกรรมทางทะเล

- ☐ 1. กิจกรรมล่องเรือชมวิถีชีวิตชาวประมง
- ☐ 2. กิจกรรมตกปลา ปลาหมึก
- ☐ 3. กิจกรรมพายเรือ (แคนู คยัค)
- ☐ 4. กิจกรรมดำน้ำดูปะการัง (น้ำตื้น)
- ☐ 5. กิจกรรมดำน้ำดูปะการัง (น้ำลึก)
- ☐ 6. กิจกรรมนั่งเรือสำราญชมทัศนียภาพทางทะเล
- ☐ 7. กิจกรรมเดินผ่านทะเลแหวก (เกาะช้าง-เกาะมันใน)
- ☐ 8. กิจกรรมการท่องเที่ยวทางธรรมชาติอื่น ๆ ระบุ _____
- ☐ 9. กิจกรรมการท่องเที่ยวทางธรรมชาติอื่น ๆ ระบุ _____

กิจกรรมที่นักท่องเที่ยวนิยมาใช้บริการในพื้นที่แห่งนี้

อันดับที่ 1 _____

อันดับที่ 2 _____

อันดับที่ 3 _____

ตอนที่ 3 ข้อเสนอแนะอื่นๆ

สำหรับผู้ประกอบการ

แบบรวบรวมข้อมูลการวิจัย

เรื่อง

กลไกการจัดกิจกรรมการท่องเที่ยวทางธรรมชาติอย่างยั่งยืน
บนพื้นที่เกาะช้าง กิ่งอำเภอเกาะช้าง จังหวัดตราด

คำชี้แจง

มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลกรุงเทพ ได้รับทุนสนับสนุนจาก สำนักงานกองทุนสนับสนุนการวิจัย เพื่อจัดทำธนาคารข้อมูลเพื่อการพัฒนาและจัดการการท่องเที่ยวเชิงพื้นที่อย่างยั่งยืน กลุ่มจังหวัดนราธิวาส (เกาะช้าง) โดยร่วมกับเครือข่ายนักวิจัยของสถาบันการศึกษาต่าง ๆ ร่วมกันทำชุดโครงการ “ยุทธศาสตร์การพัฒนากิจกรรมการท่องเที่ยวทางธรรมชาติอย่างยั่งยืนบนพื้นที่เกาะช้าง กิ่งอำเภอเกาะช้าง จังหวัดตราด”

จุดประสงค์ของแบบรวบรวมข้อมูลนี้ เพื่อสอบถามความคิดเห็นของท่าน เกี่ยวกับแหล่งหรือสถานที่ ที่จัดกิจกรรมการท่องเที่ยวทางธรรมชาติ บนพื้นที่เกาะช้าง กิ่งอำเภอเกาะช้าง จังหวัดตราด ขอให้ท่านอ่านคำชี้แจงให้เข้าใจ และตอบแบบสอบถามตามความเป็นจริงให้ครบทุกข้อ คณะผู้วิจัยขอขอบคุณที่ให้ความร่วมมือมา ณ โอกาสนี้ด้วย

พระภิกษุ ศรีสวัสดิ์

หัวหน้าทีมวิจัย

ประทุมพร รัชชิวังศ์

ผู้ร่วมวิจัย

แบบรวบรวมข้อมูลชุดนี้แบ่งออกเป็น 3 ตอน

ตอนที่ 1 ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม

ตอนที่ 2 ความคิดเห็นเกี่ยวกับการจัดกิจกรรมการท่องเที่ยวทางธรรมชาติ
ที่ให้บริการสำหรับนักท่องเที่ยว

ตอนที่ 3 ข้อเสนอแนะอื่นๆ

ตำบลเกาะช้าง

- ☐ หมู่ 1 บ้านคลองนนทรี
- ☐ หมู่ 2 บ้านด่านใหม่
- ☐ หมู่ 3 บ้านคลองสน
- ☐ หมู่ 4 บ้านคลองพร้าว

ตำบลเกาะช้างใต้

- ☐ หมู่ 1 บ้านบางบัว
- ☐ หมู่ 2 บ้านสลักเพชร
- ☐ หมู่ 3 บ้านเจ๊กแบ้
- ☐ หมู่ 4 บ้านสลักคอก
- ☐ หมู่ 5 บ้านสลักเพชรเหนือ

ตอนที่ 1 ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม

ชื่อ-สกุล

ชื่อ และสถานที่ตั้ง

ตำแหน่ง

เบอร์โทรศัพท์

ตอนที่ 2 ความคิดเห็นเกี่ยวกับการจัดกิจกรรมการท่องเที่ยวทางธรรมชาติที่ให้บริการสำหรับ
นักท่องเที่ยว

คำชี้แจง โปรดเติมข้อความลงในช่องว่าง หรือทำเครื่องหมาย ✓ ในช่อง ☐

กิจกรรมทางการท่องเที่ยวทางธรรมชาติ ที่ท่านให้บริการสำหรับนักท่องเที่ยว มีกิจกรรมใดบ้าง
(ตอบได้มากกว่า 1 ข้อ) พร้อมระบุชื่อสถานที่ หรือ ชื่อผู้ดำเนินกิจกรรมนั้นๆ ตามลำดับ
ความสำคัญ (ลำดับที่ 1 และ 2) ตามความคิดเห็นของท่าน

กิจกรรมทางบก

- ☐ 1. กิจกรรมเดินป่า / ส่องสัตว์ / ดูนก

อันดับที่ 1

อันดับที่ 2

- ☐ 2. กิจกรรมพักผ่อนด้วยเต็นท์

อันดับที่ 1

อันดับที่ 2

☐ 3. กิจกรรมนั่งเรือ พายเรือคายัค ชมหิ่งห้อย ป่าชายเลน

อันดับที่ 1 _____

อันดับที่ 2 _____

☐ 4. กิจกรรมพักผ่อนวิถีชาวบ้าน (โฮมสเตย์)

อันดับที่ 1 _____

อันดับที่ 2 _____

☐ 5. กิจกรรมนั่งช้างเที่ยวป่าชมสวน

อันดับที่ 1 _____

อันดับที่ 2 _____

☐ 6. กิจกรรมขี่จักรยาน / จักรยานยนต์ / รถยนต์ชมทัศนียภาพรอบเกาะช้าง

อันดับที่ 1 _____

อันดับที่ 2 _____

☐ 7. กิจกรรมเที่ยวน้ำตก

อันดับที่ 1 _____

อันดับที่ 2 _____

☐ 8. กิจกรรมการท่องเที่ยวทางธรรมชาติอื่น ๆ ระบุ _____

อันดับที่ 1 _____

อันดับที่ 2 _____

กิจกรรมทางทะเล

☐ 1. กิจกรรมล่องเรือชมวิถีชีวิตชาวประมง

อันดับที่ 1 _____

อันดับที่ 2 _____

☐ 2. กิจกรรมตกปลา ปลาหมึก

อันดับที่ 1 _____

อันดับที่ 2 _____

☐ 3. กิจกรรมพายเรือ (แคนู คยัค)

อันดับที่ 1 _____

อันดับที่ 2 _____

☐ 4. กิจกรรมดำน้ำดูปะการัง (น้ำตื้น)

อันดับที่ 1 _____

อันดับที่ 2 _____

☐ 5. กิจกรรมดำน้ำดูปะการัง (น้ำลึก)

อันดับที่ 1 _____

อันดับที่ 2 _____

☐ 6. กิจกรรมนั่งเรือสำเภาเยี่ยมชมทัศนียภาพทางทะเล

อันดับที่ 1 _____

อันดับที่ 2 _____

☐ 7. กิจกรรมเดินผ่านทะเลแหวก (เกาะช้าง-เกาะมันใน)

อันดับที่ 1 _____

อันดับที่ 2 _____

☐ 8. กิจกรรมการท่องเที่ยวทางธรรมชาติอื่นๆ ระบุ _____

อันดับที่ 1 _____

อันดับที่ 2 _____

ตอนที่ 3 ข้อเสนอแนะอื่นๆ

สำหรับผู้บริหาร / เจ้าของ

แบบรวบรวมข้อมูลการวิจัย

เรื่อง

การศึกษากลไกและศักยภาพการจัดกิจกรรมการท่องเที่ยวทางธรรมชาติอย่างยั่งยืน
บนพื้นที่เกาะช้างกิ่งอำเภอเกาะช้าง จังหวัดตราด

คำชี้แจง

มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลกรุงเทพ ได้รับทุนสนับสนุนจาก สำนักงานกองทุน
สนับสนุนการวิจัย เพื่อจัดทำธนาคารข้อมูลเพื่อการพัฒนาและจัดการการท่องเที่ยวเชิงพื้นที่อย่าง
ยั่งยืน กลุ่มจังหวัดนราธิวาส (เกาะช้าง) โดยร่วมกับเครือข่ายนักวิจัยของสถาบันการศึกษาต่าง ๆ
ร่วมกันทำชุดโครงการ “ยุทธศาสตร์การพัฒนากิจกรรมการท่องเที่ยวทางธรรมชาติอย่างยั่งยืน
บนพื้นที่เกาะช้าง กิ่งอำเภอเกาะช้าง จังหวัดตราด”

จุดประสงค์ของแบบรวบรวมข้อมูลนี้ เพื่อศึกษาความคิดเห็นของท่าน โดยให้ท่าน
ประเมินกลไก และศักยภาพการจัดกิจกรรมการท่องเที่ยวทางธรรมชาติอย่างยั่งยืน บนพื้นที่
เกาะช้าง กิ่งอำเภอเกาะช้าง จังหวัดตราด ขอให้ท่านอ่านคำชี้แจงให้เข้าใจ และ
ตอบแบบสอบถามตามความเป็นจริงให้ครบทุกข้อ คณะผู้วิจัยขอขอบคุณที่ให้ความร่วมมือมา ณ
โอกาสนี้ด้วย

พระภิกษุ ศรีสวัสดิ์

หัวหน้าทีมวิจัย

ประทุมพร รัชชังค์

ผู้ร่วมวิจัย

แบบรวบรวมข้อมูลชุดนี้แบ่งออกเป็น 4 ตอน

ตอนที่ 1 ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม

ตอนที่ 2 แบบประเมินกลไกการจัดกิจกรรมการท่องเที่ยวทางธรรมชาติอย่างยั่งยืน

ตอนที่ 3 แบบประเมินศักยภาพการจัดกิจกรรมการท่องเที่ยวทางธรรมชาติ
อย่างยั่งยืน

ตอนที่ 4 ข้อเสนอแนะอื่นๆ

ชื่อ-สกุล

ชื่อ และสถานที่ตั้ง

ตำแหน่ง

เบอร์โทรศัพท์

ตอนที่ 1 ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม

คำชี้แจง โปรดเติมข้อความลงในช่องว่าง หรือทำเครื่องหมาย ✓ ในช่อง ☐ เกี่ยวกับตัวท่าน
ตามความเป็นจริง

1. เพศ

☐ 1. ชาย

☐ 2. หญิง

2. อายุ _____ ปี (นับจำนวนปีเต็มจากปีเกิด)

3. สถานะ

☐ 1. โสด

☐ 2. สมรส

☐ 3. หม้าย

☐ 4. หย่าร้าง

☐ 5. แยกกันอยู่

☐ 6. อื่นๆ (ระบุ) _____

4. ระดับการศึกษา (วุฒิการศึกษาขั้นสูงสุด)

☐ 1. ไม่ได้ศึกษา

☐ 2. ประถมศึกษา

☐ 3. มัธยมศึกษาตอนต้น

☐ 4. มัธยมศึกษาตอนปลาย หรือ ปวช.

☐ 5. อนุปริญญา หรือ ปวส. หรือเทียบเท่า

☐ 6.ปริญญาตรี

☐ 7.ปริญญาโท

☐ 8.ปริญญาเอก

☐ 9. อื่นๆ (โปรดระบุ) _____

5. รายได้เฉลี่ยต่อเดือน _____ บาท

6. ท่านทำงานอยู่ในเกาะช้าง กิ่งอำเภอเกาะช้าง จังหวัดตราด เป็นเวลา _____ ปี _____ เดือน

7. ท่านเป็นประชาชนที่มีชื่อในทะเบียนบ้าน อยู่ที่ยี่งอำเภอเกาะช้าง จังหวัดตราด ใช่หรือไม่

- ☐ 1. ใช่ ☐ 2. ไม่ใช่ มีรายชื่ออยู่ที่อำเภอ _____ จังหวัด _____

8. กิจกรรมทางการท่องเที่ยว ที่ท่านให้บริการสำหรับนักท่องเที่ยว มีกิจกรรมใดบ้าง
(ตอบได้มากกว่า 1 ข้อ)

กิจกรรมทางบก

- ☐ 1. กิจกรรมเดินป่า / ส่องสัตว์ / ดูนก
☐ 2. กิจกรรมพักผ่อนด้วยเต็นท์
☐ 3. กิจกรรมนั่งเรือ พายเรือคายัค ชมหิ่งห้อย ป่าชายเลน
☐ 4. กิจกรรมพักผ่อนวิถีชาวบ้าน (โฮมสเตย์)
☐ 5. กิจกรรมนั่งช้างเที่ยวป่าชมสวน
☐ 6. กิจกรรมขี่จักรยาน / จักรยานยนต์ / รถยนต์ชมทัศนียภาพรอบเกาะช้าง
☐ 7. กิจกรรมเที่ยวน้ำตก
☐ 8. กิจกรรมการท่องเที่ยวทางธรรมชาติอื่น ๆ ระบุ _____
☐ 9. กิจกรรมการท่องเที่ยวทางธรรมชาติอื่น ๆ ระบุ _____

กิจกรรมทางทะเล

- ☐ 1. กิจกรรมล่องเรือชมวิถีชีวิตชาวประมง
☐ 2. กิจกรรมตกปลา ปลาหมึก
☐ 3. กิจกรรมพายเรือ (แคนู คายัค)
☐ 4. กิจกรรมดำน้ำดูปะการัง (น้ำตื้น)
☐ 5. กิจกรรมดำน้ำดูปะการัง (น้ำลึก)
☐ 6. กิจกรรมนั่งเรื่อนำเที่ยวชมทัศนียภาพทางทะเล
☐ 7. กิจกรรมเดินผ่านทะเลแหวก (เกาะช้าง-เกาะมันใน)
☐ 8. กิจกรรมการท่องเที่ยวทางธรรมชาติอื่น ๆ ระบุ _____
☐ 9. กิจกรรมการท่องเที่ยวทางธรรมชาติอื่น ๆ ระบุ _____

ตอนที่ 2 แบบประเมินกลไกการจัดกิจกรรมการท่องเที่ยวทางธรรมชาติอย่างยั่งยืน

1. วัตถุประสงค์ / เป้าหมาย ของการจัดกิจกรรมการท่องเที่ยว

2. งบประมาณ การจัดหาเงินทุน การใช้เงินทุน การหารายได้ การควบคุมค่าใช้จ่ายในการจัดกิจกรรมการท่องเที่ยว การควบคุมราคาค่าบริการสำหรับนักท่องเที่ยว

3. การจัดเตรียมอุปกรณ์ที่ใช้ในการดำเนินกิจกรรมการท่องเที่ยว สิ่งอำนวยความสะดวก การควบคุมและการบำรุงรักษาอุปกรณ์ที่ใช้ในการทำกิจกรรมการท่องเที่ยว รวมทั้งอุปกรณ์ที่เป็นพาหนะในการนำผู้ให้บริการไปยังแหล่งทำกิจกรรม เช่น รถยนต์ เรือ เป็นต้น

4. โปรแกรมการจัดกิจกรรม

5. การประชาสัมพันธ์ และการตลาด (การศึกษาความต้องการ หรือแนวโน้มทางการตลาด)

6. ความสัมพันธ์กับชุมชน และการให้ความร่วมมือกับภาครัฐ หรือ ภาคธุรกิจ

7. การวางแผนบุคลากร การสรรหา การคัดเลือก การฝึกอบรม และการกำกับดูแลผลการปฏิบัติงานของบุคลากร

8. การเตรียมการด้านความปลอดภัยต่างๆ การเตรียมอุปกรณ์ป้องกันและรักษาความปลอดภัยให้เหมาะสมกับกิจกรรม หรือความแตกต่างระหว่างบุคคล รวมทั้งการฝึกอบรมให้ช่วยเหลือผู้ให้บริการเมื่อประสบภัย และสามารถรักษา ปฐมพยาบาลได้ รวมทั้งการจัดทำประกันภัยทั้งชีวิตและทรัพย์สิน

9. ลูกค้าสัมพันธ์ ที่คอยให้ความช่วยเหลือ คำแนะนำ ข้อมูลข่าวสาร เพื่อสร้างความสัมพันธ์อันดีและตอบสนองความต้องการของผู้ใช้บริการได้ เพื่อให้เกิดความประทับใจ และประสบการณ์ที่สนุกสนาน

10. แนวโน้มการเปลี่ยนแปลง กิจกรรมการท่องเที่ยวที่ดำเนินการอยู่

ตอนที่ 3 แบบประเมินศักยภาพการจัดกิจกรรมการท่องเที่ยวทางธรรมชาติอย่างยั่งยืน

คำชี้แจง โปรดแสดงความคิดเห็นเกี่ยวกับศักยภาพการจัดกิจกรรมการท่องเที่ยวทางธรรมชาติ โดยมีคะแนนเต็ม 5 คะแนน ศักยภาพด้านต่างๆ ท่านคิดว่าอยู่ในระดับคะแนนเท่าใด โดยทำเครื่องหมาย ✓ ลงในช่องตรงกับความคิดเห็นของท่าน

ศักยภาพการจัดกิจกรรมการท่องเที่ยวทางธรรมชาติ	ระดับการประเมินศักยภาพ					
	5 คะแนน	4 คะแนน	3 คะแนน	2 คะแนน	1 คะแนน	0 คะแนน
คุณค่าของทรัพยากรธรรมชาติที่ได้จากกิจกรรมการท่องเที่ยว						
1. ผู้ให้บริการกิจกรรมการท่องเที่ยว มีการให้ความรู้สร้างความเข้าใจ ในช่วงเวลาที่ดำเนินกิจกรรม						
2. ผู้ให้บริการกิจกรรมการท่องเที่ยว มีวิธีการเผยแพร่ความรู้สำหรับนักท่องเที่ยว ด้วยวิธีการที่หลากหลาย						
3. ผู้ให้บริการกิจกรรมการท่องเที่ยวเปิดโอกาสให้นักท่องเที่ยวได้เรียนรู้ และศึกษาจากทรัพยากรธรรมชาติ						
4. ผู้ให้บริการกิจกรรมการท่องเที่ยว มีส่วนในการส่งเสริมสนับสนุนการรักษาสิ่งแวดล้อม และการป้องกันการทำลายทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม						

ศักยภาพการจัดกิจกรรมการท่องเที่ยว ทางธรรมชาติ	ระดับการประเมินศักยภาพ					
	5 คะแนน	4 คะแนน	3 คะแนน	2 คะแนน	1 คะแนน	0 คะแนน
<u>ความปลอดภัยจากการดำเนินกิจกรรมการท่องเที่ยว</u>						
1. การให้คำแนะนำ วิธีการใช้อุปกรณ์ต่างๆ สำหรับทำกิจกรรมการท่องเที่ยว						
2. การให้คำแนะนำเกี่ยวกับความปลอดภัยก่อนเริ่มทำกิจกรรม						
3. สัดส่วนจำนวนเจ้าหน้าที่ดูแลความปลอดภัยต่อจำนวนนักท่องเที่ยว						
4. ประสิทธิภาพการปฏิบัติงานของเจ้าหน้าที่ดูแลความปลอดภัย						
5. เจ้าหน้าที่และอุปกรณ์ในการปฐมพยาบาล						
<u>ความนิยมของกิจกรรมการท่องเที่ยว</u>						
1. กิจกรรมที่ให้บริการ เป็นที่รู้จักของนักท่องเที่ยว						
2. กิจกรรมที่ให้บริการ เป็นที่ประทับใจของนักท่องเที่ยว						
3. กิจกรรมที่ให้บริการ สร้างความเพลิดเพลินให้กับนักท่องเที่ยว						

ข้อจำกัดของกิจกรรมในการรองรับนักท่องเที่ยว

	มี / ใช่	ไม่มี / ไม่ใช่	ไม่ทราบ
1. กิจกรรมที่ให้บริการ มีการกำหนดขีดความสามารถในการรองรับจำนวนนักท่องเที่ยว ต่อครั้ง ต่อวัน	☐	☐	☐
2. กิจกรรมที่ให้บริการ ขึ้นอยู่สภาพอากาศ	☐	☐	☐
3. กิจกรรมที่ให้บริการ ขึ้นอยู่กับฤดูกาล	☐	☐	☐
4. กิจกรรมที่ให้บริการ ขึ้นอยู่กับหน่วยงาน หรือ เอกชน อนุญาตให้ดำเนินการช่วงวัน / เวลา ที่กำหนด	☐	☐	☐
5. กิจกรรมที่ให้บริการ ขึ้นอยู่กับเพศของนักท่องเที่ยว	☐	☐	☐
6. กิจกรรมที่ให้บริการ สามารถรองรับการใช้บริการของเด็ก ผู้พิการ และ ผู้สูงอายุ	☐	☐	☐

1. การประเมินศักยภาพ กิจกรรมทางการท่องเที่ยวทางธรรมชาติบนพื้นที่เกาะช้าง ที่ท่านให้บริการ โดยกรุณาใส่ระดับคะแนน ตัวเลข 0-5 เพื่อประเมินศักยภาพกิจกรรมนั้น

กิจกรรมทางบก

คะแนน

☐ 1. กิจกรรมเดินป่า / ส่องสัตว์ / ดูนก	_____
☐ 2. กิจกรรมพักผ่อนด้วยเต็นท์	_____
☐ 3. กิจกรรมนั่งเรือ พายเรือคายัค ชมทิวทัศน์ ป่าชายเลน	_____
☐ 4. กิจกรรมพักผ่อนวิถีชาวบ้าน (โฮมสเตย์)	_____
☐ 5. กิจกรรมนั่งช้างเที่ยวป่าชมสวน	_____
☐ 6. กิจกรรมขี่จักรยาน / จักรยานยนต์ / รถยนต์ชมทัศนียภาพรอบเกาะช้าง	_____
☐ 7. กิจกรรมเที่ยวน้ำตก	_____
☐ 8. กิจกรรมการท่องเที่ยวทางธรรมชาติอื่น ๆ ระบุ _____	_____
☐ 9. กิจกรรมการท่องเที่ยวทางธรรมชาติอื่น ๆ ระบุ _____	_____

กิจกรรมทางทะเล

คะแนน

☐ 1. กิจกรรมล่องเรือชมวิถีชีวิตชาวประมง	_____
☐ 2. กิจกรรมตกปลา ปลาหมึก	_____
☐ 3. กิจกรรมพายเรือ (แคนู คายัค)	_____
☐ 4. กิจกรรมดำน้ำดูปะการัง (น้ำตื้น)	_____
☐ 5. กิจกรรมดำน้ำดูปะการัง (น้ำลึก)	_____
☐ 6. กิจกรรมนั่งเรื่อนำเที่ยวชมทัศนียภาพทางทะเล	_____
☐ 7. กิจกรรมเดินผ่านทะเลแหวก (เกาะช้าง-เกาะมันใน)	_____
☐ 8. กิจกรรมการท่องเที่ยวทางธรรมชาติอื่น ๆ ระบุ _____	_____
☐ 9. กิจกรรมการท่องเที่ยวทางธรรมชาติอื่น ๆ ระบุ _____	_____

ตอนที่ 4 ข้อเสนอแนะอื่นๆ

สำหรับประชาชนในพื้นที่

แบบรวบรวมข้อมูลการวิจัย

เรื่อง

การศึกษาศักยภาพการจัดกิจกรรมการท่องเที่ยวทางธรรมชาติอย่างยั่งยืน
บนพื้นที่เกาะช้างกิ่งอำเภอเกาะช้าง จังหวัดตราด

คำชี้แจง

มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลกรุงเทพ ได้รับทุนสนับสนุนจาก สำนักงานกองทุน
สนับสนุนการวิจัย เพื่อจัดทำธนาคารข้อมูลเพื่อการพัฒนาและจัดการการท่องเที่ยวเชิงพื้นที่อย่าง
ยั่งยืน กลุ่มจังหวัดนราธิวาส (เกาะช้าง) โดยร่วมกับเครือข่ายนักวิจัยของสถาบันการศึกษาต่าง ๆ
ร่วมกันทำชุดโครงการ “ยุทธศาสตร์การพัฒนากิจกรรมการท่องเที่ยวทางธรรมชาติอย่างยั่งยืน
บนพื้นที่เกาะช้าง กิ่งอำเภอเกาะช้าง จังหวัดตราด”

จุดประสงค์ของแบบรวบรวมข้อมูลนี้ เพื่อศึกษาความคิดเห็นของท่าน โดยให้ท่าน
ประเมินศักยภาพการจัดกิจกรรมการท่องเที่ยวทางธรรมชาติอย่างยั่งยืน บนพื้นที่เกาะช้าง
กิ่งอำเภอเกาะช้าง จังหวัดตราด ขอให้ท่านอ่านคำชี้แจงให้เข้าใจ และตอบแบบสอบถามตาม
ความเป็นจริงให้ครบทุกข้อ คณะผู้วิจัยขอขอบคุณที่ให้ความร่วมมือมา ณ โอกาสนี้ด้วย

พระภิกษุ ศรีสวัสดิ์

หัวหน้าทีมวิจัย

ประทุมพร รัชชีวงศ์

ผู้ร่วมวิจัย

แบบรวบรวมข้อมูลชุดนี้แบ่งออกเป็น 3 ตอน

ตอนที่ 1 ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม

ตอนที่ 2 แบบประเมินศักยภาพการจัดกิจกรรมการท่องเที่ยวทางธรรมชาติ
อย่างยั่งยืน

ตอนที่ 3 ข้อเสนอแนะอื่นๆ

ตอนที่ 1 ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม

คำชี้แจง โปรดเติมข้อความลงในช่องว่าง หรือทำเครื่องหมาย ✓ ในช่อง ☐ เกี่ยวกับตัวท่านตามความเป็นจริง

1. เพศ

☐ 1. ชาย

☐ 2. หญิง

2. อายุ _____ ปี

3. ระดับการศึกษา (วุฒิการศึกษาขั้นสูงสุด)

☐ 1. ไม่ได้ศึกษา

☐ 2. ประถมศึกษา

☐ 3. มัธยมศึกษาตอนต้น

☐ 4. มัธยมศึกษาตอนปลาย หรือ ปวช.

☐ 5. อนุปริญญา หรือ ปวส. หรือเทียบเท่า

☐ 6.ปริญญาตรี

☐ 7.ปริญญาโท

☐ 8.ปริญญาเอก

☐ 9. อื่นๆ (โปรดระบุ) _____

4. รายได้เฉลี่ยต่อเดือน

☐ 1. ต่ำกว่า 10,000.- บาท

☐ 2. 10,000.- บาท ถึง 20,000.- บาท

☐ 3. 20,001.- บาท ถึง 30,000.- บาท

☐ 4. 30,001.- บาท ถึง 40,000.- บาท

☐ 5. 40,001.- บาท ถึง 60,000.- บาท

☐ 6. มากกว่า 60,001.- บาท

5. ท่านเป็นประชาชนที่มีชื่อในทะเบียนบ้าน อยู่ที่กิ่งอำเภอเกาะช้าง จังหวัดตราด ใช่หรือไม่

☐ 1. ใช่ (ตอบข้อ 6 ต่อ)

☐ 2. ไม่ใช่ มีรายชื่ออยู่ที่อำเภอ _____ จังหวัด _____

6. ท่านอาศัยอยู่ในหมู่บ้านใด

ตำบลเกาะช้าง

☐ หมู่ 1 บ้านคลองนนทรี

☐ หมู่ 2 บ้านด่านใหม่

☐ หมู่ 3 บ้านคลองสน

☐ หมู่ 4 บ้านคลองพร้าว

ตำบลเกาะช้างใต้

☐ หมู่ 1 บ้านบางบัว

☐ หมู่ 2 บ้านสลักเพชร

☐ หมู่ 3 บ้านเจ๊กแบ้

☐ หมู่ 4 บ้านสลักคอก

☐ หมู่ 5 บ้านสลักเพชรเหนือ

7. ท่านมีส่วนร่วมเกี่ยวกับกิจกรรมการท่องเที่ยวทางธรรมชาติบนพื้นที่เกาะช้างหรือไม่

☐ 1. มีส่วนร่วม (ตอบข้อ 8 ต่อ)

☐ 2. ไม่มีส่วนเกี่ยวข้อง (ตอบตอน 2 ต่อ)

8. กิจกรรมทางการท่องเที่ยวทางธรรมชาติบนพื้นที่เกาะช้างไต่บ้าง ที่ท่านได้มีส่วนร่วมในการดำเนินงาน (ตอบได้มากกว่า 1 ข้อ)

กิจกรรมทางบก

- ☐ 1. กิจกรรมเดินป่า / ส่องสัตว์ / ดูนก
- ☐ 2. กิจกรรมพักแรมด้วยเต็นท์
- ☐ 3. กิจกรรมนั่งเรือ พายเรือคายัค ชมหิ่งห้อย ป่าชายเลน
- ☐ 4. กิจกรรมพักแรมวิถีชาวบ้าน (โฮมสเตย์)
- ☐ 5. กิจกรรมนั่งช้างเที่ยวป่าชมสวน
- ☐ 6. กิจกรรมขี่จักรยาน / จักรยานยนต์ / รถยนต์ชมทัศนียภาพรอบเกาะช้าง
- ☐ 7. กิจกรรมเที่ยวน้ำตก
- ☐ 8. กิจกรรมผจญภัย เช่น ไต่สะพานเชือก เสกิตบอร์ด เป็นต้น
- ☐ 9. กิจกรรมการท่องเที่ยวทางธรรมชาติอื่น ๆ ระบุ _____

กิจกรรมทางทะเล

- ☐ 1. กิจกรรมล่องเรือชมวิถีชีวิตชาวประมง
- ☐ 2. กิจกรรมตกปลา ปลาหมึก
- ☐ 3. กิจกรรมพายเรือ (แคนู คายัค)
- ☐ 4. กิจกรรมดำน้ำดูปะการัง (น้ำตื้น)
- ☐ 5. กิจกรรมดำน้ำดูปะการัง (น้ำลึก)
- ☐ 6. กิจกรรมนั่งเรื่อนำเที่ยวชมทัศนียภาพทางทะเล
- ☐ 7. กิจกรรมเดินผ่านทะเลแหวก (เกาะช้าง-เกาะมันใน)
- ☐ 8. กิจกรรมการเรือกลากร่มชูชีพ
- ☐ 9. กิจกรรมการท่องเที่ยวทางธรรมชาติอื่น ๆ ระบุ _____

ตอนที่ 2 แบบประเมินศักยภาพการจัดกิจกรรมการท่องเที่ยวทางธรรมชาติอย่างยั่งยืน

คำชี้แจง โปรดแสดงความคิดเห็นเกี่ยวกับศักยภาพการจัดกิจกรรมการท่องเที่ยวทางธรรมชาติ โดยมีคะแนนเต็ม 5 คะแนน ศักยภาพด้านต่างๆ ท่านคิดว่าอยู่ในระดับคะแนนเท่าใด โดยทำเครื่องหมาย ✓ ลงในช่องตรงกับความคิดเห็นของท่าน

ศักยภาพการจัดกิจกรรมการท่องเที่ยวทางธรรมชาติ (ภาพรวม)	ระดับการประเมินศักยภาพ					
	5 คะแนน	4 คะแนน	3 คะแนน	2 คะแนน	1 คะแนน	0 คะแนน
คุณค่าของทรัพยากรธรรมชาติที่ได้จากกิจกรรมท่องเที่ยว						
1. ผู้ให้บริการกิจกรรมการท่องเที่ยว (ภาพรวม) มีการให้ความรู้ สร้างความเข้าใจ ในช่วงเวลาที่ดำเนินกิจกรรม						
2. ผู้ให้บริการกิจกรรมการท่องเที่ยว (ภาพรวม) มีวิธีการเผยแพร่ความรู้ให้นักท่องเที่ยว ด้วยวิธีการที่หลากหลาย						
3. ผู้ให้บริการกิจกรรมการท่องเที่ยว (ภาพรวม) เปิดโอกาสให้นักท่องเที่ยวได้เรียนรู้ และศึกษาจากทรัพยากรธรรมชาติ						
4. ผู้ให้บริการกิจกรรมการท่องเที่ยว (ภาพรวม) มีส่วนในการส่งเสริม สนับสนุนการรักษาสิ่งแวดล้อม และการป้องกันการทำลายทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม						
ความปลอดภัยจากการดำเนินกิจกรรมการท่องเที่ยว						
1. การให้คำแนะนำ วิธีการใช้อุปกรณ์ต่างๆ สำหรับทำกิจกรรมการท่องเที่ยว (ภาพรวม)						
2. การให้คำแนะนำเกี่ยวกับความปลอดภัยก่อนเริ่มทำกิจกรรม (ภาพรวม)						
3. สัดส่วนจำนวนเจ้าหน้าที่ดูแลความปลอดภัยต่อจำนวนนักท่องเที่ยว (ภาพรวม)						
4. ประสิทธิภาพการปฏิบัติงานของเจ้าหน้าที่ดูแลความปลอดภัย (ภาพรวม)						
5. เจ้าหน้าที่และอุปกรณ์ในการปฐมพยาบาล (ภาพรวม)						

ศักยภาพการจัดกิจกรรมการท่องเที่ยว ทางธรรมชาติ (ภาพรวม)	ระดับการประเมินศักยภาพ					
	5 คะแนน	4 คะแนน	3 คะแนน	2 คะแนน	1 คะแนน	0 คะแนน
ความนิยมของกิจกรรมการท่องเที่ยว						
1. กิจกรรมที่มีบริการ (ภาพรวม) เป็นที่รู้จักของนักท่องเที่ยว						
2. กิจกรรมที่มีบริการ (ภาพรวม) เป็นที่ประทับใจของนักท่องเที่ยว						
3. กิจกรรมที่มีบริการ (ภาพรวม) สร้างความเพลิดเพลินให้กับนักท่องเที่ยว						

ข้อจำกัดของกิจกรรมในการรองรับนักท่องเที่ยว

	มี / ใช่	ไม่มี / ไม่ใช่	ไม่ทราบ
1. กิจกรรมที่มีบริการ (ภาพรวม) มีการกำหนดขีดความสามารถในการรองรับจำนวนนักท่องเที่ยว ต่อครั้ง ต่อวัน	☐	☐	☐
2. กิจกรรมที่มีบริการ (ภาพรวม) ขึ้นอยู่กับสภาพอากาศ	☐	☐	☐
3. กิจกรรมที่มีบริการ (ภาพรวม) ขึ้นอยู่กับฤดูกาล	☐	☐	☐
4. กิจกรรมที่มีบริการ (ภาพรวม) ขึ้นอยู่กับหน่วยงาน หรือ เอกชนอนุญาตให้ดำเนินการช่วงวัน / เวลา ที่กำหนด	☐	☐	☐
5. กิจกรรมที่มีบริการ (ภาพรวม) ขึ้นอยู่กับเพศของนักท่องเที่ยว	☐	☐	☐
6. กิจกรรมที่มีบริการ (ภาพรวม) สามารถรองรับการใช้บริการของเด็ก ผู้พิการ และ ผู้สูงอายุ	☐	☐	☐

ตอนที่ 3 ข้อเสนอแนะอื่นๆ

ขอขอบคุณในความร่วมมืตอบแบบสอบถาม

สำหรับนักท่องเที่ยว

แบบรวบรวมข้อมูลการวิจัย

เรื่อง

การศึกษาศักยภาพการจัดกิจกรรมการท่องเที่ยวทางธรรมชาติอย่างยั่งยืน
บนพื้นที่เกาะช้างกิ่งอำเภอเกาะช้าง จังหวัดตราด

คำชี้แจง

มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลกรุงเทพ ได้รับทุนสนับสนุนจาก สำนักงานกองทุน
สนับสนุนการวิจัย เพื่อจัดทำฐานข้อมูลเพื่อการพัฒนาและจัดการการท่องเที่ยวเชิงพื้นที่อย่าง
ยั่งยืน กลุ่มจังหวัดบูรพา (เกาะช้าง) โดยร่วมกับเครือข่ายนักวิจัยของสถาบันการศึกษาต่าง ๆ
ร่วมกันทำชุดโครงการ “ยุทธศาสตร์การพัฒนากิจกรรมการท่องเที่ยวทางธรรมชาติอย่างยั่งยืน
บนพื้นที่เกาะช้าง กิ่งอำเภอเกาะช้าง จังหวัดตราด”

จุดประสงค์ของแบบรวบรวมข้อมูลนี้ เพื่อศึกษาความคิดเห็นของท่าน โดยให้ท่าน
ประเมินศักยภาพการจัดกิจกรรมการท่องเที่ยวทางธรรมชาติอย่างยั่งยืน บนพื้นที่เกาะช้าง
กิ่งอำเภอเกาะช้าง จังหวัดตราด ขอให้ท่านอ่านคำชี้แจงให้เข้าใจ และตอบแบบสอบถามตาม
ความเป็นจริงให้ครบทุกข้อ คณะผู้วิจัยขอขอบคุณที่ให้ความร่วมมือมา ณ โอกาสนี้ด้วย

พระภิกษุ ศรีสวัสดิ์

หัวหน้าทีมวิจัย

ประทุมพร รัชชิวังศ์

ผู้ร่วมวิจัย

แบบรวบรวมข้อมูลชุดนี้แบ่งออกเป็น 3 ตอน

ตอนที่ 1 ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม

ตอนที่ 2 แบบประเมินศักยภาพการจัดกิจกรรมการท่องเที่ยวทางธรรมชาติ
อย่างยั่งยืน

ตอนที่ 3 ข้อเสนอแนะอื่นๆ

ตอนที่ 1 ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม

คำชี้แจง โปรดเติมข้อความลงในช่องว่าง หรือทำเครื่องหมาย ✓ ในช่อง ☐ เกี่ยวกับตัวท่าน

1. เพศ

☐ 1. ชาย

☐ 2. หญิง

2. อายุ _____ ปี

3. ระดับการศึกษา (วุฒิการศึกษาขั้นสูงสุด)

☐ 1. ไม่ได้ศึกษา

☐ 2. ประถมศึกษา

☐ 3. มัธยมศึกษาตอนต้น

☐ 4. มัธยมศึกษาตอนปลาย หรือ ปวช.

☐ 5. อนุปริญญา หรือ ปวส. หรือเทียบเท่า

☐ 6.ปริญญาตรี

☐ 7.ปริญญาโท

☐ 8.ปริญญาเอก

☐ 9. อื่นๆ (โปรดระบุ) _____

4. รายได้เฉลี่ยต่อเดือน

☐ 1. ต่ำกว่า 10,000.- บาท

☐ 2. 10,000.- บาท ถึง 20,000.- บาท

☐ 3. 20,001.- บาท ถึง 30,000.- บาท

☐ 4. 30,001.- บาท ถึง 40,000.- บาท

☐ 5. 40,001.- บาท ถึง 60,000.- บาท

☐ 6. มากกว่า 60,001.- บาท

5. ภูมิลำเนาจากจังหวัด _____

6. จำนวนที่ท่านมาเกาะช้าง

☐ 1. ครั้งแรก

☐ 2. 2-5 ครั้ง

☐ 3. มากกว่า 5 ครั้ง

7. ท่านวางแผนพักบนเกาะช้างนานเท่าใด

☐ 1. 2 – 3 วัน

☐ 2. ประมาณ 1 สัปดาห์

☐ 3. 2 – 3 สัปดาห์

☐ 4. 1 เดือน

8. วิธีการมาเกาะช้าง

☐ 1. มากันเอง

☐ 2. มาเองแต่ผ่านบริษัททัวร์

☐ 3. มากับกลุ่มทัวร์

☐ 4. อื่นๆ ระบุ.....

9. จุดประสงค์ในการมาท่องเที่ยวบนเกาะช้าง

☐ 1. ศึกษาธรรมชาติ

☐ 2. ศึกษาวิถีชาวบ้านหรือชุมชน

☐ 3. กีฬา

☐ 4. พักผ่อนหย่อนใจ

☐ 5. สุขภาพ หรือ สปา

☐ 6. อื่น ๆ ระบุ... ..

10. ประเภทของที่พักร

- ☐ 1. บังกะโล หรือ เกสต์เฮาส์
 ☐ 2. โฮมสเตย์
☐ 3. โรงแรม หรือ รีสอร์ท
 ☐ 4. อื่น ๆ ระบุ.....

 11. กิจกรรมทางการท่องเที่ยวทางธรรมชาติบนพื้นที่เกาะช้าง ที่ท่านได้ใช้บริการมีกิจกรรมใดบ้าง
 (ตอบได้มากกว่า 1 ข้อ) และใส่ระดับคะแนน ตัวเลข 0-5 เพื่อประเมินศักยภาพกิจกรรมนั้น
กิจกรรมทางบกคะแนน

- ☐ 1. กิจกรรมเดินป่า / ส่องสัตว์ / ดูนก _____
☐ 2. กิจกรรมพักแรมด้วยเต็นท์ _____
☐ 3. กิจกรรมนั่งเรือ พายเรือคายัค ชมหิ่งห้อย ป่าชายเลน _____
☐ 4. กิจกรรมพักแรมวิถีชาวบ้าน (โฮมสเตย์) _____
☐ 5. กิจกรรมนั่งช้างเที่ยวป่าชมสวน _____
☐ 6. กิจกรรมขี่จักรยาน / จักรยานยนต์ / รถยนต์ชมทัศนียภาพรอบเกาะช้าง _____
☐ 7. กิจกรรมเที่ยวน้ำตก _____
☐ 8. Adventure such as rope bridges, flying skateboards, and giant zip lines. _____
☐ 9. กิจกรรมการท่องเที่ยวทางธรรมชาติอื่น ๆ ระบุ _____

กิจกรรมทางทะเลคะแนน

- ☐ 1. Experiencing fishermen's lives _____
 กิจกรรมล่องเรือชมวิถีชีวิตชาวประมง _____
☐ 2. กิจกรรมตกปลา ปลาหมึก _____
☐ 3. กิจกรรมพายเรือ (แคนู คายัค) _____
☐ 4. กิจกรรมดำน้ำดูปะการัง (น้ำตื้น) _____
☐ 5. กิจกรรมดำน้ำดูปะการัง (น้ำลึก) _____
☐ 6. กิจกรรมนั่งเรื่อนำเที่ยวชมทัศนียภาพทางทะเล _____
☐ 7. กิจกรรมเดินผ่านทะเลแหวก (เกาะช้าง-เกาะมันใน) _____
☐ 8. Boat-Para Sail _____
☐ 9. กิจกรรมการท่องเที่ยวทางธรรมชาติอื่น ๆ ระบุ _____

ตอนที่ 2 แบบประเมินศักยภาพการจัดกิจกรรมการท่องเที่ยวทางธรรมชาติอย่างยั่งยืน

คำชี้แจง โปรดแสดงความคิดเห็นเกี่ยวกับศักยภาพการจัดกิจกรรมการท่องเที่ยวทางธรรมชาติ โดยมีคะแนนเต็ม 5 คะแนน ศักยภาพด้านต่างๆ ท่านคิดว่าอยู่ในระดับคะแนนเท่าใด โดยทำเครื่องหมาย ✓ ลงในช่องตรงกับความคิดเห็นของท่าน

0=ไม่ได้รับการบริการหรือไม่ทราบ 1= ศักยภาพระดับน้อยที่สุด, 2=ศักยภาพระดับน้อย, 3=ศักยภาพระดับกลาง, 4=ศักยภาพระดับมาก, 5=ศักยภาพระดับมากที่สุด

ศักยภาพการจัดกิจกรรมการท่องเที่ยวทางธรรมชาติ (ภาพรวม)	ระดับการประเมินศักยภาพ					
	5 คะแนน	4 คะแนน	3 คะแนน	2 คะแนน	1 คะแนน	0 คะแนน
คุณค่าของทรัพยากรธรรมชาติที่ได้จากกิจกรรมท่องเที่ยว						
1. ผู้ให้บริการกิจกรรมการท่องเที่ยว (ทุกกิจกรรม) มีการให้ความรู้ สร้างความเข้าใจ ในช่วงเวลาที่ดำเนินกิจกรรม						
2. ผู้ให้บริการกิจกรรมการท่องเที่ยว (ทุกกิจกรรม) มีวิธีการเผยแพร่ความรู้ให้นักท่องเที่ยว ด้วยวิธีการที่หลากหลาย						
3. ผู้ให้บริการกิจกรรมการท่องเที่ยว (ทุกกิจกรรม) เปิดโอกาสให้นักท่องเที่ยวได้เรียนรู้ และศึกษาจากทรัพยากรธรรมชาติ						
4. ผู้ให้บริการกิจกรรมการท่องเที่ยว (ทุกกิจกรรม) มีส่วนในการส่งเสริม สนับสนุนการรักษาสิ่งแวดล้อม และการป้องกันการทำลายทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม						
ความปลอดภัยจากการดำเนินกิจกรรมการท่องเที่ยว						
1. การให้คำแนะนำ วิธีการใช้อุปกรณ์ต่างๆ สำหรับทำกิจกรรมการท่องเที่ยว (ทุกกิจกรรม)						
2. การให้คำแนะนำเกี่ยวกับความปลอดภัยก่อนเริ่มทำกิจกรรม (ทุกกิจกรรม)						
3. สัดส่วนจำนวนเจ้าหน้าที่ดูแลความปลอดภัยต่อจำนวนนักท่องเที่ยว (ทุกกิจกรรม)						

ศักยภาพการจัดกิจกรรมการท่องเที่ยว ทางธรรมชาติ (ภาพรวม)	ระดับการประเมินศักยภาพ					
	5 คะแนน	4 คะแนน	3 คะแนน	2 คะแนน	1 คะแนน	0 คะแนน
4. ประสิทธิภาพการปฏิบัติงานของเจ้าหน้าที่ดูแลความปลอดภัย (ทุกกิจกรรม)						
5. เจ้าหน้าที่และอุปกรณ์ในการปฐมพยาบาล (ทุกกิจกรรม)						
ความนิยมของกิจกรรมการท่องเที่ยว						
1. กิจกรรมที่ใช้บริการ (ทุกกิจกรรม) เป็นที่รู้จักของนักท่องเที่ยว						
2. กิจกรรมที่ใช้บริการ (ทุกกิจกรรม) เป็นที่ประทับใจของนักท่องเที่ยว						
3. กิจกรรมที่ใช้บริการ (ทุกกิจกรรม) สร้างความเพลิดเพลินให้กับนักท่องเที่ยว						

ข้อจำกัดของกิจกรรมในการรองรับนักท่องเที่ยว

	มี / ใช่	ไม่มี / ไม่ใช่	ไม่ทราบ
1. กิจกรรมที่ใช้บริการ (ทุกกิจกรรม) มีการกำหนดขีดความสามารถในการรองรับจำนวนนักท่องเที่ยว ต่อครั้ง ต่อวัน	☐	☐	☐
2. กิจกรรมที่ใช้บริการ (ทุกกิจกรรม) ขึ้นอยู่กับสภาพอากาศ	☐	☐	☐
3. กิจกรรมที่ใช้บริการ (ทุกกิจกรรม) ขึ้นอยู่กับฤดูกาล	☐	☐	☐
4. กิจกรรมที่ใช้บริการ (ทุกกิจกรรม) ขึ้นอยู่กับหน่วยงาน หรือเอกชน อนุญาตให้ดำเนินการช่วงวัน / เวลา ที่กำหนด	☐	☐	☐
5. กิจกรรมที่ใช้บริการ (ทุกกิจกรรม) ขึ้นอยู่กับเพศของนักท่องเที่ยว	☐	☐	☐
6. กิจกรรมที่ใช้บริการ (ทุกกิจกรรม) สามารถรองรับการใช้บริการของเด็ก ผู้พิการ และ ผู้สูงอายุ	☐	☐	☐

ตอนที่ 3 ข้อเสนอแนะอื่นๆ เกี่ยวกับการทำกิจกรรมหรือการจัดกิจกรรมการท่องเที่ยวทางธรรมชาติ

ขอขอบคุณในความร่วมมือตอบแบบสอบถาม

Questionnaire

The Study of Mechanism and Potential for Sustainable Nature-based Tourism Activities Arrangement in Koh Chang Area, Koh Chang Sub-District, Trat Province

Rajamangala University of Technology Krungthep (RMUTK) has been granted the fund from **The Thailand Research Fund (TRF)** to collect all important data and information which will be used to examine and develop the Area-Based Tourism Research for Sustainable Tourism of Thailand.

The major objective of this project/research is to study the tourists' opinion given when evaluated information concerned the Area-Based Tourism Research for Sustainable Tourism of Thailand. Kindly read all the given information and please provide your answer according to your preferences. The following information will be strictly confidential and is used **ONLY** for statistical analysis.

Your time and cooperation is appreciated by the researchers.

Pongrapee Srisawat Project leader

Prachoomporn Rangsiwong Project helper

This questionnaire consists of 3 parts :

Part I : Personal data

Part II : Potential for Sustainable Nature-based Tourism Activities

Part III : Other suggestions

Part I : Personal data

Directions Please make ✓ in the parentheses ☐ in front of the answer that best matches of your personal information.

1. Gender

☐ 1. Male

☐ 2. Female

2. Age _____ years

3. Nationality (Please Specify) _____

4. Highest education

☐ 1. High school

☐ 2. Vocational diploma

☐ 3. Bachelor degree

☐ 4. Master degree

☐ 5. Doctorate degree

☐ 6. Others (Please specify) _____

5. Monthly income

☐ 1. Less than \$ 1,000

☐ 2. \$ 1,000 – 1,250

☐ 3. \$ 1,251 - 1,750

☐ 4. \$ 1,751 – 2,250

☐ 5. \$ 2,251 – 2,750

☐ 6. More than\$ 2,750

6. How many times have you been to Koh Chang?

☐ 1. 1st time

☐ 2. 2-5 times

☐ 3. More than

5 times

7. How long have you planned to stay in Koh Chang?

☐ 1. 2 – 3 days

☐ 2. a week

☐ 3. Approximately 2 weeks

☐ 4. Months

8. How did you come to Koh Chang?

☐ 1. Independent travel

☐ 2. Arranged by travel agency

☐ 3. With tour group

☐ 4. Others.....

9. What is the main purpose of your visit this time?

☐ 1. Nature

☐ 2. Way of local people life and culture

☐ 3. Sport

☐ 4. Entertainment

☐ 5. Health and spa

☐ 6. Others... ..

10. Where do you stay?

☐ 1. Guesthouse / bungalow

☐ 2. Home-stay

☐ 3. Hotel/resort

☐ 4. Others.....

11. From the provided activities found on the island, which activities you have been trying. You are welcome to answer more than one issue. 0 = dissatisfied 1 = fair 2 = satisfied 3 = very satisfied 4 = strongly satisfied 5 = perfect

Land activities

Point

☐ 1. Hiking, animal's and bird's eye view

☐ 2. Camping

☐ 3. Canoeing, kayaking, watching light bulb/fireflies

☐ 4. Home-stayed (Observed way of life)

☐ 5. Elephant riding

☐ 6. Biking, riding, driving around the island

☐ 7. Waterfall sight-seeing

☐ 8. Adventure such as rope bridges, flying skateboards, and giant zip lines.

☐ 9. Others _____

Sea activities

Point

☐ 1. Experiencing fishermen's lives

☐ 2. Fishing

☐ 3. Kayaking, canoeing

☐ 4. Coral Snorkeling

☐ 5. Scuba diving

☐ 6. Boat trip around the Island

☐ 7. Walking on the sand dune located between Koh Chang and

Koh Munnai during the low tide

☐ 8. Boat-Para chuter (para-sailing)

☐ 9. Others _____

Part II : Potential for Sustainable Nature-based Tourism Activities

Please mark your opinion accordingly.

0 = No service or no recieved, 1 = fair, 2 = satisfied, 3 = very satisfied,

4 = strongly satisfied, 5 = perfect

Potential for Sustainable Nature-based Tourism Activities	Levels of opinion					
	5 points	4 points	3 points	2 points	1 point	0 point
<u>Natural Values / Benefits earned from joining activities</u>						
1. Knowledgeable services are given during the program provided by the skilled staff.						
2. Knowledgeable services are broadly given in variety techniques during the services by the skilled staff.						
3. Tourists are welcome, when joined the provided program, to obtain and absorb all natural knowledge and information, willingly supported by the staff concerned.						
4. The serviced staffs, while providing services, are genuinely taking part in preserving and protecting the national environment.						
<u>Safety when participated program/activity</u>						
1. Information given on service and equipment operation						
2. Safety information provided before activity started						
3. Ratio on safeguards and tourists in the areas						
4. Efficiency of safeguards						
5. First aids and health-cared staff concerned.						

Potential for Sustainable Nature-based Tourism Activities	Levels of opinion					
	5 points	4 points	3 points	2 points	1 point	0 point
<u>Popularity on land / sea / marine activities</u>						
1. Activities and programs are well known to tourists.						
2. Activities provided are impressive.						
3. Activities provided are enjoyable and pleased.						

Constraint or limitation on making or arranging activity to serve tourism's activities

	<u>available</u>	<u>Not</u> <u>available</u>	<u>unaware</u>
1. Regulations concerned the services and programs are set to serve the standard of the area.	☐	☐	☐
2. Weather and temperature are counted as the constraint of services provided.	☐	☐	☐
3. Programs and serviced are seasonal set.	☐	☐	☐
4. Some certain services and programs are restricted, on time and period, by Office and Organization concerned.	☐	☐	☐
5. Gender becomes the major threats to some programs or services.	☐	☐	☐
6. Programs and services are arranged to serve all children, handicapped and senior citizens.	☐	☐	☐

Part III : Other suggestions

Thank you for your kindness

ภาคผนวก ค.

ตารางเปรียบเทียบวัตถุประสงค์ กิจกรรมที่วางแผน
กิจกรรมที่ดำเนินการ และผลที่ได้รับ

วัตถุประสงค์โครงการ

1. เพื่อศึกษากลไกการจัดกิจกรรมการท่องเที่ยวทางธรรมชาติ บนพื้นที่เกาะช้าง กิ่งอำเภอเกาะช้าง จังหวัดตราด
2. เพื่อศึกษาศักยภาพการจัดกิจกรรมการท่องเที่ยวทางธรรมชาติ บนพื้นที่เกาะช้าง กิ่งอำเภอเกาะช้าง จังหวัดตราด
3. เพื่อหาแนวทางในการจัดกิจกรรมการท่องเที่ยวทางธรรมชาติ บนพื้นที่เกาะช้าง กิ่งอำเภอเกาะช้าง จังหวัดตราด เพื่อการพัฒนาการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน

ผลที่ได้รับ	บรรลุมติวัตถุประสงค์ข้อที่	โดยทำให้
กลไกการจัดกิจกรรมการท่องเที่ยวทางธรรมชาติ บนพื้นที่เกาะช้าง กิ่งอำเภอเกาะช้าง จังหวัดตราด	วัตถุประสงค์ข้อที่ 1	ทราบถึงกลไกการจัดกิจกรรมการท่องเที่ยวฯ เพื่อนำไปใช้เป็นแนวทางในการปรับปรุงการจัดกิจกรรมฯ
ศักยภาพการจัดกิจกรรมการท่องเที่ยวทางธรรมชาติ บนพื้นที่เกาะช้าง กิ่งอำเภอเกาะช้าง จังหวัดตราด	วัตถุประสงค์ข้อที่ 2	ทราบถึงศักยภาพการจัดกิจกรรมการท่องเที่ยวฯ เพื่อนำไปใช้เป็นแนวทางในการเพิ่มศักยภาพการจัดกิจกรรมฯ
แนวทางในการจัดกิจกรรมการท่องเที่ยวทางธรรมชาติ บนพื้นที่เกาะช้าง กิ่งอำเภอเกาะช้าง จังหวัดตราด	วัตถุประสงค์ข้อที่ 3	ทราบแนวทางในการจัดกิจกรรมการท่องเที่ยวทางธรรมชาติโดยภาพรวม

ภาคผนวก ง.

ภาพกิจกรรมการดำเนินการวิจัย

ประชุมร่วมกับองค์การบริหารการพัฒนาพื้นที่พิเศษเพื่อการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน(องค์การมหาชน)
ณ ห้องประชุม 1 ชั้นที่ 31 อาคารทิปโก้ ถนนพระราม 6 แขวงสามเสนใน เขตพญาไท กรุงเทพฯ
โดยมีคุณธันยา หาญพล รักษาการผู้อำนวยการ อพท. เป็นประธานการประชุม (25 พ.ค. 49)

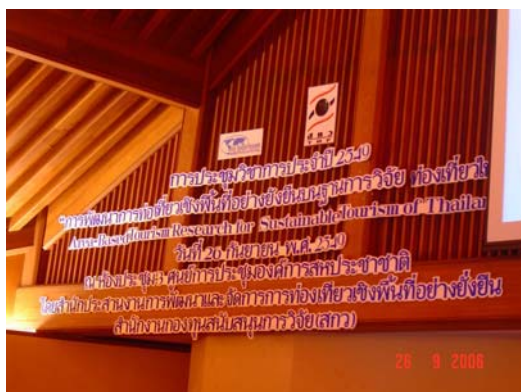

ประชุมร่วมกับส่วนราชการที่เกี่ยวข้องกับการท่องเที่ยวเพื่อหาโจทย์วิจัย
ณ สำนักงานพื้นที่พิเศษหมู่เกาะช้างและพื้นที่เชื่อมโยง (สพพ.1)
โดยมีคุณนัท หิรัญรัตน์ ผู้จัดการ สพพ.1 เป็นประธานการประชุม (30 มิ.ย.49)

การประชุมเพื่อศึกษา-สร้างจิตวิสัยเกี่ยวกับการท่องเที่ยว “เกาะช้าง”

ณ V.J. Hotel and Health Spa (1 ก.ค. 49)

การนำเสนอข้อมูลการท่องเที่ยว “เกาะช้าง”

“ชุดโครงการธนาคารข้อมูลเพื่อการพัฒนาและจัดการการท่องเที่ยวเชิงพื้นที่อย่างยั่งยืน

กลุ่มจังหวัดนราธิวาส ชลบุรี ระยอง จันทบุรี ตราด”

ณ ห้องประชุม 3 ศูนย์การประชุมองค์การสหประชาชาติ (26 ก.ย. 49)

นำเสนอโครงการธนาคารข้อมูลเพื่อการพัฒนาและจัดการการท่องเที่ยวเชิงพื้นที่อย่างยั่งยืน
กลุ่มจังหวัดบุรีรัมย์ ชลบุรี ระยอง จันทบุรี ตราด ณ ห้องประชุมพลอยแดง ชั้น 4 ศาลากลางจังหวัด
ตราด โดยมีนายสมบุญ จันทวน หัวหน้าสำนักงานจังหวัดตราด เป็นประธานในที่ประชุม

(26 ต.ค. 49)

รายงานตัว สัมภาษณ์ ขอข้อมูลหน่วยงานราชการ และภาคธุรกิจ ณ เกาะช้าง กิ่งอำเภอเกาะช้าง

จังหวัดตราด (พ.ย.-ธ.ค. 2549)

ศึกษา หาข้อมูลจากผู้ประกอบการ และนักท่องเที่ยว ณ แหล่งทำกิจกรรม (ถ.ค. 2549)

ประชุมร่วมกับประชาชนในพื้นที่ (ประชาคมหมู่บ้าน)

ประชุมเพื่อแลกเปลี่ยนความคิดเห็นระหว่างนักวิจัย

การประชุมรายงานฉบับสมบูรณ์ วันที่ 26-27 กันยายน พ.ศ. 2550

ณ ห้องราชาวดี โรงแรมเกาะช้าง แกรนด์ออร์คิด

ภาคผนวก ค.

ประวัติผู้วิจัยและคณะ

ประวัติผู้วิจัย และคณะ

มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลกรุงเทพ

เลขที่ 2 ถนนนางลิ้นจี่ แขวงทุ่งมหาเมฆ เขตสาทร กรุงเทพมหานคร 10120

โทรศัพท์ 0-2287-9600 โทรสาร 0-2286-3596

คณะผู้วิจัย และสัดส่วนที่ทำงานวิจัย (%)

ชื่อ-สกุล	นายพงษ์ภาณุ ศรีสวัสดิ์ Mr.Phongrapee Srisawat
E-mail	prp1612@hotmail.com
คุณวุฒิ	ค.ม. (เทคโนโลยีอุตสาหกรรม)
ตำแหน่ง	อาจารย์ ระดับ 7 อาจารย์ประจำสาขาวิชาวิศวกรรมอุตสาหการ คณะครุศาสตร์อุตสาหกรรม
โทรศัพท์	0-2287-9600 ต่อ 2203 และ 08-1341-7082
สัดส่วนที่ทำงานวิจัย	50%
ชื่อ-สกุล	นางประชุมพร รังษีวงศ์ Mrs. Prachoomporn Rangsiwong
E-mail	pch1267@hotmail.com
คุณวุฒิ	ศศ.ม. (คหกรรมศาสตร์ศึกษา)
ตำแหน่ง	อาจารย์ ระดับ 7 อาจารย์ประจำสาขาวิชาการโรงแรม คณะศิลปศาสตร์
โทรศัพท์	0-2287-9600 ต่อ 2197 และ 08-9442-4169
สัดส่วนที่ทำงานวิจัย	40%

ชื่อ-สกุล	นางเจษฎาภรณ์ ยานุพรหม
	Mrs.Jessadaporn Yanuphrom
E-mail	t_4413@thaimail.com
คุณวุฒิ	บธ.ม.
ตำแหน่ง	อาจารย์ ระดับ 7
	อาจารย์ประจำสาขาวิชาการเงิน คณะบริหารธุรกิจ
โทรศัพท์	0-2287-9600 ต่อ 1220 และ 08-6816-3482
สัดส่วนที่ทำงานวิจัย	10%